

LOUIS BROMFIELD

Toamnă
timpurie

LOUIS BROMFIELD

TOAMNA TIMPURIE

În românește de

PAUL B. MARIAN

EDITURA VIVALDI

1993

CAPITOLUL I

În vechea casă a familiei Pentland se dădea un bal, căci pentru întâia oară de patruzeci de ani încoace era în familie o tînără care trebuia prezentată societății bune din Boston și privilegiaților care fuseseră invitați din New-York și Filadelfia.

De aceea vechea locuință este împodobită cu lampioane și ghirlande de flori de primăvară, pe cînd în hall-ul măreț, cu pereții albi, o orchestră de negri, instalată în spatele plantelor înverzite, intona o muzică zgomotoasă și lascivă.

Sybil avea optsprezece ani și revenise de puțină vreme de la Paris, unde fusese trimisă în pensiune, în pofida sfaturilor membrilor conservatori ai familiei înrudită — se putea spune — cu aproape întreg Bostonul. Bunica ei, doamna Cassandra Struthers, persoană temută, trecuse în revistă candidații posibili — verii sau rudele apropiate care puteau fi agreate și posesorii unor averi care puteau fi prețuite în ochii unor membri din familia Pentland, a căror avere avea baze atît de sigure. Recepția fusese, deci, organizată, în acest scop și invitațiile fuseseră trimise în toate împrejurimile; tineri și bătrîni, infirmi și valizi, persoane în plină maturitate și altele lipsite de eleganță, toată lumea le primise; trebuia să se facă dovada că familia nu-și pierduse nimic din prestigiu, cu toate că tineretul lipsise din rîndurile ei. Căci, altădată, acest prestigiu fusese, — ca să spunem așa — național, dar în cursul timpului slăbise atît de mult, încît numele de Pentland nu era

cunoscut în afara Noii Anglii ; sau, mai degrabă, ca să fim mai exacti, întreaga națiune fugise de Noua Anglie și de familia Pentland, lăsînd-o în urmă, izolată și aproape uitată pe marginea drumului, un ținut care era un indice al acelui progres anarhic și atît de apropiat de barbarie, atît de îndepărtat de tot ce reprezenta familia Pentland și casa ei cea veche.

Bunicul Sybiliei luase măsuri ca să fie multă șampanie și pe masă se îngrămădeau salate și homari cu maioneză, sandviciuri și pui fripți, așezați pe reșouri. S-ar fi spus că o familie care se distinsese totdeauna prin spirit de economie și chibzuială, înlăturase deodată principiile ei și că, într-un gest eroic, nu mai ținea seamă de nimic, numai ca să dea o serbare fastuoasă.

Dar într-un anumit sens, gestul părea neizbutit. Muzica de negri cînta cu foc și avînt, însă, într-o casă cu înfățișare atît de veche și solemnă, era tot atît de discordantă, pe cît de nepotrivită. Cîțiva bărbați și una sau două femei, care aveau reputația că le place să bea, dădeau pe gît multe pahare de șampanie, dar chipurile lor nu exprimau decît plictiseală și descurajare. Tot ce era fastuos, bogat, strălucitor sau zgomotos nu se potrivea de loc cu încăperile în care bunul domn Longfellow și nepieritorii Emersoni și Lorrilli se adunaseră odinioară și-și împărtășiseră părerile lor despre viață. Într-un vestibul, sub privirea fixă a unui șir de strămoși, remarcabili prin severitatea expresiei lor, muzica părea că pierde din armonie și savoare ; ea nu era pentru această lume distinsă. Printre oaspeții neînsemnați se vedeau cîțiva studenți din anul întîi, importati de la Cambridge, puțin cam amețiți, dar nu prea veseli. Șampania curgea în van. Petrecerea era lipsită de însuflețire.

Cu toate că serata fusese dată, în primul rînd, ca s-o introducă pe Sybil pe piața matrimonială a acestei lumi închise, familia profită de prilej ca s-o prezinte și pe Theresa Callendar, care venise să petreacă vara la Brock Cottage, situat dincolo de terenurile pietroase care se întindeau peste rîu ; și, în sfîrșit, pentru ca mama Theresei, persoană mult mai remarcabilă și mai strălucitoare decît fata ei, să reinnoade legătura cu societatea. Desigur, ea cunoștea bine Durhamul și toate împrejurimile lui, căci se născuse și-și petrecuse acolo copilăria. Se întorcea acum aici, după ce lipsise douăzeci de ani, în care timp trăise într-un mediu pe care ai ei — adică oamenii pe

care-i cunoscuse cînd era copilă — îl socoteau ciudat și cam pestriț. Avea relații numai cu personalități străni și se învîrtea într-o lume care n-avea nimic comun cu vechea locuință liniștită și casele mari de piatră de pe Commonwealth Avenue și Beacon Street.

... Frumoasa și eleganta Sabina Callendar, părea să fie regina balului. Pe lângă ea, nici una din cele două tinere, nici Sybil Pentland, nici chiar fiica ei, nu păreau să fie prea luate în seamă. Sabina era aceea care atrăgea toate privirile; acei care o cunoscuseră altădată erau roși de curiozitate, gîndindu-se la cei douăzeci de ani, în timpul cărora n-o mai văzuseră de loc, pe cînd acei care n-o cunoșteau, vedeau în ea oaspetele cel mai decorativ și mai atrăgător.

Totuși, ea nu căuta să fie înconjurată de tinerii adoratori care ardeau de dorința de a dansa cu dînsa. Avea, cu toate astea, peste patruzeci de ani și nu părea să fie atentă la marii ștregari îndrăgostiți, care nu știau să vorbească decît despre contrabandă sau cluburile colegiului lor. Succesul ei avea un caracter cu totul deosebit; era triumful nepăsării.

Persoane de felul mătușii Cassie Struthers revedeau în minte pe tinăra fată sfioasă și stîngace, bine făcută, dar cu obrazul lipsit de frumusețe, încadrat de păr roșu-cărămiziu de care în urmă cu douăzeci de ani, se vorbea astfel: „părul acela groaznic roșu al bieteii Sabina!“ Atunci era o fată care nu putea suferi balurile și dineurile, fugind de viața mondenă și preferînd singurătatea. Azi la patruzeci și șase de ani, ea reapăru înaltă, cu trup tot atît de frumos, cu același nas lung și ochi verzi, puțin prea apropiați; dar căpătase o înfățișare și o siguranță atît de extraordinară, că izbutea să întunece succesul femeilor mai tinere și mai drăguțe și în chip platonice și pe micile crisalide îmbrăcate în tul roz și alb. În timp ce pășea cu nepăsare prin saloane, salutînd în dreapta și în stînga, schimbînd ici și colo două sau trei cuvinte cu o persoană pe care o cunoscuse în timpul ciudatei ei vieți de nomadă independentă de după divorț. Chiar mersul ei dovedea o aroganță care speria pe cei tineri și stîrnea o mare enervare la membrii mai în vîrstă ai comunității Durham, toți, mai mult, sau mai puțin verii sau rudele ei. Odinioară era una de-a lor, iar acum părea că se liberase cu totul de ei, nesîcînsindu-se de micile reguli de bunăcuviință pe care mătușa Cassie și alte mătuși și verișoare i le băgaseră în cap, pe cînd era o fetiță cu înfățișare urîă, cu un păr roșu îngrozitor. Ea făcuse odinioară parte din acest mic clan închis, și văzînd-o reapărînd

acum, era jignitor să constăți că n-avea nici atitudine de învinsă, nici aspectul de tristețe, la care te așteptai. Dimpotrivă, era o personalitate foarte prețuită în societate, care trăia într-un ciudat mediu de stimă, de care sînt înconjurate toate semenele ei ; pe scurt, ea își putea alege prietenii din rîndul oamenilor distinși și chiar celebri. Ea stîrnea interesul și chiar indignarea, nu numai pentru că era adevărat, ci pentru că mătușa Cassie și acei care-i semănau, știau că e adevărat. Întorsese tuturor spatele și asupra ei nu se abătuse nici o năpastă grozavă ; departe de așa ceva, ea se luase la trîntă cu viața și izbîndise ; și-o modulase cu propriile mîini această viață și avusese chiar un succes strălucitor ; dar acesta e un drum care nu se iartă ușor.

Văzînd ce efect făcea trecînd prin odăile spațioase, ener-varea nu putea decît să crească ; era de o eleganță rară, desă-virșită, de la părul ei roșu lucios, minunat coafat — pînă la vîrfurile pantofilor argintii de lamé. Siguranța, încrederea în propria ei frumusețe, atingeau aproape neobrăzarea. Pe lîngă splendoarea și frumusețea rece care emanau din minunata ei rochie verde și colierul subțire de diamante care întrecea stră-lucirea tuturor celorlalte bijuterii, cele mai multe femei păreau îmbrăcate fără gust și caraghios. Firește, prezența ei răs-pînde-a și o răceală. După expresia disprețuitoare a ochilor ei verzi și după zîmbetul batjocoritor care-i flutura pe buzele roșii puternic vopsite, se ghicea că era conștientă de acest efect și încîntată de triumful ei. Pretutindeni unde se ducea, întovărășită totdeauna de un cavaler pe care îl alesese cu îngăduință, trecerea ei stîrnea senzație.

Dacă în numeroasa asistență care umplea vechea casă care fremăta, ea avea o rivală, aceea era, desigur. Olivia Pentland — mama Sybillei — care mergea de colo pînă colo, aproape tot timpul singură, observîndu-i pe oaspeți și dîndu-și foarte bine seama că balul nu era deloc ceea ce ar fi trebuit să fie. Ea n-avea nimic strălucitor, nimic deosebit, nimic din splendoarea și fastul rochiei verzi, a diamantelor și a luciosului păr roșu al Sabinei Callendar ; frumusețea ei brună, alcătuită din blîndețe, sensibilitate și armonie, exercita o vrajă mai domoală și mai subtilă. La început, n-o luai în seamă în mulțimea oaspeților, încetul cu încetul îți dădeai seama de prezența ei, care te învăluia cu efluvii nedeslușite, ca un parfum. Apoi, dintr-o dată, chipul ei se desprindea de al celorlalți... simțeau o ușoară emoție... Avea un obraz palid, cu pielea sîdfie, încadrat de păr negru, care cobora peste

sprincene și era strâns pe ceafă într-un coc mic. Erai uimit de ochii ei albaștri, sinceri și senini, pe care anumite reflexe îi făceau aproape negri și, mai ales, când vorbea, de glasul ei, care avea o intonație gravă, cu o sută de inflexiuni deosebite. Iar, când observa partea caraghioasă a unui lucru, pufnea în râs ca un copil. Nu te puteai înșela nici o clipă asupra ei; era o adevărată doamnă; dar nici nu puteai să-ți închipui că e mama Sybillei și a unui băiat de cincisprezece ani.

Împrejurările și o cuminenție înăscută făcuseră din ea o femeie cu înfățișare pasivă și ștearsă. Părea că face totul fără să se străduiască, cu un mare calm și totuși, când o cunoșteai mai bine, simțeai că puține lucruri din jurul ei îi scăpau, nu numai că vedea și înțelegea ceea ce ar fi reținut atenția unei persoane mărginite, ci presimțea și legăturile subtile și ciudate, care se stabileau între ființe. Părea să aibă un talent minunat de a înlătura greutățile.

În mijlocul zgomotului și forfoteli balului putea fi văzută, când într-o odaie, când într-alta, vorbind liniștit cu oaspeții ei, sau observându-i și veghind la toate; ca și pe ei, o pasiona spectacolul răzvrătirii și izbînzii Sabinei și, poate, că zîmbea chiar de această atitudine de sfidare, o adevărată copilărie la o femeie de patruzeci și șase de ani, foarte independentă și care nu era lipsită de distincție și n-ar fi trebuit să facă prea mult caz de succesul ei.

Privind-o pe Sabina, cu care era destul de intimă, ea ghici că sub acea minunată înfățișare exterioară, capodoperă a coaforilor, croitorilor și bijutierilor, se ascundea o fetiță cu părul roșu, dizgrațioasă, care triumfa la rîndul ei, călcînd în picioare toate prejudecățile și tradițiile unor oameni ca mătușa Cassie, John Pentland și vărul Struthers Smatwood, doctor în teologie, pe care ea îl calificase totdeauna de „Apostolul oamenilor distinși“. S-ar fi putut crede aproape, se gîndea Olivia că Sabinei, după douăzeci de ani de exil, îi mai era încă teamă de ei, ca și de puterea, ce nu încetase de a exista și ai cărei reprezentanți erau.

*
* *
*

Nimeni nu suferea mai mult de întoarcerea triumfală a Sabinei ca mătușa Cassie. Totdeauna o socotise pe Sabina ca pe unul din bunurile ei personale, chiar în timpul anilor îndelungi pe care aceasta îi petrecuse în exilul ei voluntar,

departe de farmecele Durhamului ; o socotea a ei, așa cum ar fi făcut cu un ciine tânăr — presupunînd că bătrîna doamnă ar fi fost în stare să suporte prezența unui animal atît de dăunător ordinei, cum e ciinele. Neavînd copii, i se oferise prilejul să pună în practică toate teoriile ei asupra educației, crescînd pe biata orfelină, lăsată de fratele bărbatului ei.

Acum stătea pe o treaptă din mijlocul scării de marmură albă și, pe cînd privea balul, ochii ei scrutători exprimau o ușoară dezaprobare. Muzica zgomotoasă o enerva, o făcea să se simtă prost, iar obiceiul pe care-l luaseră tinerele de a-și da buzele cu roșu și de a se pudra în societate, i se părea vulgar și vrednic de dispreț. „De ce nu ți-ai spăla atunci și dinții la masă ?“ Ea își amintea mereu de balul dat pentru dînsa în urmă cu patruzeci de ani și care se încheiase prin cucerirea domnului Struthers. Îmbrăcată cu puțină cheltuială (ea își făcea un merit din a trăi doar din veniturile sale) și purtînd doliu după bărbatul ei, care murise cu opt ani înainte, semăna cu o cioară foarte demnă, dar cam neliniștită, cocoțată pe un gard.

Sabina făcu reflecția că mătușa Cassie și, domnișoara ei de onoare stînd alături, în picioare, pe scară, semănau cu o cioară și cu un porumbel gușat. Doamna Peavey nu era doar grasă, ci pur și simplu umflată, era una din acele femei cu înclinații spre obezitate și care se îngrășă chiar dacă mîncă pîine uscată și bea apă. Se împlineau, în curînd treizeci de ani de cînd făcea parte din familie, fiind angajată ca domnișoară de companie, și ajunsese încetul cu încetul, să fie doar roabă, ca s-o distreze pe mătușa Cassie în timpul unei lungi perioade de boală. Rămăsese totdeauna acolo, înlocuindu-i bărbatul, care murise — și copiii, care nu se născuseră niciodată.

Doamna Peavey avea ceva copilăros, unii spuneau că nu era în deplinătatea facultăților mintale, dar era tocmai ceea ce-i trebuia mătușii Cassie, căci se arăta la fel de supusă ca un copil și cu totul lipsită de resurse personale. Mătușa Cassie îi dădea chiar o leafă destul de bună s-o despăgubească de pierderile pe care le suferise la Boston cu prăvălioara ei în care vindea „porțelanuri de artă“. Doamna Peavey, cu toate că n-avea un sfant, era o adevărată doamnă și avea rude însemnate la Boston.

Cînd zări rochia verde și părul roșu al Sabinei care înainta în holul mare, o lumină străluci în ochii mătușei Cassie și ea spuse numaidecît :

— Sabina pare neliniștită din pricina fetei ei. Biata copilă nu pare să aibă prea mult succes, dar asta nu-i deloc surprinzător ; biata fată ! E într-adevăr urită ! Cred că a moștenit tenul acesta palid de la tatăl ei, care era amestecătură de grec și francez. De altfel, nici Sabina nu a fost prea înconjurată de admiratori cînd era tînără.

Și pentru a suta oară mintea ei începu să fie preocupată de amănuntele puțin cunoscute ale căsătoriei și divorțului Sabine, tălmăcind și răstălmăcind cele mai neînsemnate fapte, făcînd nesfîrșite presupuneri și subliniindu-le cu reflecțiile împrumutate din frazeologia pioasă, căci după cum spunea mămăușă Cassie, nimic nu părea să se întîmple fără intervenția lui Dumnezeu. El avea un fel de a împărți cu atîta nepăsare încercările și binecuvîntările, încît pînă la urmă devenea răspunzător de toate.

În adevăr ea ajunsese să vorbească despre Sabina cu puțină dușmănie, căci nu uitase o hărțuială de acum două sau trei zile în care ea fusese înfrîntă. Arareori mămăușă Cassie dădea peste un potrivnic care să-i țină piept, și cînd se întîmpla aceasta, ea păstra o amintire chinuitoare, pînă în clipa cînd găsea mijlocul să-l subjuge pe neobrăzat. Ea își împărtășea toate gîndurile domnișoarei Peavey, căci această fecioară grăsuță și coaptă devenise, din pricină că stătuse multă vreme la ea, un fel de duhovnic și mămăușă Cassie nu se ascundea față de dînsa, deși repeta neîncetat : „N-o luați în seamă pe domnișoara Peavey. Nu contează“.

Ea spunea deci :

— O socotesc pe Sabina cu totul nepăsătoare și ușuratică ; n-aș fi recunoscut niciodată în ea pe fata modestă care m-a părăsit.

Oftă și continuă :

— Desigur, nu se cade s-o judecăm. Îmi închipui că biata fată a suferit mult. O plîng din adîncul sufletului.

Aceste cuvinte rămaseră fără răspuns. Domnișoara Peavey, pe care o încînta acest spectacol, părea cufundată în contemplarea acestei tinereți ; ochii ei rotunzi și sinceri, strălucitori de înflăcărare îndărătul lornionului ei, exprimau atracția pe care o simțea o persoană care, toată viața ei nu fusese altceva decît „domnișoară de companie“. Mămăușă Cassie avea atunci impresia că domnișoara Peavey nu era prea stingace și i-o spunea uneori.

Ea urma, fără să se descurajeze :

— Nici Olivia nu arată prea bine astă seară ... pare foarte obosită, la capătul puterilor. Nu-mi place să-i văd acești ochi cu cearcăne ... de multă vreme am impresia că are vreo neplăcere.

Dar domnișoara Peavey, ușuratică din fire, se lăsa totdeauna cucerită de viziunea acestor tinere atît de deosebite de cele din vremea ei, nepărăsind din ochi nici pe domnul Horkin, unul din vecinii lor, bărbat gras și matur, cu înfățișarea sentimentală, care băuse puțin prea multă șampanie și făcea glume, iar Olivia îl asculta răbdătoare.

În mijlocul acestei veselii, domnișoara Peavey uită cu totul de sine. Nici nu observa privirile pe care i le arunca mătușa Cassie, priviri care exprimau bucurie. „Așteaptă numai să fim singure“.

De la o vreme, mătușa Cassie era preocupată de ceea ce numea ea „ciudata atitudine a Oliviei“. Atenția ei fusese trezită pentru întâia oară cu o lună sau două înainte, cînd Olivia, în timpul uneia din vizitele matinale ale bătrînei doamne, începuse deodată să plîngă în tăcere și părăsi odaia, fără să dea nici cea mai mică explicație. De curînd lucrul se agravase; ea simțea că Olivia scăpa încetul cu încetul de sub influența ei și acționa, hotărît, împotriva sfaturilor ei binevoitoare. Astfel, chiar pentru acel bal, Olivia nu ținuse seama de sugestiile ei de economie și cumpătare și iată că mătușa Cassie era chinuită, ca și cînd șampania care curgea în valuri ar fi fost însuși sîngele din venele ei. Niciodată de un veac încoace, de cînd Sabina Pentland cumpăraseră o parură de perle și ametiste, nu se cheltuiseră în familia Pentland atîția bani o singură dată, pentru o simplă distracție.

Ea dezaproba și aspectul tineresc al Oliviei și al Sabinei : femeii de vîrsta lor n-ar trebui să pară atît de tinere și fragede. Ea socotea vulgar și aproape necuviincios ca Sabina să pară la patruzeci și șase ani, de treizeci și cinci. Chiar la vîrsta de treizeci de ani mătușa Cassie avea înfățișarea unei persoane respectabile și de atunci nu se mai schimbase deloc. La șaiszeci și cinci de ani, „fără copii și singură pe lume“ (afară, firește, de Miss Peavey) ea era aproape aceeași ca la treizeci de ani în rolul ei de soție a „greoiului domn Struthers“. Singura deosebire era că acum sănătatea i se îndreptase; nu mai era veșnic suferindă și această minune se înfăptuise chiar în epoca morții lui Struthers.

Pe cînd se gîndea la toate astea o văzu pe Olivia apărînd și îndreptîndu-se spre scară, alături de Sabina. Ceva le înve-

selise ; risul Sabinei era, ca de obicei, prefăcut și batjocoritor, acel al Oliviei răutăcios, în timp ce o licărire zglobie, foarte suspectă, strălucea în ochii ei. Mătușa Cassie avu groaznică intuiție că ele se amuzau împreună de o glumă făcută pe socoteala celor de față, și poate chiar pe a ei și a doamnei Peavey. De când se întorsese Sabina, Olivia îi părea și mai ciudată și mai răzvrătită ; totuși, trebuia să admită că amîndouă aveau o înfățișare nobilă. Ea prefera distincția liniștită a celei de a doua, felului violent în care se impunea strălucitoarea Sabina. Bătrîna doamnă își dădea seamă de această deosebire, dar cum aparținea unei generații în care emoția învingea analiza, ea nu-și vedea prea lămurit gîndul. Ea nu-și dădea seama că văzînd-o pe Olivia, îți spuneai numaidecît : „Iată o adevărată doamnă“ ; poate că ea era singura doamnă de acolo în cel mai bun sens al cuvîntului.

Era în ea o blîndețe, o naivitate și un fel de nobilă cum-pătare — toate calitățile pe care mătușa Cassie le prețuia — totuși, ea nu era mai puțin tulburată de expresia enigmatică de care erau însoțite. Dar, uneori, în ultima vreme, cînd ea stăruia prea mult pe lîngă Olivia, mătușa Cassie dîndu-și seama că trezește la tînăra femeie, o forță, pe care o presimțea primejdioasă, bătea în retragere neliniștită.

Ea se ridică greoi, gemînd puțin și, pe cînd cobora scara, spuse :

— Trebuie să te părăsesc, draga mea Olivia.

Olivia stăruia să rămînă, iar Sabina, privind-o țintă pe bătrîna doamnă cu ochii ei verzi, a căror expresie lăsa să se ghicească ura, zise brusc :

— Credeam, mătușa Cassie, că rămiu totdeauna pînă în ultima clipă.

Mătușa Cassie, răspunse cu un oftat, oftat care spunea multe și însemna că ea era o văduvă nenorocită, singură, lipsită de dragoste, a cărei viață se sfîrșise de multă vreme.

— Nu mai sînt tînără, Sabina — spuse ea — și socotesc că bătrîni trebuie să cedeze locul tinerilor. Vine o vreme cînd...

Sabina zîmbi :

— Ah ! zise ea cu glas aspru — eu n-am pornit încă pe drumul renunțării. Mai am vreo cîțiva ani de trăit.

— Nu mai ești un copil, Sabina — îi răspunse bătrîna doamnă, acru.

— Nu, desigur, nu mai sînt un copil.

Și acest răspuns o sili pe mătușa Cassie să tacă, fiindcă el lovea precis, amintindu-i scena aceea blestemată, când îndeminarea Sabinei o învinsese.

Plecarea celor două bătrîne avu loc în mijlocul unei mari agitații ; în jurul lor toți se îmbulzeau, alergau după paltoane, pălării și toate celelalte lucruri depuse la garderobă. În cele din urmă plecară, și mătușa Cassie spuse peste umărul ei osos și ascuțit :

— Olivia, vrei să-i spui la revedere dragului tău socru ? Imi închipui că joacă bridge cu doamna Soames.

— Da, joacă bridge cu doamna Soames, — răspunse Olivia de pe terasă.

Mătușa Cassie se mulțumi să tușească în mod ostentativ și într-un fel plin de subînțelesuri. Prin mimică și intonație ea izbutea să exprime cât de mult îl dezaproba pe bătrînul John Pentland și pe bătrîna doamnă Soames.

Ea se urcă în mașina ei demodată, urmată în chip respectuos de doamna Peavey, și spuse șoferului să meargă foarte încet. Mașina se îndreptă pe aleea lungă, mărginită de ulmi, între cele două rînduri de vehicule care așteptau.

„Socrul drag“ al Oliviei era chiar fratele mătușii Cassie, dar ea prefera să accentueze totdeauna asupra rudeniei dintre acesta și Olivia, ca și cînd aceasta din urmă ar fi trebuit să fie mai strîns și mai definitiv intrată în edificiul familial.

În clipa cînd cele două femei trecură din nou pragul casei, Olivia întrebă :

— Unde-i Theresa ? N-am mai văzut-o de un ceas.

— S-a întors acasă.

— Theresa ... s-a întors acasă ... a părăsit balul care se dădea în cinstea ei !

Olivia se opri uimită și se sprijini de zid ; Sabine i se păru atît de fermecătoare și de delicioasă, că se gîndi : „E un păcat cînd vezi o femeie atît de frumoasă, ducînd o astfel de viață“.

Ea spuse tare :

— Am surprins-o în clipa cînd o ștergea. A plecat pe jos la vilă. Spunea că-i e silă de bal, că se simțea nenorocită și se plictisea, și că, în sfîrșit, prefera să se ducă să se culce.

Cu o mișcare a umerilor ei frumoși, Sabina adăugă :

— Atunci am lăsat-o să plece. Ce importanță are ?

— Nici una, într-adevăr.

— Cînd e vorba de astfel de lucruri, eu n-o constring niciodată. Am fost prea mult constrînsă eu însămi cînd eram tînră. Vreau ca Theresa să facă ce-i place și să fie independentă. Nenorocirea e că a fost răsfățată; a trăit în societatea celor maturi și a bărbaților care vorbeau numai ca să îndruge ceva.

Ea rîse și continuă :

— Am făcut o greșeală că m-am întors aici ; n-am s-o mărit niciodată în ținutul ăsta. Toți bărbații se tem de dînsa.

Olivia avea în fața ochilor silueta caraghioasă a fetei Sabine ; o vedea mică și brună, cu ochii ei mari arzători și cu înfățișarea ei, în același timp degajată și ursuză, plecînd pe jos și mergînd cu pași mari pe drumurile pline de praf, care duceau la Brook Cottage. Alcătuia un contrast atît de izbitor cu fata ei, Sybil, cumpătată și desăvîrșită în purtări !

— Nu cred că Durham să-i facă prea mare impresie, zise Olivia cu un zîmbet răutăcios.

— Nu ... se plictisește aici.

Olivia se întrerupse, ca să spună „la revedere“ unui grup de oaspeți care treceau prin fața ei ; micuțele Pingre, cu rochiile la fel, de tul roz ; plinuța domnișoară Perkins, care avea cea mai frumoasă colecție de șervețele brodate din Noua Anglie ; Rondey Phillips care-și consacra viața creșterii *springersilor* ¹⁾, ca să treacă drept un desăvîrșit gentleman englez ; bătrînul domn Tilney, a cărui avere era în turnătoriile de la Durham, Lynn și Salem și monseniorul Smallwood. Episcopul o complimentă pe Olivia pentru frumusețea fetei și începu, stîngaci, o discuție cu Sabina. Din spatele tufișurilor de liliac se iviră mașinile care îi duceau, unul cîte unul.

După ce plecară, Sabina spuse brusc :

— Ce fel de om e acest Higgins ? ... Știi care, rîndașul.

— E foarte devotat, — răspunse Olivia. — Copiii îl iubesc mult. Dar de ce întrebî ?

— Oh ! ... M-am gîndit la dînsul așa, deodată, pentru că l-am observat astă seară pe terasă cum privea serbarea.

— Înainte a fost jocheu... și cred că bun jocheu, cîtă vreme n-a fost prea greoi. Se împlinesc zece ani de cînd îl avem. E foarte priceput și poți pune temei pe el, iar uneori e foarte hazliu. Bătrînul domn Pentland se biziue în totu pe el ... Din

¹⁾ Ciini de vînătoare.

nenorocire, are mereu aventuri cu fetele din sat. Se pare că-l găesc irezistibil ... și e o secătură fără pereche.

Chipul Sabinei se luminează deodată, ca și când ar fi făcut o mare descoperire. Tocmai așa mă gîndeam și eu, își zise ea și se îndepărtă brusc, ca să continue să înregistreze cele mai neînsemnate întîmplări ale serii.

Ea întrebasese cine e Higgins, pentru că imaginea acestui om o obseda și o regăsea mereu în centrul unei impresii nelămurite și ciudate, ce-i tulbura mintea, de obicei atît de lucidă. Nu înțelegea de ce el rămăsese înfipt în mintea ei ca cel mai însemnat dintre toate persoanele pe care le văzuse defilînd, ca într-un caleidoscop. Era un străin, un servitor care privise balul de afară și iată că acest bărbat, care înainte nu-i atrăsese atenția, îi apărea acum foarte clar pe primul plan.

Ea îl zărise pe cînd stătea în pervazul ferestrei vechiului salon de lectură cu stucărie roșie ; întorsese spatele dansatorilor ca să privească mlaștinile și marea ce se vedea dincolo de pajiști, cînd toate pietrele, copacii și gardurile vii apăreau luminoase, din cauza luminii vii a lunii și transparenței aerului din Noua Anglie. Lăsîndu-se cucerită deodată de frumusețea tăcută a peisajului, a îndepărtatelor dune albe, pierdută în amintiri care datau de peste douăzeci de ani, ea se gîndise : „Orizontul acesta e mereu același, destul de frumos, aspru, rece și pustiu, numai că pînă acum n-am observat asta. Abia acum, cînd mă întorc după o lipsă de douăzeci de ani, văd ținutul meu așa cum este“.

Apoi, în timp ce stătea acolo singură, avu încetul cu încetul impresia că era privită. Tufișurile de liliac, care se înălțau la cîțiva pași, învăluite de umbra deasă, se mișcaseră pe neașteptate ... frunzele lor se clătinau ușor și, deodată, readusă la realitate, ea își amintise de locul unde se afla și de ce era acolo ; concentrîndu-și atenția, izbuti să deslușească o siluetă mică, bondoacă și un chip palid, care privea printre crengi și urmărea din ochi perechile care dansau în casă. Văzînd aceasta, un fior ușor o străbătu și avu o senzație neplăcută, care se risipi numaidecît, cînd recunoscî obrazul schimonosit, zbîrcit, al lui Higgins, rîndașul. Îl văzuse de zeci de ori, fără măcar să-și oprească privirile asupra lui, dar în clipa aceea se preciza înaintea ei cu o forță care te stăpînește, într-un fel care făcea să nu poți uita persoana și înfățișarea lui. Purta veșniciei lui pantaloni de călărie și o cămașă de bumbac

fără mîneacă, care lăsa să i se vadă brațele scurte, mușchiuloase și păroase.

Stînd bine proptit pe picioarele lui arcuite, s-ar fi spus că e o ființă ținută de pămînt ... foarte asemănătoare bătrînului măr care, sub razele lunii își împrăștia ultimele petale albe pe pajiștea întunecată. Această viziune o impresionează neplăcut, ca și cum (își dădu seama mai tîrziu), fără să știe, ar fi fost spionată de vreun animal cu inteligența supranaturală.

Deodată, el dispăru din nou îndărătul tufișurilor de liliac, ca o căprioară speriată.

Urmărind-o cu privirea pe Sabina, care se îndepărta, Olivia zîmbi, căci știa unde se duce prietena ei. Sabina se îndreptă spre salonul de lectură ; acolo, stînd deoparte, ea avea să se prefacă interesată de ultimul număr din *Mercure de France* sau de vreun jurnal de modă, pe care îl va frunzări, și în timpul acesta avea să fie numai ochi și urechi, în timp ce bătrînul John Pentland și biata bătrînă doamnă Soames, jucau bridge cu doi dintre contemporanii lor. Sabina voia să le cerceteze viața ; nu era mulțumită, ca ceilalți din Pentland, care se făceau a crede că între ei nu fusese niciodată nimic. Trebuia să cunoască lucrurile în adîncimea lor, să descopere adevărul. Adevărul, doar adevărul putea pune stăpînire pe mintea ei.

Deodată, Olivia se simți cuprinsă de un impuls trecător de simpatie, aproape sfîșietor pentru această femeie aspră și închisă. Era cu neputință să-i arate această dragoste, căci Sabina disprețuia prea mult efuziunile și era prea închisă, ca să accepte vreodată cea mai neînsemnată mărturie de prietenie ; totuși, ea căuta să se încredințeze că Sabina cunoștea această dragoste mută și sfioasă a ei, foarte asemănătoare cu aceea pe care o simțea pentru John Pentland, care și el se știa iubit. Dar acestor două ființe le era cu neputință să vorbească de lucruri atît de simple ca dragostea ?

Reveria Oliviei fu întreruptă de alți oaspeți, care treceau pe dinaintea ei, retrăgîndu-se ; ea își alungă tristețea, înlocuind-o cu o desăvîrșită voioșie de politețe. Zîmbea, iar buzele ei șopteau : „Bună seara, sînteți siliți să plecați ?“ Apoi : „Bună seara, sînt foarte mulțumită că v-a plăcut balul“. Ea glumea cu bărbații bătrîni și-i încuraja pe tinerii sfioși ; repeta neîncetat aceleași fraze monotone. Plecînd, oaspeții spuneau : „Ce femeie încîntătoare e această Olivia Pentland“.

Totuși, după o clipă, ea uitase care era persoana de la care își luase rămas bun.

Unul cite uhul, oaspeții plecară și peste puțin timp muzicanții negri își închiseră instrumentele și se retraseră și ei ; în sfârșit, apăru și Sybil, o brunetă sfioasă, cu înfățișarea puțin obosită și palidă, în rochia ei verde, bine croită.

Zărind-o, Olivia tresări de mândrie : din toate fetele de la bal, ea era cea mai drăguță, desigur nu cea mai strălucitoare, dar cea mai încântătoare și, într-adevăr, cea mai frumoasă. Frumusețea ei era aceeași ca și a mamei sale, te învăluia cu încetul și te simțeai pătruns de ea încă multă vreme după ce te despărțeai de dînsa : Nu era zgomotoasă, băiețoasă și vulgară ca femeile sportive, nici comună, ca fetele care-și pun prea multă pudră și ruj și încearcă să facă pe femeile de lume. Avea de pe acum acel tact, care e apanajul unei adevărate doamne, indiferent de generația căreia îi aparține ; era în ea un mister, un rafinament și o cunoaștere a viitorului care triumfa față de lustrul amăgitor al celorlalte. Totuși chiar această măsură, această stăpînire de sine și pudoare, această frumusețe îi intimida pe oameni. Olivia era foarte neliniștită, nu din pricina ei însăși, ci pentru că voia ca fata ei să fie fericită și chiar mai mult decît atît, să cunoască o fericire deplină, nemărginită, a cărei existență ea o bănuise, fără s-o găsească vreodată. Într-un anume fel ea credea că re trăiește în Sybil și i se părea că datorită experienței cîștigate, ar putea s-o călăuzească — privind ca de pe culmea unui drum străbătut — pe această tînără întruchipare a ei-însăși, aflată în pragul vieții și s-o facă să meargă pe căi mai puțin istovitoare decît acelea pe care le bătuse ea. Era atît de necesar ca Sybil să se îndrăgostească de un bărbat care s-o facă fericită ! De cele mai multe ori interesează prea puțin felul în care se mărită fetele, lucrul cel mai de seamă fiind să fie bogate ; dacă deveneau nenorocite sau se săturau, divorțau și făceau o nouă încercare, căci așa se petreceau lucrurile în lumea lor. Dar pentru Sybil, căsătoria avea să fie un izvor nesfîrșit de fericire, sau o nenorocire grozavă și fără scăpare.

Deodată, își aminti de ceea ce spusese Sabina, cu cîteva clipe înainte, în legătură cu Theresa : „Am făcut o greșală că m-am întors aici ; n-o s-o mărit niciodată în acest ținut“.

Aceasta era adevărat și pentru Sybil. Printr-un fel de intuiție nelămurită, ea știa ce voia ; îi era silă de o viață lină și fără tulburări, care s-ar scurge liniștit, într-un cadru nes-

chimbato, fixat de tradiție și împrejurări. Nu ar fi voit ca ea să se mărite cu un bărbat care ar fi semănat cu toți acei prințre care trăia. Sentimentele ei erau de altă natură : încerca să străbata suprafața exterioară a vieții înconjurătoare, să ajungă chiar în miezul lucrurilor, acolo unde fiecare din actele ei ar deveni o bucurie.

Fata se apropia de mama ei și, prinzînd-o de mijloc, rămase în picioare lîngă ea ; toată lumea ar fi luat-o drept sora Oliviei.

— Ești mulțumită ? întrebă Olivia.

— Da... a fost amuzant !

Olivia zîmbi :

— Dar nu grozav ?

— Nu, într-adevăr.

Sybil începu să ridă, ca și cînd și-ar fi amînat deodată de ceva caraghios.

— Theresa a șters-o — zise mama ei.

— Știu... mi-a spus că pleacă.

— Se vede că n-o distra balul.

— Cituși de puțin... iar băieții i se păreau idioți.

— Seamănă foarte bine cu toți tinerii de-o seamă cu ei. La vîrsta asta nu sînt deloc interesați.

Sybil încruntă ușor sprîncenele :

— Theresa nu e de părerea asta. Ea spune că ăștia nu știu să vorbească decît de două lucruri : cluburile lor și vinul... Nici unul din aceste subiecte nu e pasionant.

— Ai face și tu la fel, dacă ai fi trăit tot timpul aici... ca celelalte fete. Theresa și cu tine prîviți acum toate lucrurile astea pe din afară.

Necăpătînd nici un răspuns, Olivia întrebă :

— Nu crezi că am făcut o greșală că te-am trimis la un pension în Franța ?

Sybil ridică repede ochii :

— Oh ! nu... nu ! zise ea, apoi adăugă cu patimă reținută : pentru nimic în lume n-aș fi vrut să fie altfel.

— M-am gîndit că te-ai bucura mai mult de viață, dacă n-ai vedea doar un singur aspect al ei. Am vrut să pleci pentru cîtăva vreme... (Ea nu-și exprimă tot gîndul : „pentru că am vrut să scapi de blestemul care-î prăpădește pe toți la Pentland“).

— Sînt fericită — zise tînăra — sînt fericită pentru că totul are pentru mine un sens deosebit — nu ştiu cum să explic... dar s-ar spune că lucrurile au o însemnătate mai adîncă decit le-aş fi atribuit-o altminteri :

Neputindu- i st p ni  mboldul, Olivia o sărută :

— Eşti o fată deşteaptă, nu- i pierde c cva vremea în zadar cu tine.  i acum du-te să te culci. Am să trec să- i spun noapte bună.

Ea urmări din ochi pe fata care se depărta  i străbătea holul cel mare pustiu, uimită de gra ia ei proaspătă, care fremăta de viață  i înflăcărare, pe care o accentua  i mai mult şirul lung al portretelor de familie, prin fa a cărora trecea ; c nd se întoarce, în cele din urmă, ea se găsi fa   în fa   cu socrul ei  i bătrîna doamnă Soames ; am ndoi înaintau pe coridorul îngust, care pornea din salonul de lectură. Ea fu  mpresionat  de  nf  işarea lui John Pentland : pentru  nt ia oară frumosul bătrîn cu toate că era slab, părea într-adevăr sleit ; vîrsta îl încovoia, iar ochii lui negri  i vioi aveau cearcăne mari vinete.

Bătrîna doamnă Soames, cu cocul ei prea negru, ciudat  i complicat, cu obraii farda i, cu bărbia care-i at rna, sus inut  de trei şiraguri de perle care-i încercuiau g tul, se sprijinea pe bra ul lui, — jalnică evocare a femeii dr gu e de altădată  i care recurge la artificii zadarnice  i copilăreşti, ca rujul  i părul vopsit ; viziune sf şietoare, în frivolitatea ei, a unei ființe care nu- i da seama că era caraghioasă. V z nd-o, un şir întreg de amintiri se perindară în mintea Oliviei ; totdeauna prezentă la recep iile care se succedau, doamna Soames  i apăru într-un corsaj str mt, cu o diademă, trec nd printre oaspeți, salut nd  i alint ndu-se după conven iuni sociale, care făceau parte dintr-o epocă mai barbară  i mai primitivă  i care supravie uiser , a a cum se întimplă în provincie.

Bătrînul înainta cu paşi mici, încet, c ut nd să  in  seama de  nfirmit  ile doamnei Soames ; v z nd aceasta, Olivia simți nevoia ne şteptat  de a pl nge.

John Pentland  i spuse :

— Draga mea Olivia, o s-o însoţesc pe doamna Soames cu maşina. Po i să laşi u a deschisă pentru mine.

Apoi, arunc nd o privire drăgăstoasă norei lui, o lu  la bra  pe doamna Soames  i, str b t nd terasa, o conduse la maşină.

Numai după plecarea lor, Olivia o zări pe minunata Sabina care, în plăcere, în umbra adîncă a pervazului uneia din ferestrele de pe coridor, nu părăsise din ochi bătrîna pereche. Ocupate să-l privească pe John Pentland care o ajuta pe doamna Soames să se urce în maşină cu o seriozitate curtenitoare, nici una din ele nu spuse vreun cuvînt, iar cînd maşina se depărtă pe lungă alee, — mărginită de ulmi — pe care luna o arginta, Sabina oftă şi spuse :

— Mi-o pot aminti de pe vremea cînd era minunat de frumoasă ; o adevărată frumuseţe. Azi nu mai există astfel de femei, care să n-aibă altă ocupaţie decît să fie frumoase. O vedeam adeseori, cînd eram fetiţă. Semăna cu Diana, zeiţa vîntorii. De cîtă vreme trăiesc astfel ?... a să vedem... cred că se împlinesc patruzeci de ani.

— Nu ştiu nimic — răspunse Olivia cu glas potolit — Totdeauna i-am văzut astfel, de cînd am intrat în mijlocul Pentlandzilor.

Şi în timp ce vorbea, era copleşită de un sentiment îngrozitor de tristeţe, o tristeţe atît de pustie ! De cîtăva vreme era cuprinsă din ce în ce mai des de descurajare, atît de des, încît uneori era îngrijorată, temîndu-se să nu fie ceva bolnăvicios.

Sabina reluă, cu acelaşi glas răspicat şi metalic, care îi era obişnuit :

— Mă întreb dacă a fost vreodată ceva...

Olivia ghicea sfîrşitul întrebării, şi răspunse repede, curmîndu-i vorba :

— Nu, sînt sigură că n-au mers mai departe decît ceea ce ştim cu toţii. Îl cunosc de-ajuns de bine, ca să fiu sigură.

Sabina rămase o clipă îndelungată tăcută, apoi spuse :

— Îmi închipui că ai dreptate. E cu neputinţă să fi fost ceva între ei. El e ultimul dintre Puritani. Ceilalţi n-au nici o însemnătate. Ei continuă să se poarte ca şi cînd ar avea credinţă, dar nu mai cred. Nu mai au vitalitate. Nu sînt decît nişte reflexe ipocrite şi palide. Cu el sfîrşeşte spiţa regală.

Ea îşi luă mantoul făcut dintr-o ţesătură argintie şi, aruncîndu-l pe frumoşii ei umeri albi, spuse brusc :

— E aproape ziuă. Trebuie să dorm puţin. A venit vremea cînd se impune să ţin seamă de aceste lucruri. Nu mai sîntem tinere ca altădată, Olivia.

Pe terasa scaldată în lumina lunii, ea se întoarse, ca să întrebe :

— Unde era oare O'Hara ? Nu l-am văzut.

— Cred că n-a venit din pricina lui Anson și a mătușii Cassie.

Drept orice răspuns, Sabina bombăni ceva disprețuitor.

Balul se sfârșise acum, ultimii oaspeți se retrăseseră și nimic și nimeni nu scăpase vigilenței ei, nici lipsa lui O'Hara, nici mătușa Cassie și John Pentland, nici măcar Higgins, care-i privea pe toți, pitit în umbra liliacului.

În zori vremea se răcorise, iar Olivia, în picioare în pragul ușii, tremura ușor în timp ce o privea pe Sabina care se urca în mașina ei și se îndepărta. Dincolo de pajisti, ea zări farurile mașinii lui John Pentland care gonia cu toată viteza pe șosea, spre casa doamnei Soames; ea o văzuse dispărînd îndărătul desigurilor de mesteacăn și apărînd din nou, dincolo de barieră. Cînd în sfîrșit, se întoarse ea să intre în casă, îi trecu prin minte că de cînd se întorsese Sabina, viața familiei Pentland se schimbase în chip misterios.

CAPITOLUL II

Olivia avea obiceiul (căci la Pentlanzi, cel mai neînsemnat din acte devine, în chip inevitabil, un obicei), ca înainte de a urca scara, cu „boiseries“ frumoase, să facă în fiecare seară înconjurul casei, ca să se încredințeze că totul era în ordine. După plecarea Sabinei, ea începu să străbată în chip mecanic, odăile, oprindu-se din cînd în cînd, ca să vorbească servitorilor, spunindu-le să se ducă la culcare și să pună, a doua zi dimineață, toate lucrurile la loc. Întorcîndu-se, ea observă că ușa salonului, care rămăsese deschisă tot timpul, era închisă acum.

Era o încăpere mare pătrată, așezată în aripa cea mai veche a casei construită de acei dintre Pentlanzi care făcuseră avere, echîpînd vase de corsari și dedîndu-se la un fel de piraterie împotriva vaselor comerciale engleze. Cu trecerea anilor, salonul acesta devenise muzeu plin de amintiri și relieve al unei familii, care se putea socoti veche de trei veacuri și care descindea dintr-un comerciant protestant, care debarcase pe coasta părăsită a Noii Anglii numaidecît după Miles Standish și Priscilla Alden. Toți membrii familiei stăteau cu dragă inimă în ea și avea înfățișarea plăcută a odăilor locuite; ca atare, îmbinarea monstruoasă a mobilelor și a tablourilor desperecheate era îndreptățită. Două sau trei scaune „Sheraton și Heppelwhite“ se aflau alături de o masă veche de mahon, un divan acoperit cu pluș și un jilț cu basculă, foarte mare a cărui origină nu prea era bine cunoscută. Mai era și o lampă înfiorătoare de bronz care fusese oferită de dom-

nul Longfellow mamei bătrînului John Pentland, două acua-rele îngrozitoare, una înfățișînd Tibrul și castelul San Angelo, cealaltă un sat italian, executate de domnișoara Maria Pentland în 1846, în cursul uneia din călătoriile ei în Italia ; un scaun umplut cu cîlți, împodobit cu ciucuri, un dar al bătrî-nului colonel Higginson ; o gravură pe oțel cu personaje ri-gide, înfățișînd semnarea Declarației, agățată deasupra cămi-nului și, în sfîrșit, o colecție completă a *Istoriei Statelor Unite* de Woodrow Wilson, un dar făcut de senatorul Lodge, „scumpul senator Lodge“, cum spunea totdeauna mătușa Cassie, cînd vorbea despre el. Se găseau adunate acolo obiecte care amin-teau lungile șederi ale domnului Lowell, ale domnului Emerson și ale generalului Custin, ca și ale altor buni cetățeni din Noua Anglie. Olivia nu se atinsese de toate aceste amintiri, erau așa precum le găsisese, cînd venise să locuiască în casa cea mare, după ce se măritase cu Anson Pentland.

În ochii tuturor acelora care cunoșteau odaia și familia salonul acesta n-avea nimic urît, nimic caraghios. De altfel, avea o pecete istorică. Intrînd acolo, aproape că te așteptai să vezi înaintînd o călăuză și cuvîntînd : „Domnul Longfellow a scris odinioară pe acest birou... Iată jilțul preferat al sena-torului Lodge...“ Olivia putea să le enumere pe toate, pînă la cel mai însemnat dintre bibelourî, care-i deveniseră foarte cunoscute.

Ea deschise ușa fără zgomot ; luminile erau tot aprinse și, lucru și mai surprinzător încă, bărbatul ei ședea în fața ve-chiului birou, înconjurat de cărți mucegăite, scrisori și docu-mente îngălbenite, cu ajutorul cărora avea de gînd să alcă-tuiască o carte intitulată *Familia Pentland și Colonia de la Massachusetts Bay*. Ea fu foarte uimită văzîndu-l, căci el avea obiceiul să se culce, în fiecare seară, precis la unsprezece, chiar cînd avea loc o recepție, ca astăzi.

El părăsise de cîteva ceasuri balul și se mai afla încă aici, în smocking, cu toate că bătuse de mult miezul nopții.

Ea intrase atît de încet, încît el n-o auzise ; rămase o clipă nemîșcată, privindu-l în tăcere, nehotărîtă, neștiind dacă avea să-i vorbească sau să se retragă cum venise. El îi întoarse spatele pe ea uimind-o mai ales, umerii lui căzuți, gîtul lui slab și țeapăn, capul lui pe jumătate chel ieșind bine în relief. Deodată, ca și cînd ar fi simțit că e observat, se întoarse și ridică ochii spre ea. Era un om de patruzeci și cinci de ani, dar care părea mult mai în vîrstă, cu o figură prelungă de

cal ca aceea a mătușii Cassie care, cu chipul tras și tenul galben, nu era lipsită, totuși, de farmec, și cu ochi mici, de culoare albastru-deschis, care reaminteau porțelanul. Văzînd-o pe Olivia, chipul lui căpătă o expresie supărată, pe care ea o cunoștea bine și care însemna că era nemulțumită de ceva.

— Veghezi foarte tîrziu — zise ea, calm, pîrînd că nu observă nimic neobișnuit.

— Așteptam să-ți vorbesc ; doresc să stau de vorbă cu dumneata. Șezi, te rog, o clipă !

Erau ciudat de reci în raporturile lor, ca și cînd n-ar fi existat prea multă intimitate între ei, chiar înainte, cînd copiii lor erau foarte mici. El se menținea într-o rigiditate ceremonială, amestecată cu nervozitate, care te făcea să te gîndești la epoca victoriană, și în care ghiceai și un fel de sfială, la care nu prea te așteptai. Era omul care făcea totdeauna nu ceea ce trebuia, ci ceea ce lumea lui socotea că e bine.

De dimineată convorbirea lor se îndepărtase pentru înția oară de replicile dinainte stabilite pe care le schimbau în toate zilele, de atîta amar de ani. Cînd el spunea că vroia să vorbească, asta însemna, în genere, că avea să se plîngă de ceva împotriva servitorilor, cel mai ades împotriva lui Higgins, pentru care avea o antipatie pe cit de mare, pe atît de neînțeleasă.

Cînd ea era obosită, ezita să-î facă o observație neînsemnată în privința casei. Puțin distrată, dar cu o bucurie ascunsă la gîndul că aceasta îl nemulțumea, ea aprinse o țigară și, în timp ce aștepta ca el să usuce, cu meticuloasă grijă, foaia pe care o scrisese, simți că e cuprinsă încetul cu încetul de o dorință ciudată și anormală de a se arăta nesuferită, de a provoca, într-un fel sau altul, un incident care să risipească o clipă acesta impresie de monotonie copleșitoare și să-și descarce nervii. Ea se gîndi : „Ce m-a apucat ? Sint oare una din acele femei cărora le plac scenele ?“

El se ridică și, oprindu-se înaintea ei, foarte înalt și slab, cu umerii căzuți și ochii lui spălăciți aplecați spre dînsa, îi spuse :

— E vorba de Sybil... am aflat că în fiecare zi călărește cu acel O'Hara.

— Întocmai — răspunse Olivia, fără să se emoționeze. Se duc să se plimbe dimineata, înainte de micul dejun, cînd nu iese încă nimeni.

El încruntă sprincenele și, fără să vrea, luă o atitudine demnă și severă :

— Și-mi spui că o știi, că ai știut-o totdeauna ?

— Ei își dau întâlnire pe pajiște, lângă vechea carieră de nisip, pentru că el n-are deloc chef să vină până acasă.

— Poate că-și dă seama că n-ar fi bine primit.

Olivia zîmbi, puțin ironic :

— Sînt convinsă că din cauza asta. De aceea n-a venit astă seară, cu toate că l-am poftit. Ar trebui să știi, Anson, că n-am față de dînsul aceleași sentimente ca dumneata.

— Da, îmi dau seama. Sentimentele dumitale sînt rareori aceleași ca ale mele.

— N-ai nevoie să dai o întorsătură neplăcută acestei discuții — zise ea, liniștită.

— Pari că știi foarte multe.

— Sybil îmi povestește tot ce face. Cred că e mult mai bine să se poarte astfel.

În timp ce ea îl privi pe Anson, simți o ușoară mulțumire văzînd că-l supără calmul ei și, totuși, îi era și puțin rușine că dorește o mică ceartă, o ceartă de nimica toată, care s-o mai trezească și să-i facă viața mai puțin stearsă. El răspunse :

— Știi foarte bine care e părerea mătușii Cassie și a tatei despre O'Hara.

Abia acum Olivia începu să înțeleagă.

— Tatăl dumitale știe prea bine totul, Anson. I-a întovărașit chiar el odată sau de două ori, călărind iapa murgă.

— Ești sigură ?

— De ce aș minți atît de prosteste ? De altfel, tatăl dumitale și cu mine, ne înțelegem foarte bine, cred că știi.

Cuvintele acestea își produsera efectul, căci Anson se depărtă inciușat, cu cîțiva pași. Era ca și cînd i-ar fi spus : „Tatăl dumitale mi se adresează totdeauna mie, și nu dumitale. Împotrivirea nu vine din partea lui, căci altfel aș fi fost informată“. Ea adăugă tare :

— Afară de asta, l-am văzut chiar eu.

— Atunci, îmi asum eu însumi răspunderea. Lucrul acesta îmi displace și înțeleg să înceteze.

Olivia ridică ușor sprincenele și chipul ei putea să exprime tot așa de bine mirarea ca și batjocura sau, poate, ex-primau și una și alta. Ea cumpăni o clipă, nemișcată și, în cele din urmă, spuse :

— Mă înșel oare gândind că mătușa Cassie e aceea care a instigat toate acestea ?

Necăpătînd nici un răspuns, ea urmă :

— Mătușa Cassie trebuie să se fi sculat cu noaptea în cap ca să-i vadă plecînd.

El tăcea mereu ; atunci, diavolul cel răutăcios, care o ațîța, o îmboldi să spună :

— Sau poate că i-a întrebat pe servitori, după cum știi că are obiceiul s-o facă.

Pe măsură ce vorbea, chipul bărbatului ei devenea din ce în ce mai ursuz ; s-ar fi spus că însăși culoarea pielii sale se schimbase ; luminat astfel de lustra victoriană, care îi atîrna tocmai deasupra capului, în formă de pară, tenul lui părea verzui.

— N-ai dreptul să vorbești astfel despre mătușa mea, Olivia.

— N-are nici un rost să mai discutăm despre asta. Cred că nu te poți îndoi asupra adevărului spuselor mele.

Ea simți că se însufletește ; începea să atingă punctul sensibil. După atîția ani de zile, el avea să-și dea seama că nu era chiar atît de blindă. Acum el era scos din fire și chiar uluit. Cu glas mai împăciuitor spuse :

— Nu înțeleg ce se petrece cu dumneata în ultima vreme, Olivia.

Un gînd îi trecu repede prin minte : poate că o să se înduioșeze. Poate mai e în stare să se emoționeze. Oare ar fi posibil ca acum după atîta vreme să se arate sociabil și prietenos și poate... poate chiar mai mult decît atît ?

Totuși, el urmă :

— Ești ciudată și eu nu sînt singurul care te socotesc astfel.

— Nu — zîse Olivia, puțin cam tristă — și mătușa Cassie e de aceeași părere. A povestit pe la toți vecinii că par nenorocită. Poate că sînt puțin cam obosită. E doar atît de multă vreme de cînd lupt într-una... cu Jack... cu mătușa Cassie... cu tatăl dumitale... cu ea.

Rostind acest ultim cuvînt, ea arătă cu un gest scurt, abia schițat, aripa nordică, întunecată, a casei celei mari.

Ea nu-l slăbea din ochi, simțind că e scandalizat și cuprins de spaimă, văzînd că i se înșiră dintr-o dată atîtea lucruri de care familia Pentland nu pomenea niciodată, lucruri care se

îngropau în tăcere și pe care se sileau să le ascundă, ca și când nici n-ar exista.

— Ar trebui să vorbim câteodată de ele, — continuă ea cu ton melancolic. Din când în când sîntem singuri și siguri că nu ne poate auzi nimeni. Nu putem pretinde la nesfîrșit că aceste lucruri nu există.

Timp de o clipă el tăcu, gîndindu-se cu o energie deznădăjduită, ce ar putea răspunde. În sfîrșit, găsi acest biet răspuns :

— Cu toate astea și dumneata veghezi destul de tîrziu ca să joci bridge cu Sabina, bătrîna doamnă Soames și tata.

— Asta îmi face bine. Nu poți tăgădui că asta nu crează, totuși, o diversivune.

— Nu te înțeleg.

El începu să se învîrtească, agitat, prin odaie, în timp ce ea stătea nemișcată, așteptînd pur și simplu ca discuția să devină tragică. Deodată, se simți stăpînită de un sentiment de triumf și exaltare ; de mulți ani de zile, încă din adolescență, nu mai simțise ceva asemănător. Dar în același timp fu cuprinsă de o puternică poftă de a rîde, văzîndu-l pe Anson, atît de înalt și de slab, plimbîndu-se, trufaș, de colo pînă colo.

El se opri pe neașteptate în fața ei și spuse :

— Și nu pricep de ce o poștește atît de des pe doamna Soames aici.

Ea își dădu seama că neînțelegerea și încordarea dintre dînsii erau mult mai mari, decît își închipuise, căci Anson vorbise de doamna Soames și de tatăl ei, un lucru la care nimeni din familie nu făcea aluzie ; și vorbea despre aceasta spontan și fără nici un fel de reținere.

— Ce rău vezi în asta ? Ce însemnătate poate avea ? E singura bucurie a acestei bătrîne femei neputincioase și una din puținele plăceri de care se mai poate bucura încă tatăl dumitale.

Anson începu să bombănească, dezgustat :

— E ridicol, doi bătrîni, doi bătrîni...

El nu-și termină fraza, căci n-ar fi putut-o încheia decît cu un singur cuvînt, dar acest cuvînt, nici un gentleman și, nici un Pentland nu-l folosea, cînd era vorba chiar de tatăl lui.

— Poate că acum e o copilărie — zise Olivia — dar nu sînt sigură că a fost totdeauna astfel.

— Ce vrei să spui cu asta ? Lași să se înțeleagă că...

Din nou el căută cuvintele, silindu-se să găsească altele decât cele care-i veneau în chip firesc pe buze. Era interesant să-i vezi atitudinea în fața realităților, să constăți nepuțința și stînjeneala lui :

— Lași să se înțeleagă — îngăimă el, — că tatăl meu s-ar fi purtat vreodată... (Se sufocă, înainte să rostească) : într-un chip de disprețuit ?

— Anson... E ciudat, dar am impresia că astă seară sînt sinceră... o dată... O singură dată doar.

— Dai numai dovadă de perversitate.

— Desigur... și ea avu un zîmbet descurajat.

— Doar dacă nu vrei să spui că în această casă... în această odaie... și descriind un cerc cu brațul ei alb care cuprindea toată colecția de amintiri victorioase, toate relicvele unei familii puritane, odinioară plină de vitalitate și putere — că în această odaie cînd ești sincer și cinstit, ești pervers.

El ar fi vrut să o întrerupă cu furie, dar ea ridicase mîna și urmă :

— Nu, Anson, vreau să-ți spun sincer ce gîndesc... fie că vrei să ascuți sau nu ; fără ca să mă aștept la ceva bun de pe urma sincerității. Nu știu dacă, folosind chiar propriile dumitale cuvinte, tatăl dumitale s-a purtat într-un chip de disprețuit, sau nu. Nădăjduiesc că da... nădăjduiesc că a fost amantul doamnei Soames, atunci cînd dragostea vorbea trupului... da, chiar asta vreau să spun. Cred că ar fi fost mai bine dacă ar fi putut fi fericiți, cu adevărat, cel puțin un timp oarecare... în loc să trăiască într-un fel de letargie, în care toate zilele se scurg la fel... Socotesc că dintre toți, tatăl dumitale merita această fericire.

Ea oftă și adăugă încet :

— Ei, acum știi. El privi multă vreme țintă podeaua cu ochii lui rotunzi și inexpressivi, care o îngrozeau uneori pe Olivia din pricina mării lor asemănări cu acei ai bătrînei femei, care nu părăsea niciodată aripa de miazănoapte și pe care toată familia o desemna prin ea, ca și cînd n-ar avea aproape nimic omenesc. În cele din urmă, el bombăni în mustața pleoștită, ca și cînd și-ar fi vorbit lui însuși.

— Nu pot înțelege ce ți se întîmplă.

— Nimic... absolut nimic. Nu m-am schimbat ; numai că astă seară m-am săturat să tot răspund veșnic la toate, „da, da“ și să joc mereu comedie, ca să putem trăi aici cu toții liniștiți, fără să ne întrerupem visul nostru.. cu neclintita

convingere că sîntem superiori tuturor muritorilor, că pentru că sîntem bogați, sîntem și puternici și drepti... Oh ! la ce bun toate aceste vorbe... Sînt tot aceeași, nu m-am schimbat ; numai că astă seară am spus tot ce gindeam. Trăim într-un vis aici... un vis care, într-o bună zi, se va schimba într-un coșmar și atunci ce o să faci dumneata și mătușa Cassie și toți ceilalți ?...

În focul discuției, sîngele îi năvălise în obraji. Ea se sculă și se duse să se sprijine de cămin ; era foarte frumoasă astfel, dar bărbatul ei nici nu observă. El părea cufundat în meditații adînci, cu trăsăturile crispate de încordarea minții.

— Nu știi ce se petrece — zise el peste cîtva timp — cred că e din pricina Sabinei. Ea n-ar fi trebuit să se întoarcă niciodată aici. Provoacă pretutindeni tulburare și totdeauna a fost așa... chiar cînd era fetiță. Ne întrerupea jocurile, spunînd : „Nu vreau să mă joc de-a masa de copii. Ce nevoie să socoți apa tulbure drept Bordeaux ! E un joc idiot“.

— Crezi că mai spune și acum — că e un lucru idiot să socoți apa tulbure, drept Bordeaux ?

El se întoarse fără să răspundă și începu să se învîrtească prin odaie pășind pe covorul victorian cu enormi trandafiri ofiliți :

— Mă întreb unde vrei să ajungi. Tot ce știu e că Sabina... Sabina e o femeie rea.

— O urăști pe Sabina pentru că e una din prietenele mele ?

— Ce lucru stupid spui ! zise el cu glas plin de amărăciune.

Olivia oftă.

Nu, nu-i un lucru stupid îți dai foarte bine seama. (Ea cunoștea bine procedeele celor din familie, care se prefăceau totdeauna că nu înțeleg o observație justă, dar neplăcută).

Și de asta el refuză să răspundă ; se întoarse spre dînsa. Nu-l văzuse niciodată atît de tulburat și violent ; era cuprins de o astfel de emoție încît, o clipă se părea că se va putea impune printr-o oarecare demnitate și autoritate :

— Și nici fata ei, care pare — că vine din insulele Fidji, pe care a tirît-o cu ea în toate părțile lumii și care și-a îmbicsit mintea cu toate ideile barbare, nu-mi place mai mult.

Văzîndu-l într-o astfel de stare și auzind tonul lui, Olivia fu uluită de o intuiție trecătoare, ca un fulger, care îi lămură toată însemnătatea cuvintelor lui și chiar a celui lung

șir de ani, pe care-i petrecuse aici, printre Pentlanzi, sau în impunătoarea casă de piatră cenușie de pe Beacon Street. Deodată, ea descoperi de ce se temeau Anson, mătușa Cassie și toată acea lume atât de complicată a familiei ei. Erau îngroziți la gândul că zidurile cu care era înconjurată existența lor și care erau înseși temeliiile lor, ar putea fi dărimate, lăsându-i fără apărare, dezgolind minciunile și vanitățile lor josnice, desființând acea armătură de legi și prejudecăți, pe care le construiseră ca să-i apere. Aceasta era pricina urii lor pentru O'Hara irlandez și de religie romano-catolică, el constituia o primejdie pentru liniștea lor. Această descoperire ar fi pentru ei o catastrofă, căci în oricare altă societate decât a lor, într-o societate în care toți acești bani, constituind un capital inalienabil, nu le-ar mai face un zid de apărare, ei n-ar mai avea nici o însemnătate. Deodată ei *n-ar mai fi fost* decât ceea ce erau în realitate.

Pentru întâia oară ea avea viziunea limpede și necruțătoare, așa că spuse liniștit :

— Cred că Theresa ți-e antipatică pentru motive nedrepte. Îți dă de bănuț, pentru că nu e ca ceilalți... nu seamănă cu tipul de fată pe care ai învățat să-l socotești desăvârșit. Dumnezeu știe dacă sînt astfel de fete pe aici... toate se aseamănă între ele, ca boabele de mazăre dintr-o pâstaie.

— Și ce e cu tinărul acela care o să vină la aceste două femei... Americanul acela care are un nume franțuzesc și care n-a călcat niciodată pe pămîntul țării lui ? Îmi inchipui că o să fie tot atât de ciudat, ca toate legăturile lor. Cine îl cunoaște ?

— Sabina... începu Olivia.

El tăie vorba :

— Sabina ! Parcă ei îi pasă cine e și de unde vine ? E multă vreme de cînd ea a renunțat la societatea oamenilor cum-ecade, din ziua cînd a plecat de aici ca să se mărite cu acel dezmățat de Levantin. Sabina... Sabina ar fi foarte fericită să ne facă un rău... nouă, care sîntem rudele ei. Ne urăște ; abia dacă își dă osteneala să fie politicoasă cu mine.

Olivia zîmbi, fără să se tulbure, și-și aruncă țigarea în foc, sub înșipida gravură în oțel a Declarației.

— Începi să spui prostii, Anson. De data asta să ne măr-ginim la fapte. L-am văzut pe tinărul ăsta la Paris. Acolo l-a cunoscut Sybil. E deștept, foarte bine ca fizic și femeile mai sînt și altceva pentru el decât rindași. Mai există femei cărora

să le placă să fie tratate astfel... ca femeii... mai există chiar și unele dintr-astea aici la Durham. Nu, nu cred că ți-ar place. N-o să facă parte nici din clubul duminical, nici din colegiul duminical și va avea o altă concepție despre viață. N-o să-și aibă părerile gata formate încă de la naștere.

— E din pricina copiilor mei, — nu vreau ca ei să se împrietenească cu oricine, cu primul venit.

Olivia nu se clinti. De data asta întoarse capul și zise cu blindețe :

— Dacă ești neliniștit din cauza lui Jack, nu-ți mai bate capul. N-o să se însoare cu Theresa. Cred că nu ști cât e de bolnav... Uneori, am impresia că habar nu ai de starea lui.

— Nu-i las niciodată pe doctori să plece fără să le vorbesc.

— Atunci ar trebui să-ți dai seama că n-au nici un rost... lucrurile pe care le spui !

— N-are nici o însemnătate ! Sabina nu ar fi trebuit să se întoarcă niciodată aici.

Convorbirea avea să devină din nou inevitabilul și obișnuitul schimb de cuvinte zadarnice, avea să se învîrtească în cerc, la nesfârșit, ca veverițele în cușcă, fără să ajungă la vreun rezultat. De atâtea ori se întâmplase astfel.

Pentru a pune capăt discuției, ea se îndreptă spre cămin ; chipul ei devenise din nou palid, iar ochii ei întunecați aveau cearcăne violete. Fragilitatea ei te uimea, violența acestei forțe, care țîșnise, pe neașteptate în ea, părea că-i zdrobise trupul.

— Anson — spuse ea încet, — te rog să vorbim chibzuit. Mă voi interesa de această poveste dintre Sybil și O'Hara și voi încerca să aflu dacă e ceva serios. La nevoie, am să-i întreb pe amîndoi. Și eu aș fi împotriva unui astfel de proiect, dar din altă cauză : O'Hara e prea în vîrstă pentru dînsa. N-ai ce să te neliniștești, n-ai ce să te amesteci. Cît privește pe Sabina, am s-o văd cît de des voi dori.

Și rostind aceste cuvinte, ea devenise primejdios de calmă ; aceasta era expresia care uneori o neliniștea pe matusa bărbatului ei. Cu un oftat ușor, ea urmă :

— Anson, m-am arătat bună și blindă ani și ani de-a rîndul, și iată că astă seară... astă seară am impresia că sînt aproape la capătul răbdării mele. Îți spun asta numai pentru a te înștiința că lucrul n-o să continue la nesfârșit.

Luindu-și eșarfa, ea nu așteptă răspunsul lui, ci se îndreptă spre ușă, cu același calm neliniștitor. În prag, se întoarse :

— Socotesc că, deocamdată, putem privi chestiunea ca și aranjată.

El rămase pironit locului, cu ochii țintă la ea, cu un aer mirat, ca și când își vedea pentru întâia oară nevasta, după atîția ani de zile ; apoi, încetul cu încetul, această expresie de uimire se schimbă, făcînd loc unei priviri viclene și aproape de ură, care se putea interpreta astfel : „Iată adevărata dumitale fire ! Iată care era tot timpul adevăratul dumitale gînd și niciodată n-ai fost de-a noastră. Totdeauna ne urai. Ai rămas o străină, o străină vulgară și de disprețuit“.

Buzele subțiri și batjocoritoare se decoloraseră puțin și vorbi cu un glas întretăiat ; s-ar fi spus că se zbate deznădăjduit, ca un animal la pîndă. Cuvintele se rostogoleau de pe buzele lui într-o cascadă năvalnică, asemeni unui val de oțel topit, care se scurge dintr-un cuptor a cărui gură o deschizi. Rostea cuvintele cu cruzime și fremătînd de ură.

— În orice caz... în orice caz, nu vreau ca fata mea să se mărite cu un „*shanty Irish*“¹⁾. Și așa sînt destui în familie.

Olivia se propti de pervazul ușii, cu ochii negri măriți de uimire, ca și când n-ar fi putut să-și creadă urechilor. Apoi, stăpînindu-se, ea șopti cu o intonație de mîhnire sfîșietoare, dar senină :

— Ce lucru urît ai spus !

Și după o clipă, ca și când și-ar fi vorbit sie-însăși, ea urmă :

— Va să zică, tot așa ai gîndit de douăzeci de ani...

Și puțin după aceea :

— Aș putea să-ți dau un răspuns groaznic... atît de groaznic, că n-o să spun nimic, dar sînt sigură că dumneata, dumneata și mătușa Cassie, știți foarte bine despre ce-i vorba.

Inchizînd cu putere ușa, ea îl lăsă acolo uimit și scos din fire, în mijlocul amintirilor de familie ; încet, ca într-un coșmar, ea se îndreptă spre scară, trecînd prin fața tuturor strămoșilor Pentlanzilor, prăvăliașul emigrant, prin fața aceluia care ardea vrăjitoarele, a predicatorului profesional, a proprietarului Chipper-sului și a frumoasei și tragicei Savina Pentland, apoi, în întuneric, urcă pînă la odaia unde soțul ei n-o urmasese de mai bine de cincisprezece ani.

¹⁾ Termen de dispreț pentru emigranții irlandezi, care trăiau în cicioabce mizerabile, sau shanties.

Ajunsa acolo, închise ușa fără zgomot și rămase o clipă în întuneric, cu urechea ciulită, ascultînd cu toate simțurile la pîndă... La început, ea nu auzi nimic, decît doar mugetul înăbușit al talazurilor care-și croiau drum printre dunele albe, și urletul îndepărtat al unui dihor, în direcția cotețelor; după aceea desluși respirația ușoară care venea din odaia alăturată. Respirația era regulată și liniștită, ca și cînd băiatul ei ar fi fost tot atît de sănătos ca O'Hara, Higgins sau acel tînăr Cyon, atît de voinic, pe care ea îl întîlnise la Paris, la Sabina. Simțea o bucurie atît de puternică, încît uită ce se petrecuse cu cîteva clipe înainte în salon. Pe cînd se dezbrăca fără să aprindă lumina, se oprea din cînd în cînd să asculte iar, cu toată ființa ei sălbatic încordată, ca și cînd prin putearea dorinței ar fi putut să împiedice ca acest sunet să se stingă vreodată. De mai bine de trei ani, ea nu intrase niciodată în această odaie fără spaimă, la gîndul că o va întîmpina numai tăcerea. Cînd, în sfîrșit, se culcă, în clipa în care era gata să adoarmă, fu trezită de un țipăt sălbatic, aproape neomenesc... un țipăt înfiorător, urmat de bocănitul unor copite care izbeau de pereții de lemn ai boxei din grajd, — și apoi înjurăturile lui Higgins, rîndașul. Ea mai auzise pe iapa frumoasă și nărăvașă a lui John Pentland zvîrlind cu copitele în pereții boxei și nechezînd furios. Între dînsa și omulețul acela ca o mai-muță exista o ură necruțătoare, ură care se îmbina, totuși, și cu un fel de atracție.

Ridicîndu-se în pat și tremurînd încă toată, ea îl auzi pe băiatul ei spunînd :

— Ești acolo, mamă ?

— Da.

Se dădu jos, ca să se ducă în odaia alăturată, slab luminată de o lampă de noapte și îl găsi pe băiat întins în pat; părul lui blond închis era ciufulit și avea ochii mari deschiși.

— Cum îți merge, Jack ! — șopti ea. — N-ai nimic ?

— Nu, nimic. Tocmai visam, cînd am auzit iapa.

Avea paloarea unui bolnav, i se vedeau venele albastre ale timplorelor; totuși, se simțea mai bine decît acum cîteva luni. Avea cincisprezece ani dar părea mai mic, mai degrabă i-ai fi dat treisprezece sau paisprezece, dar chipul lui avea pecetea unei maturități timpurii, ce se observă la toate ființele care n-au fost niciodată prea sănătoase.

— Serata s-a sfîrșit ? A plecat toată lumea ?

— Da, Jack. E aproape ziuă. Ai face mai bine să încerci să adormi din nou.

El se întinse în pat, fără să-i răspundă ; numai cînd se aplecă să-l sărute, ea îl auzi spunînd încet :

— Tare aş fi vrut să pot merge la bal.

— În curînd o să poţi merge, Jack. Pe zi ce trece capeţi mai multă putere.

O altă tăcere întîmpină aceste cuvinte şi Olivia se gîndi cu amărăciune : „El ştie că mint. Ştie că nu-i spun adevărul“.

Spuse apoi tare.

— Acum dormi... ca un băiat cuminte.

— Aş vrea să-mi povesteşti cum a fost petrecerea.

Olivia oftă :

— Atunci trebuie să închid uşa odăii lui Nancy, ca să n-o trezim.

Ea se duse să închidă uşa care dădea în camera unde dormea bătrîna nursă şi, aşezîndu-se pe marginea patului, îşi începu povestirea, descriînd pe rînd oamenii care veniseră şi tot ce se întîmplase, fără să uite nimic, cu o atenţie scrupuloasă şi cu toată imaginaţia de care era în stare. Ea voia, pentru că el avea atît de puţine şanse să trăiască, să-i zugrăvească un tablou cît mai evocator cu putinţă, care să-i dea impresia că se bucură de viaţă.

Vorbi fără întrerupere, pînă în clipa cînd observă că băiatul adormise şi că dincolo de mlaştini, cerul începuse să se coloreze în cenuşiu, galben şi trandafiriu, vestind zorile.

CAPITOLUL III

1

Cînd Olivia — după ce devenise soția lui Anson Pentland — sosise în casa cea veche, satul Durham, care se afla în mijlocul ținutului, în spatele Pentlanzilor, venind dinspre mare, era invizibil, ascuns într-o adîncitură a terenului unde începeau mici ridicături care, la o distanță de o sută de leghe de acolo deveneau munți. Din această priveliște se desprindea o impresie de liniște adîncă ; se știa că în această vale îndepărtată, dominată de o singură săgeată luminoasă, era cuibărit un sat pașnic cu case de lemn albe înșiruite de fiecare parte a singurei străzi numită Strada Mare, unde ulmii bătrîni își aruncau vara nenumăratele lor pete de umbră. Atunci era un simplu cătun cufundat pe jumătate în amortire, ici și colo se vedeau case goale, cu obloanele trase, care se ruinau încetul cu încetul și locuitorii erau mai puțin numeroși decît cu un veac înainte. Se împlineau șaptezeci și cinci de ani de cînd era pradă acestei amortiri, din ziua cînd o mare emigrație îi răpise pe cei mai voinici din tinerii lui cetățeni. În iarba deasă, care înconjura vechiul templu zăcea o lespede de marmură, care relata evenimentul, și a cărei inscripție spunea : „Adunați în acest loc, la 14 august 1918, episcopul Josiah Milford, pastorul acestei biserici și o sută nouăzeci de enoriași — bărbați, femei și copii — au pornit la drum, ocrotiți

de credința lor plină de încredere în atotputernicia lui Dumnezeu, ca să întemeieze Împărăția Lui și să facă să-i izbindească voința Sa în regiunile neexplorate ale teritoriilor din Apus ¹⁾).

Sub această inscripție erau săpate numele familiilor care întreprinseseră această călătorie, ca să întemeieze un oraș nou, devenit după aceea de o sută de ori mai bogat și mai înfloritor decât indolentul Durham. Pe lespedeza aceea nu se putea citi numele Pentlanzilor, căci în 1818 aceștia deveniseră oameni bogați care locuiau iarna la Boston și vara la Durham, pe pământurile care fuseseră smulse înainte pustiului, de întemeietorul familiei.

Începînd din ziua aceea și pînă în clipa cînd se instalaseră turnătoriile la Durham, satul se cufundă într-un fel de letargie, din ce în ce mai adîncă și, în curînd, însăși biserica nu mai fu decât o clădire fără viață, care se transformă într-un muzeu plin de praf, cu mobile americane foarte ordinare, dă-tînd dintr-o epocă îndepărtată, muzeu unde arareori intra un vizitator și pe care consiliul municipal punea să fie zugrăvit în silă, la fiecare cinci ani, pentru că opinia publică făcuse din el un monument istoric. De foarte multă vreme familia Pentland trecuse, încetul cu încetul, la doctrina rece a Unitarienilor, sau la dogmele, mai puțin severe și mai la modă, ale bisericii episcopale.

Acum douăzeci de ani după ce Olivia intrase la Pentland în familia Pentland, satul își recăpătase toată vitalitatea, în așa măsură, încît el se întinsese, de la vilceaua pe povîrnișul colinei, de partea mării, făcînd să se înalțe în rînduri drepte și regulate, bungalow-uri urite de stuc, care fiecare dintre ele adăposteau cîte o mică familie de lucrători polonezi. În tîrg, în fața vechiului templu cu săgeată albă, de cealaltă parte a Străzii Mari, se înălța o biserică nouă, de asemeni din stuc, — dar a cărei armătură de lemn, vopsită în verde, era solidă — închinată cultului romano-catolic. În casele vechi de lemn, care se întindeau de-a lungul Străzii Mari, mai rămăseseră cîțiva reprezentanți ai familiilor de odinioară, bătrîna doamnă Featherstone, care spăla rufe ca să-și poată hrăni patru copii mici, slăbuți, care n-ar fi trebuit să se nască niciodată; d-ra Haddon, o bătrînă caraghioasă înfășurată totdeauna într-o mantie neagră, care trăia dintr-o pensie pe care i-o dădea

¹⁾ Teritoriile din Apus sau Western Reserve erau regiunile care aparțineau încă Pieilor Roșii.

bătrînul John Pentland, pentru că era și verișoară îndepărtată de-a lui ; Harry Peckhan, dulgherul satului ; bătrîna doamnă Malson, care locuia singură într-o casă veche, umedă și respingătoare, plin de bibelouri de jad și fildes, aduse din China de vapoarele bunicului ei ; domnișoara Murgatroya, care de multă vreme făcuse din casa ei de păpușă un biet salon de ceai. Ici și colo mai rămăseseră cîteva urmași anemici, vrednici de stimă dar nevoiași, ai celor dintii coloniști care veniseră să se stabilească în ținut odată cu Pentlanzii.

Turnătoriile — acele turnătorii care umpleau buzunarele cîtorva familii bogate, care, vara se instalau la cîteva leghe de Durham — transformaseră totul.

Însuși cîmpul își schimbase înfățișarea. Nici unul din cei dintii locuitori ai Noii-Anglii nu mai avea ogoare. Uneori, plimbîndu-te călare pe cărării, întîlneai pe unul din ultimele vlăstare ale rasei, un țăran slab cu expresia neghioabă, stînd pe un zid de piatră și mestecînd un fir de iarbă ; aceasta e tot ce mai supraviețuise ; ceilalți fuseseră de mult înhățați de uzinele „Salem și Lynn“, sau se stinseseră tot căsătorindu-se prea des între ei și anemiați de o hrană neîndestulătoare. Cele cîteva ferme care mai existau deveniseră proprietatea cehilor și polonezilor, oameni scunzi și voinici, trăind atît de strîns legați de pămîntul și animalele care-i înconjurau, că păreau puțin păgîni ; oameni voinici, dar nu prea virtuoși, care înfăptuiau minuni pe pămîntul pietros și steril al Noii-Anglii și care îndărătul îngrăditurilor lor, priveau cu gura căscată pe marii seniori, cum erau Pentlanzii trecînd călare în hainele lor roșii, înconjurați de ciini de vînătoare. Una cîte una vechile ferme piereau, făcînd loc unor întinderi necultivate așa încît caii și ciinii să aibă mai mult loc ca să pornească în urmărirea vulpilor.

Aspectul ținutului se schimbase foarte mult.

De la ferestrele de sus ale casei mari de cărămidă, în stil georgian, unde locuia familia Pentland, îți puteai da seama de schimbările intervenite. Aveai înaintea ochilor o priveliște alcătuită din pajiști lipsite de verdeată, întretăiate de ziduri de piatră, pădurici și pini sau mesteceni argintii și mlaștini, în mijlocul cărora șerpuia, leneș, un rîu mocirlos. Uneori, în ultimele zile de toamnă, pe acolo se aventurau căprioarele, coborînd munții de la New Hampshire, iar vînătorile de vulpi nu aveau succes, căci ciinii se rătăceau pe pista unui vînat mult prea repede pentru ei.

Ceva mai aproape, cuibărit într-un cot al râului, se întindea moșia în care se născuse Sabina Callendar și unde își petrecuse toată adolescența, moșie pe care o vînduse cu multă ușurință lui O'Hara, politician irlandez și romano-catolic, venit nu se știe de unde ca s-o ia în stăpînire, să pună să se taie gardurile vii, să repare zidurile care se dărăpăneau și să se zugrăvească vechile clădiri, punînd peste tot îngrădituri și portaluri, care păreau prea noi și bătătoare la ochi. În realitate, el își desăvîrșise atît de bine opera, că ansamblul avea puțin din înfățișarea acelor moșii care se întemeiază la porțile orașului. Cît despre Sabina, ea se întorsese să petreacă vara într-una din acele case ale cumpărătorului, cu care se purta ca și un prieten, înfruntînd pe mătușa Cassie, Anson Pentland și alții de scama lor.

Olivia cunoștea cel mai neînsemnat tufiș și cea mai mică piatră din această priveliște întinsă, de o frumusețe severă, — de la primejdioasa carieră de nisip, care ascundea o parte din desigurile de soc ce o mărgineau pînă la păduricea de pini negri, unde Higgins descoperise, nu mai departe decît în ajun sau cu o zi înainte, o nouă generație de vulpi. Ea o privise în zilele fără soare, cînd era rece și apăsătoare, în zilele frumoase, cînd atmosfera era de o limpezime de cristal, cînd lumina accentuează conturul fiecărei frunze și ale celor mai neînsemnate crengi, și în zilele reci și umede, cînd o ceață mohorită care venea dinspre mare, cuprindea mlaștinile și acoperea tot cîmpul cu un lîntoliu întunecat. Această priveliște era neospitalieră, necruțătoare și nu era niciodată veselă.

Din cauza ei, ea suferise totdeauna de o impresie de singurătate care — lucru ciudat — în loc să scadă, părea că se agravează cu anii. Niciodată nu se putuse obișnui cu tristețea mohorită care se desprindea uneori din ea. La început, priveliștea i se păruse liniștită și verde, ca un refren, unde putea găsi odihnă și pace ... dar, de multă vreme, ea o vedea așa cum o văzuse Sabina în ziua aceea de la fereastra salonului de lectură, cînd se înfricoșase zărindu-l pe Higgins : era un ținut de o frumusețe rece și aspră, un ținut puțin trist.

2.

Erau anumite clipe cînd amintirile din tinerețe ale Oliviei păreau că se limpezesc dintr-o dată și-i năpădeau mintea, gonind noțiunea prezentului ; numaidecît ea dorea, din toate

puterile, să se regăsească în acest trecut depărtat, care altădată i se părea mai nenorocit ; această dorință o cuprindea, cînd suferea cel mai mult din pricina singurătății, cînd își dădea seama că, pe măsură ce timpul trecea, ea se închidea în ea însăși ca o broască țestoasă ce-și trage capul înăuntru, ca să se apere. Cu toate zîmbetele, atențiile și bunăvoința prea ieftină a celor care o înconjurau ea se simțea totdeauna, o adevărată străină printre Pentlanzi, rămînea îndărătul unor anumite ziduri, îndărătul unor anumite bariere, care nu vor cădea niciodată înaintea ei, pe care ea niciodată nu le va putea trece ; în sfîrșit, îi era cu neputință să împărtășească o grămadă din credințele lor.

Acum îi era greu să-și amintească limpede ce se întîmplase înainte de venirea ei la Durham ; totul părea că-și pierde din realitate, se aburește, dispare sub greutatea zdrobitoare a devotamentului ei pentru vastul edificiu familial al Pentlanzilor. Ea uitase numele oamenilor și ținuturilor, confunda zilele și anii. Uneori, nu mai izbutea să se regăsească printre nenumăratele traversări, în cele două sensuri, ale Atlanticului și ale hotelurilor uriașe în care domnea un gol deplin și semănînd, toate, și în care ea se perindase, alcătuiind fantasmagoria întunecată a mediului în care se desfășurase copilăria ei.

Ea putea evoca, cu o precizie care îi strîngea inima, cei doi ani fericiți, petrecuți la pensiunea din Saint-Cloud unde, timp de cîteva luni în șir, avusese o odaie pe care o putea numi a ei, unde trăise liniștită, eliberată de teama de a o auzi pe mama ei rostind : „Azi trebuie să facem bagajele. Plecăm mîine la Petersburg sau Londra, sau San Remo, sau la Cairo...”

Nu mai avea decît o viziune nelămurită a casei enorme de piatră, de culoarea șocolatei, înfrumusețată cu turnulețe și balcoane de formă ciudată care dădeau spre lacul Michigan. Vîndută apoi dărîmată, această casă dispăruse, ca și toate celelalte lucruri care făceau parte din acel trecut depărtat. Ea nu-și putea aminti de tatăl ei, care murise cînd ea avea numai trei ani, dar cel puțin păstrase fotografia îngalbenită a unui bărbat înalt, frumos și puternic, al cărui chip era întunecat de o umbră de supărare, care trăda antecedentele scoțiene și irlandeze ; murise în clipa cînd numele lui ar fi devenit celebru în lumea întreagă. De la el nu mai rămăsese nimic decît această fotografie și zîmbetul batjocoritor, pe care îl moștenise și dînsa și care-i flutura pe buze, cînd spu-

nea : „Da, da“, cu înfățișare binevoitoare și avea de gînd să facă tocmai contrariul.

Uneori, chiar și mama ei devenea un personaj tot atît de vaporos și ireal ca și cele de pe fotografiile caraghioase, datînd din primii ani de după 1900 ... Ea nu mai vedea decît silueta impersonală a unei drăguțe femei elegante, cu ținuta de viespe, a cărei rochie se evaza în amîndouă părțile și care părea că se trezește la viață din vechile albume, pe care le frunzărești cu o melancolie amuzată. Ea își reamintea de o femeie grațioasă, destul de egoistă și înfumurată, căreia îi plăceau linguşirile, dar care fusese destul de chibzuită, ca să nu se căsătorească cu unul din acei domni curtenitori, cu obrazul măsliniu, cu titluri pompoase, care veneau s-o viziteze în veşnicul și neschimbătorul salon de hotel, sau care o duceau la garden-party-uri, petreceri și curse. Din trecut, se profila neîncetat, imaginea unei fete cu bucle brune, clocotînd de viață, dornică de prietenie, care era lăsată totdeauna să se distreze, ducîndu-se să se plimbe cu guvernanta elvețiană, sau făcînd cunoștință cu copiii, pe care-i întâlnea în parcurile stațiunilor climaterice, pe plaje sau pe bulevardele din orașele Europei, unde trăgea mama ei — prieteni de o zi, care dispăreau a doua zi dimineață, și pe care ea nu-i mai revedea niciodată.

Își dădea acum seama că mama ei era tipul de americană din 1890 ; ea și-o înfățișa mai puțin sub trăsăturile unei persoane reale, decît sub acele ale unei ercine a doamnei Wharton.

Mama ei nu se recăsătorise niciodată, rămăsese bogată și drăguța doamnă O'Connel din Chicago pînă în ziua tragică (și aceasta era una din cele mai precise și mai îngrozitoare amintiri ale Oliviei), cînd murise, răpusă de malarie, pe cînd se afla în Italia, într-un sat pierdut, murdar, neavînd lîngă dînsa, ca s-o îngrijească, decît pe fata ei de șaptesprezece ani, șoferul rus și un medic, care nu era decît un șarlatan.

Seria imaginilor nelămurite și mai degrabă întristătoare se apropiau de sfîrșit, cînd se iveau o casă întunecată de cărămizi roșii, în apropiere de Washington Square ; cînd rămase orfană, venise să locuiască acolo la o mătușă din partea mamei, severă și acoperită de sus pînă jos de bijuterii, care era încredințată că Lenox, valea lui Hudson River și Washington Square erau centrul lumii ... Mătușa aceasta nu vorbise niciodată cu tatăl Oliviei, pentru că avea, ca și Anson și mătușa

Cassie, o prejudecată împotriva irlandezilor, care se iveau nu știai de unde, încântători, plini de viață și voioșie.

Deci, ea rămăsese la optsprezece ani singură pe lume, fără o familie, afară de o mătușă gătită cu bijuterii, fără prieteni, decît doar acei pe care și-i putuse face odinioară pe plajele și promenadele publice și căroră le uitase pînă și numele. Singura lume statornică pe care o cunoștea era aceea a mătușii ei ; aceasta îi descria veșnic minunățiile unui New York care nu mai exista, sau strălucirea plușului amestecat cu mirosul de camfor.

Olivia vedea acum lucrurile sub adevăratul lor aspect. Înțelegea de ce Anson Pentland venise într-o seară s-o viziteze pe mătușa ei, ea îl socotise elegant și irezistibil, de ce în timpul mesei, prezența lui putuse transforma sufrageria de nuc și mahon, cu mobile masive, într-o odaie care avea o înfățișare de sărbătoare. Era un bărbat între două vîrste, — așa l-ar fi caracterizat tinerele fete — și el o înconjurase cu atenții măgulitoare. O dusese chiar și la teatru, însoțită de mătușa ei, ca să asiste la o reprezentație a piesei *The City*, fără să-și dea seama că lipsa de morală a piesei îi va sili să părăsească sala înainte de sfîrșitul ei. Aceasta se petrecuse într-o joi seara (ea își amintea chiar și ziua) și zîmbea încă, gîndindu-se că cei doi tovarăși ai ei erau convinși că o tînără care trăise pînă atunci pe cordioarele marilor hoteluri europene trebuia să fie ținută departe de tragediile vieții.

În cele din urmă, ea fusese apoi poftită pentru cîteva zile la Pentlanzi și acolo avusese revelația unei lumi a cărei existență n-o bănuise și care-i făcuse impresia unei case liniștite, în care toți se sileau să se arate prietenoși pentru motive pe care ea nu le descoperi decît mult mai tîrziu. Ea nu știuse niciodată nici măcar adevărul în privința mamei lui Anson. I se spusese că era prea suferindă ca să poată vedea pe cineva. În ziua aceea îndepărtată, cînd ea se simțea atît de obosită și lipsită de dragoste, moșia familiei Pentland i se păruse gata s-o primească : ca un culcuș moale și acoperit cu mușchi, pe care ea se putea întinde și bucura de o odihnă fără sfîrșit, unde își va putea face prieteni și să se stabilească acolo, ca o plantă pe care rădăcinile aveau s-o fixeze puternic de pămînt.

Pentru un copil crescut la hotel, moșia Pentlanzilor era un rai ; de aceea, cînd Anson Pentland a cerut-o în căsătorie, ea primi, dat fiind că n-avea o antipatie deosebită pentru el.

Trecuseră douăzeci de ani, primăvara venise iarăși... acea primăvară care o întâmpinase la sosirea ei. Azi avea treizeci și nouă de ani, și rămăsese tânără ; numai că totul se schimbase.

3

În anii ce urma ră nașterii Sybillei și apoi a lui Jack, toate faptele mărunte ale vieții pe care ea o ducea printre Pentlanzi și în casa de piatră cafenie de pe Beacon Street, sfârșiră prin a se grupa și alcătui ră o imagine completă, pe măsură ce cele dintâi impresii, nelămurite și încilcite, se precizau. De aceea, evocînd trecutul, ea începea să privească lucrurile cu luciditatea rece a celor care nu mai au iluzii.

Ea revedea pe sfioasa fată, primită cu atîta căldură, pentru că Anson trebuia cu orice preț să se însoare și să aibă un moștenitor... Anson ultimul descendent masculin dintr-o familie atît de renumită. (*Familia Pentland și colonia Massachusetts Bay*). Ea se vedea așa cum trebuie să le fi apărut lor atunci ... drăguță, tînră, neputîndu-se încrede în amabilitatea lor ; ea nu era cunoscută în lumea lor restrînsă, dar în schimb era fermecătoare, distincția însăși, și foarte bogată. (Acum își dădea seamă ce mult trebuie să fi însemnat averea ei în ochii, mătușii Cassie). Anson nu era Făt-Frumosul sosit în goană s-o smulgă de la o mătușă neomenoasă, ci un bărbat destul de anemic, care trecuse de vîrsta de treizeci de ani într-un chip înspăimîntător, de sclav al conveniențelor. Ea își amintea, cu oarecare amărăciune, cît era el de fricos și ce silă îi inspira tot ce era în legătură cu căsătoria ; ea nu-și dăduse seamă de ridicolul acestei atitudini decît cînd devenise mai matură și mai la curent cu obiceiurile lumii. Desigur își repetase mereu încercările zadarnice pe lingă tinerele femei pe care le cunoștea de multă vreme și nu dăduseră rezultate, pentru că, fără să știe de ce, trecea drept o ființă plictisitoare la culme ; lăsat în voia lui, el nu s-ar fi apropiat niciodată de o femeie și ar fi fost coborît în mormînt, tot atît de cast ca la naștere.

Știm acum că niciodată nu simțise față de ea cel mai neînsemnat sentiment de dragoste. Nu se căsătorise cu ea decît silit de ai săi, care-l hărțuiau mereu, cei morți ca și cei vii, căci în familia Pentland și morții păreau că sînt înzestrați cu o putere ciudată de supraviețuire. Mătușa Cassie și chiar aceea biată nevinovată de domnișoară Peavey, bătrînul acela

atît de temut, verii și toți defuncții, ale căror portrete se înșirau, în ordine, în hall, erau aceia care se căsătoriseră cu ea. Anson nu fusese decît un instrument ; chiar dacă ea suferea cel mai cumplit, nu se putea opri să nu-l plîngă, căci și el își distrusese viața.

Astfel, fermecătoarea și sfioasa necunoscută pe care o chema Olivia Mc. Connel, fata unui democrat, originar din Chicago, devenise această femeie neliniștită și, uneori, nenorocită, „străina“ a cărei tărie îi susținea pe toți.

Olivia cunoscuse ceasuri groaznice de frămîntare, cînd Jack era bolnav, iar John Pentland îi împărtășise totdeauna chinurile, astfel că mama și bunicul nu mai aveau nevoie de cuvinte ca să se înțeleagă. Petrecuseră atîtea nopți alături la căpătiul copilului care nu mai trăia — ca să spunem astfel — decît datorită luptei voințelor unite și pe care-l sileau să trăiască atunci cînd, horcăind, el ar fi putut ușor să treacă în somnul veșnic. Ei doi îl ținuseră în viață, pentru că-l iubeau și pentru că era ultimul băiat din familie.

Olivia avea, uneori, impresia că și Sybil lua parte la această luptă neconținută împotriva morții. Fata, ca și bunicul ei, nu spunea nimic, dar în adîncul ochilor ei se putea citi neliniștea. Această luptă nesfîrșită, istovitoare era una din mărturiile de care nu se vorbea niciodată printre Pentlandzi, — pe care se sileau s-o îngroape sub tăcere. Se îmbărbătau unul pe altul, cu un zîmbet încurajator : „Jack arată mai bine azi“, sau : „Poate că doctorii se înșală“. Sybil se preocupa acum de starea fratelui ei, ea îl observa, în timp ce lua seama ca el să nu bănuiască, căci datorită celui dar de a ghici pe care îl au bolnavii, el descoperea, fără greutate, cînd erau îngrijorați din cauza lui.

În timpul mesei convorbirea lîncezi. Sybil plănuia să-și ducă fratele într-un docar la fermă și de acolo pînă la dunele albe.

— Higgins o să vină cu noi — spuse ea — și să ne arate noua generație de vulpi din pădurea întunecată.

— Higgins are un dar ciudat ; face totdeauna descoperirile acestea înaintea tuturor. El știe cînd ziua e bună pentru pescuit și cînd va ploua. Niciodată nu se înșală, — comentă Jack.

— Nu, într-adevăr — zise deodată bunicul lui — nu se înșală niciodată, e într-adevăr ciudat... nu i s-a întîmplat niciodată, de cînd îl cunosc.

Tot timpul mesei el nu mai rosti alte cuvinte și Olivia, așezându-se în fața băiatului ei atât de palid, care părea atât de bolnav, nu izbutea decît cu mare greutate să însuflețească convorbirea. Uneori i se părea că-l mai poartă la sîn, că făcea, într-un anume fel, parte din ea însăși. Cînd nu-l mai avea lîngă dînsa, era chinuită de teama de a nu-l mai revedea. Știa că acest trup plătînd tînuia în adîncurile lui o ardoare și un foc pe care le avea de la dînsa și de la bătrîn ; că băiatul dorea, deznădăjduit, să răspundă chemării vieții, să călărească, să înoate, să alerge pe cîmpie... și că flacăra care-l însuflețea, trebuia să fie veșnic înăbușită. Dacă cel puțin ar fi semănat cu Anson, tatăl lui, care nu cunoscuse niciodată această sete de a trăi !...

— Dragă Olivia — vorbea bătrînul — vrei să iei cafeaua cu mine în bibliotecă ? Trebuie să vorbesc cu tine.

Ea ghicise bine. El era preocupat. Totdeauna se exprima astfel cînd intervenea vreo neplăcere și cînd umerii lui bătrîni se încovoiau sub greutatea poverii ; el îi spunea : „Dragă Olivia, vrei să vii în bibliotecă ?“

Nu se adresa niciodată băiatului lui, nici surorii sale, ci Oliviei, numai ei. Ei păstrau pentru dîșii lucruri pe care ceilalți erau foarte departe de a le bănuî, și cînd el va muri, toate grijile aveau să o împovăreze doar pe ea ... da, va veni rîndul ei să înfrunte toate greutățile care complica existența acestei familii, de care toată lumea ar fi spus că e bogată, respectată și că n-avea altă grijă decît să-și trăiască viața.

4

Cînd Olivia părăsi odaia ca să-l urmeze pe socrul ei, ea se opri o clipă ca s-o întrebe pe Sybil :

— Ești fericită, draga mea ? Nu-ți pare rău că nu te întorci la Saint-Cloud, la pension ?

— Nu, mamă ; de ce nu m-aș simți fericită aici ? E locul meu preferat.

Își puse mîinile în buzunarele taiorului ei în formă de re-dingotă.

— Nu socotești că am făcut o greșală să te trimit la pension în Franța ... departe de noi toți ?

Sybil rise și-și privi mama în față cu o licărire ștregărească în ochi, ca și cum și-ar fi închipuit că a descoperit un complot.

— Oare te gîndești să mă măriți ? N-am decît nouăsprezece ani, mai am încă destul timp.

— Sînt neliniștită, pentru că îmi închipui că o să fii greu de mulțumit.

Ea rîse iarăși :

— Da, e adevărat. De aceea nici nu mă grăbesc.

— Ești mulțumită că Theresa e aici ?

— Sigur, mamă, știi că o iubesc nespus.

— Atunci cu atît mai bine ! Acum șterge-o. Mă așteaptă bunicul tău.

Fata se îndreptă spre terasa unde Jack aștepta la soare sosirea doctorului. Își schimbase mereu locul după soare ; voia să se așeze la soare, chiar acum în plină vară, ca și cînd nu i-ar fi fost niciodată destul de cald.

Olivia era, într-adevăr neliniștită din cauza Sybillei ; începea să-și spună că mătușa Cassie avea poate dreptate, cînd dorea ca nepoata ei să aleagă o școală unde să-și regăsească prietenele ei de totdeauna, unde să devină zgomotoasă, neastîmpărată, repezită, să învețe să joace hockey și să ducă corespondență nevinovată cu tinerii pensionari din satul alăturat. Poate că era o greșeală că o trimisese într-un institut, unde elevele veneau aproape din toate țările lumii, unde va avea ca tovarășe franțuzoaice, englezoaice, rusoaice, americance, unde era silită să aibă relații cu „fete dansatoare sau artiste lirice“, cum spunea mătușa Cassie, mîhnită. Știa că Sybil nu se distrase mai bine la bal decît Theresa, care o ștersese fără să dea nici cea mai mică explicație. Numai că în ceea ce o privea pe Theresa, faptul era mai puțin grav, căci căpșorul ei brun, era plin de cunoștințe extraordinare în ceea ce privea știința și pictura, ca și de idei ciudate, culese din cărți de psihologie. Theresa și mama ei erau niște singuratice, dar erau înarmate pentru asta. De altfel, le ocrotea asprimea lor, spiritul lor batjocoritor și disprețuitor. Poate chiar că n-ar fi trebuit să facă din Sybil „o doamnă“ în înțelesul vechi al cuvîntului, căci dacă judecai după serbarea din seara trecută, o „doamnă“ n-o să-și mai poată găsi loc în lume, așa cum era ea organizată. Ce răspundere primejdioasă, să trebuie să supraveghezi o „doamnă“, mai ales cînd era sigur că o să pună, ca Sybil, toate lucrurile la inimă !

Ea o voia fericită, fără să-și dea bine seama că regăsea în Sybil fata care fusese ea însăși odinioară și dorea să vadă înflorind în acea făptură izvorită din carnea ei, tot ceea ce ea nu putuse avea în viață.

Ea îl găsi pe socrul ei șezînd în fața biroului mare de mahon, din odaia lungă, înaltă și plină de cărți, care îi era rezervată ; instalat la acest birou, el conducea ferma și administra averea, rodul unei administrații pricepute și a unei averi strînsă încetul cu încetul în trei sute de ani, și pe care nu se hotărîse să i-o încredințeze niciodată băiatului său. Biblioteca, în ciuda înfățișării ei mohorîte și reci era, totuși atrăgătoare : plutea acolo un miros de ciini, mere, lemn de foc și, uneori, de whisky, căci aici venea bătrînul să-și caute singurătatea, cînd, cu un fel de frenezie dezamăgită, bea pînă își pierdea cunoștința. I se întîmpla să rămînă acolo o zi și o noapte și chiar să doarmă în jilțul lui de piele, refuzînd să lase să intre altcineva, afară de Higgins, care venea să-l vegheze, și de Olivia. Aceștia erau singurii martori ai acestor crize, în timpul cărora el se îmbăta de unul singur. Lumea și chiar familia lui nu știau mare lucru despre asta : doar ce se mai afla din flecărelile servitorilor, cînd se plimbau seara pe cîmp, pe cărările întunecoase, la adăpostul gardurilor.

John Pentland, avînd înaintea sa ceașca de cafea și un pahar de „Courvoisier“, fuma cufundat în gînduri, pradă unei adînci preocupări, căci nu-și ridică numaidecît ochii, cînd intră ea, ci continuă să privească drept înaintea lui, cu o expresie ciudată și vagă.

Ea luă o țigară din cutia de argint ; el nu ridică capul decît cînd auzi aprinzîndu-se chibritul și, privind-o cu ochii lui pătrunzători, întunecați, îi spuse :

— Jack arată foarte bine azi.

— Da, n-a mai arătat de multă vreme atît de bine.

— Poate că, totuși, doctorii se înșală.

Olivia oftă și zise încet :

— Dacă i-am fi ascultat, n-ar mai fi fost de multă vreme în viață.

— Da, asta e foarte adevărat.

El luă o ceașcă de cafea și șopti :

— Aș vrea să-ți vorbesc despre Horace Pentland. A murit ; am aflat-o azi dimineață. A murit la Menton și acum e vorba să hotărîm dacă să-l aducem aici, în țară, ca să-l îngropăm la Durham cu restul familiei.

Olivia rămase o clipă tăcută, apoi îl privi și spuse :

— Dumneata, ce părere ai ? De cîtă vreme locuia la Menton ?

— Sînt aproape treizeci de ani de cînd îi trimiteam bani, ca să nu se miște de acolo. Nu-i decît un văr. Totuși, bunicul meu era și al lui și ar fi pentru înțîia oară, de trei sute de ani, cînd un membru al familiei nu-i îngropat aici.

— Afară de Savina Pentland.

— Da, încă zace acolo și am fi îngropat-o aici, dacă, ar fi fost cu puțință.

El făcu un gest spre mare, ca să arate locul, dincolo de mlaștini, unde frumoasa Savina Pentland, care era acum aproape un personaj de legendă, se odihnea sub nisipul alb și moale, în adîncurile fără fund ale oceanului.

— Ar fi dorit să fie îngropat aici ? întrebă Olivia.

— Mi-a scris, cu o lună sau două înainte de a muri, ca să mă roage acest lucru. Se părea că-l preocupa asta. S-a slujit de o expresie ciudată ca să-și exprime dorința : mi-a scris că ținea să se întoarcă la căminul familial.

Olivia rămase din nou gînditoare, apoi șopti :

— E ciudat... cînd s-au purtat atît de crunt cu el.

Gura bătrînului se înăspri :

— E din vina lui.

— Totuși ... treizeci de ani, e multă vreme.

El lăsă să-i cadă scrumul țigării și o privi :

— Vrei să spui cu asta că acum totul trebuie uitat ?

Mîinile albe și lipsite de orice bijuterii ale Oliviei schițară un gest :

— De ce nu ?

— Pentru că lucrurile acestea nu se uită ; în orice caz, nu în lumea noastră.

Fără să se tulbure, Olivia încerca să și-l înfățișeze pe acest Horace Pentland, pe care nu-l văzuse niciodată, bătrînul acesta puțin cam legendar, care murise, după ce trăise treizeci de ani în exil.

— Există vreo pricină care să te determine să-i refuzi un loc aici, printre alții ?

— Nu ... Horace a murit acum ... Puțin interesează, la urma urmei, dacă rămășițele lui sînt îngropate aici sau în Franța !

— Desigur, afară doar dacă, totuși, nu s-au purtat cu el mai puțin sever acolo ... Nu sînt atît de necruțători.

Tăcură amîndoi și s-ar fi putut crede că umbra lui Horace, osînditul, — al cărui nume nu-l rostea nimeni în familie, afară de Olivia și bătrîn, cînd erau singuri, — se întor-

sese și se ridica înaintea lor, așteptînd să afle ce aveau să facă cu rămășițele lui pămîntești. Cînd tăcerea plutea astfel în casa veche, Olivia se simțea cuprinsă de o neliniște nelămurită, căci asemenea tăceri apăsau adesea asupra casei în timpul serilor lungi cînd se adunau cu toții în salon, fiecare cu cartea lui, și ea avea atunci impresia că ființe nevăzute o spionează.

— Dacă dorea să fie îngropat aici — zise în cele din urmă Olivia, — nu văd de ce nu am face-o.

— Cassie o să socoată că facem rău, căci prin asta o să reamintim un vechi și uitat scandal.

— Desigur că acum, asta nu mai are nici o însemnătate ... Azi, cînd acest nenorocit nu mai există... desigur că ne este îngăduit să ne arătăm mărinimoși.

Pe neașteptate, John Pentland oftă, și acest oftat era sfișietor, căci îți dădea seama că-i scăpase cu toată extraordinara stăpînire de sine ; el reluă numaidecît :

— Cred că ai dreptate, Olivia, am să fac ce spui, numai că o să tănuim acest lucru atîta vreme cît n-o să fie nevoie să-l comunicăm. De altfel, înmormîntarea va fi făcută în cerc intim.

Ea ar fi plecat atunci, dacă atitudinea bătrînului n-ar fi făcut-o să înțeleagă că mai avea să-i împărtășească și alte lucruri. El n-avea nevoie de cuvinte, ca să-și exprime voința. Cînd erai cu dînsul, era cu neputință să pleci, atîta vreme cît el nu-ți dădea voie s-o faci. Chiar băiatul lui, care avea aproape cincizeci de ani, nu era în fața sa, decît un băiețaș. Olivia așteptă, deci, aranjînd ultimele crengi de liliac dintr-un vas mare de argint, care se oglindea pe mahonul lucios al biroului.

— Miroase frumos, spuse el, pe neașteptate. Sînt ultimele crengi, nu-i așa ?

— Ultimele, pînă la primăvara viitoare.

— Pînă la primăvara viitoare, — repetă el, ca și cînd își vorbea sie-însuși ... — pînă la primăvara viitoare.

Apoi, revenindu-și :

— E vorba și de Sabina. Sora de caritate mi-a spus că ea a descoperit că Sabina e aici. (El făcu gestul tradițional ca să arate aripa nordică). A cerut s-o vadă pe Sabina.

— Cine i-a spus că s-a întors Sabina ? Cum a putut să afle ?

— Sora nu știe. O fi auzit pe cineva rostindu-i numele sub fereastra ei. Sora spune că oamenii care sînt în această

stare au intuiții uimitoare, ca și când ar fi înzestrați cu un al șaselea simț.

— Vrei s-o rog pe Sabina să se ducă s-o vadă ? Ar face-o dacă i-aș cere-o eu.

— Ar fi supărător. De altfel, cred că asta ar putea avea urmări neplăcute.

Olivia se gîndi puțin :

— Ce urmări ? Desigur că n-o să-și mai amintească de Sabina. Cînd a văzut-o ultima oară, Sabina era foarte tînără !

— Ea și-a băgat în cap că sîntem toți împotriva ei și că, într-un cuvînt o persecutăm.

El tuși, apoi buzele lui subțiri se întredeschiseră, ca să dea afară un nor de fum :

— Mi-e greu să-ți explic ce vreau să spun ... poate că Sabina, ar încuraja acest sentiment, fără să aibă cîtuși de puțin această intenție ... Și-ar putea închipui că Sabina e o aliată. Sabina are ceva neliniștitor în ea.

— Anson e de aceeași părere — zise încetișor Olivia — mi-a vorbit despre asta.

— N-ar fi trebuit să se întoarcă niciodată aici. Nu știu cum să te fac să înțelegi asta, dar am impresia că pune la cale o farsă. Ne urăște pe toți.

— Nu, nu pe toți.

— Poate că pe tine, nu, pentru că nu ești de aici. Ura ei nu se manifestă decît față de acei dintre noi care am fost totdeauna aici.

— Totuși, te iubește mult.

— Tatăl ei și eu mine eram prieteni buni. Îi seamănă mult ... nu era binevoitor și avea obiceiul să spună adevăruri neplăcute ... Tovărășia lui nu era deloc căutată. Poate că de aceea are puțină simpatie pentru mine... în amintirea lui...

— Nu, e un sentiment mai adînc.

Încetul cu încetul, Olivia se simțea recăzînd în starea aceea de toropeală nelămurită, oare o copleșea din ce în ce mai des în ultima vreme. I se părea că viața din jurul ei devenea mai complicată și de nepătruns, se întuneca și-și pierdea orice claritate, pînă ce devenea o încîlceală de probleme neînsemnate, o adevărată mlaștină, în care ea se înămoalea, nefiind în stare să facă altceva. Nimeni nu se mai exprima limpede. Credeai că trăiești în mijlocul unor fantome. Și acest bătrîn, socrul ei, era enigma cea mai de nedezlegat, căci nu puteai ști niciodată cit de mult înțelege ce se petrece în jurul

lui și cit de mult se prefăcea, stăpînit de gîndul că dacă tăgăduiește un lucru, el încetează să mai existe.

Șezînd în fața lui, neștiind ce să gîndească, ea începu să rupă în bucățele frunzele buchetului de liliac.

— Uneori cred că Sabina suferă — zise ea.

— Nu ... n-are nimic. Ea e deasupra fericirii, ca și a nenorocirii. Există într-însă o putere de rezistență, o asprime... identică celei a muchiei unui diamant șlefuit? E o femeie deșteaptă dar ciudată. E una din acele ființe stranii pe care, din cînd în cînd, oameni ca noi sînt siliți să le alunge din societatea lor. Sînt unice pe lume, în felul lor; totdeauna trebuie să ajungă la extreme. Și Horace era așa ... dar în felul lui, purtarea sa era mai puțin cinstită.

Olivia îl privi, uimită de această perspicacitate. Astfel de observații neașteptate, asemănătoare unor licăriri fugare, o îndemnau să creadă că, în adîncurile ființei lui, bătrînul era mai sensibil, mai înțelept, mai impetuos și mai potrivit tradiției decît lăsa să se întrevadă. Ea își punea totdeauna aceeași întrebare: „Ce știa el? Ce se ascundea îndărătul măștii nepăsătoare a obrazului lui bătrîn, tăbăcit și zbîrcit, cu expresie severă? Sau era înzestrat cu arta de a ghici, care se datora nu bolii lui, cum era cazul lui Jack, ci bătrîneții lui?“

— Am să-i cer Sabinei ... începu ea.

— Deocamdată nu e nevoie. Ea pare că a uitat lucrul acesta. Ea o să se mai gîndească la asta și atunci, cel mai bun lucru ar fi s-o satisfacem, orice s-ar întîmpla. Se poate însă și ca să nu se mai gîndească la asta luni de zile... după plecarea Sabinei. Vroiam numai să te consult ... să-ți știu părerea, Olivia. Îmi închipuiam că ai putea obține asta de la Sabina.

Ea se ridică, dar cînd vru să se îndepărteze, îl auzi spunînd:

— Ei i-ar plăcea poate să aibă cîteva crenguțe de liliac în odaia ei.

Șovăi o clipă, apoi adăugă cu glas posac, fără intonație:

— Altădată îi plăceau mult florile.

Olivia ocoli privirea ochilor negri și se gîndi: „Altădată ei îi plăceau mult florile ... adică acum patruzeci de ani ... patruzeci de ani nesfîrșiți. Oh! Dumnezeuule!“ Dar peste o clipă, răspunse simplu:

— Nu poate suferi florile. Își închipuie că iau din aerul de respirat și o înăbușă.

— Ar fi trebuit să-mi închipui că te-ai și gândit la asta.

Timp de câteva clipe bătrînul o privi stăruitor ; intimidată, ea întoarse puțin capul. Atunci, pe neașteptate, stînjinit, cu o tulburare care te uimea la un om cu înfățișare atît de severă, îi luă mîna și, sărutînd-o pe frunte, șopti :

— Ești într-adevăr bună, Olivia. Toată lumea are dreptate, ești foarte bună. Nu știu ce-aș fi făcut toți acești ani fără tine.

Ea îi zîmbi, îi strînse prietenos mîna și ieși, fără să rostească un cuvînt, spunîndu-și, pentru a suta oară, că trebuie să fie groaznic să ai o fire atît de puțin comunicativă, căreia să-i fie teamă, atît de mult, de orice manifestare a unui sentiment. Te simți parcă veșnic închis într-o cușcă de oțel, de unde poți privi afară, uitîndu-te la chipuri de prieteni, fără să poți comunica vreodată cu ființele.

Cînd ajunsese în pragul ușii, auzi îndărătul ei un glas vesel, care spunea :

— Doctorii trebuie să se fi înșelat în legătură cu Jack. Noi doi i-am învins, Olivia.

Ea încuviință cu un zîmbet, dar în timp ce se îndepărta, un gînd ciudat, aproape monstruos o stăpînea : „Dacă Jack ar supraviețui cel puțin bunicului său și bătrînul ar muri fericit ! Dacă l-am putea ține pînă atunci în viață ...“

Ea avea o viziune limpede a lucrurilor, care făcea ca, de obicei, să-i apară sub lumina lor cea mai crudă ; copilăria ei singuratică și ireală îi dezvoltase această însușire. Ea se născuse astfel și cînd devenise femeie, observase că e mai degrabă un bine decît un rău. Într-o lume care nu făcea decît să se amăgească pe ea însăși, erai puternic cînd priveai adevărul în față. Iată, poate, ceea ce lămurea de ce toți luaseră obiceiul să se adreseze ei. Dar, uneori, ea dorea cu înfocare ca slăbiciunea ei feminină să precumpănească și să nu mai fie decît o biată ființă fricoasă, gata oricînd să facă apel la puterea bărbatului ei. Ea o învidia, uneori, pe Savina Pentland, moartă, cu mult înainte ca Olivia să se fi născut ... acea Savina Pentland, frumusețea familiei, care era cheluitoare, nesăbuită și frivolă, care cumpăra șiraguri de perle, avea crize de lacrimi și leșina.

După plecarea Oliviei, bătrînul continuă să fumeze multă vreme ; bîndu-și brandy-ul nu era mai singur decît adineauri cînd îi vorbea Oliviei. I se întimpla adesea să stea astfel vreme de un ceas, fără să se miște, uitînd, se pare, tot ce-l încon-

jura. Olivia îl găsisese de multe ori în această atitudine și totdeauna se retrăsese, fără să rostească un cuvânt, neavînd înima să rupă vraja care-l înconjura.

Cînd, în cele din urmă, își sfîrși țigara, o stinse cu un gest violent și, ridicîndu-se, părăsi biblioteca și o luă pe coridorul care ducea la scara întunecată, ce comunica cu aripa de Nord. El urca această scară în fiecare zi de cînd trebuise s-o lase pe ea tot anul la țară ... În fiecare zi, la același ceas, ghetele lui mari cu tălpi groase, urcaseră, una cîte una scările apăsînd pe covorul vechi, ros. Acest spațiu, pe care speranța îl făcea, altădată, să-l străbată cu o anumită plăcere, nu mai era, de multă vreme, — de cînd orice nădejde pierise, — decît îndeplinirea unor datorii neplăcute și monotone, asemănătoare călătoriei de pocăință a unui pelerin, urcînd în genunchi trepte nesfîrșite.

În mai mult de douăzeci de ani, atît cît își amintea Olivia, el nu lipsise decît de două ori, fără să se întoarcă seara și numai pentru că era vorba de lucruri foarte serioase. În timpul acestei perioade, el nu fusese decît de două ori la New-York și nu se îmbarcase niciodată pentru Europa, pe care n-o revăzuse de cînd făcuse, ca băiat, o lungă călătorie circulară, după itinerariul stabilit de bătrînul general Curtis ... într-o epocă atît de îndepărtată, încît acum părea că face parte din altă viață. Niciodată în decursul acestor ani îndelungați, el nu dezertase din această lume, atît de fără de cusur și desăvîrșită în ochii familiei lui, în care el însuși nu se simțea la largul lui și nici chiar la locul lui. Destinul, cerințele rasei lui și evenimentele îi tociseră, încetul cu încetul, puterea de rezistență și, pînă la urmă ajunsese, să adore aceiași zei ca și semenii lui. Din cînd în cînd el izbutea să scape de toți, timp de cîteva ceasuri : bea pînă se îmbăta turtă, dar se trezea totdeauna și nimic nu se schimba ; zidurile închisorii îl încercuiau ca și înainte. Așa trebuie să fi simțit el cum se stingea cu încetul orice nădejde.

Nimeni, nici chiar Olivia, nu știa dacă el era fericit sau nenorocit ; și nimeni n-avea să știe niciodată exact ce se petrecuse în adîncurile ființei lui, ce ascundea masca de nepătruns a acestui bătrîn cu părul nins.

Cînd vorbeau despre el, oamenii spuneau : „Nu s-a mai văzut niciodată bărbat mai devotat ca John Pentland“.

Cu pas hotărît și fără să se grăbească, el merse pînă la capătul anticamerei și se opri, ca să bată la ușa albă. El îi vestea totdeauna vizita, căci uneori văzîndu-l că intră pe neaș-

teptate, ea era atât de tulburată, că avea o criză nervoasă și nimeni nu mai putea s-o readucă în simțiri.

Imediat ușa a fost deschisă încetitor, cu îndeminare profesională de către sora Egan, adevărat automat, cu bluza uimitor de scrobită, scoasă ca din cutie, foarte capabilă, nepăsătoare și al cărei zîmbet chiar părea că apare și dispare după voința ei, făcîndu-te să te gîndești la sunetele obținute prin apăsarea unei păpuși mecanice. Numai că era cu neputință să-ți închipui că poți apăsa pe ceva așa țeapăn și colțuros, ca această infirmieră cu obrazul bubos. Cînd era de față unul din membrii familiei, zîmbetul acesta înflorea numaidecît pe chipul ei și falsa ei smerenie însemna : „Știu foarte bine că nu vă puteți lipsi de mine“ ; era zîmbetul unei femei, care se simțea foarte la largul ei, pentru că cîștiga de trei ori mai mult decît semenele ei. Peste trei sau patru ani, ea își va fi pus destui bani de o parte ca să-și poată face un sanatoriu propriu.

Fără să înceteze să zîmbească, ea îl primi pe bătrîn, spunînd :

— Azi se simte foarte bine ... e foarte liniștită.

Cînd ușa se deschise, tot coridorul fu năpădit de mirosul amețitor ce se răspîndea din nenumăratele medicamente, care se deslușeau îngrămădite pe rafturi în penumbra odăii. El intră, închizînd repede ușa în urma lui, căci lumina prea vie acționa asupra nervilor ei. Ea nu suporta să fie în apropiere o ușă sau o fereastră deschisă ; chiar în această zi frumoasă, perdelele trase cufundau odaia în întuneric.

Ea își vîrîse în cap că afară stăteau oameni la pîndă, ca s-o spioneze ... că sute de inși își turtiseră fețele îndărătul ferestrelor, ca să privească în odaia ei. În unele zile nu izbuteau s-o liniștească decît acoperind geamurile cu mai multe bucăți groase de postav negru. Atunci ea refuza să părăsească patul pînă ce nu înnopta, de teamă ca acele chipuri să n-o vadă în cămașă de noapte.

Sora nu izbutea să aerisească camera, decît recurgînd la mici strategii și numai după căderea serii, de aceea, și plutea acolo un miros îngrozitor de medicamente, pe care ea nu le lua niciodată, dar pe care le îngrămădea pe etajere, în jurul ei, ca și fetișurile vracilor. În chestiunea aceasta trebuiseră să-i cedeze, tot așa cum o mulțumiseră, împiedicînd să intre soarele, pentru că era singurul mijloc ca să rămînă

liniștită și să se evite de a o trimite într-un stabiliment, unde ar fi închis-o îndărătul ferestrelor zăbrelete, eventualitate la care John Pentland, nici nu voia măcar să se gîndească.

Cînd intră, ea era întinsă pe pat și trupul ei subțire și plăpînd abia se deslușea sub pături ... nu mai era decît umbra unei femei care altădată, trebuie să fi fost seducătoare prin grația ei delicată. Numai linia fină a bărbiei, a nasului și a frunții mai erau mărturia acelei frumuseți.

Ea era o biată ființă ciudată, fantastică, cu pielea ca pergamentul, cu obrazul încadrat de păr alb, lipsit aproape de viață și fără zbîrcituri, ca acel al unui copil. Cînd se așează lîngă ea, ochii albaștri și rotunzi, cu privirea plutind în vag, se întredeschiseră și-l priviră, fără să-l recunoască. El apucă una din mîinile plăpînde, pe care se întrezăreau venele albastre, dar aceasta rămase nemișcată într-ale lui, pe cînd dinsul o privea cu blîndețe, fără să spună nimic. El încercă odată să-i vorbească, rostindu-i cu mîhnire numele : „Agnes“, dar ea nu clinti și pleoapele ei transparente nici nu clipiră.

Dinsul rămase așezat la căpătîiul ei, îndelung, în mijlocul întinericului adînc în care plutea mirosul dezgustător de farmacie ; apoi auzind că bate cineva și orbit de lumina zilei cînd se deschide ușa, el își reveni din toropeală ; în prag, domnișoara Egan, cu zîmbetul care făcea să i se vadă dinții, îl informă că „sfertul de ceas trecuse“.

După ce închise ușa, el se îndepărtă încet, coborî foarte gînditor vechea scară și în curînd fu afară, în lumina orbitoare a soarelui de primăvară din Noua-Anglie. Trecu pe terasa plină de verdeață, mărginită cu mănunchiuri mari de iriși și bujori, printre care erau și lalele încă înflorite, și se îndreptă spre curtea grajdurilor, unde Higgins lăsase iapa murgă în paza unui tînăr polonez, care era folosit la toate treburile de la fermă.

Animalul minunat și delicat, care vibra ca un resort de oțel, rîciia nervos pămîntul cu copitele, aruncîndu-și pe spate capul frumos. Rîndașul, țărănoiul cu o chică blondă, se îndepărta de el, ținînd friul de la distanță. Observînd acest grup, bătrînul începu să rîdă și spuse :

— Nu trebuie să arăți că ți-e frică de ea, Ignatîu.

Flăcăul îi puse hățurile și se dădu cîțiva pași înapoi, aruncînd iepei priviri răzbunătoare.

— Ei, dar a vrut să mă muște — răspunse el, posomorît.

Fără să şovăie, cu sprinteneala unui tînăr, John Pentland îşi făcu vînt şi sări în şa, nedînd răgaz animalului să facă o săritură. Călăreţul luptă cu putere cu iapa lui, şi peste cîteva clipe se îndepărtară în galop, în mijlocul unei grindini de pietricele, şi dispărură pe drumul ce străbătea livezile, de-a lungul pădurii de pini, spre cariera de nisip părăsită şi care ducea la locuinţa doamnei Soames.

CAPITOLUL IV

În împrejurimile Durhamului, în acel colț al lumii atât de statornic, mătușa Cassie juca rolul de mesager oficios mergînd din casă în casă, oprindu-se pe toate verandele, ca să culeagă sau să răspîndească ultimele vești.

Cînd se zărea un nor de praf plutind deasupra pămîntului, mic fulg alb care se desprindea pe albastrul luminos al cerului Noii-Anglii și înainta deasupra gardurilor vii și zidurilor de piatră, puteai fi sigur că el vestea apropierea Cassiei Struthers, care își făcea obișnuitul turneu de vizite. Mergea totdeauna pe jos, căci nu putea suferi mașina și îi era o frică îngrozitoare de cai ; o vedeai venind de foarte departe în veșnicele ei rochii de doliu de un negru-gri. Pentru o femeie de vîrsta ei, mergea foarte sprinten, cu toată înfățișarea ei de castel care se clatină și a infirmităților pe care nu le ascundea nimănui. Sosea totdeauna la aceeași oră, afară de cazul cînd o nenorocire sau vreo întîmplare de un interes arzător o făceau să sară etapele, căci era o femeie ordonată, care își aranja metodic ocupațiile, așa cum făcea să domnească o ordine meticuloasă în casa mare pe care o locuia împreună cu excentrica mătușă Bella.

Această locuință, la fel de mare ca o cazarmă, fusese construită de răposatul domn Struthers, pe vremea cupolelor și chioșcurilor, pe un teren pe care i-l dăruise bunicul mătușii Cassie în ziua căsătoriei ei. În casă era o risipă de ciucuri de pluș și de curele ; fiecare lucru era pus exact la locul

lui, încît te-ai fi crezut într-un muzeu. Niciodată nu găseai mucuri de țigări pe jos, nici praf în colțuri, căci stăpîna casei era totdeauna lîngă servitori și paza ei nu era deloc mai prejos decît aceea a unui bătrîn sergent-major migălos, făcînd inspecția odăilor.

Biata domnișoară Peavey, a cărei ținută era din ce în ce mai neglijentă, și care cu cît se apropia de bătrînețe știa tot mai puțin să-și aranjeze afacerile, trăia într-o continuă spaimă și fusese silită să pună să se construiască o casuță lîngă grajduri, ea să-și adăpostească cîinii ei din rasa Culu de Pomerania și pisicile ei siameze. Gîndul că „animalele aveau să murdărească toată casa“ o scotea din fire pe mătușa Cassie ; după moartea domnului Struthers ea se și grăbi să transforme în muzeu „cabinetul“ lui ; odaia era de o curățenie exemplară și fusese purificată de mirosul ei de tutun și whisky : jîlțul defunctului, din fața biroului, fusese puțin îndepărtat, ca și cînd fantoma lui se mai așeza în el. Pipa rămasese în locul unde o pusese dînsul, ca și teancurile de hîrtii bine clasate (care erau șterse cu grijă în fiecare zi, căutînd să nu fie schimbată ordinea lor), așa cum le aranjase cu mîinile lui, în dimineața zilei cînd fusese găsit în acest jîlt, cu capul ușor plecat pe spate, ca și cînd adormise.

În mijlocul mesei erau două volume frumos legate : „*Cornişele vechilor case din Boston*“ și „*Plimbări și convorbiri în cîmîtîrele Noii Anglii*“, cărți pe care le scrisese în timpul ultimilor ani atît de triști ai vieții sale, cînd el se stîngea încetul cu încetul, iar nevasta lui părea că-și recapătă puterea și rezistența nervoasă, care în timpul adolescenței ei, stîrniseră admirația tuturor.

Se povestea că această casă era hărăzită să găzduiască o familie numeroasă, dar odată terminată, ea rămăsese mare și tăcută ca un mormînt, nici un glas de copil nu răsunase în ea, căci mătușa Cassie nu se însănătoșise decît după ce fu prea tîrziu ca să mai dea moștenitori domnului Struthers.

Sabina Callendar ar fi avut multe de spus în privința casei și căsătoriei mătușii Cassie, dar după obiceiul ei, păstra pentru ea deducțiile, așteptînd ca și alte observații să-i întărească exactitatea lor. O ură necruțătoare și greu de explicat, întărită pe cele două femei una împotriva celeilalte. Se găseau mult mai des față în față decît ar fi dorit mătușa Cassie, căci Sabina, de la întoarcerea ei la Durham, făcea același lucru ca și mătușa ei, ducîndu-se pe jos din casă în casă, în

căutare de vești și distracții.. Se întâlneau în saloane, în ceardacuri și, uneori pe drumurile pline de praf ; atunci își zîmbeau și în același timp își aruncau priviri pline de ură. Ele izbuteau să semene cu acele pisici îndușmănite, care-și petrec zile întregi spionîndu-se pe furiș una pe alta.

Mătușa Cassie îi mărturisi Oliviei că prezența Sabinei o tulbură. Totuși, cea dintîi vizită pe care o primi Sabina la Brook Cottage fu a ei. Cînd de la fereastra ei, Sabina o văzu apropiindu-se, înconjurată de un noruleț de praf, se simți transportată de plăcere. Silueta slabă înainta atît de repede, încît se ghicea că bătrîna era îmboldită de nerăbdare și încîntată (credea Sabina), că are un pretext care-i îngăduia să treacă pe proprietatea lui O'Hara și să vadă transformările pe care el le făcuse în vechea vilă. În sfîrșit, Sabina mai era incredințată că voia să-și dea seama cît de mult o pusese viața la încercare pe „nepoata dragului domn Struthers“. Ea venea să-i ureze în chip oficial bun venit în numele întregii comunități, cu tainica nădejde că avea să strîngă în brațele ei un „copil răutăcios“, o femeie deznădăjduită, cu trăsăturile răvășite de vîrstă și nenorociri, care după ce îi ignorase vreme de douăzeci de ani, se întorcea acum, smerită și zdrobită, implorînd un semn de dragoste.

Văzînd-o, Sabina simți că se trezește într-însa o grămadă de amintiri care datau de multă vreme, din timpul copilăriei sale ; ea locuia atunci cu tatăl ei în vechea casă, care se înălța odinioară pe locul unde erau acum frumoasele coșuri ale aceleia pe care o construise O'Hara ; ea o tulea, ca să se joace singură în livada plină de napi și iriși, care creșteau în jurul acestui Brook Cottage, de unde pîndea acum sosirea mătușii Cassie. Dar pe vremea aceea Brook Cottage era părăginit, ferestrele nu mai aveau geamuri, ușile ieșiseră din țîțîni — s-ar fi spus că e o fantomă de casă, pe jumătate îngropată sub crengile încîlcite ale liliacului și a broșteanilor, pe cîtă vreme acum zidurile erau tencuite proaspăt, crengile liliacului bine tăiate și cu grijă curățite.

Privind pe bătrîna femeie, sprintenă și nervoasă, trecutul acela, pe care Sabina izbutise aproape să-l uite cu trecerea anilor, puse stăpînire pe ea atît de brutal, mîhnind-o tare de tot, încît avu deodată o impresie ciudată : se crezu din nou fetița sfioasă, urîtă și cu părul roșu, cu obrazul pistruiat, pe care mătușa Cassie o îngrozea și cu care, se purtau cu asprime un întreg șir de mătuși, unchi și veri care nu izbuteau să facă din ea „o fată cum trebuie“. S-ar fi spus că această si-

luetă neagră învia tot trecutul ei, căci cu douăzeci de ani înainte, bătrina doamnă era animatoarea și suverana unui trib foarte numeros, ea care părea încă de atunci bătrână și-și petrecea viața întinsă pe o canapea, înfocolită într-un șal, dîndu-și părerile, care aveau putere de lege, și manifestîndu-se cînd drăgăstos, cînd făcînd critici severe. Or, iată că ea venea cu pas zglobiu, ca și cînd moartea domnului Struthers ar fi liberat-o într-un anume fel de legăturile care o enervaseră prea multă vreme.

Cele mai neînsemnate fapte se perindau, repede, în mintea vioaie și neînduplecată a Sabinei — ele se iveau dintr-o dată și foarte limpezi : ziua în care ea fugise, ca să colinde prin lume și fusese găsită de bătrînul John Pentland în clipa cînd, ascunsă în tufișurile păduricii de mesteceni, se desfăta, mîncînd afine. (Mai vedea încă mîna severă cu care el condamnase această nesupunere nebunească, apoi expresia lui se îmblinzise văzînd obrăjorii copilăroși, mînjiți cu suc de afine). După aceea întoarcerea prizonierei, cînd mătușile se înghesuiau din jurul ei ca să-i îmbrace o rochie curată și silind-o apoi să stea nemișcată, în odaia lugubră cu musafiri, cu Noul Testament pe genunchi, pînă ce avea să revină la sentimente mai bune și să fie gata să se poarte ca „o fetiță cuminte și bine crescută”. Mătușile ei se agitau în jurul ei, îi aranjau rochia, repetînd neîncetat : „Ce nenorocire că n-are fizicul mamei ei ! Ingrozitorul ei păr roșu o s-o facă să sufere mult“.

Își amintea și de după-amiaza aceea cînd Anson Pentland, micul lord Fauntleroy, fricos și fără vlagă, căzuse în rîu și s-ar fi înecat, dacă n-ar fi fost acolo verișoara lui. Sabina, care-l scosese afară ud și urlînd, — fu copleșită, în loc de mulțumiri, cu imputări, — pentru că îl îmboldise pe băiețel să facă prostii. De cîte ori nu fusese pedepsită pentru că, simplă și sinceră, ea pusese întrebări pe care n-ar fi trebuit să le pună !

Pînă la moartea tatălui ei, cînd fu trimisă la unchiul ei, care locuia o casă strîmtă și înaltă, la Murray Hill, ea nu cunoscuse clipe fericite ; avea douăzeci de ani și nu știa prea mare lucru despre viață, cum nu știa nimic nici despre dragoste și căsătorie. În ziua aceea — ea își dădea seama cu o limpezime care nu mai respecta nimic, în timp ce vedea, precizîndu-se, silueta mătușii ei — începuse cu adevărat viața ei. Pînă atunci, această viață nu fusese decît o înșiruire de întîmplări neplăcute, din care fericirea era aproape exclusă. Abia mai tîrziu, o serie de evenimente dureroase, tragice chiar, îi

descoperiseră crudele realități ale acestei lumi și, încetul cu încetul, devenise mondena cinică și aspră, care șezînd acum îndărătul ferestrei salonului, se regăsea, fără să știe prea bine de ce, într-un mediu pe care nu-l putea suferi, — acea femeie chinuită de nesățioasa și arzătoarea curiozitate pe care i-o inspirau oamenii și destinele lor, uneori ciudat de complicate.

Se lăsase atît de mult prinsă de evocarea acestui trecut, că uitase aproape că mătușa Cassie venea într-acolo și tresări auzind, deodată, un glas pițigăiat și cunoscut, care rămăsese uimitor de neschimbat și care o striga în vestibul : „Sabina, Sabina dragă, e mătușa ta. Cassie ! Unde ești ?“, ca și cînd ea n-ar fi părăsit niciodată Durhamul, ca și cînd de douăzeci de ani nu s-ar fi schimbat nimic.

Zărind-o, bătrîna înaintă scoțînd mici exclamații de tulburare, ca s-o strîngă în brațe. Luase atitudinea pastorului care primește oia rătăcită ; plină de bunăvoință, ea ierta pe vinovată și o deplinea. Lacrimile, care îi veneau ușor în ochi, îi scăldau fața.

Sabina se lăsă îmbrățișată și zise :

— N-ai îmbătrînit cituși de puțin, mătușă Cassie. Pari mai zdravănă ca oricînd.

Însăși această observație arăta care erau legăturile între cele două femei ; aceste cuvinte, în aparență prietenoase și, mai degrabă măgulitoare, deveneau jignitoare cînd erau adresate unei femei care toată viața ei se complăcuse în a face caz de proasta ei sănătate. Erau jignitoare și din pricina exactității lor : cu douăzeci de ani înainte, la patruzeci și șapte de ani, mătușa Cassie fusese tot așa de ofilită ca și acum. Bătrîna răspunse :

— Draga mea copilă, sînt nenorocită... foarte nenorocită.

Ștergîndu-și lacrimile care-i curgeau pe obraz, ea adăugă :

— Peste puțină vreme, mă voi duce să-l întîlnesc pe dragul meu domn Struthers.

Viziunea mătușii Cassie, trecînd pragul Paradisului, ca să-și regăsească bărbatul, căruia îi spusese totdeauna, chiar și în intimitatea vieții conjugale, „domnul Struthers“, îi stîrni Sabinei o poftă nebună de ris. Ea își spunea că „domnul Struthers“ n-ar fi poate chiar atît de încîntat pe cît își închipuia soția lui, de această întîlnire. Ea avusese totdeauna gîndul ascuns că moartea fusese pentru domnul Struthers cel mai bun mijloc de a se libera. Ea protestă :

— Ei lasă... nu spune asta.

— Nu mai dorm... nu mai închid ochii toată noaptea.

Se așază și privi în juru-i, ca să însemne cele mai mici amănunte, schimbările pe care le făcuse fiorosul O'Hara și mobila pe care o cumpărase pentru casă.

Dar Sabina o interesa mai presus de orice ; aruncându-i multe priviri pe ascuns, ea cerceta, pe furiș, pe interlocutoarea ei ; aceasta, care o cunoștea foarte bine, observă că bătrîna era stăpînită de o emoție puternică : venind aci, se așetase s-o găsească pe Sabina zdrobită și nenorocită ; în loc de asta, avea înaintea ei o femeie liniștită, foarte stăpînă pe sine, și puțin prietenoasă, elegant îmbrăcată și cu o înfățișare minunată, de la părul ei roșu lucios (părul, de a cărei culoare și asprime erau atît de descurajate mătușile), pînă la pantoforii ei din piele de șarpe ; era vădit că această femeie stăpînise evenimentele și izbutise să-și orînduiască viața așa cum voise, nelipsindu-i nimic.

— În tot timpul lipsei tale, Sabino, unchiul tău n-a încetat o clipă să se gîndească la tine. A murit, spunîndu-mi să am grijă de tine.

Și lacrimile îi șiroiră din nou pe obraz. („Oh ! se gîndi Sabina, n-o să mă las dusă de nas. N-o să izbutești să mă domini. Voi ști să te împiedic să te amesteci în treburile mele“). Tare, spuse însă :

— Ce păcat că am fost totdeauna atît de departe !...

— Dar nu te-am uitat, draga mea... deloc, nu trece o noapte fără să-mi spun înainte de culcare : „Iat-o pe biata Sabina care cutreieră lumea și ne întoarce spatele, nouă care o iubim“. (Ea oftă adînc). Gîndul la tine nu m-a părăsit, m-am rugat pentru tine în nopțile nesfîrșite cînd nu puteam dormi.

Totuși, Sabina, în timp ce vorbea aproape mecanic, își dădea seama, încetul cu încetul, că cu toate cele ce se petrecuseră, mătușa Cassie n-o mai înfricoșa. Fetița urîtă, sfioasă, fricoasă nu mai exista ; ea fu ispitită chiar de dorința s-o provoace pe mătușa ei și se simți cuprinsă de o înflăcărare bătăioasă, care o însufleți toată. Își urma gîndurile : „Nu s-a schimbat deloc. Se mai străduiește încă să ajungă pînă la mine, să mă stăpînească, să-mi conducă viața. E o caracatiță care-și întinde brațele și se agață de fiecare membru din familie, ca să orînduiască totul după dorința ei“. După atîția ani de zile, mătușa Cassie îi apărea sub o lumină nouă : îndărătul oftaturilor, lacrimilor, dovezilor de dragoste atît de superficiale, părea că se ascunde o asprime de o nuanță aproape

sinistră. Poate că, din toată familia, numai ea, Sabina scăpase de strînsoarea acestor tentacule subtile, care se întindeau pretutindeni. Ea fugise, departe de ele. Acum mătuşa Cassie trecuse de la descrierea amănunţită şi impresionantă a sfârşitului domnului Struthers, la înşiruirea nenorocirilor care loviseră toată familia şi pe toţi vecinii : morţii, ruperile de logodne, dezastrele financiare şi, în sfârşit, sosirea în ţinut a „fiorosului O'Hara“. Ea impută Sabinei că vinduse moşia unui astfel de intrus. Pe măsură ce vorbea, chipul ei nu mai părea omenesc, ci semăna din ce în ce mai mult cu o forţă impersonală şi fără contur a naturii. Sabina, care aţintea asupra-i privirea pătrunzătoare a ochilor ei verzi, simţi o uşoară spaimă. Îmbătrânind, mătuşa Cassie devenise mai aspră şi mai neînduplecată. Ea continuă discuţia asupra divorţurilor care surveniseră la Boston apoi se aplecă înainte şi-şi puse mîna nervoasă şi slabă pe aceea a Sabinei, îngăimînd cu glas întretăiat :

— Am fost din toată inima alături de tine în acea încercare. Nu ţi-am scris niciodată, căci lucrul era prea neplăcut, ca să pomenim de el, dar acum îmi dau seama că nu mi-am făcut datoria. Însă am suferit pentru tine, am încercat să simt ce-ai simţit tu şi să-mi închipui că scumpul domn Struthers îmi era necredincios... dar, fireşte, fără să izbutesc. Era un sfînt.

Ea îşi suflă nasul şi repetă cu glas pasionat, ca pentru ea-însăşi :

— Un sfînt ! („Oh, da“, se gîndi Sabina, „dacă a existat vreodată un sfînt, apoi fără îndoială că a fost el“).

Mătuşa Cassie întrebuiţa acum altă tactică, încerca să plîngă. Înconjurînd-o cu fel de fel de mîngîieri, bătrîna căuta să înlătore slăbiciunile şi să-şi recapete autoritatea pe care o avea asupra ei.

Ochii verzi ai Sabinei străluciră de o licărire aspră.

— L-ai văzut vreodată pe bărbatul meu ? întrebă ea.

— Nu — răspunse mătuşa Cassie — dar am auzit vorbindu-se mult despre dînsul. Ştiu cît de mult ai suferit.

Sabina o privi cu o expresie ciudată şi batjocoritoare.

— Atunci ai fost prost informată. Era un om încîntător, n-am suferit deloc. Te asigur că aş fi preferat să impart această dragoste cu alte cincizeci de femei, decît să fiu iubită numai eu de unul din bărbaţii de aici.

Această declarație, de o vădită imoralitate, făcu pe mătușa Cassie să-și piardă cu totul cumpătul. Ea rămase cu gura căscată, negăsind ce să răspundă la astfel de cuvinte. În viața ei n-auzise pe cineva făcând o mărturisire atît de crudă și de sinceră și într-atît de lipsită de pudoare.

Sabina continuă cu răceală, ducîndu-și pînă la capăt ofensiva :

— Pînă la urmă am divorțat, nu pentru că el mă înșela, ci pentru că era o altă femeie care dorea să se mărite cu dînsul — o femeie pe care o respect și o iubesc... care a rămas prietena mea. Află că l-am iubit cu înflăcărare... că era o dragoste foarte senzuală. Nu eram singura care nu-i putea rezista. Era un fel de demon, dar un demon ademenitor.

Bătrîna rămase cam buimăcită, dar nu se socoti deloc înfrîntă. Sabina văzu curînd în ochii ei o privire care însemna limpede : „Iată, deci, ce a făcut lumea din biata Sabina atît de neprihănită, pe care o iubeam atît de mult“. Ea spuse, în sfîrșit, cu un oftat :

— Toate aceste lucruri mă tulbură; nu știu încotro mergem.

— Nici eu ! — răspunse Sabina, ca și cînd i-ar fi împărțait întru totul părerea.

Își dădea seama că lupta încă nu se sfîrșise ; căci mătușa Cassie știa să se stabilească într-o poziție, care nu putea fi luată cu asalt, nu mai vedeai în ea decît milă, grijă plină de emoție, îngăduință și blîndețe smerită, toate astea întovărășite de lacrimi, așa încît nu izbuteai niciodată să îndepărtezi aceste văluri și să-i spui : „Ei, iată-te, în sfîrșit, demascată, bătrîna afurisită intrigantă“. Desigur, dacă mătușa Cassie ar fi trăit pe vremea lui Preserved Pentland, strămoșul ei, care persecuta vrăjitoarele, ar fi fost arsă, fiind socotită și ea vrăjitoare.

Totuși, Sabina, dincolo de masca chipului ei fardat, continua să sufere în tăcere în străfundurile ființei ei, nimeni pe lume n-o bănuise vreodată ce chin îndurase ea în aceste ocazii : își simțea inima sfîșiată, cînd vorbea sau chiar rostea numele lui Richard Callendar. Ea reluă tare :

— Și doamna Pentland ce face ? Vorbesc de Olivia... nu de verișoara mea, știu că în starea ei nu mai poate exista nici o îmbunătățire.

— Nu, nici una... E unul din lucrurile pe care n-o să le înțeleg niciodată ; de ce a supus Dumnezeu la o astfel de încercare pe un om atît de bun ca fratele meu ?

— Dar Olivia ? urmă Sabina, tăind scurt această introducere, care anunța în mod vădit, un monolog pios.

— Oh ! Olivia — răspunse mătușa Cassie, începînd cu, volubilitate, să-i dea vești despre tînăra doamnă Pentland — Olivia e un înger... un înger, o binecuvîntare trimisă de Dumnezeu bietului meu frate. Dar de cîtva timp nu se simte așa bine ; mi-a răspuns destul de aprins... și a tratat-o prost pe biata domnișoară Peavey, care e atît de sensibilă. Nu înțeleg ce i s-a întîmplat.

Se părea că frumoasa Olivia, cu toată energia ei, trecea printr-o depresiune nervoasă. Suferea, dar mătușa Cassie nu-și putea explica de ce nu e fericită... ea care avea tot ce o femeie poate dori pe lume.

— Totul ? — repetă Sabina. — Poți avea totul pe lumea asta ?

— E vina ei, dacă nu e fericită. Are tot ce-i trebuie : un soț bun... un bărbat care nici nu se uită la alte femei.

— Și nici la a lui — întrerupse Sabina. Îl cunosc foarte bine pe Anson, am crescut împreună.

Mătușa Cassie socoti că nu e bine să discute acest lucru. Ea continuă cu înșiruirea fericirilor Oliviei :

— E bogată...

Însă și aici Sabina întrerupse :

— Dar ce pot face banii, mătușă Cassie ? Cei din lumea noastră sîntem bogați, asta-i nenorocirea. Crezi că lucrul acesta ți se cuvine. Dacă îți pierzi averea, nu mai faci pur și simplu parte din lume. Banii nu contribuie deloc la fericire.

Mătușa Cassie începea să enerveze :

— N-ai spune asta, dacă n-ai fi bogată, — observă ea cu asprime, — dacă tatăl și bunicul tău nu și-ar fi administrat bine averea.

Se stăpîni și cu un gest de protest, spuse :

— Eu n-o condamn pe biata noastră Olivia. E cea mai bună și cea mai deosebită dintre femei. (Toată persoana ei exprima din nou numai milă, blîndețe și iertare). Numai că în ultima vreme mi se pare cam ciudată.

Buzele rujate ale Sabine, schițară un zîmbet :

— Ar fi, într-adevăr, prea mare nenoroc, dacă în familia Pentland ar înnebuni două femei, una după alta.

Mătușa Cassie, pierzîndu-și singele rece, fu cit pe aci să fie încă o dată înfrîntă și bombăni furioasă. Sabina îi veni în ajutor :

— Dar Anson — întrebă ea ironică, — ce se aude cu iubitul Anson ?

Convorbirea atinse și marea operă întreprinsă de Anson : „Familia Pentland și colonia Massachusetts Bay“ și se opri la valoarea ei de neprețuit, în ce privește contribuția pe care o aducea la istoria națiunii ; cînd epuiză acest subiect, bătrîna începu să vorbească de sănătatea șubredă a lui Jack, spunînd cu glas plin de melancolie :

— Știi că nu e decît o chestiune de timp. Cel puțin, așa spun doctorii. Cu o inimă ca a lui, nu e decît chestiune de timp.

Și ochii i se umplură din nou de lacrimi.

— Și, totuși — rosti încet Sabina — pretinzi că Olivia are tot ce trebuie ca să fie fericită.

— Dumnezeuule — răspunse mătușa Cassie — poate că n-are chiar totul !

Înainte de a pleca, ea ceru vești despre fata Sabine și află că aceasta plecase pînă la Pentlandzi, s-o vadă pe Sybil. Fuseseră împreună la pension în Franța, spuse Sabina. Erau foarte bune prietene acolo.

— Da — spuse mătușa Cassie. — Nu voiam ca Sabina să fie trimisă la pension în străinătate. Fetele se întorc de acolo cu capul îmbîcsit de idei extraordinare, mai ales cînd e vorba de o școală unde e primit oricine. De cînd s-a întors acasă, Sybil se poartă foarte ciudat. N-aș fi uimită ca acesta să-i dăuneze succesului ei la Boston. Tinerilor nu le plac fetele care se deosebesc de celelalte.

— Poate că s-ar putea mărita în altă parte decît la Boston. Ideile bărbaților variază de la un loc la altul. Chiar la Boston trebuie să fie cîte un bărbat care să nu spună, vorbind despre o femeie, „Ce femeie de treabă e doamna cutare“. Chiar la Boston trebuie să fie bărbați care să iubească femeile care știu să se îmbrace... femeile care sînt adevărate doamne.

Mătușa Cassie era din nou gata să se supere, cînd Sabina o preveni :

— Nu te simți jignită, mătușă Cassie. Dau acestui cuvînt sensul pe care-l avea altădată, sensul poetic. De altfel, cu cine s-ar putea mărita dacă nu cu un văr sau o rudă ?

— Trebuie să se mărite aici, să aleagă dintre oamenii pe care i-a cunoscut totdeauna. E un Mannering care ar fi o partidă bună și cel mai tînăr din băieții lui James Thorne.

Sabina zîmbi :

— Deci ai și făcut planuri pentru ea ? Ai hotărît totul ?

— Nu, nu-i nimic aranjat. Mă gîndesc doar la asta căci îi doresc binele. Dacă s-ar mărita cu unul din acești băieți, ar ști ce o așteaptă. Ar fi totdeauna sigură că se mărită cu un gentleman.

— Se prea poate — zise Sabina... — E foarte cu putință.

Dar diavolul, care părea că pusese stăpînire pe ea o îmboldi să adauge încetișor :

— Totuși cu Horace Pentland... n-a existat niciodată o siguranță absolută. (Hotărît lucru, Sabina asta nu uita nimic).

În clipa aceea ea zări foarte aproape de pragul ușii care dădea pe terasa ce se înălța deasupra mlaștinilor, un om brun, bine făcut și îndesat, în care recunoscui, cu o bucurie neașteptată, pe O'Hara. Venise peste cîmpuri, însoțit de micul și nervosul Higgins, care se despărțise de el, ca s-o ia pe drumul ce ducea spre Pentlanzi. Văzîndu-l, mătușa Cassie avu un singur gînd : să încerce s-o șteargă cit mai repede, dar Sabina o reținu cu o drăgălășenie neliniștitoare :

— Trebuie să faci cunoștința cu domnul O'Hara. Cred că nu l-ai întîlnit niciodată. E un om încîntător.

Prin asta își creă o poziție din care bătrîna nu putu s-o șteargă fără să fie ridicolă.

Ridîcînd atunci glasul, ea spuse prietenos :

— Intră, domnule O'Hara... Doamna Struthers e aici și ține foarte mult să-l cunoască pe noul ei vecin.

Ușa se deschise și O'Hara intră în odaie. Era un bărbat ca de vreo treizeci și cinci de ani, cu obrazul pîrlit de soare și statura destul de masivă ; avea un cap cu linii armonioase, părul lui negru și bogat era tuns foarte scurt ; ochii-i albaștri trădau originea irlandeză, cu acea lucire răutăcioasă cînd văzu manevra Sabinei. Persoana lui dădea o ciudată impresie de forță. Era fără pălărie și obrazul îl avea foarte bronzat, dovedind, astfel, sănătatea și vigoarea de care se bucura.

La prima privire îi se părea comun, vulgar, în mijlocul acestei societăți care era caracterizată prin finețea trăsăturilor ; poate că moștenise acești mușchi de la un cărauș de pietre ? La început Sabina împărtășise această părere, dar după aceea fusese cucerită de forța lui brutală, față de care celelalte lucruri nu mai aveau însemnătate. De altfel, nu era dînsa o femeie foarte inteligentă, dedicîndu-se cu înflăcărare studiului caracterelor, ca să descopere tendințele lor funda-

mentale? Ea era sigură că un bărbat, cu o privire atît de pătrunzătoare și batjocoritoare, nu putea fi vulgar.

El înaintă fără grabă, cu o expresie încîntătoare de respect, care nu era, totuși, lipsită de o notă ridicolă; dar nu puteai fi prea sigur că această atitudine, care te făcea să te îndoiești de educația sa, nu era ceva voit.

— Sînt încîntat, zise el; o cunosc, desigur, pe doamna Struthers, din vedere, am zărit-o ades la expozițiile hipice... la cursele de *whippets* ¹⁾.

Mătușa Cassie se ridicase în picioare și stătea țeapănă ca un stilp; ar fi avut aceeași atitudine de retragere instinctivă dacă s-ar fi găsit pe neașteptate în fața unui șarpe cu clopoței.

— Și eu te-am zărit — zise ea — și, firește, am văzut toate îmbunătățirile pe care le-ai făcut la fermă.

Ea rosti cuvîntul „îmbunătățirile“ cu oarecare ironie.

Sabina interveni:

— Să luăm o ceașcă de ceai. Ia loc, mătușă Cassie.

Dar mătușa Cassie nu se lăsă înduplecată.

— Am făgăduit Oliviei să fiu la ora ceaiului la Pentlandzi — zise ea, — și am și întîrziat.

Punîndu-și mînușile negre, se întoarse brusc spre O'Hara:

— Fără îndoială că o să ne revedem, domnule O'Hara, deoarece sîntem vecini.

Apoi o sărută din nou pe Sabina și șopti:

— Acum că te-ai întors printre noi, nădăjduiesc că vei veni să mă vezi adesea. Casa mea doresc să fie și a ta.

Ea se adresă lui O'Hara, spunîndu-și că-i putea servi în lupta împotriva Sabine:

— Știi, domnule O'Hara, că în felul ei e trădătoare? A fost crescută aici și după aceea ne-a părăsit timp de douăzeci de ani. Nu e cîtuși de puțin credincioasă.

Tot bătoasă, ea își ținu micul discurs pe ton șagalnic, ca și cînd ar fi fost o simplă glumă, ceva neînsemnat. Totuși, expresia ei era plină de subînțelesuri; era maestră în acest gen de tactică.

Sabina o însoți pînă la ușă și cînd se întoarse, îl găsi pe O'Hara stînd în picioare lîngă fereastră, urmărind din ochi si-

¹⁾ ciîne ogar, împerecheat cu terrier.

lueta mătușii Cassie, care se îndepărta pe șoseaua ce ducea la Pentlandzi. Sabina privi o clipă pe bărbatul, al cărui trup voinic și drept se deslușea în lumina slabă a amurgului, și o intuiție neașteptată o făcu să înțeleagă dușmănia care exista între aceste două ființe. Ele păreau simbolurile vii a două mari forțe, una negativă, una foarte pozitivă, una veche, personificând sfârșitul lucrurilor ; alta nouă, plină de-o vitalitate minunată și aproape covârșitoare. Erau de neconciliat ; desfășurarea firească a vieții voia ca ele să fie necrutător de potrivnice, pînă la capăt. Sabina știa în mod sigur cine avea să dobîndească victoria finală, căci chiar viața nu respecta deloc tot ce apăra mătușa Cassie. Aceasta era lecția pe care o învățase din fapte, de cînd fugise de la Durham și luase contact cu realitățile viguroase, de care nu poți scăpa în lumea aceasta mare. În cele din urmă vorbi și ea și spuse cu glas nepăsător :

— Doamna Struthers e o femeie deosebită.

O'Hara se întoarse și în ochii lui albaștri străluci o licărire răutăcioasă :

— Nu mă îndoiesc că e extraordinară — zise el.

— Și reprezintă o adevărată putere — urmă Sabina — unește prevederea șarpelui cu blîndețea porumbiței. Nu e bine să subestimezi o astfel de putere. Și acum, spune-mi te rog... cum bei ceaiul ?

El nu luă ceai, ci numai o bucată de pîine prăjită, pe care o mîncă fără să se grăbească ; după aceea fumă o țigaretă, simțind în mod vădit o mulțumire naivă, jucînd rolul proprietarului care vine să întrebe pe chiriașă dacă totul e cum trebuie. O simpatiza pe această femeie inteligentă și aspră, care azi nu mai era acasă la ea pe această moșie, pe care el o cumpărase și în care altădată trona ea. De cîte ori se oprea acolo, gîndul că el, O'Hara izbutise să aibă această fermă, chiar în inima acestei regiuni locuită numai de oameni cu stare, aparținînd celei mai bune societăți, îl uimea prin neverosimilul lui și-l încînta de mulțumire. Era destul să se întoarcă și putea vedea în oglindă cicatricea mare pe care i-o lăsase la timp o sticlă, spartă în cursul unei lupte, la care participase în tinerețe, în India. El, Michael O'Hara, fără bani, fără protecție, care n-avea altă educație decît aceea pe care și-o făcuse singur, ajunsese la această poziție socială înainte de a împlini treizeci și șase de ani. În toamnă își va pune candidatura pentru Congres, și era sigur că va fi ales în mahalalele irlandeze. El, Michael O'Hara, era pe cale să devină unul din cei mai de

seamă oameni ai Noii-Anglii, al acestui ținut care, altădată, era micul paradis inaccesibil al unor oameni ca Pentlandzii.

Totuși, trebuia să se ferească de a lăsa pe cineva să bănuiască marea mulțumire pe care o încerca. Da, el se simțea atras de această femeie ciudată, care ar fi trebuit să fie dușmana lui și care, printr-un fenomen de neînțeles, nu era. Îi plăcea sinceritatea și înțelepciunea gândirii ei, ca și felul ei de a-l cerceta, cînd el ședea în fața ei, cum ar fi făcut cu un mic cărăbuș așezat la microscop și pe care l-ar fi întors pe toate părțile. Astfel ea afla tot ce voia să știe despre dînsul. Desigur, că el observa acest lucru, căci și el era deprins cu acest joc. Își făcuse drum în viață, folosind astfel de procedee. Pe de altă parte, el era mirat că o vede atît de deosebită de mediul din care era originară. El presimțea că în cursul vieții ei i se întîmplase ceva îngrozitor, care îi dăduse o înțelegere vie și o claritate extraordinară a minții. Știa de asemeni — el ghicise aceasta numaidecît, chiar în ziua cînd mașina ei se oprise în fața ușii vilei — că ea descoperise ceea ce el știa de multă vreme ; și anume că nici o putere nu egalează pe aceea a individului, care nu caută să se arate altfel decît e, — că nimic nu e atît de neînvins ca puterea unei sincere onestități și că nimeni nu izbutește mai bine decît cel care contează pe propriile lui forțe. El nu știa unde învățase ea aceasta, dar era o femeie căreia de aici înainte nu i se mai putea întîmpla nimic.

Au vorbit în chip plăcut cităva vreme despre felurite lucruri ; avînd în vedere relațiile lor recente, se înțelegeau în chip excepțional ; vorbiră despre fermă, despre Pentlandzi, despre uzine și despre polonezii din Durham, despre înfățișarea ținutului, atunci cînd Sabina era copilă. Simțea că ea nu încetează să-l examineze și să-l observe, căutînd să definească accentul imperceptibil pe care-l avea el cînd vorbea și originea pronunțării lui nazale destul de aspră, consecința zilelor petrecute în India, sau alături de tatăl lui, irlandez superstițios și trîndav. Cu toate că el nu știa că ea avea printre prietenii ei bărbați și femei de toate naționalitățile și că trăia înconjurată de oameni inteligenți și celebri, arhitecți, pictori, politicieni, savanți ; cu toate că nu știa că ea refuza, neîndurătoare, să se alătore aceluia pe care-i califica „oameni desăvîrșiți“, chiar dacă nu știa care era viața ei la Paris, Londra și New-York, viață care n-avea nimic comun cu aceea care se ducea la Boston și la Durham, el era, totuși sigur... mai bine zis își dădea seama că deși mediile din care făceau parte erau

atît de deosebite, exista o anumită înrudire între ei, că amîndoi ajunseseră să socotească lumea ca o prăjitură, din care puteai mîncă toate migdalele, dacă ştiai cum să procedezi.

La rîndul ei Sabina şovăia să se destăinuiască pe de-a întregul, dar îşi dădea seama, încetul cu încetul, de această afinitate. Scînteia care ţîşnise între ei era cu totul străină de dragoste şi lipsită de orice emoţie sentimentală. Ea era cu cel puţin zece ani mai în vîrstă decît O'Hara şi pentru dînsa aceste lucruri nu mai existau de multă vreme. Ei simţeau plăcerea pe care o au două personalităţi puternice cînd se cunosc.

O'Hara fu cel dintîi care se folosi de această înţelegere. În toiul discuţiei el începu, deodată să vorbească despre Pentlandzi.

— N-am fost niciodată şi nu ştiu ce se petrece acolo, dar observ de departe viaţa pe care o duc Pentlandzii şi mă interesează. S-ar spune că se scurge ca un vis, toţi membrii familiei par morţi, afară de doamna Pentland şi Sybil.

Sabina zîmbi :

— O cunoşti deci pe Sybil ?

— Călărim în fiecare dimineată împreună. Ne-am întîlnit din întîmplare într-o dimineată pe drumul care şerpuieşte de-a lungul rîului şi de atunci ne întîlnim aproape zilnic.

— E o fată adorabilă. A fost împreună cu fata mea, Thereza, la pension, în Franţa. O vedeam mult pe atunci.

În adîncul minţii ei se născu gîndul că perspectiva unei căsătorii între Sybil şi O'Hara ar fi într-adevăr amuzantă. Anson şi mătuşa Cassie, ca şi restul familiei, ar face mare tărăboi... O Pentland care s-ar mărita cu un politician irlandez !

— Seamănă cu mama ei, nu-i aşa ? întrebă O'Hara, mişcîndu-se spre marginea scaunului şi luînd o atitudine care-i era obişnuită şi care te făcea să te gîndeşti la veghea nepăsătoare a pisicii.

— Da, îi seamănă mult. Mama ei e o femeie deosebită... şi fermecătoare. Aş putea adăuga, că, lucru rar întîlnit, e într-adevăr bună şi mărinimoasă.

— Aşa gîndeam şi eu. Am văzut-o de cinci sau şase ori ; am rugat-o să mă ajute la plantarea grădinii, aici la vilă, căci ştiam că are pasiunea grădinilor. Şi ea, nu m-a refuzat... cu toate că abia mă cunoştea. A venit şi a făcut planul cu mine. Atunci am avut prilejul s-o văd şi am învăţat s-o cunosc

puțin. Dar cînd am terminat, ea s-a întors la Pentlandzi și de atunci n-am mai revăzut-o. S-ar spune aproape că vrea să mă ocolească. Uneori, o deplîng... Ce viață pentru o femeie ca ea, tînără și frumoasă !

— Duce o viață foarte bogată la Pentlandzi, dar ce-i drept foarte puțin atrăgătoare. Totuși, sînt sigură că ea ar respinge orice compătimire : e ultima dintre femei care ar vrea să inspire milă.

Lucru ciudat, O'Hara se îmbujoră și sîngele îi coloră pielea bronzată.

— Mă gîndeam — zise el, cu glas cam trist — că bărbatul ei, sau doamna Struthers, s-ar fi împotrivit. Știu care sînt sentimentele lor față de mine ; e inutil să mă prefac că nu știu.

— Se prea poate — răspunse Sabina.

Deodată, între ei se așternu o tăcere stîinjenitoare, care îngădui Sabinei să-și adune și să-și orînduiască gîndurile și impresiile care o năpădiră pe neașteptate. Ea începea să înțeleagă, încetul, cu încetul adevăratele motive ale urii tuturor împotriva lui O'Hara, își dădea seama de principiile adînci, atît de întunecate și inconștiente, ale faptului că nimeni dintre ei n-avea o idee exactă.

Apoi, deodată, glasul lui O'Hara răsună în tăcere :

— Vreau să-ți cer ceva... ceva care, nu tăgăduiesc, o să ți se pară probabil caraghios ; dar totuși, am să-ți cer.

El șovăi o clipă, apoi se ridică brusc și rămase în picioare, ocolînd privirea Sabinei, cu ochii ațintiți spre ușă, privind dincolo de mlaștinile albastre și de mare. Ei i se păru că tremură puțin, dar nu putu stabili în mod sigur aceasta. În orice caz, era convinsă că el făcea o efortare uimitoare și eroică ; timp de cîteva clipe, acest bărbat care niciodată nu se expunea la așa ceva, avea să fie dezarmat și pradă unei crude suferințe ; toată îndrăzneala părea că-l părăsise, făcînd loc unei mîhniri de neînțeles, ca și cînd l-ar fi doborît vreo înfrîngere.

— Iată ce voiam să te rog... n-ai vrea să mă poștești uneori aici la vilă, cînd o să fie și ea ?

Se întoarse spre dînsa și adăugă ;

— Ți-aș fi foarte recunoscător... țin mult mai mult la asta, decît îți poți închipui.

Ea nu-i răspunse numaidecît ; îl cerceta cu un interes pe care nu izbutea să și-l ascundă. Peste puțin timp, scuturîn-

du-și rochia de scrumul țigaretei, ea îl întrebă cu glas nepăsător :

— Și crezi că ar fi moral din partea mea ?

El ridică din umeri și o privi uimit, ca și când ar fi fost ultima persoană de la care aștepta o astfel de întrebare :

— Am fi, poate, amândoi mai fericiți.

— Poate că da... sau poate că nu. Lucrul nu e chiar atât de simplu. De altfel, fericirea nu ocupă cel dintâi loc la Pentlandzi.

— Într-adevăr... totuși...

El avu un gest neașteptat, energic, ca pentru a înlătura toate împotrivirile.

— Ești un om ciudat... Voi vedea ce pot face.

El îi mulțumi și o părăsi foarte intimidat, fără să mai spună o vorbă ; gânditor, cu capul în jos, — o luă peste cîmpuri și se îndreptă cu pași mari spre coșurile lui nou-nouțe. În timp ce străbătea vechea pajiste, în amurgul albastru, atitudinea lui era aceea a unei ființe asupra căreia apasă o tristă singurătate. Încrederea în el, siguranța păreau că se risipiseră în chip misterios. Bărbatul care trecuse ușa salonului cu un ceas înainte era acum cu totul deosebit de cel care ieșea. Sabina nu găsi altă pricină acestei schimbări decît... Olivia.

Cînd îl văzu dispărînd, Sabina se urcă în camera ei, care avea vedere spre mare ; întinsă pe pat, ea se cufundă într-o meditație adîncă. Era înclinată spre trîndăvie, mai ales acum cînd mintea ei luera foarte repede și era, ca în clipa de față, pradă unei fel de febre ; miî de gânduri dezordonate, dar totuși, lămurite, i se îngrămădeau în minte ; vizita mătușii Cassie și a lui O'Hara îi înflăcăraseră pasiunea, aproape morbidă, care o îmboldea să trăiască sentimentele altora. Avea senzația că e în ajunul unei catastrofe a cărei origine există de multă vreme în înlănțuirea cauzelor și a efectelor și care era gata să se dezlănțuie azi, cu o putere înzecită de forța pe care i-o dădeau anii.

Ea începea să întrevadă de ce imbold ascultase, întorcîndu-se într-un loc unde o așteptau amintiri tot atât de dureroase, ca și acelea care o legau de Durham și de toate împrejurîmle lui. Își dădea seama că trebuie să fi fost îndemnată de încercarea de a se justifica, arzînd de dorința de a le arăta că, în pofida tuturor piedicilor care erau de înfruntat, cu tot părul ei roșu, urîțenia ei, ideile caraghioase cu care-i îmbui-

baseră capul și cu toată suferința pe care i-o pricinuiseră bărbatul ei, ea triumfaseră și-și alcătuiseră o viață vrednică de pizmuit. Voise să le arate că poate să-i țină la distanță, că nu putea fi atinsă cu nimic, că zadarnic ar încerca să-i impună sau să-i facă rău. Timp de câteva clipe ea își dădu nelămurit seama că pricina ascunsă a întoarcerii ei era un sentiment mult mai puternic încă, probabil foarte aproape de nevoia de a se răzbuna, căci în ochii ei, lumea de la Durham era răspunzătoare de distrugerea fericirii ei. Acum, când avea patruzeci și șase de ani, și experiența pe care ți-o dă viața mondenă, știa bine că dacă ar fi fost crescută altfel, arătându-i-se viața în adevărata ei înfățișare, poate că n-ar fi pierdut niciodată pe singurul bărbat care stîrnise o adevărată patimă la o ființă atît de aspră și rece ca a ei. Toate impresiile ei erau încă nelămurite, încîlcite și haotice ; totuși vizita matusii Cassie, care lăsa să se înțeleagă atîtea lucruri, și străduințele ei ascunse ca s-o umilească, limpeziseră foarte mult situația.

Îndărătul pleoapelor închise, ochii ei verzi văzură în cîrînd înșiruindu-se o serie întreagă de nenorociri pe care poate, chiar ea avea să le dezlănțuie. Începu să întrevadă posibilitatea de a face să se prăbușească asupra capetelor lor acest univers a cărui nimicire putea s-o elibereze pe Olivia și pe fata ei și, să le asigure fericirea. Doar pe ele două le iubea ; pe ceilalți putea să-i ia dracu, să moară sub ochii ei, și n-ar fi făcut nici un gest pentru a-i ajuta. Ea descoperea, încetul cu încetul, prin ce mijloace avea să-și ajungă scopurile, ce redute va ataca pentru a începe distrugerea siguranței neclintite, a acelei lumi familiare și nemișcate care o înconjura din nou.

În timp ce se odihnea în penumbra amurgului, ea își dădea seama de felul cum avea să pregătească evenimentele și, deodată, se simți amețită de un sentiment de putere : avea la dispoziția ei toate instrumentele, avea să fie autoarea acestei catastrofe.

Își dădea seama că puterea și prestigiul, care erau armătura familiei, se fărîmîtau, încetul cu încetul, și nu mai rămăsese decît o strălucire palidă și deșartă. Vor avea totdeauna bani care să le îngăduie să trăiască la adăpostul grijilor materiale, căci rămăseseră mereu credincioși tradițiilor lor de negustori economi, dar pînă la urmă banii nu-i vor putea salva. Va mai veni o vreme cînd această avere n-avea să mai fie decît un înveliș înșelător, înăuntrul căruia nu era decît putreziciunea uscată.

Stătea încă întinsă pe pat, cînd Theresa intră în odaie. Era o fată brună, mică și îndesată, destul de banală, a cărei frunte era ascunsă de o șuviță de păr negru și aspru. Era plină de sudoare și-și murdărise rochia în noroiul mlaștinilor, cum făcea pe vremuri fetița cu părul roșu, atît de îndepărtată și aproape uitată acum.

— De unde vii ? întrebă Sabina cu nepăsare, căci păreau străine una de alta.

— Am fost să pescuiesc broaște ca să le disec — răspunse ea. Blestematele vietăți sînt foarte rare și am alunecat, căzînd în rîu.

Privind-o, Sabina fu silită să constate că n-avea nici o șansă să mărite la Durham o fată atît de excentrică și voluntară, care se sinchisea prea puțin de îmbrăcămîntea ei. Nu-și putea ascunde că avusese o idee neroadă totuși, se felicită pentru gîndul că orînduise astfel viața Therezei ca nimeni să n-o poată face vreodată să sufere, așa cum suferise mama ei. În cazul ciudatei lor vieți nomade, pe care o duseseră împreună, fiind în contact cu tot felul de bărbați și femei, pe care Sabina îi caracteriza în felul ei „ființe desăvîrșite“. Thereza ajunsese să cunoască adevăratul preț al lucrurilor. Foarte tînără, ea clădea de pe atunci, în stîncă, așa încît își putea îngădui să disprețuiască puterile a căror victimă fusese mama ei. Ea ar putea, ca și O'Hara, să fie robită de dragoste, dar Sabina știa că o astfel de sclavie era un lucru divin și merita toate jertfele.

Își spunea aceasta de fiecare dată cînd își privea copila și regăsea pe chipul ei brun, ochii cenușii și limpezi ai tatălui fetei, a căror expresie de nepăsare trufașă și sigură o sedusese cu douăzeci de ani înainte. Atîta vreme cît Thereza trăia, ea nu-și putea uita cu desăvîrșire bărbatul.

— Du-te și te pregătește — zise ea. Bătrînul domn Pentland, Olivia și doamna Soames vin să ia masa la noi și să joace bridge.

În timp ce se îmbrăca, ea nu-și mai repeta : „Cum mi-a trecut prin minte că Thereza ar putea găsi un bărbat aici ? Ce m-a putut îndrăzni să mă întorc în locul acesta, ca să mă plictisesc toată vara ?“

Nu se mai gîndea la asta. Avea acum multe distracții în perspectivă. Poate chiar că jocul va deveni pasionant.

CAPITOLUL V

1.

Cînd Anson Pentland se întorcea seara din oraş, Silvia, credincioasă datoriei ei, era totdeauna acolo, ca să-l primească şi să-l întrebe cum îşi petrecuse ziua. Răspunsurile erau veşnic aceleaşi : „Nu, nu era nimic nou în oraş“ sau : „A fost foarte cald“ — sau : „Azi am pus mîna pe un document care o să-mi fie foarte folositor pentru carte“.

Apoi, după ce făcea baie, reapărea în costum sport, ca să facă gimnastică în grădină ; se învîrtea fără a fi prea preocupat, apropiînd de ochii lui miopi mici etichete pe care scria : „General Pershing“, sau „Carolina Testout, Poincare, George Washington“ şi le lipea cu grijă pe plantele noi, dalii, măceşi şi altele. De cele mai multe ori, a doua zi dimineaţa, grădinarul îşi petrecea jumătate din vremea lui, scoţînd etichetele şi punîndu-le pe plantele care trebuia, căci de fapt Anson nu se interesa deloc de flori şi nici nu se prea pricepea. Această activitate nu era decît una din manifestările pasiunii lui de a eticheta, căci pentru Pentlandzi, grădina devenea un loc unde domnea o ordine mai desăvîrşită decît în orice altă parte. Uneori Olivia avea impresia că bărbatul ei îşi petrecea viaţa însemnînd şi clasînd tot ce-i cădea în mînă : moravuri, emoţii, gînduri, absolut totul. Era o manie, care se accentua de cînd devenise matur.

De obicei se mînca tîrziu, pentru că Anson dorea să profite de lungile amurguri de vară ; după masă toată familia avea obiceiul să stea în salonul victorian ; se compuneau scrisorile, se citea sau se făceau pasiențe, în timp ce Anson, așezat într-un colț, la biroul domnului Lowell, lucra la cartea lui „Familia Pentland și colonia de la Massachusetts Bay“. Ducea o corespondență bogată cu bibliotecari și oameni în vîrstă, care se interesau de genealogie. Serile și le petreceau totdeauna astfel, căci lui Anson nu-î plăcea să iasă și Olivia prefera să nu meargă singură. Numai de la începutul verii, cînd Sybil devenise domnișoară și începuse să meargă la dineuri și baluri, iar tulburătoarea Sabina, pasionată după bridge, se instalase în apropiere, obiceiul începuse să se schimbe. Acum erau mai rare serile cînd Olivia și Sybil făceau pasiențe alături de bătrînul John Pentland, care citea cu chipul luminat de lampa Longfellow, sau stătea nemișcat, cu privirea pierdută, adîncit în gîndurile lui.

Uneori, în cursul serilor lungi, Olivia ridica pe neașteptate ochii, fără să știe de ce și observa că Sybil, în aceeași atitudine ca dînsa, o privea ; constatau amîndouă că lăsaseră să se scurgă ceasurile, ca și John Pentland, cu o carte în mînă, fără să rețină un cuvînt din ce citiseră. S-ar fi spus că sînt stăpînite de o vrajă, că erau pe cale să aștepte evenimentul eliberator. Odată sau de două ori, tăcerea fusese tulburată de gemetele care veneau de la aripa de Nord și le supunea la chinuri, cînd ea era în prada uneia din crizele ei de nervi.

Singurele distracții erau o reflecție a lui Anson și vizitele Oliviei în odaia lui Jack, ca să se încredințeze că n-avea nimic. Cînd făceau pasiențe în două, vorbeau totdeauna încet, ca să nu-l stingherească pe Anson de la lucrul lui.

Uneori găsea o informație pe care o căuta de multă vreme și atunci se întorcea spre ei, ca să le-o comunice.

Astfel se întîmplă și în ziua cînd găsi un document prioritar la Sabina Pentland.

— Aveam dreptate în privința Sabinei Pentland, era vară bună, nu vară de gradul al doilea, cu Toby Cain.

Olivia arată oarecare interes, întrebînd :

— Despre aceasta ai scris la *Transcript* ?

— Da... și eram sigur că editorul genealogic se înșela. Iată... aici e una din scrisorile scrise de Jared Pentland, în clipa cînd s-a înecat. Jared era bărbatul ei... el pomenește de Toby Cain, ca de singurul văr bun al nevastei lui.

— Asta o să te ajute mult, nu e așa ? întrebă Olivia.

— Desigur, aş putea să termin astfel capitolul despre originile familiei.

După cîtva timp, el adaugă :

— Mult aş vrea să dau peste vreo urmă a corespondenței dintre Savina Pentland și Cain. Sînt sigur că aş găsi în ea o mulțime de lucruri ; dar pare inexistentă... nu există decît una sau două scrisori, care nu spun nimic.

Apoi el tăcu și începu să cerceteze cu atenție înfrigurată documentele și nu se mai auzi decît foșnetul fiilelor vechi și al scrisorilor îngălbenite ; legenda Sabinei Pentland puse stăpînire pe mintea lor.

Amintirea acestei femei li se impunea, astfel destul de des, și fără voia lor. Era veșnic acolo, în casă, imaginea ei era mai vie decît a tuturor strămoșilor, cu înfățișări mai serioase, poate pentru că ea era singură care avea o idee de splendoare ; doar ea singură, în pofida cutezănței ei, fusese o adevărată doamnă. Nepăsarea și risipa ei răspîndeau în juru-i o strălucire care, pînă la urmă, întuneca pe toate celelalte femei cu expresia solemnă, econoame și urite, ale căror portrete împodobeau hall-ul Pentlandzilor, așa cum soarele, atunci cînd răsare, face să pălească lumina slabă a stelelor. Misterul originii ei o împodobeau cu o aureolă romantică : într-adevăr, nimeni nu știa prea bine cine-i era mama și nici de unde venea. Poate că familia ei nu era de viță mai modestă decît cel dintîi dintre Pentlandzi, negustorașul care debarcase pe litoralul Capului, dar avea sînge portughez în vene și tenul ei trăda acest lucru ; unii spuneau că ea ar fi fata unui pescar. Farmecul ei avea destulă putere ca să înfrîngă chibzuința unui Pentland, plămădit numai din scrupule, așa cum erau membrii acestei familii.

Portretul Savinei Pentland te uimea prin grația și frumusețea lui, nu numai pentru că modelul era o încîntătoare femeie brună, ci și pentru că fusese executat de Ingres la Roma, pe vremea cînd acesta făcea potretele turiștilor, ca să nu moară de foame. El înfățișa o femeie mică, dar voluptoasă, ai cărei ochi întunecați aveau o expresie ironică ; părul ei negru și neted descoperea o frunte de albeața unei camelii și era strîns într-un coc mic, a cărui culoare contrasta cu sidefiul cefei. Acest portret vechi prinsese trăsăturile unei femei cu privirea vioaie și strălucitoare, pe care aventurile și pasiunea n-o speriau. Purta o rochie de culoarea piersicii peste

care se lăfăia celebrul colier de perle și smaralde pe care Jared Pentland îndrăgostit de ea i-l dăruise, spre marea indignare a unei familii, care își măsura totdeauna cheltuielile. Când treceai pe dinaintea galeriei lungi de portrete, Savina îți atrăgea totdeauna atenția. Era suverana ei, tot așa cum domnise, de bună seamă, pe vremea când trăia; îndrăzneala și fastul ei erau atît de mari, că izbutea să pară puțin vulgar, mai ales în mijlocul unor oameni atît de serioși, dar era atît de frumoasă și pătimașă, încît toți ceilalți nu mai stîrneau decît un interes redus.

Chiar și în moarte, ea era tot o „străină“, căci era singura din familie care nu se odihnea liniștită în vîrfurile dealului golaș, înconjurată de copaci piperniciți, unde cei dintîi Pentlandzi își îngropaseră morții. De la Pentlandzi se putea vedea locul unde, tot ce mai rămăsese din trupul ei rece și gingaș zăcea sub nisipul alb de pe fundul oceanului. S-ar fi spus că soarta îi alesese, în mijlocul furtunilor, un mormînt care-i reamintea viața ei furtunoasă. Nu departe de ea zăcea Toby Cain, cu care ea pornise să se plimbe pe mare în acea frumoasă zi de vară, cînd îi prînsese o vijelie și schimbase excursia veselă în catastrofă.

Chiar mătușa Cassie, care n-avea încredere în privirea unei femei atît de frumoasă și mondenă, așa cum o pictase Ingres, nu izbutea să răpească poezia legendei Savinei Pentland. Pentru ea, amintiriile acesteia i se adăuga alta și mai dureroasă: colierul de perle și smaralde, ca și toate celelalte giuvaeruri pe care Sabina le smulsese de la zgîrcitul ei soț erau pierdute, îngropate în nisip, alături de trupul ei și al vărului său. În ochii mătușii Cassie, Savina nu era numai o ființă nesocotită și cheltuitoare, ci era risipitoarea patrimoniului familiei Pentland și a tuturor virtuților familiei.

Pentru studiul lui Anson, portretele aveau o valoare neprețuită, căci ele alcătuiau cea mai completă colecție de strămoși, care exista în America. De la portretul emigrantului, al cărui cap de lemn era opera unui artist ambulant, pictor de firme pentru taverne, la portretul destul de frumos al lui John Pentland care, la maturitate, pozase în frac roșu, lui Sargent, și la acel, mai degrabă mediocru, al lui Anson, pictat tot de domnul Sargent, nu lipseau decît două: Jared Pentland, cel slab de înger, care se însurase cu Savina, și Pentland care ar fi trebuit să figureze între tatăl bătrînului John și armatorul, mort la douăzeci și trei de ani.

În hall-ul înalt, tablourile erau înșirate pe două rînduri după ordinea cronologică ; nu se ținuse deloc seama de lumină, așa încît portretele bune — acel făcut de Ingres, și acel al bătrînului John Pentland, făcut de Sargent, precum și acel al lui Anson Pentland, neterminat, — erau atîrnate în umbră. pe cînd cele proaste, ca acel făcut de pictorul de firme, erau expuse în plină lumină.

Celui dintîi strămoș i se făcuse portretul la vîrsta de optzeci și nouă de ani ; chipul lui, încadrat de păr alb, care se desprindea pe un fond de culoarea lemnului, era acel al unui bărbat cu expresia îmbufnată, cu gura severă, cu ochi pătrunzători, ale căror orbite erau foarte apropiate. Se mai întîlneau astfel de fizionomii printre membrii confesiei din Gymouth, într-un sat îndepărtat din Sussex ; era chipul unui om de seamă doar prin temperamentul lui rezistent și rigiditatea minții lui, care făcuseră ca el să se împotrivească veșnic majorității.

Lîngă dînsul se afla un Pentland care era o mediocritate și nu lăsase nici cea mai neînsemnată amintire ; după aceea priveai chipul antipatic al acelui Pentland, care scufunda în apă pe bătrînele originale, învinovățite de vrăjitorie și tăia urechile liniștiților *quakers*, care locuiau acea colonie întemeiată pentru a salva libertatea cultului.

Al treilea Pentland fusese cel mai mare evănghelist din epoca lui ; el străbătuse Noua Anglie, predicînd. Folosea cel mai grosolan limbaj și pricinuia emoții atît de paternice auditoriului său, alcătuit din săteni neciopliți, încît bătrînele mureau lovite de apoplexie, iar cele tinere nășteau înainte de termen. Predicile care se păstrasera dovedeau că era un om lipsit de cultură, aproape un ignorant în ceea ce privea anumite chestiuni ; totuși, datorită energiei lui extraordinare, el întemeiasă o Universitate și renumele său de predicator și de „sabie de foc a Domnului“, ajunsese pînă în cele mai îndepărtate sate engleze.

Băiatul lui, cel mai mare din cei douăzeci și patru de copii pe care îi avusese de la cele patru soții ale sale, nu pusese desigur, în practică sfaturile părintești. Era un tip bine zidit, foarte gras, căruia buzele groase și roșii îi dădeau o expresie senzuală și aproape binevoitoare. Acest Pentland începuse să strîngă averea, care făcuse familia să urce primele trepte ce duc la respectabilitatea care dă rasei, ca ultim vlăstar, pe acest Anson, aplecat asupra lucrării „*Familia Pentland și colonia de la Massachusetts Bay*“. Realizase o mare avere echipînd

vase de corsari și prădînd, aproape ca un pirat, corăbiile de comerț engleze. Despre el se povestea chiar un lucru tenebros, (pe care Anson avea de gînd să-l treacă cu vederea) și anume că ajunsese să cîștige pînă la trei sute la sută, la un singur transport de negrii, practicînd negoțul cu sclavi în Africa.

Pe urmă veneau portretele celor doi Pentlandzi, care luaseră parte la Revoluție, apoi din nou, povestea își pierdea din interes cu cele cîteva personaje neînsemnate, care încadraseră golul lăsat de Jared și, în sfîrșit, se ivea Anthony Pentland, care făcuse să crească în chip uimitor averea, datorită „clipelelor” lui. Acest portret care înfățișase un om puternic cu obrazul ars de soare (cel dintîi dintre Pentlandzii bruni care își transmiseră, toți, sîngele portughez al Sabinei) era opera unui artist de mîna doua, îndrăgostit de realism, care își pusese tot talentul în execuția ochelarilor ce urîteau chipul distins al bătrînului gentleman, în picioare în grădină, înaintea casei lui din Durham, avînd în ultimul plan mlaștinile și vasul lui premiat, „*Semiramis*” care, cu pînzele întinse se împăuna în largul oceanului.

Avusese ca urmaș pe tatăl bătrînului John Pentland, care se caracteriza prin expresia lui de cuvioșie. Îmbrăcat din cap pînă în picioare în negru, avea o cravată neagră bufantă și păr des, negru, ondulat ; datorită lui, familia ajunsese în rîndul aceluia care aveau averi mari ; încheiase contracte ca să furnizeze încălțăminte și pături soldaților din Gettysburg, Bull Run și Richmond. După părerea lui, distincția era trăsătura cea mai de seamă. Bătrînul John Pentland, pictat de Sargent, era un om care avea o haită de cîini, și ducea viața unui *country gentleman*, o personalitate de seamă care știa să se impună ; energica lui fizionomie căpătase, încetul cu încetul, expresia de amărăciune care se observa la bătrînul ce citea la lumina lămpii lui Longfellow sau stătea nemișcat, cu ochii gînditori, pe cînd fiul scria povestea lungă a familiei.

Această galerie pasiona pe străini ; vedeau în ea registrul unei familii care nu-și pierduse niciodată banii (cu excepția giuvaerurilor dăruite Savinei) și care fusese cheia de boltă a unei comunități în care, atunci cînd se căsătoreau, bărbații alegeau o femeie mai degrabă pentru calitățile ei de gospodină econoamă, decît pentru frumusețea ei, o familie bine situată, respectabilă și care, în ce privește onoarea, n-a păcătuit niciodată. Era un trib minunat, a cărui virtute, putere și, uneori intoleranță și ipocrizie atrăgeau admirația. Actualii ei repre-

zentanți erau bătrînul John Pentland, Anson și băiețelul care zăcea sus, în odaia alăturată de a Oliviei, și care se stîngea încetul cu încetul.

În fiecare seară, la ora zece, John Pentland spunea fiecăruia noapte bună și se ducea să se culce ; la ora unsprezece, Anson, după ce făcuse cu grijă ordine pe biroul său și-și aranjase documentele în dosarele respective, spunea Oliviei :

— În locul dumatăle, n-aș veghea prea tîrziu, cînd ești atît de obosită.

Apoi îi părăsea pe ai lui și dispărea. Puțin după plecarea sa, Sybil își săruta mama și urca scara, după ce trecea prin fața tuturor strămoșilor ei.

Numai atunci cînd toți plecau, pacea cobora asupra Oliviei. Povara ei se ușura, grijile, neliniștile, gîndurile care o frămîntau fără răgaz păreau că se îndepărtează și se risipesc ; rămînea cîteva clipe cu ochii închiși, pe jumătate întinsă în jețul ei, ascultînd zvonurile nopții, șoapta slabă a boarei de vînt ce mișca liliacul ofilit din spatele ferestrei sale și trosnetele care se aud noaptea în casele foarte vechi ; uneori, și mersul sinistru al domnișoarei Egan, care se îndrepta spre celălalt capăt al casei, la aripa de Nord. Într-o zi, ea auzi iar exclamațiile lui Higgins, care înjura iapa murgă, pe cînd făcea ultimul rond la grajduri.

În seara aceea, cînd totul se liniști, ea deschise cartea și începu să citească : *Doamna de Clèves* nu răspunse nimic și se gîndea, rușinată, că ar fi socotit tot ce se spunea despre schimbarea acelui principe, ca dovezi ale dragostei lui, dacă n-ar fi fost dezamăgită. Simțea oarecare amărăciune împotriva soției Delfinului..."

Ea se simțea învăluită de o ciudată atmosferă de pace ca și cînd ar fi trăit aievea în această lume și, în tăcerea nopții, se refugia în ea.

La miezul nopții ea închise cartea și, trecînd prin toate odăile de la parter, stînsse luminile și urcă scara lungă, ca să se ducă să asculte la ușa odăii băiatului ei, silindu-se să deslușească respirația lui slabă și nesigură.

2

Olivia nu se înșela spunîndu-și că Anson se rușina de purtarea lui din seara balului, nu pentru că el și-ar fi cerut scuze sau ar mai fi pomenit de acea convorbire, căci socoti

mai nimerit să nu mai amintească de ea, dar săptămîni de zile după scena aceea el nu rosti numele lui O'Hara, fără îndoială pentru că ar fi trezit amintirea cuvintelor lui, pe cît de neaşteptate, pe atît de jignitoare. Cel puţin faptul că se simţea ruşinat îl împiedica s-o mai sîciie pe nevasta lui în această privinţă. El nu bănuia niciodată că dînsa, cu toată insulta îngrozitoare care-l atinsese pe tatăl lui, simţea o satisfacţie foarte feminină şi perversă, la gîndul că el avusese un adevărat acces de furie : timp de citeva clipe, el fu cît pe aci să devină un bărbat interesant pentru soţia lui.

Dar în cele din urmă dînsul se cufundă din nou într-o nepăsare atît de adîncă, încît în pofida manevrelor mătuşii Cassie, a insinuărilor şi sugestiilor ei cu dublu înţeles, el nu se hotărî să se amestece. Bătrîna femeie făcu în aşa fel încît să rămînă singură cu el, o dată sau de două ori, şi să-i spună : „Anson, tatăl tău îmbătrîneşte şi n-o să se mai poată ocupa de toate. Trebuie să începi să-ţi iei locul de cap al familiei ; o femeie nu-şi poate asuma toate răspunderile. Afară de asta, Olivia nu-i cu adevărat de-a noastră. Ea n-a înţeles niciodată ceea ce reprezentăm noi“.

Apoi, clătînînd cu tristeţe capul, ea bombăni : „Dacă nu iei cu energie frînele în mînă, atunci cînd o să-ţi moară părintele, totul o să meargă prost. Sybil o să-ţi dea de furcă, are un caracter ciudat, e foarte îndărătnică, cu toată blîndeţea ei, se încăpăţînează ca şi Olivia, cînd a ţinut s-o trimită în pension la Paris“.

După un timp, ea trăgea concluzia că : „Sînt ultima persoană care ar vrea să se amestece în afacerile dumitale, dar e pentru binele dumitale, acel al Oliviei şi al întregii familii“.

Ca să scape de ea, Anson, întorcînd privirea de la dînsa, îi făgăduia ce voia, în timp ce ea îl reţinea în vreun colţ al grădinii sau al vechii case unde izbutise, în chip viclean, să dea de el şi să-l împiedice să fugă. El se despărţea de ea foarte amărît şi tulburat, pentru că lumea şi această familie de care, fără voia lui, trebuia, totuşi, să aibă grijă, nu-i lăsa liniştea trebuincioasă ca să-şi încheie opera. O ura pe mătuşa Cassie, pentru că-l urmărea fără răgaz, încă din copilăria lui, pe vremea cînd îl îmbrăca cu costume de catifea şi-i ondula părul „à la Fauntleroy“ expunîndu-l astfel batjocurilor micuţei Sabina. Îi imputa neîncetat că nu-i bărbat şi că nu ştie să facă să i se respecte drepturile. I se părea că mătuşa Cassie, se învîrteşte neconţinut în jurul lui, ca să-l chinuiască cu stă-

ruința unei furii ; totuși, mai mult un instinct decît judecata sănătoasă îi spunea că ea era aliata lui împotriva tuturor celorlalți, chiar împotriva nevestei, tatălui său și copiilor săi. El și matusa Cassie cinsteau aceiași zei.

Nu luă, deci, nici o inițiativă, dar Olivia, ținîndu-se de cuvînt, o chestionă pe Sybil în privința lui O'Hara, într-o dimineată cînd luau micul dejun împreună.

Fata se întorsese tocmai dintr-o plimbare pe care o făcuse cu dînsul și mai era îmbrăcată cu costum de călărie ; obrazul i se înroșise în urma plimbării și ea descrise mamei ei frumusețile peisajului de dincolo de Durham.

Îi comunică și moartea lui Smith „Cap de lemn“, care era cel din urmă fermier din vechea seminție a Noii-Anglii. Pe hăiatul lui, pe jumătate idiot, îl vor interna într-un azil, O'Hara, adăugă ea, va cumpăra micul domeniu pietros.

După ce termină de povestit, mama ei îi spuse :

— Îți place O'Hara, nu-i așa ?

Sybil te privea ținută, cu privirea ei pătrunzătoare, ca și cînd ochii ei albaștri ca viorelele se sileau să vadă dincolo de aparență, prin vălurile în care se înfășura adevărul. Sinceritatea și simplitatea ei aveau atunci o astfel de putere asupra interlocutorului, că-l dezarma cu totul ; ea răspunse, deci, privindu-și mama cu un zîmbet nevinovat :

— Da, îmi place mult. Totuși... totuși... (Ea rîse încețitor). Oare ești neliniștită la gîndul că m-aș putea mărita cu dînsul, că m-aș putea îndrăgosti de el ? Ar fi o teamă cu totul zadarnică. Îl iubesc, pentru că e singura persoană de aici căreia îi plac aceleași lucruri ca și mie. Îi place foarte mult să călărească devreme dimineța, cînd iarba e încă acoperită cu rouă și îi face plăcere să galopeze cu mine pe pajiștea de lîngă cariera de nisip ; și-apoi, e un bărbat interesant. Cînd vorbește, spune lucruri pline de bun simț. Dar nu te neliniști, n-am să mă mărit cu el.

— Eram preocupată — zise Olivia — căci e vecinul pe care îl vezi cel mai des.

Sybil rîse din nou ;

— Dar e bătrîn, mamă, are peste treizeci de ani. E un om matur. Știu cu ce fel de bărbat vreau să mă mărit, știu foarte bine. Întîi trebuie să fie de vîrsta mea.

— Nu poți s-o știi totdeauna, lucrul nu e chiar atît de simplu.

— Ba sînt sigură că ştiu.

Ea deveni serioasă.

— M-am g ndit multă vreme şi am avut prilejul să observ multe lucruri în jurul meu.

Cu toate că-i venea să z mbeasc , Olivia se st p ni, căci  inea să păstreze încrederea Sybillei şi să asculte mărturisirile ei fermecătoare şi naive.

— Şi sînt sigură că l-aş recunoaşte numaidecît, de cum l-aş vedea. Ar  işni ca o sc nteie, ca şi prietenia mea pentru O'Hara, numai că acest sentiment ar fi mai ad nc.

— Ai vorbit vreodată despre dragoste cu Theresa ?  ntreb  Olivia.

— Nu, cu ea nu poţi discuta astfel de lucruri. Nu ar întelege. Cu Theresa totul e ştiinţific, biologic. C nd Theresa o să se mărite, cred că o să ia un bărbat pe care o să-l aleagă ştiinţificeşte, înzestrat cu c lit ţile cerute pentru a fi tatăl copiilor lor.

— Nu e o idee rea.

— Ar putea avea şi copii de la dînsul, fără să-l ia de bărbat, a a cum creşte broaşte. Socotesc că e îngrozitor.

Olivia fu cuprinsă din nou de o poftă de neînvins de a r de, dar se st p ni eroic.  ncepu să se gîndească la ignoranţa şi prostia ei, atunci când şi ea avea vîrsta Sybillei, căci era proastă şi neştiutoare cu toate că-şi pierduse prospeţimea de suflet în promiscuitatea coridoarelor marilor hoteluri de pe continent.  n timp ce fata care şedea în faţa ei apăra, cu seriozitate şi înflăcărare, convingerile ei romantice împotriva masacrelor brunei Theresa, at t de îndrăgostită de ştiin , ea îşi spunea că şansele de fericire ale Sybillei erau mult mai mari decât ale ei.

— O să fie cineva în genul lui O'Hara — continuă Sybil — cineva care va fi plin de via , dar de o vîrstă mai puţin respectabilă.

Pentru dânsa, O'Hara era deci un om matur ; avea doar trei ani mai puţin ca Olivia, care se simţea atât de t n r  şi părea însă puţin mai în vîrstă ca Sybil, care tot vorbea de O'Hara, ca şi când viaţa lui ar fi fost sf rşit , dar e adevărat că ea era încă o copilă.

Olivia oftă fără să vrea :

— Nu cere prea mult vieţii, Sybil. Nimic nu e des v rşit, nici chiar căsătoria. Eşti totdeauna silit să te mulţumeşti cu puţin.

— Ah ! știu. M-am gândit mult la aceasta. Totuși, sînt sigură că aş recunoaște bărbatul pe care l-aș iubi, cum l-aș vedea.

Se plecă înainte și spuse, cu seriozitate :

— La vîrsta mea, ai știut-o și tu, nu e așa ?

— Da — răspunse Olivia încetișor.

Apoi Sybil puse întrebarea de neînlăturat, pe care Olivia ar fi vrut cu orice preț să n-o audă. Ea ghici cuvintele pe care avea să le rostească fata, chiar înainte ca ea să fi deschis gura :

— Cînd l-ai întîlnit pe tata, l-ai recunoscut numaidecît, nu e așa ?

Cu toate sfortările de a se reține, un oftat ușor îi scapă Oliviei, cînd răspunse :

— Sigur că da.

Ea o văzu pe Sybil ridicînd asupra ei ochi întrebători, dornici să știe, apoi plecînd pe neașteptate capul și prefăcîndu-se că cercetează florile de pe farfuria ei.

Schimbă pe neașteptate convorbirea, așa încît Olivia înțelese că ea bănuia adevărul, secretul păstrat cu grijă timp atît de îndelungat.

— De ce n-ai reîncepe să călărești, mamă ? — întrebă ea. — Aș fi încîntată să vii cu mine. O să mergem să ne plimbăm mîine dimineață cu O'Hara. Mătușa Cassie n-o să se mai poată plînge că mă compromit cu dînsul. (Ea înălță capul) : Sînt sigură că el ți-ar place.

Iată că Sybil încerca s-o ajute, s-o distreze și să-i alunge tristețea.

— Îmi' este foarte simpatic chiar de pe acum — zise Olivia.

Apoi se ridică și spuse :

— I-am făgăduit Sabinei să merg cu ea azi cu mașina. Plecăm peste zece minute.

Și se îndepărta în grabă ; era primejdios să discute mai multă vreme despre aceste lucruri, pe cînd Sybil o privea, strălucind de o înflăcărare nevinovată, gîndindu-se la viața care se deschidea înaintea ei.

Olivia reținuse două lucruri din convorbirea lor : întîi că pentru Sybil, O'Hara era un om vîrstnic și, în orice caz, prea bătrîn ca să mai nădăjduiască ceva în domeniul sentimental, și apoi că o fată, atît de convinsă că dragostea era o aventură minunată și divină și neîndoindu-se că va întîlni într-o zi pe bărbatul ideal, era în mare primejdie de a suferi. Ce avea să facă cu Sybil ? Unde avea să descopere pe bărbatul care-i

trebuia ? Și cînd va izbuti, de ce greutate se va lovi, ce luptă va trebui să susțină împotriva lui John Pentland, Anson, mătușa Cassie și nenumărați veri și rude, care aveau să fie chemați în ajutor, ca s-o convingă ?

Era cît se poate de limpede că tînărul acesta, așteptat de Sybil, nu ar fi corespuns niciodată cu gîndul pe care ei și-l făceau despre o partidă potrivită. Va avea calitățile cu care era înzestrat O'Hara și chiar Higgins rîndașul. Ea își dădea bine seama că Sybil iubea pe aceste două ființe independente ; în ultima vreme, era din ce în ce mai uimită de aceasta. Îi iubea pentru că-i simțea însuflețiti de o ciudată putere de rezistență care nu se putea defini, de care erau lipsiți toți ceilalți Pentlanzi. Ei erau plini de înflăcărare și vitalitate. Nici descendența, nici împrejurările prielnice, nici tradițiile, nici averea nu le atrofiaseră existența, făcînd-o un lucru lipsit de interes, care nu cere luptă. Ei nu se risipeau în vagi digresiuni transcendente. O'Hara, datorită carierei și energiei sale, Higgins, datorită aventurilor lui de dragoste și legăturilor strînse cu tot ceea ce privea pămîntul, dădeau impresia că știu să se bucure din plin de viață. Ei mergeau pînă la izvoarele lucrurilor, la rădăcinile în care circula încă o sevă rodnică.

În hall, ea începu să rîdă tare, gîndindu-se la titlurile celor trei cărți pe care le-a scris familia : *Familia Pentland și colonia din Massachusetts Bay, Cornișele vechilor case din Boston, Plimbări și convorbiri în cimitirele Noii Anglii* ale domnului Struthers și, pe neașteptate, ea își aminti de părerea Sabinei, care spusese despre Noua-Anglie că era un loc în care ideile trebuie să se „purifice și să se înalțe“.

Dar simțea și oarecare groază, căci în universul ei, asupra căruia apăsă un blestem, calitățile lui O'Hara și Higgins îi păreau singurele lucruri pe lume care meritau să fie posedate.

Dorea cu înflăcărare să răspundă chemării vieții și știa că tinerețea Sybillei tindea, la rîndul ei, spre același scop : printre iluziile ei romantice și aspirațiile ei nelămurite, tînăra o pre-simțea, în chip nedeslușit, fără să aibă o idee limpede — toată ființa ei i-o spunea și vibra în așteptarea acestei înfloriri.

Sabina, urmărind din ochi pe O'Hara, pe cînd el străbătea pe înserat cîmpurile, avu, deodată, o intuiție care-i dezvălui sentimentele cele mai intime ale acestui bărbat ; poate că marea lui izolare era cheia care îngăduia să descifreze tot sufletul său, cheie pe care Sabina o folosea cu multă pricepere, căci niciodată în toată viața ei, afară de scurtele clipe

cînd fusese stăpînită de pasiune, pe vremea cînd era soția lui Callendar, ea nu încetase să sufere de o neplăcută impresie de izolare. Chiar și în tovărășia fetei ei, ciudata Theresa, ea se simțea singură. Tot observînd viața, cu aceeași atenție încordată ca în clipa cînd privea silueta îndepărtată a lui O'Hara, ce se profila la orizont, ea înțelesese de multă vreme că izolarea e blestemul care apasă asupra tuturor acelor care se descătușează sau chiar asupra acelor care se ridică puțin deasupra nivelului obișnuit. Privînd în jurul ei, ea vedea că bătrînul John Pentland era singur, ca și Olivia și propria ei fată, Theresa, care se ducea să cutureiere mîștinile în căutarea insectelor și plantelor ciudate. Ea observa că, dimpotrivă, Anson Pentland nu simțea niciodată această senzație, căci avea prieteni care-i semănau atît de mult, încît nici unul din ei n-avea, ca să spunem așa o personalitate distinctă, pe de altă parte, el avea aceleași tradiții și îndrăgea aceiași idoli ca și matusa Cassie. Toate aceste ființe asemănătoare firelor unei țesături alcătuiau un colțisor al mării tapiterii însuflețite a lumii; ei se confundau cu urzeala fondului, de care nu izbutea să-i despartă.

Printre toți acești singuratici, O'Hara îi părea — cu cît îl vedea mai mult — cel mai singuratic. Desigur că avea mulți prieteni, mii de prieteni care făceau parte din medii deosebite, începînd cu docurile, unde el își petrecuse copilăria, pînă la societatea din împrejurimile Durhamului, dintre care unii membri ai ei se purtau cu mai puțină răceală decît familia Pentland. Avea prieteni, pentru că era înzestrat cu o putere de seducție căreia nu i te puteai împotrivi. Erai cucerit de licărirea batjocoritoare din adîncul ochilor lui albaștri și de tremurul care-i agita colțul buzelor pline, destul de senzuale; pe scurt, un fel de simpatie față de omenirea întreagă, datorită căreia el înțelegea neliniștile, nădejdea, ambițiile și greșelile semenilor. Această trăsătură de caracter, atît de prețioasă în politică, îi îndemna pe dușmanii lui să spună, pe nedrept, lucruri îngrozitoare despre dînsul primului venit. Avea, de bună seamă, darul prieteniei căci în anumite cartiere ale Bostonului toată populația l-ar fi urmat oriunde; totuși, aceste prietenii, ușoare și cordiale, nu izbuteau niciodată să destrame vîlul care-l despărțea de toți. Se simțea la largul lui într-un bar, ca și printre comesenii unui ospăț vînătoresc, pătrundea pretutindeni cu aceeași ușurință, dar o latură a firii lui — ade-văratul O'Hara, pe care lumea nu-l vedea niciodată, irlandezul ciudat de mărinimos și romantic, visătorul plin de avînt și

îndrăzneală, îndeajuns de lipsit, de altfel, de scrupule — își rămânea totdeauna tălmăcit; nimeni nu pătrundea în acest domeniu misterios. Sabina îl cunoștea pe acest O'Hara, își dăduse îndată seama de existența lui, când rostise numele Oliviei Pentland. Mai târziu, amintindu-și de această întâmplare, ea — de obicei atât de rece, de aspră și de sceptică — simțise, ca atîția alții, cum rezistența lui cedează.

Pe cînd se afla acolo, în picioare, înaintea ei, puternic și plin de încredere în sine, el îi făcuse, deodată, impresia unui băiețuș, cu totul asemănător aceluia pe care îl găsisese stînd nemîșcat într-o seară, pe marginea trotuarului, în fața casei ei de pe strada Tilsit. Ea se opri o clipă ca să-l privească, apoi apropiindu-se, îl întrebă: „Ce faci aici pe trotuar noaptea, la ora asta?“ Și băiețușul, ridicînd ochii, îi răspunse serios: „Mă distrez“.

Ea știa că O'Hara semăna cu acel băiețel, era mîhnit și se simțea cam stingher, ca și cînd în mijlocul tuturor succeselor lui, în timp ce se bucura de cariera-i triumfală, de casa lui nouă, de cîini, de caii lui și de toată pompa strălucitoare care e apanajul unui gentleman, el ar fi ridicat ochii spre dînsa, ca să-i răspundă cu seriozitate: „Mă distrez“.

Sabina își dăduse de multă vreme seama că viața nu devenea plăcută decît cînd dădea deoparte toate micile reguli care îi-o complică, toate obligațiile, credințele și tradițiile, care, din pricina severității educatoarelor ei, îi otrăviseră atât de mult copilăria încît ajunseră să o revolte. Cu toată nepăsarea ei aparentă și agerimea inteligenței ei, fondul foarte simplu al firii ei o îmboldise să meargă drept la țintă, ca o săgeată, să caute numai societatea persoanelor pe care le socotea „ființe desăvîrșite“. Nici nu-și dădea osteneala să explice cuiva acest epitet, socotind, poate, că ceilalți ar putea să nu găsească nici un interes într-însul; dealtminteri, nu-și precizase nici pentru ea însăși această definiție. Ea numea astfel, în chip nelămurit, pe oamenii destul de puternici în fața vieții ca să se împotrivescă asalturilor sau prăbușirii lumii exterioare, știind să trăiască fără să se supună unei lumi concrete, dîndu-și seama de individualitatea lor și fiind mîndri și în stare să înfrunte viața și să-și facă un destin „strălucitor“, chiar dacă soarta nu-i favoriza. Ea constatase că asemenea oameni erau rari, dar că, totuși, existau pretutindeni ființe ca John Pentland, O'Hara, Olivia și Higgins.

Așa că, în cele din urmă, ea se refugie printre dînșii, adunîndu-i în jurul ei fără să pară că o face cu tot dinadinsul, în

toate locurile lumii, unde poposea cîtăva vreme. Toate acestea le făcea fără osteneală, fără să pretindă, în gura mare : „Liber-tate“. „Dragoste liberă“ și „Dreptul de a-ți trăi viața“, căci era destul de civilizată ca să înțeleagă cît e de caraghios ca într-o piață publică, să atragi atenția asupra persoanei tale, iar pe altă parte, era mult prea individualistă, ca să dorească să-și con-vertească aproapele. Iată, de bună seamă, de unde își trăgea ea forța ei liniștită și de ce prezența ei făcea să se nască acel sentiment de neîncredere și neliniște, la oameni ca Anson și mătușa Cassie. Gîndul că Sabina se silea să provoace tulburare numai ca să-și bată joc de dînsa, o scotea din fire pe mătușa Cassie ; bătrîna, care-și petrecuse viața orînduind-o pe-a altora, era jignită cînd constata că o gîsculiță ca Sabina făcea haz pe socoteala ei sau o compătimă.

Era îngrozitor să n-o poți face pe Sabina să-și piardă cum-pătul sau să-și iasă din nepăsarea ei, senină și agasantă, să simți că ochii ei verzi erau totdeauna ațintiți asupra ta, cerce-tîndu-te pe toate fețele, ca pe o simplă insectă, părăind că ajunge la încheierea că ești un specimen de speță inferioară. Aceia care făcuseră aceeași descoperire ca Sabina, o îndrăgeau ; ceilalți, dimpotrivă, îi purtau pică. Totuși, această taină nu era deloc complicată, ea observase pur și simplu că e de-ajuns să fii sincer, binevoitor, uman și „om întreg“. Ei nu-i plăcea nici sensibilitatea exagerată, nici afectarea, nici falsa cuvioșie.

Prezența Sabine începu, deci, să sape, încetul cu încetul, o fisură, încă nesigură, într-un univers neclintit pînă atunci, mulțumit, ca să nu spunem mîndru, de el însuși. Întîlnind pri-virea ochilor ei verzi, atît de reci, auzind glasul ei metalic și ascultînd păreri neașteptate, — foarte juste — și blazate, care te luau totdeauna prin surprindere, mătușa Cassie și acei care-i semănau, aveau un sentiment de neliniște, cîtă vreme cei ca Olivia se simțeau cuprinși de o agitație înăbușită și aveau dorințe de revoltă. Chiar Olivia vedea că această schimbare se accentua din zi în zi, uneori, ea avea impresia că și socrul ei, bătrînul acela atît de reținut, își dădea de asemeni seama de acest lucru. Criticile Sabine produceau efect, pentru că nu era o strălînă ; dacă n-ar fi fost așa, glumele ei ar fi trecut pe deasupra societății din Durham ca niște săgeți care nu pot atinge pielea unui tatu ¹⁾. Dar Sabina era dintre ai lor și tocmai asta-i durea.

¹⁾ mamifer cu solzi din America de Sud.

Într-o seară de iunie, pe o căldură înăbușitoare, Sabina căutînd să iasă din toropeala mohorîtă în care se complăcea, regăsi destul energie ca să dea un dineu la Broock Cottage — mîncăruri minunate, ospaț bine servit, pe care ea părea că nu-l oferă, ei-l azvîrle ca o pomană oaspeților de la capătul celălalt al mesei, unde ea trona cu minunata ei nepăsare, fardată, urită, elegant îmbrăcată, făcîndu-și o plăcere perversă din a observa gesturile fiecăruia. Recepția propriu-zisă, era nereușită; într-adevăr, erau ani de zile de cînd Sabina nu mai strînsese în jurul mesei sale oaspeți care să fie destul de inteligenți ca să anime chiar ei convorbirea; deși se înapoiase într-o lume unde erau poftiți pentru o mie și una de pricini afară de aceea de a se bucura de tovărășia lor, ea nu voia să facă nici un efort. Recepția mai era nereușită și pentru că Theresa, pentru care se dăduse acest dineu, se purta întocmai ca și în seara balului.

Tinerii, încă novici, își dădeau seama de stîngăcia lor, aveau un sentiment de stinghereală și constrîngere. Olivia și Sabina erau obosite și chiar O'Hara, care se afla acolo pentru că Sabina își ținuse făgăduiala, nu era nici el prea vîoi; toată îndrăzneala și verva lui făcuseră loc unei sfîieli de adolescent. Asupra întregii asistențe părea că apasă amorteala și blestemul de care te simțea învîluit în casa cea veche de pe malul celălalt al rîului.

Olivia venise aproape fără voia ei, foarte obosită, în urma unei vizite lungi a matusii Cassie, motivată de bîrfelile care circulau în legătură cu Sybil și vecinul lor irlandez. Cînd se ridicară de la masă, ea ieși fără să atragă atenția cuiva și merse în grădină, căci perspectiva de a fi silită să vorbească, fără să spună nimic, îi era nesuferită. Simțea nevoia neapărată de a fi lăsată în pace.

Noaptea era minunată, caldă, cum trebuie să fie nopțile de vară și, totuși, senină; cerul părea o imensă boltă de safir presărată cu diamante. În fața vilei, dincolo de grădinița în terase, se întindeau mlaștinile, ca un covor întunecat, pînă la dunele îndepărtate.

La atingerea ierbii dese și umede, pe care o călcau pantofiorii ei de lame de argint, ea se opri o clipă și răsufală adînc; fu cuprinsă de o dorință nelămurită, aproape mistică, de a se topi în frumusețea universală de care era înconjurată, de a se

amesteca cu umezeala fecundă a aerului, cu mireasma pe care o răspindeau florile care îmboboceau și lujerele verzi care creșteau, ca iarba, marea, mlaștinile mirositoare, ca să se cufunde într-o toropeală, tot atât de apropiată de nimicnicie și de infinit, și să plutească în eternitate. Deodată avu o intuiție nehotărâtă și nelămurită, de durată nemuritoare a tuturor acestor forțe, a tuturor acestor senzații, a mării, mlaștinilor, a firelor de iarbă în plină creștere și a boltei albastre, presărată cu diamante, de deasupra creștetului ei. Pentru întâia oară în viața ei simțea puterea unui lucru care continua la nesfârșit, neținînd seama de nimicnicia ființelor ca ea și de toți acei care se aflau în vilă, — o putere în fața căreia nu existau orașe, oștiri și națiuni și care avea să dănuie multă vreme după ce iarba avea să acopere, cu mantia ei, ruinele vechii case a Pentlandzilor.

Această putere trecea pe lingă ea și o părăsea într-o lume mohorită, stagnantă. În fața priveliștii veșnicei rodnicii, ea dori cu patimă să ia parte la dinsa; această misterioasă dorință era mai puternică decît oricare dintre ei și mai puternică decît toți laolaltă, ea avea să nimicească, într-o zi, micile lor vanități, credințele și tradițiile lor trecătoare. Ea își spuse atunci, ca și cînd observa aceasta pentru întâia oară: „Sînt obosită, obosită de moarte și am început să cam bat cîmpii“.

Păși în iarba umedă și se așeză pe banca de piatră pe care O'Hara o pusese sub unul din bătrînii meri, ultimele vestigii ale livezii care se întindea jur împrejurul Brook Cottage-ului, pe vremea cînd trăia Savina Pentland. Ea rămase multă vreme cu gîndurile aiurea, într-una din acele stări de semiconștiență, cînd ființa nici nu doarme, nici nu e trează, ci se află în regiunea intermediară, de unde gîndurile, preocupările și grijile sînt alungate.

Apoi, trezindu-se încetul cu încetul la realitate, observă că cineva stătea foarte aproape de dinsa, sub bătrînul copac noduros. S-ar fi spus că e un personaj de vis, care se materializa cu încetul; întîi îi atrase atenția mirosul fumului de țigară care se amesteca cu parfumul florilor în plină înflorire din grădina Sabine; după aceea, întorcîndu-se, ea desluși o siluetă neagră, în care recunoscuseră numaidecît pe O'Hara. Nu era deloc uimită că-l vede acolo; ba, lucru ciudat, i se părea chiar că-l aștepta.

Cînd ea se mișcă, el se apropie și spuse:

— Grădina noastră s-a făcut frumoasă, nu e așa? Nici n-ai crede că n-are decît un an.

— Da, totul a crescut în chip uimitor.

După câteva clipe, ea continuă :

— De cât timp ești aici ?

— Doar de o clipă. Te-am văzut ieșind din casă.

Ascultară câteva clipe vuietul valurilor care izbeau pietrișul de pe țărm, apoi el spuse cu glas încet, puțin impresionat :

— Ce noapte minunată... încântătoare !

Ea vru să-i răspundă, dar nu-i veni nimic în gând. Această reflecție, rostită atît de meditativ, o uimi, căci nu-și închipuise niciodată că O'Hara ar putea admira o noapte frumoasă. Era prea întuneric ca ea să-i vadă deslușit chipul, dar avea înaintea ochilor acea imagine a personajului pe care memoria i-o păstrase ; ca și ceilalți, el i se părea puternic și primitiv, dar cam comun, cu cicatricea lui la tâmplă, cu ochii lui albaștri cu privirea inteligentă și mersul elastic, atît de neobișnuit la un bărbat de statura lui. Într-adevăr, ar fi fost tot atît de uluită, auzindu-l pe Higgins, rîndașul, exclamînd : „Ce noapte încântătoare !“ Bărbații pe care-i cunoștea, prietenii lui Anson, nu spuneau niciodată astfel de lucruri, ea nu și-i închipuia uimiți de frumusețea nopții și dacă, totuși, asta s-ar fi întîmplat, ar fi fost puțin cam stinjenți că făcuseră o observație atît de neobișnuită.

— Serata e lipsită de veselie — zise el.

— Într-adevăr.

— Fiecare stă în colțul lui. Doamna Callendar n-ar fi trebuit să mă poftască ; o credeam mai prevăzătoare.

Olivia rîse încetișor :

— Poate că a făcut-o dintr-adins. Nu știi niciodată pentru ce face ea un lucru.

El nu răspunse, ca și cînd se gîndea la ceea ce auzise, apoi o întrebă :

— Nu ți-e frig afară ?

— Nu... noaptea e foarte caldă !

Tăcerea care urmă fu atît de îndelungată, și ea simțea atît de puternic că o pîndește o primejdie ascunsă, încît crezu că e neapărată nevoie să spună frazele politicoase și banale pe care le-ar fi schimbat, dacă ar fi fost doi străini, ce ar fi stat într-un salon, după masă, și nu sub vechiul măr al grădinii, pe care o creaseră împreună.

— Mă întreb — zise ea — câtă vreme va trebui bungalourilor din Durham ca să năpădească și partea de jos a colinei și apoi tot ținutul.

— Câtă vreme eu voi avea teren între Durham și mare, asta n-o să se întâmple.

Ea zîmbi, în întuneric, la gîndul că un arivist irlandez romano-catolic, se înfățișa ca apărător al acestei bătrîne cîmpii din Noua-Anglie ; și răspunse :

— Pînă la urmă, ajungi la fel ca și ceilalți. Vrei să oprești lumea să se schimbe.

— Da, admit că asta trebuie să ți se pară caraghios.

El spuse asta fără amărăciune, dar după sunetul glasului, ea înțelese că-l jignise. Olivia fu din nou uimită, căci i se părea cu neputință că un O'Hara ar putea fi vulnerabil.

— Casa Pentlandzilor o să fie totdeauna aici, dar, vădit lucru, într-o zi o să murim cu toții ; ce se va întîmpla atunci ?

— Rămîn copiii noștri.

Ea își dădu seama că în curînd se va regăsi în atmosfera de griji, care era gata s-o cuprindă din nou, și din care evadase cu o clipă înainte. Și șopti :

— Privești tare departe în viitor.

— Poate, dar socotesc că într-o zi o să am copii ; și printre Pentlandzi, Sybil va fi totdeauna aci ca să apere moșia, petec cu petec. N-o s-o părăsesc niciodată.

— Dar Jack e acela care o s-o moștenească și nu sînt prea sigură de el.

Ea oftă. Își dădea seama că reîncepea să înșele, să nu mai fie sinceră. Vorbea ca și cînd Jack avea să trăiască, să devină stăpînul Pentlandzilor și să aibă copii care să-i continue familia. Își repetă : „Numai adevărul ne poate salva“. Știa că O'Hara înțelegea biata ei sfortare ca să se amăgească ; el rămase acolo, fără să spună nimic, ca și cînd Jack ar fi murit, ca și cînd ar fi ghicit ce însemna acel oftat amar și-i respecta durerea.

— Te vezi des cu Sybil, nu e așa ? — întrebă ea.

— Da, e o fată de treabă. Te poți încrede în ea.

— Poate că dacă ar semăna cu Theresa sau doamna Calendar, ar fi mai puțin în primejdie să sufere.

El nu-i răspunse imediat, dar cu tot întunericul, simțea că ochii lui sînt ațintiți asupra ei.

— Am fost stupidă, că am spus acest lucru. Cred că nu știi ce vreau să spun.

El răspunse grăbit :

— Am înțeles, am înțeles foarte bine și doamna Callendar ar fi înțeles de asemenea. Amîndoi am fost nevoiți să luptăm împotriva vieții — nu în același chip — dar am tras amîndoi aceeași învățătură. În ce o privește pe Sybil, totul va depinde de bărbatul cu care o să se căsătorească.

„A, va să zică asta e“, se gîndi Olivia, „o iubește pe Sybil. Vrea să se însoare cu ea. De aceea a venit după mine“.

Viața cotidiană pusese stăpînire pe dînsa și o strîngea puternic în rețeaua încîlcită a ochiurilor ei. Deodată, ea tresări, din pricina ghîmpelui unui sentiment urît de gelozie, o invidia pe Sybil, care era tot atît de tînără și care o zvîrlise în trecut, alături de toți ceilalți Pentlandzi.

— Mă întrebam dacă n-o vezi prea des, dacă nu te stingherește.

— Nu, asta n-o să se întîmple niciodată.

Apoi adăugă, ușor amuzat :

— Ghicesc că în curînd ai să mă întrebi care sînt intențiile mele.

— Nu, ba nu ! protestă ea.

După aceea nu mai știu ce să spună. Deveni deodată sfioasă, neîndemînică și cam prostuță, o fată la primul ei bal.

— Am să-ți spun care sînt intențiile mele — începu el, apoi își întrerupse pe neașteptate fraza : — De ce e cu nepuțință să fii sincer în lumea asta, cînd viața e atît de scurtă ? Înfățișarea lucrurilor ar fi schimbată, dacă am fi sinceri, nu e așa ?

El șovăi, așteptînd răspunsul și ea spuse aproape mecanic :

— Da, lumea ar fi cu totul altfel.

Cînd el îndrăzni din nou să vorbească, glasul îi trăda o ușoară tulburare. Ea nu-l vedea, dar își dădea foarte bine seama de schimbarea atitudinii lui.

— Am să-ți spun, deci — urmă el, — că am văzut-o adevseori pe Sybil, în nădejdea de a o vedea puțin și pe mama ei.

Ea tăcea ca o fată în prezența primului ei iubit. Sunetul glasului lui o amețea chiar puțin.

— Te-am jignit. Îmi pare rău. Am spus numai adevărul. Nu e nici un rău în asta.

Făcînd o sforțare eroică spre a spune ceva chibzuit, ea rosti :

— Nu, nu sînt jignită.

Nu-și putea stăpîni emoția, o emoție caraghioasă și incîntătoare în același timp.

— Dar nu, nu sînt jignită... Nu știu...

De un singur lucru era sigur : că nu simțise niciodată ceva asemănător ; această ciudată și tulburătoare beție avea ceva jalnic și apăsător, o savoare care îți strîngea inima.

Ea se gîdea : „Încep să înțeleg cum se poate lăsa sedusă o fată, cum poate pierde noțiunea lucrurilor pe care le face“.

— Îmi închipui că mă socotești îndrăzneț.

— Nu, numai că totul mi se pare nesăbuit și necugetat.

— Îți spun că sînt un fel de bandit, un derbedeu, un irlandez, un romano-catolic și că nu se știe de unde mă trag.

Tăcu o clipă, apoi adăugă :

— De fapt, dacă privești lucrurile dintr-un anumit punct de vedere, sînt toate astea la un loc.

— Nu, te înșeli, nu ăsta-i gîndul meu.

Foarte stăpîn pe sine, dînsul se așeză pe banca de piatră, alături de Olivia.

— Ai, totuși, dreptul, — continuă el, blind. — Ai cu ade-vărat dreptul, și, totuși, astfel de lucruri nu au însemnătate, nimic n-are însemnătate.

Ea șopti :

— Tatăl meu era un irlandez care-ți semăna mult. Dușmanii lui îl socoteau un „Shanty Irish“.

Olivia știa prea bine că ar fi trebuit să se scoale și să intre revoltată în casă, că era poate caraghioasă... dar, totuși, ședea acolo liniștită. Era atît de obosită, aștepta de atîta vreme (fu o descoperire neașteptată) ca cineva să-i vorbească astfel, s-o trateze ca pe o femeie... Avea atîta nevoie să găsească un sprijin !

— Cum mă poți cunoaște — întrebă ea, stăpînită de sentimentul slăbiciunii ei. — Ce poți ști despre mine ?

El n-o atinse, dar puterea ciudată care izvoră din întregul ei ființă, pe cînd stătea acolo în întuneric, fără să facă o mișcare, o sili să se plece în fața acestor adevăruri de temut.

— Te cunosc foarte bine, te-am observat și nu mi-a scăpat nimic. Te-am înțeles mai bine ca oricine. Un bărbat care a avut o viață ca a mea, observă și înțelege multe lucruri care le scapă celorlalți ; toată existența lui depinde de puțința de a pătrunde aceste lucruri. Asta e singura armă, arma cea mai de seamă a oportunistului.

După o clipă de tăcere, el o întreabă :

— Încerci să înțelegi ? Ți-e greu, căci ai avut o viață atît de deosebită !

— Nu atît pe cît crezi ; numai că eu am irosit-o degeaba. Apoi, sculîndu-se, ea șopti :

— Ce nebunie să te las să vorbești astfel !...

El o întrerupse cu vioiciune, cuprins de un avînt aproape tineresc :

— Dar spune-mi : ești mulțumită ? Ești, totuși, mulțumită, oricare ar fi sentimentele dumitale față de mine. Ai dreptul de atîta vreme la acest omagiu !

Ea începu să plîngă încetîșor, în tăcere, fără nici o stăpînire și în timp ce lacrimile îi șiroiau pe obraji, se gîndea : „acum sînt caraghioasă de-a binelea. Mă înduioșez de propria-mi soartă“.

El ghicise că ea plîngea, și așteptă să-și regăsească calmul. Rămaseră astfel multă vreme, fără să spună un cuvînt. Olivia fiind tulburată de frumusețea acelei nopți care-i făcea rău neștiind ce avea să se mai întîmple.

— Aș vrea să știi — zise el liniștit — că lîngă dumneata e cineva care te iubește, care n-ar da îndărăt de la nici o jertfă pentru dumneata...

Și, după cîteva clipe, adăugă :

— Poate că am face mai bine să intrăm în casă acum. Ai putea să treci prin verandă și să te pudrezi puțin. Eu am să intru prin ușa cu geamlîc.

În timp ce treceau pe pajiștea acoperită de rouă, el sugeră :

— Ar fi o plăcere dacă ai veni și dumneata cu Sybil în plimbările noastre de dimineață.

— Dar sînt ani de zile de cînd n-am mai călărit. /

Tot restul serii, în timp ce Olivia juca bridge cu Sabina. O'Hara, și băiatul lui Mannering, ea fu distrată și mintea ei hoinări pe drumuri necunoscute. Își repeta mereu că nu era cîtuși de puțin îndrăgostită de O'Hara, ci numai fericită că cineva — și acel bărbat avea o personalitate ciudat de cuceritoare — își exprimase admirația pentru ea ; se simțea tinărară, puțin ameită și îmbătată de această declarație. De fapt, era stupid... și, totuși, judecînd bine nu era deloc caraghios. Ea își amintea și de reflecțiile lui Anson despre doamna Soames : „E cu desăvîrșire caraghios“ ! ; de acelea ale Sybilei, care spunea cu toată seriozitatea : „Numai nu un om de

vîrstă lui O'Hara“ ; și, în același timp, îi trecu prin minte gîndul că pentru întîia oară în viața ei se simțea cu adevărat tînără ; cînd se duse pe banca de piatră de sub mărul cel bătrîn, tinerețea ei înflorise, triumfînd asupra tuturor piedicilor.

Totuși, spuse tare :

— Patru pici — și numaidecît își dădu seama că n-ar fi trebuit să facă această supralicităție.

Era de asemeni, descumpănită la gîndul că erau tot timpul două perechi de ochi preocupați mai mult de dînsa decît de jocul de bridge, ochii verzi ai Sabinei și ochii de un albastru-deschis ai lui O'Hara. Nu putea înălța capul, fără să întîlnească privirea unuia sau altuia ; ca să scape de această examinare, ea răspundea printr-un zîmbet silit și banal, pe care și-l așternea ca o mască pe obrazul ei, în mod mecanic, așa cum făcea domnișoara Egan. Zîbind astfel, simțea că trăsăturile i se întind ca niște resorturi și, în timp de o clipită, ea se gîndi, cu o compătimire amuzată, la nursa, al cărei chip desigur că părea uneori îngrozitor de ofilit.

Cînd se așeză lîngă Sybil, iar mașina le ducea pe șoseaua care mergea de la Brook Cottage la Pentland, șosea care făcea parte dintr-o rețea de drumuri desfundate, mărginite de garduri vii și copaci bătrîni, ce legau între ele proprietățile din împrejurimi, Olivia nu-și recăpătase încă toată luciditatea. Seara, drumurile slujeau ca loc de plimbare și întîlnire servitorilor de la casele boierești. Dădea peste mici grupuri de trei sau patru, care flecăreau, rîzînd înăbușit, povestindu-și reciproc ce se întîmpla în casele unde slujeau, împărtășindu-și „ceea ce făcuse bătrînul stăpîn în ajun“ sau că „doamna cutare nu făcea decît o baie pe săptămîină“. Îndărătul acestui decor plăcut totuși, și monoton, la adăpostul căruia se desfășura viața celor bogați, exista o întreagă lume, lume care avea tainele ei întunecate, miile ei de clevetiri și în care adevărul apărea, poate, mai des, căci era o lume care se ferea atît de mult de toate privirile încît nimeni (afară poate de mătușa Cassie, care știa ce multe secrete interesante au servitorii), nu se ducea acolo și rareori avea nevoie să joace comedia aparențelor, pe care Olivia o socotea atît de tragică. După ce se termina cu masa în casele din împrejurimi, această lume se împrăștia pe drumurile întunecate ale serii ; uneori ecourile glumelor nesărate ajungeau pînă la tine, cînd risul vreunui irlandez se resfrîngea pe pajiștile învăluite în ceață.

Aceleași drumuri erau bătute și de îndrăgostiți ; aceștia, în loc să stea în grupuri, o porneau doi câte doi și, din cînd în cînd, se auzeau accentele de o veselie cu totul deosebită, cînd se dezlănțuiau hohotele de ris ale vreunei bucătărese ascunsă într-un ungher întunecat și curtată de unul din rîndași sau servitori. Lumea aceasta nu începea să se însuflețească decît cînd se înnopta. Uneori, cînd stăpînii se întorceau cu mașina de la un bal sau un dineu, lumina farurilor scâldea, brusc, o pereche de îndrăgostiți înlănțuiți, care stăteau reze-mați de copaci sau întinși în desigur de păducei și soc.

În seara aceea, în timp ce Olivia și Sybil ședeau tăcute în mașina care înainta spre Pentlandzi, păduceii înfloriți împrăștiau în aerul călduț mireasma lor pătrunzătoare, iar răsuflarea sărată a mlaștinilor le aducea valuri de miros acru și întepător, trădînd prezența cirezilor.

Se înnoptase de-a binelea și farurile nu descoperiseră încă îndrăgostiți întîrziați, cînd, la poalele colinei, lingă podul cel vechi, ele luminară deodată silueta unui bărbat și aceea a unei femei, rezemați unul lingă altul de zidul de piatră.

La apropierea mașinii, femeia sări repede peste zid și bărbatul se luă după ea, sprinten ca o căprioară, ca să dispară la rîndul lui, pe cîmp. Sybil rise și șopti :

— Tot Higgins era.

Era Higgins, nu mai încăpea nici o îndoială ; se putea desluși silueta lui scundă, scoasă în relief de pantalonii de călărie și cămașă de bumbac, fără mîneci, cînd sări zidul. Olimpia avu o impresie asemănătoare celeia produsă de o amintire redeșteptată. Ea se gîndi că o căprioară surprinsă trebuie să fugă la fel printre tufișuri. Olivia fu cuprinsă de o neliniște ciudată, întocmai ca aceea pe care o simțise Sabina în seara cînd îl zărise pe rîndaș ascuns printre tufele de ăliac, privind balul. Ea se înfioară și Sybil o întrebă :

— Nu ți-e frig ?

— Nu.

Se gîndea la Higgins și nădăjduia că el nu se încurcase într-o nouă aventură supărătoare. Mai venise o dată o servitoare să-i mărturisească deznădejdea ei ; era o poloneză pe care ea o ajută să poată părăsi ținutul, căci a-l sili pe Higgins s-o ia de nevastă, însemna să-i nenorocști pe amîndoi. Olivia era totdeauna uimită la gîndul că jumătate din fetele de prin împrejurimi alergau după un bărbat atît de urît și pipernicit, după un omuleț păros și brutal cum era Higgins.

Ajungînd în odaia ei, ascultă în întuneric pînă ce auzi respirația liniștită a lui Jack, apoi dezbrăcîndu-se, se așază la fereastră și rămase multă vreme cu privirea pierdută spre mlaștinile îndepărtate. Era cuprinsă de o tulburare nelămurită, care o împiedica să doarmă. Nu mai simțea oboseala sufletească de care suferise în ultimele luni, cînd fusese cit pe-acum să cadă într-o letargie spirituală. Niciodată nu se simțise atît de plină de viață, nici cînd era tînără de tot ; sîngele îi năvălea în obraji aprinși ; încercă să găsească răcoarea pe care noaptea i-o refuza, punîndu-și mîinile albe pe obraji, dar și mîinile îi ardeau.

În curînd nu mai auzi nici o mișcare în odaia Sybillei de partea cealaltă a hall-ului, și tăcerea se așternu în sfîrșit asupra tuturor lucrurilor ; ea nu mai deslușea decît respirația slabă și regulată a băiatului ei și trosnetele familiare ale vechii clădiri. Era singură acum, numai ea veghea în toată casa și rătăcea cu privirea peste pajiștile învăluite în ceață, simțînd cum se liniștește. Prin fereastra deschisă intra suflarea caldă și roditoare a nopții, care i se părea pătrunsă de o moliciune voluptoasă, ca în urmă cu cîteva ceasuri, cînd șezuse pe terasa Sabinei, de unde se vedea în depărtare marea. Mai simțise odată această senzație, întîi cînd mașina le ducea printre pășunile mlăștinoase care se întindeau de-a lungul rîului, apoi cînd îl văzuse pe Higgins sărînd zidul ; în clipa aceea, sensibilitatea ei pătrunzătoare, din pricina încordării, primise o adevărată lovitură, care aproape o îngrozise. Această impresie ciudată nu se ștersese încă cu totul. Mai era încă obsedată de această forță uimitoare, prezentă pretutindeni și veșnic în mișcare, forță care înainta cu o viteză domoală, nimicînd pe toți acei care i se împotriveau.

Pentru a doua oară ea își spuse : „Îmi cam pierd mințile. Ce se petrece oare cu mine ?“ Fu cuprinsă de o spaimă care nu semăna cu neliniștea ce pune stăpînire pe ea în clipele cînd se credea înconjurată de morți care, la Pentlandzi, continuau să trăiască la nesfîrșit. Nu morții îi trezeau spaima, ci viața fremătînd de pasiune. Ea se gîndea : „Iată ce trebuie să se fi întîmplat celorlalți. Iată ce trebuie să se fi simțit înainte de a muri“.

Ea nu se gîndea la moartea trupului, ci la o moarte care atacă sufletul și usucă ființele pe care le atinge. Aceea care o atinsese pe mătușa Cassie, Anson, pe bătrîna femeie care trăia în aripa de Nord și chiar pe John Pentland care, cu

energia lui de neînfrînt, luptase mult mai înverşunat decît ceilalţi. Două puteri, dezlănţuite una împotriva celeilalte, şi dînd o luptă titanică, păreau că puseseră stăpînire pe fiinţa ei ; toate aceste impresii, deşi rămăseseră nelămurite şi încilcite, o făceau, pînă la urmă, să simtă o adevărată suferinţă fizică. Tulburarea şi viaţa ei febrilă, care fremăta în ea, erau înlocuite de răceala destinderii ; deodată, o cuprinse o oboseală plăcută, în timp ce nu-şi putea lua ochii de la priveliştea morţii şi respira parfumul păducelor amestecat cu duhoarea aeră a vitelor.

Nu ştia niciodată dacă adormise în fotoliu, lîngă fereastră, dar era sigură că fusese trezită pe neaşteptate de un zgomot de paşi. Nu departe de odaia ei, pe coridorul cel lung, cineva mergea foarte încet, cu băgare de seamă. Acum nu casa cea veche trosnea, ci paşii aceia regulaţi făceau să trosnească podeaua de sub ei. Ea ciuli urechea : încet, cu prevedere, ca şi cînd persoana era oarbă şi înainta nesigur în întuneric, paşii se apropiară şi peste cîtva timp ea îi auzi îndărătul uşii ei, în timp ce razele pale de lumină îi desenau silueta în dreptul pervazului. Olivia se sculă şi fără să-şi piardă cumpătul, dar cu mintea încă puţin tulbure, ca în prada unui vis urît, se duse la uşă şi o deschise. La capătul coridorului lung, înaintea uşii care dădea pe scara ce ducea sus, se decupa o fişie rotundă de lumină, provenită de la o lampă electrică de buzunar, a cărei lumină scotea în relief silueta neagră a unei bătrîne cu părul alb. Olivia o recunoscuse numaidecît — era bolnava, care fugise din aripa de Nord. În timp ce ea o privea, bătrîna, care încerca să deschidă uşa, izbuti în cele din urmă şi dispăru repede pe scară.

Nu mai era nici o clipă de pierdut : ca să se ducă s-o caute pe domnişoara Egan, ar fi durat prea mult şi bătrîna dementă s-ar fi putut arunca pe fereastră. De aceea, fără să mai piardă vremea ca să-şi mai pună măcar o rochie pe ea, Olivia urcă scara luîndu-se după fantastica apariţie în halat înflorat.

Podul casei era o încăpere enormă, cu pereţii tencuiţi doar pe jumătate, care se întindea de-a lungul întregii case, — peşteră enormă şi goală, afară de cele cîteva mobile vechi care nu mai erau folosite. Era mai mult de un veac de cînd Pentlandzii aruncau în pod toate vechiturile şi obiectele scoase din uz, care zăceau acolo, uitate de toţi. Nimeni nu călca vreodată prin locul acela, de cînd Sybil şi Jack erau mari, uitaseră aproape de existenţa lui. Cînd fuseseră mici, se jucaseră acolo

în zilele de ploaie, și înaintea lor, Sabina și Anson se distra-
seră în aceleași colțuri întunecate și misterioase, printre vali-
zele stricate, divanurile și fotoliile rupte.

Întunericul stăruia pretutindeni, afară de locurile unde
lumina albastră a nopții pătrundea prin fereștrici, și în fund,
lângă mormanul de valize vechi, unde se mișca cercul lumi-
nos al lămpii electrice, ca și când bătrîna doamnă Pentland
căuta ceva. În timpul evadării și fugii, părul ei rar se desfă-
cuse și-i flutura pe umeri. Răspîndea un miros neplăcut de
medicamente. Olivia îi atinse încetișor brațul și-i spuse :

— Ce-ai pierdut, doamnă Pentland, pot să-ți ajut ?

Bătrîna se întoarse și, îndreptînd lumina în plin spre
obrazul Oliviei, o privi cu ochi holbați și șopti.

— Oh ! dumneata ești, Olivia ! Atunci totul e în regulă.
Poate că ai fi în măsură să mă ajuți.

— Ce-ai pierdut ? Am putea încerca să găsim mîine di-
mineață.

— Am uitat ce e. M-ai înfricoșat și știi că chiar în clipele
cele mai bune, bietul meu creier nu e prea zdravăn. Așa e de
cînd m-am căsătorit. (O privi pe Olivia cu stăruință). Asta
nu-ți face aceeași impresie, nu-i așa ? Nu ți se întîmplă să
simți că mintea ți se rătăcește și că ideile îți devin din ce în
ce mai încilcite ? Poate că nu era același lucru cu bărbatul
dumitale.

Olivia văzu că bătrîna era într-una din acele clipe cînd
își recăpăta luciditatea, clipe mai groaznice decît nebunia ei
obișnuită, căci atunci îți dădeai seama că la urma urmei era
om ca și tine, și spunea ceea ce gîndea cu adevărat. În mo-
mentele acelea, nora ei avea impresia că asistă la o înviere
din morți.

— Nu — zise Olivia — poate că dacă te duci să te culci
acum, mîine dimineață ai să-ți amintești.

Bătrîna doamnă Pentland scutură cu putere capul.

— Nu, trebuie să le găsesc acum. Pînă mîine dimineață,
totul se poate schimba. N-am să mai știu nimic și irlandeza
n-o să mă mai lase să ies. Spune-mi numele unor lucruri ca
„prună“, „prismă“, „*persimmon*“¹). Așa făcea domnul Dickens
copiilor lui, cînd nu-și aminteau un cuvînt.

¹ Copac din America.

— Dă-mi mie lanterna, poate că voi găsi eu ce cauți.

Cu supunerea unui copil, bătrîna dădu lampa electrică Oliviei, care îndreptă lumina în toate direcțiile, luminînd pe rînd valizele și celelalte vechituri, prefăcîndu-se că scotocește printre casele de păpuși, micile gospodării risipite prin colțurile podului, unde copiii se jucaseră pentru ultima oară de-a „masa de copii“.

În timpul acesta, bătrîna tot bombănea într-una : „E ceva care doresc foarte mult să regăsesc. Asta poate aduce mari schimbări în viața noastră a tuturor. Credeam că o să fie aici Sabina, ca să mă ajute. A fost aici azi dimineată, se juca cu Anson. A plouat toată ziua și n-am putut ieși. L-am ascuns, atunci cînd m-am urcat eu să-i văd“.

Olivia încercă a doua oară s-o ia de acolo, prefăcîndu-se că-i satisface capriciul :

— E tirziu, doamnă Pentland ; ar trebui să fim culcate amîndouă. Încearcă să-ți amintești ce voiai și dimineată o să mă duc eu să caut.

O clipă bătrîna se gîndi la această propunere, apoi sfîrși prin a spune :

— Sint sigură că n-o să mi-l dai, dacă o să-l găsești ; ești prea mult înfricoșată de toți.

— Îți făgăduiesc solemn. Poți avea încredere în mine, nu-i așa ?

— Da, ești singura care nu te porți cu mine ca și cînd n-aș fi în deplinătatea facultăților mintale. Da, cred că pot avea încredere în dumneata.

Deodată îi veni o altă idee :

— Dar n-am să-mi mai amintesc. Aș putea să nu mă mai gîndesc la asta. De altfel, nu cred că domnișoara Egan m-ar lăsa s-o fac.

Olivia luă în mîinile ei una din mîinile uscate ale bătrînei și spuse, ca și cînd se adresa unui copilăș :

— Știu ce o să facem : mîine o să scrii acel lucru pe o bucățică de hîrtie și atunci o să ți-l aduc.

— Sint sigură că mica Sabina ar ști să-l descopere. Are un adevărat dar pentru asta. E un copil atît de deștept !

— Ei bine, am s-o iau pe Sabina să mă ajute.

— Îmi făgăduiești cu adevărat ?

— Da, îți făgăduiesc.

— Pentru că ceilalți mă înșală totdeauna.

Ea se lăsă condusă, fără cea mai slabă împotrivire, trecută prin odaia unde, pe podeaua plină de praf, se decupau geamurile ferestrelor luminate de lună și coborîră scările, ca să ajungă în odaie. În vestibulul aripii de Nord, dădură peste domnișoara Egan ; rigiditatea și siguranța de sine o părăsiseră, neliniștea îi învinsese obrazul roșcovan.

— Am căutat-o pretutindeni, doamnă Pentland — zise ea Oliviei — Nu știu cum a putut să fugă. Dormea cînd am părăsit-o ca să iau din bucătărie sucul de portocale ; în lipsa mea, a dispărut.

Bătrîna fu aceea care răspunse. Privind cu seriozitate pe Olivia, îi făcu această mărturisire :

— Știi, nu-i vorbesc niciodată. E comună ; nu e decît o vulgară servitoare irlandeză. N-au decît să mă închidă cu dînsa cît or vrea, dar n-o să mă silească să-i vorbesc.

Apoi începu din nou să bată cîmpii și recăzu în starea ei obișnuită.

Olivia și domnișoara Egan n-o mai luară în seamă, ca și cînd ființa în care mai exista o licărire de judecată dispăruse, ca să fie înlocuită cu o biată creatură care le era cu totul străină. Olivia lămuri unde o găsise și de ce se urcase în pod.

— Zile de-a rîndul de cînd tot vorbește despre asta, — zise domnișoara Egan. — Cred că e în căutarea unor scrisori ; dar poate să nu fie nimic. În mintea ei toate capătă proporții.

În cămașa ei de noapte, Olivia tremura mai mult de oboseală și de enervare decît de frig.

— În locul dumitale n-aș pomeni nimănui despre asta. N-ar face decît să-i neliniștească pe ceilalți. Dar de aci înainte va trebui să fim și mai atenți.

Bătrîna le părăsise, ca să intre în odaia întunecată, unde își petrecea toată viața. Sora avu un zîmbet aspru care ar fi putut să însemne : „Orice s-ar întîmpla, nu vă puteți lipsi de mine“.

Ea spuse tare :

— Nu știu ce i s-a putut întîmpla, doamnă Pentland.

— E un accident, să nu mai vorbim despre asta. Noapte bună... Cred însă că e mai bine să nu pomenim nimic. Ar însemna să-i neliniștim zadarnic pe ceilalți.

Totuși, Olivia era intrigată, căci văzuse că sub capotul pe care domnișoara Egan și-l aruncase pe umeri, sora n-avea cămașă de noapte, sau uniforma ei, ci costumul bleu pe care-l îmbrăca în rarele prilejuri când ieșea în oraș.

5

Olivia nu vorbea nimănui de cele întâmplate, nici de ceea ce se petrecuse pe terasă și în fundul podului vechi, tot așa cum nu pomeni de ceea ce văzuse pe marginea drumului. Zilele își reluară cursul lor monoton, ca și când noaptea aceea tulburătoare n-ar fi fost decît un vis. Ea nu-l vedea pe O'Hara, dar o auzea vorbind despre el pe Sybil, pe Sabina și chiar pe Jack, care părea că-și recăpătase puterile ca înainte și care, cîtva timp se simți destul de bine ca să se ducă împreună cu bunicul lui, să se plimbe, pe pămînturile fermei, în docarul englezesc, tras de un cal alb. Uneori Olivia avea impresia că sănătatea băiatului ar putea să se îmbunătățească, totuși, bucuria ei nu era fără gînd ascuns, căci adevărul rămînea mereu întipărit în mintea ei. Știa că lucrul nu e cu puțință, cu toată lupta grea pe care o susținea fără răgaz, împreună cu bătrînul, împotriva bolii care era mai tare decît ei. Într-adevăr, spectacolul copilului palid care pleca în docar cu bunicul, a cărui privire se lumina (el se lăsa înșelat de această nădejde amăgitoare), era pentru dînsa un nou izvor de mîhnire. Era mai mult decît putea îndura, căci pentru înția oară, de ani de zile, aproape din ziua cînd venise pe lume Jack, copilaș care n-avea puterea să strige, chipul bătrînului își pierduse expresia de resemnare mută.

Uneori, cînd îi privea pe amîndoi, unul lîngă altul, se simțea cuprinsă de o puternică dorință de a merge la John Pentland să-i spună că nu era din vina ei dacă n-avea mai mulți copii, dacă nu erau alți moștenitori care să-i ia locul lui Jack. Ea voia să-i spună că ar fi avut și zece copii, dacă ar fi fost cu puțință, că și acum chiar era încă destul de tînără ca să aibă copii. Ar mai fi vrut să-i mărturisească ce sete de viață simțise în seara aceea în grădină, sub măr, în locul acela unde avusese revelația fecundității universale. Dar își dădea în același timp seama că era cu neputință să discute cu bătrînul John Pentland un subiect care, în adîncul sufletului lui, îl socotea „împotriva pudoarei“. Toate aceste lu-

cruri erau acoperite de un vâl, care împiedica adevărul să pătrundă în viața lor. Totuși, ea se gîdea că el ghicise, din felul în care îi luă mîna ca să i-o sărute drăgăstos; își închi-puia că el o înțelegea și asta era una din cauzele disprețului tăcut față de băiatul lui.

Dar ea își dădea foarte bine seama de drama care era cea dintîi pricină a acestor stări de lucruri. Toți se lăsaseră prinși în angrenajul unei forțe, mai puternică decît ei, forță care, cu o crudă nedreptate, îi silea să ducă această viață stearpă, monotonă și fără folos, și în timp ce ea ardea de dorința de a răspunde chemării vieții, o silea să asiste, neputincioasă, la moartea înceată a băiatului ei.

În cele din urmă îi revenea mereu gîndul că băiatul trebuia să trăiască pînă la moartea bunicului său; uneori, cînd era pe terasă și privea cîmpurile, Olivia o vedea în docarul englezesc, pe doamna Soames, îmbrăcată cu o caraghioasă toaletă, purtînd pe cap o pălărie cu pene, alături de bătrîn și nepot, ca și cînd ea ar fi fost în realitate bunica lui Jack, iar nu bătrîna nebună de la etajul întîii.

Zilele își reluară, deci, cursul lor monoton, dar cu toate astea era o mică schimbare nelămurită, ca și cum soarele strălucea mai viu ca înainte, ca și cum trecuse timpul cînd, chiar în zilele cele mai frumoase, casa păstra o înfățișare întunecată și tristă. Olivia nu se putea uita spre coșurile noi, frumoase, ale casei lui O'Hara, fără ca respirația să i se accelereze brusc și fără ca să nu se simtă plăcut îmbărbătată; atunci avea senzația că nu era cu totul singură.

Plictisitoarele vizite zilnice ale mătușii Cassie nici n-o mai enervau; bătrîna putea să-și satisfacă nestîngherită, pasiunea și s-o plîngă pe Olivia, sau să răsîndească mii de calomnii în legătură cu Sybil și O'Hara și să se plîngă de plimbările lor matinale. Acum Olivia putea sta liniștită pe un scaun, ascultînd politicoasă, ca și altădată, nesfîrșitele ei trîncăneli, numai că nu mai asculta cu atenție. Uneori i se părea că mătușa Cassie era una din acele insecte care se luptă la o fereastră, încercînd cu o stăruință zadarnică, să intre acolo unde nu le este cu putință.

Sabina a ajutat-o să-și precizeze această impresie nelămurită. Într-adevăr, Sabina își petrecea tot timpul studiînd caracterele. Într-o dimineață cei doi nori de praf se întîlniră tocmai jos, pe aleea care ducea la Pentlandzi, și cele două femei, una în hainele ei jerpelite, de un negru auster, fără

pic de pudră pe nas, iar cealaltă într-una din costisitoarele toalete pe care o croitoreasă din Paris le-a calificat drept „*costum sport*“ și fardată ca o pariziană, sosiră împreună, ca să ia loc în aceeași clipă pe verandă și să schimbe, timp de un ceas, înțepături subtile. Sabina izbuti să rămână cea din urmă acolo (ele luptau totdeauna ca să rămână ultima, căci știau că cealaltă, cum se va depărta, n-o va cruța), se întor-se spre Olivia și-i spuse pe neașteptate :

— M-am gândit bine și acum sînt sigură de un lucru : mătușa Cassie și-a păstrat fecioria.

Această părere avea ceva atît de pozitiv și de neașteptat, că Olivia începu să rîdă.

— Sînt sigură, — stăruie Sabina cu mare seriozitate, — privește-o. Vorbește totdeauna despre deznădejdea ei, pentru că era prea plăpîndă ca să aibă copii. Ea n-a încercat nicio-dată, de aceea n-a avut.

Aruncă restul țigaretii, pe care o aprinsese, ca s-o supere pe mătușa Cassie, și continuă :

— Nu l-ai cunoscut pe unchiul meu Struthers cînd era tînăr. Nu l-ai cunoscut decît cînd era în vîrstă și pierduse gustul de a trăi. Dar n-a fost totdeauna astfel ; nevasta lui l-a schimbat, l-a distrus. Era un om de viață, căruia îi plăceau vinurile și caii ; probabil că iubea și femeile, dar ea a știut să-l lecuiască. Lui i-ar fi plăcut să aibă copii, dar cum s-a căsătorit, se găsi în fața unei femei care, cu toate că nu se putuse hotărî să rămînă fată, refuza dragostea conjugală. I se făcea rău, avea crize de plîns și petrecea zile întregi întinsă pe șezlong ; ea învinsese, căci avea de-a face cu un om de treabă, prost și cavalier.

Sabina se pornise acum pe povestit cu toată înflăcărarea care o cuprindea cînd studia o frîntură de viață, după ce rîdise vîlul care o acoperea.

— El n-a îndrăznit nici s-o înșele. Dacă se uita la altă femeie, ea leșina și ajungea — în cîteva clipe — într-un hal fără de hal, îi făcea scene îngrozitoare, dintre care unele mi-au rămas în memorie ; îmi amintesc că într-o zi s-a dus s-o vadă pe doamna Soames, pe vremea cînd era tînără și frumoasă. Cînd s-a întors acasă, mătușa Cassie, care-l aștepta, avu o criză de nervi și-i spuse că dacă va mai face vreodată așa ceva, ea o „săvîrșească un adulter, cu toată slăbiciunea și chinurile deznădejdii ei“. Îmi amintesc de această poveste, căci l-am auzit pe tatăl meu povestind-o cînd eram copilă

și n-am avut liniște pînă ce n-am descoperit ce însemna „a săvîrși un adulter“. Sînt sigură că ea l-a făcut să se stingă încetul cu încetul.

Sabina rămase nemișcată și trăsăturile ei părură înțepenate, în timp ce urmărea din ochi norul de praf care înainta pe șosea, dovedind că mătușa Cassie își continua turneul vizitelor de dimineață ; bătrîna i se păru simbolul tuturor puterilor care-i distruseseră viața.

— Se poate, — șopti Olivia.

Sabina se întoarse spre dînsa cu o mișcare vioaie :

— Iată de ce se preocupă dînsa atîta de viața altora. N-a trăit niciodată ea însăși. I-a fost totdeauna teamă de viață ; dacă găsește plăcere în suferințele altora, e pentru că ea n-a avut niciodată. Moartea bărbatului ei n-a fost o încercare pentru dînsa. Ea s-a simțit scăpată, cu totul eliberată de orice grijă, cum dorise totdeauna.

Olivia avu atunci o viziune ciudată : crezu că vede născîndu-se o altă mătușă, cea veche, atît de plîngăcioasă și risipitoare în cuvinte drăgăstoase, care se iveau totdeauna în chip miraculos, cum simțea că plutește o nenorocire în aer ; mătușa Cassie, care era renumită pentru operele ei pioase, petru lacrimile și cuvintele ei înălțătoare. I se părea că acum coboară drumul pentru ultima oară, depărtîndu-se, ca să nu se mai întoarcă niciodată. Mîine dimineață o să vină altă mătușă Cassie ; în aparență, n-o să fie schimbată.

Sabina vorbea din nou, continuînd cu glas rece și necruțător :

— Ea și-a petrecut toți anii aceștia întinsă pe divanul ei, învelită în șalul ei, încercînd să orînduiască viața acelor care o înconjurau. A înăbușit sentimentul de independență al lui Anson și a distrus fericirea mea. L-a terorizat pe bărbatul ei pînă în ziua cînd a murit, ca să scape de dînsa, căci avea o fire binevoitoare și-i era groază de scene.

Sabina aprinse o țigaretă, apoi, cu un gest violent, aruncă departe chibritul.

— Și acum trece pretutindeni drept un înger al milei, zău așa, înger foarte sprinten, scorpie sub înfățișarea unui înger. Și-a jucat foarte bine rolul. Toată lumea e încredințată că e o femeie nenorocită și bună și care e în zodia morții.

Ea se ridică, își legă eșarfa de muselină în jurul gîtului și deschise umbrela galbenă, spunînd :

— Sînt sigură că nu mă înșel, a rămas fecioară. Cel puțin în sensul propriu al cuvîntului, a rămas fecioară. Din punct de vedere moral, nu știu cum se prezintă.

Apoi schimbînd pe neașteptate vorba, ea întrebă :

— Vrei să vii mîine cu mine la Boston ? Vreau să-mi aranjez părul ; începe să încărunțească.

Olivia nu-i răspunse imediat, dar cînd se hotărî, spuse :

— Da, am să reîncep călăria și vreau să-mi comand un costum. Cel vechi ar fi acum caraghios ; sînt ani de zile de cînd n-am mai călărit.

Sabina o privi cu atenție, și apoi, întorcîndu-și privirea de la ea, zise :

— Vin să te iau pe la zece.

CAPITOLUL VI

La Durham, zilele începură să fie călduroase ; o căldură umedă, copleșitoare, și mai neplăcută încă, din pricina izului de fîn cosit și a duhorii pe care o răspîndeau mlaștinile sărate, apăsa asupra vitelor și oamenilor, care se lăsau cuprinși de o toropeală tropicală. Chiar dimineață, la ora cînd Sybil călărea cu O'Hara, nu era nici răcoare, nici rouă pe imașuri. Numai mătușa Cassie, slabă și nervoasă, și Anson, veșnic călăuzit de un sentiment al datoriei care nu ținea seama de împrejurări, rezistau acestui soare de plumb. Mătușa Cassie pentru care căldura și frigul, furtuna sau vremea frumoasă nu existau, își continua neobosită turneele ; Sabina, după ce spuse că a constatat totdeauna că, după împărăția lui Pluto, Noua Anglie e locul cel mai călduros, se lăsa cuprinsă de o amorteală desăvîrșită, neclintindu-se de acasă pînă ce nu apunea soarele. Chiar și atunci, singura ei sforțare era să vină la Pentlandzi și să se așeze în salonul de lectură, ca să joace bridge cu John Pentland, Olivia și bătrîna doamnă Soames.

Bătrîna — care era a patra la bridge — a cărei luciditate și memorie slăbeau pe zi ce trecea, era din ce în ce mai enervantă. John Pentland stăruia totdeauna să fie partenerul ei, sub pretext că jucau la fel, dar nimeni nu se lăsa înșelat, afară de doamna Soames, ale cărei idei, chiar în clipele ei cele mai bune, nu mai erau prea clare ; ceilalți știau că o făcea pentru ca s-o ocrotească și-l vedeau păstrîndu-și

calmul, fără să-și piardă niciodată răbdarea, pe cînd ea făcea supralicității imposibile și tăia levatele.

Doamna Soames fusese altădată o frumusețe remarcabilă, dar o femeie superficială, după cum dovedeau fardurile și pudra, pe care le mai întrebuinta încă. Nu voia să-și pună ochelari și la joc, se folosea de un lornion, ceea ce încetinea ritmul jocului. Uneori, cînd bătrîna făcea prea multe greșeli, ochii Sabinei licăreau de o lumină ucigașă, dar Olivia aranja așa fel lucrurile, ca să înlătore orice scandal; izbuti chiar să obțină din partea Sabinei ca să joace în fiecare seară. Răbdarea și dragostea bătrînului față de doamna Soames o impresionau adînc și-și închipuia că Sabina — aspra, cinica și puțin răbdătoarea Sabina — era mișcată. Sabina se simțea înduioșată în chip cu totul neașteptat, s-ar fi spus că înțelegea dragostea ce exista între John Pentland și bătrîna lui prietenă; ea, care nu se lăsa niciodată tulburată, își impuse, de bunăvoie, această corvoadă și venea să se plictisească în fiecare seară, fără să protesteze.

Odată Olivia îi spusese :

— O să îmbătrînim și noi într-o zi. Poate că o să fim mai rele decît bătrîna doamnă Soames.

Sabina răspunse, cu amărăciune, dînd din umeri :

— Bătrînețea e grozav de plictisitoare. Pentru noi, Olivia, nenorocirea e că nu vrem să consimțim a fi doamne bătrîne, Altădată, numai cele frumoase se încapățîneau să rămînă tinere, pe cînd acum toate sîntem așa. O să ajungem probabil și noi, niște tablouri vechi... ca și ea.

— Poate ! — răspunse Olivia, și simți un fel de groază la gîndul că împlinea patruzeci de ani și că n-avea nimic de așteptat de la viață : chiar viitorul cel mai apropiat nu-i rezerva decît seri ca aceasta, cînd avea să joace bridge cu bătrînii, fără să iasă niciodată din atmosfera deprimantă, care apăsă asupra casei, pînă în ziua, foarte puțin depărtată, cînd o să fie și ea bătrînă.

— Dar eu n-am să iau stupefiante — zise Sabina. — N-am să fac niciodată asta.

Olivia o privi, intrigată.

— Dar cine ia ? — întrebă dînsa.

— Păi ea... bătrîna doamnă Soames. Sînt ani de zile de cînd ia ; credeam că toată lumea știe.

— Nu, zise Olivia, tristă — nu știam.

Sabina rîse :

— Ești de o nevinovăție... ce să zic !

Cînd Sabina plecă acasă, Olivia rămase cîteva ceasuri pradă unei adinci melancolii ; deodată, i se păru că Anson și mătușa Cassie aveau, poate dreptate, la urma urmei. O femeie ca Sabina care sfîșia toate vâlurile, care jertfea totul pentru pasiunea ei de adevăr, era o persoană primejdioasă. Miile ei împunsături de ace distrugeau o lume care, chiar sub aspectul ei cel mai frumos, nu era deloc prea veselă.

În unele zile, doamna Soames trimetea vorbă că se simțea prea suferindă ca să vină să joace ; atunci John Pentland se ducea s-o vadă și se adunau la Brook Cottage ; jucau cu O'Hara și cu un al patrulea partener, pe care Sabina îl recruta, la întîmplare, de prin vecini ; puțin o interesa persoana, numai să joace bine.

În serile acelea, O'Hara și Olivia ajungeau, pînă la sfîrșit, să joace împreună și alcătuiau un fel de echipă care făcea minuni. El juca întocmai așa cum se aștepta dînsa ; își concentra, sălbatic, toate gîndurile, foarte hotărît să cîștige. Ea simțea o adevărată plăcere văzînd cît de bine se pricepe la acest joc complicat, un bărbat care își petrecuse cea mai mare parte din viață în medii unde n-avea habar de brigde. Ea și-l închipuia luînd lecții și dîndu-și silința, cu aceeași energie ca atunci cînd era vorba de cariera lui. El nu-i mai vorbea de lucruri la care făcuse aluzie cînd fuseseră numai ei doi, pe terasă și ea avu mare grijă să nu fie niciodată singură cu dînsul. Oliviei îi era rușine de jocul la care se preta, de a-l vedea totdeauna în tovărășia Sabinei, sau cînd călărea cu Sybil, ca să nu-i îngăduie niciodată o mărturisire ; i se părea că această purtare e josnică și nesinceră. Totuși nu se putea hotărî să rupă legăturile lor, pentru că, făcînd aceasta, ar fi trezit bănuielile Sabinei, care și așa avea atenția trează, dar mai ales pentru că dorea să-l vadă. Se bucura cînd simțea că el o privește, se bucura de înțelegerea lor desăvîrșită cînd jucau, și, în sfîrșit, cu toate că nu erau niciodată singuri, el avea mii de idei ingenioase ca s-o facă să înțeleagă că o iubea, că o adora.

Ea își repeta că se purta ca o fată de pension, dar nu se putea hotărî să renunțe cu totul la el. Toată ființa ei se revolta cînd se gîndea să se lipsească de aceste puține clipe de fericire.

După ce au trecut cele dintii zile de vară, în iulie bătrîna doamnă Soames veni din ce în ce mai rar să-și facă partida

și în unele seri, când Sabina mîncă în oraș, sau se culca de-
vreme, nu mai jucau bridge ; salonul Pentlandzilor era cu-
prins iarăși de tăcerea obișnuită. Olivia și Sybil făceau din
nou pasiențe, în timp ce Anson, la biroul domnului Lowel,
lucra la lămurirea unor puncte obscure din istoria familiei
Pentland.

În cursul uneia din acele seri, când Olivia avea ochii obo-
șiți de atîta citit, închise cartea și se întoarse spre bărbatul
ei pe care-l strigă. Cum el nu răspunse numaidecît, ea îi re-
petă numele și așteptă ca el să ridice ochii. Apoi spuse :

— Anson, am început din nou să călăresc. Cred că asta
îmi face bine.

Dar Anson, cufundat într-un text în legătură cu prie-
tenia Savinei Pentland cu Ingres, nu se arată cîtuși de puțin
interesat de această știre și nu răspunse nimic.

Ea stăruî :

— Ies dimineată cu Sybil, înainte de micul dejun.

La care Anson zise :

— Ah, da !

Apoi peste o clipă, adăugă :

— Cred că e o idee minunată. Ai tenul mai luminos.

Și se cufundă iar în lucrul lui.

Ea găsi astfel mijlocul să-i spună că n-avea de ce să se
neliniștească în legătură cu Sybil și O'Hara. Fără să-l înștiin-
țeze de-a dreptul, ea lăsă să se înțeleagă că-i întovărășea,
ca să înlătore orice complicație, abținîndu-se să facă cea mai
neînsemnată, aluzie la scena pe care o regreta. Acum, de
altfel, știa că Sybil nu risca nimic.

Olivia rămase nemișcată, fără să deschidă din nou cartea
pe care o avea pe genunchi și, cîtva timp, ea privi la bărbatul
ei, care stătea cu spatele la ea ; vedea părul lui rar și cărunț,
mușchii lipsiți de vlagă și urechile prea mici și lipite de cap,
dar, în realitate, ea vedea părul bogat, tăiat foarte scurt, care
aparținea unui alt cap, așezat pe un gît puternic și mușchiu-
los, a cărui piele bronzată era dovada unei sănătăți viguroase ;
atunci se simțea cuprinsă de o nelămurită dorință de a plînge
și-și spunea : „Sînt o femeie pierdută ; trebuie să fiu, într-
adevăr, vicioasă“ căci pînă atunci, ea nu știuse niciodată ce
înseamnă să iubești. Erau aproape douăzeci de ani de cînd
trăia în sînul unei familii în care dragostea era dată la o parte,
pe vreun biet altar lăsat în părăsire.

Cînd, în cele din urmă se ivi John Pentland, ea nu se clintii. Nu-l mai văzuse de multă vreme atît de galben și cu ochii atît de rătăciți. Vorbind încet, ca să nu-l stingherească pe Anson, ea îl întrebă dacă doamna Soames era într-adevăr bolnavă.

— Nu — zise bătrînul — nu cred... nu pare bolnavă, ci numai obosită, asta-i tot. Îmbătrînim cu toții.

El se așază și-și luă cartea, ca și ceilalți, prefăcîndu-se că e interesat de lectură, dar în realitate gîndul lui era aiurea ; Olivia îl surprinse privind în gol, pe deasupra paginilor ; își dădu bine seama că nu citește și era obsedată de cele citeva cuvinte care-i reveneau neîncetat : „...puțin obosită, asta-i tot, îmbătrînim cu toții“. Își dădu seama că și ea privea cu ochi rătăciți, lăsîndu-se pradă aceleiași vrăji ca și socrul ei. Deodată, ea se trezi la realitate la prezența cuiva, care îi făcea semn din pragul ușii ; întorcîndu-și privirea, o recunoscă pe Nannie, care era îmbrăcată cu un capot și al cărei obraz stăfîdit era crispat de neliniște. Desigur că pentru vreo pricină oarecare, ea nu voia să-i deranjeze pe ceilalți, căci nu rostea nici un cuvînt ; stînd în picioare, în umbră, ea se mulțumea să-i facă semn Oliviei, care se ridică liniștită și se îndreptă spre hol, închizînd ușa în urma ei.

Ajungînd acolo ea văzu, cu tot întunericul că bătrîna nursă plînsese și tremura de frică. Ea o înștiință că „ se întîmplase ceva lui Jack, ceva îngrozitor“.

Înainte ca Nannie să deschidă gura, Olivia a și înțeles despre ce e vorba. I se părea că se așteptase din totdeauna la aceasta, și nu simțea nici un fel de emoție în fața faptului împlinit, ci un soi de amorțeală.

— Telefonează doctorului Jenkins să vină, zise ea cu un calm impresionant și depărtîndu-se, urcă repede scara cea lungă.

Ajungînd în odaia ei, ea nu se mai opri de astă dată în întuneric, ca să pîndească respirația copilului. În sfîrșit, venise clipa cînd intrînd în odaie și ciulind urechea, nu mai deslușea nici un zgomot ; totul era învăluit în tăcerea nopții. În camera alăturată, pe care el o ocupa cînd era copilăș, lampa de noapte ardea într-un colț și datorită luminii ei slabe putu să deslușească, în penumbră, patul îngust, în care el era întins ca totdeauna cînd dormea. „Desigur că doarme — se gîndi ea — căci e cu neputință să fi murit așa liniștit, fără să miște“. Dar dînsa știa că murise ; moartea fusese totdeauna

foarte aproape de el și nu făcuse altceva decât să alunece în moarte, simplu, ușor.

Izbutise să le scape amindurora, bunicului lui și ei însăși, profitind de clipa când nu vegheau la căpățiul lui ; jos, în salon, John Pentland ședea în jilț, lângă lampa lui Longfellow, uitându-și cartea și privind în gol, neștiind încă nimic. Penița lui Anson scîrțîia pe hîrtie, ca să scrie povestea familiei Pentland și a coloniei Massachusetts Bay, pe cînd aici, în odaia în care se afla ea, familia Pentland se stinsese...

Nu plînsese ; va plînge mai tîrziu, după vizita fără rost a doctorului, cînd avea s-o înștiințeze despre ceea ce știa deja. Acum, că se întimplase catastrofa împotriva căreia lupta de multă vreme, era cuprinsă de o pace adîncă. I se părea chiar că băiatul ei, propriul ei băiat, era mai fericit, căci se temea — ba avea chiar remușcări — că-l silise să trăiască împotriva dorinței lui. Părea calm și netulburat, nimic în înfățișarea lui nu părea să evoce acele nopți groaznice și nesfîrșite, pe care ea le petrecuse stînd pe acel scaun, la piciorul patului lui, în timp ce sprijinit în perne, pentru că întins se sufoca, el se silea să respire și să continue să trăiască, mai degrabă pentru a face plăcere mamei și bunicului, decât pentru că voia el. Moartea i se păru în clipa aceea minunat de frumoasă ; el nu murise în singurătate, ci adormise pur și simplu.

Impresia pe care o avea de a se găsi în fața realității îi pricinuia o ciudată ușurare, ca și cînd aerul din jurul ei s-ar fi îmborsit și s-ar fi răcorit. Moartea nu era un lucru care, făcînd ca și cînd n-ai ști de existența lui, se putea tăgădui ; era un fenomen care se putea pipăi. Cu ea, lucrurile se terminau într-un chip limpede și hotărît, pentru totdeauna. În fața morții, orice comedie înceta.

Ei îi părea rău că nu-i spusese lui Nannie să nu înștiințeze pe nimeni. Ar fi vrut să rămînă singură, în odaia slab luminată, pînă ce, dincolo de mlaștini, se vor ivi zorile albi-cioase.

N-o lăsară să vegheze liniștită lângă băiatul ei. Întîi bătu Nannie la ușă și intră, scăldată în lacrimi și tremurînd încă, urmată de priceputa domnișoară Egan, în bluza ei scrobîtată, și abordînd nepăsarea ei profesională ; apoi se auzi zgomotul „Ford“-ului doctorului Jenkins, cînd sosi din sat și, în sfîrșit, în depărtare, un sunet cunoscut de claxon, pe cînd farurile orbitoare ale unei mașini mari, luminau cotitura, jos, pe alee, îndreptîndu-se apoi spre Brook Cottage. Holul păru că se umple deodată de oameni care vorbeau încet între ei, una din

servitoare, cuprinsă de teamă, începu să hohotească nervos. Moartea, care trebuia să se petreacă în frumusețea liniștită a singurătății, era despuiată de toată demnitatea ei. Lumea aceasta avea să se agite astfel câteva zile. Abia acum, în mijlocul acestei zarve, Olivia își pierdeă băiatul. Nu-i fusese răpit în timp ce era acolo, singură, în odaie.

Deodată, își aminti că trebuia să se gîndească la alții, la Sybil, care venise la ea și, în picioare alături de dînsa, îi împărtășea emoția, strîngîndu-i în tăcere mina, la Anson, care, într-un colț al odăii, nu știa ce să facă, mai neîndemînic și mai șovăielnic ca oricînd în fața morții; și, mai ales, la John Pentland, care nu era acolo.

Ea plecă să-l caute, căci era sigură că nu va veni niciodată să-l vadă toată lumea ci, dimpotrivă, se va ascunde, ca un animal rănit. Știa că nu ar suporta să vadă decît o singură persoană. Ei luptaseră împreună ca să-l facă să trăiască pe băiat, așa că și în ceasul morții trebuiau să înfrunte împreună acel brutal și crud eveniment.

Îl găsi pe terasă, în fața ferestrelor înalte care dădeau în salon; în clipa cînd se apropia de dînsul, era atît de cufundat în durerea lui, că nici n-o văzuse măcar. S-ar fi spus că era vrăjit. Stătea acolo, fără să se miște, înfruntînd durerea, sever, privind marea dincolo de mlaștini, singur, cum nu încetase niciodată să fie, închis în tragica lui armură care-l izola de toți și pe care nimeni, nici chiar dînsa, nu izbutise s-o forțeze. Durerea asta era mai grozavă decît a ei. Ea își pierduse băiatul, dar pentru John Pentland era sfîrșitul tuturor lucrurilor, universul se prăbușise în jurul lui, suferința sa era o adevărată agonie.

La început, ea rămase lîngă dînsul, mulțumindu-se să strîngă în mîinile ei mîna lui mare osoasă, fără să spună un cuvînt; tăcut, privirea îi rătăcea în direcția oceanului.

În cele din urmă, ea spuse încetișor :

Ceea ce așteptam de atîta vreme, s-a întîmplat.

El nu întoarse capul, dar răspunse în șoaptă :

— Mă așteptam la asta.

Lacrimi picurau pe obrajii lui zbîrciți. El se adăpostise în întunericul grădinii înmiresmate, ca să plîngă. Ea nu văzuse niciodată lacrimi care să-i întunece flacăra mistuitoare a ochilor lui negri.

Abia tîrziu, după miezul nopții, se potoliră zgomotele înăbușite, agitația vulgară care însoțesc de obicei moartea;

tăcerea domnea din nou și Olivia se regăsi singură în odaie cu Sybil. Ele tăceau, căci știau că vorbele n-au nici o putere și n-aveau nevoie de ele ca să se înțeleagă.

Olivia zise, în cele din urmă :

— Ai face mai bine să te duci la culcare, draga mea ; mîine va fi o zi grea.

Sybil se apropie atunci de dînsa și, așezîndu-se ca o fetiță pe genunchii mamei sale, îi puse brațele în jurul gîtului și o sărută. Apoi șopti foarte încet :

— Ești minunată, mamă. Niciodată n-o să fiu o femeie atît de remarcabilă ca tine. Noi toți ar fi trebuit să te cruțăm și în loc de asta, tu te-ai ocupat de toate.

Olivia o sărută și încercă chiar să-i zîmbească, spunîndu-i :

— Cred că el e mai fericit. Era atît de des obosit, acum n-o să mai fie niciodată.

Se ridicase și voia tocmai să iasă din odaie, cînd amîndouă auziră muzică în depărtare, Briza mării le aducea cîteva frînturi ; era o muzică cu ritm năvalnic și barbar, fremătînd de viață. Olivia avu impresia că aceste sunete melodioase, scoteau vechea casă din liniștea ei, făcînd să pătrundă în ea o putere misterioasă risipind tăcerea impresionantă care o învăluisese din clipa cînd intrase Moartea. S-ar fi spus că viața, amețită de triumful ei și de o bucurie neînfrînată cînta, ca să sărbătorească victoria ei asupra morții.

Accentele ei pasionate aveau sunete ciudate în aerul limpede și ușor al nopților transparente din Noua Anglie ; niciodată vreuna din ele nu auzise o muzică atît de melodioasă ; încetul cu încetul, Olivia recunoscuse muzica înfocată și barbară a dansurilor triburilor din *Prințul Igor*, cîntată cu brio de cineva care se lăsa tirît de bucurie. În aceeași clipă, Sybil spuse, privind-o pe mama ei :

— E Jean de Cyon... Uitasem că sosește azi.

Apoi adăugă cu mîhnire :

— Desigur că el nu știe.

Ochii fetei se luminară pe neașteptate, — slabă scînteie care se stinse foarte repede și care părea să aibă o misterioasă legătură cu această muzică pătimașă. Din nou, viața învingea moartea. Multă vreme după aceea Olivia își aminti în chip deslușit de ea ; această flacără era manifestarea veșnicei deveniri.

CAPITOLUL VII

Mătușa Cassie află vestea a doua zi dimineța, la ora zece. Ea sosi plîngînd, ca să-i copleșească cu imputări. Era jignită că nu fusese înștiințat imediat.

— M-aș fi sculat și aș fi venit numaidecît, zice ea. Oricum dormeam foarte prost. Aș fi putut să mă ocup de toate, ar fi trebuit să trimiteti imediat după mătușa voastră Cassie.

Olivia nu putea să-i spună că tocmai de asta nu i se comunicase nimic, pentru că erau siguri că s-ar scula și s-ar grăbi să vină. Mătușa Cassie fu aceea care luă povara durerii familiei pe umerii ei plăpînzi. Ea vărsa lacrimi îmbelșugate, ca o bocitoare de profesie. Trase perdelele din salon, căci pentru dînsa moartea n-avea toată demnitatea ei dacă odăile erau întunecate, — apoi se așeză într-un colț, ca să primească vizitele ca și cînd ea era persoana cea mai lovită și chiar singura care suferea din pricina acestei grele încercări. Nu se înapoia la casa ei cu cupole decît seara, foarte tîrziu și lua toate mesele la Pentlandzi, scoțînd din fire pe fratele ei, care a doua zi, în toiuł mesei, se întoarse brusc spre ea și-i șopti :

— Cassie, dacă nu poți pune capăt necurmatelor tale plînsese, prefer să mănînci acasă la tine. Asta nu ajută la nimic.

Atunci ea se ridică de la masă, neputînd să-și stăpînească durerea și, fugind de persecutorul ei, părăsi în grabă odaia, jignită. Totuși, nu se simțise chiar atît de jignită încît să ia masa acasă. Rămase la Pentlandzi, căci aveau nevoie de o persoană ca ea, ca să poată face față situației. Ea mărturisi uimi-

rea pe care i-o pricinuia nepăsarea fratelui ei și a Oliviei, tremurîndei domnișoare Peavey, care mergea de colo, pînă colo, ca un iepure fricos, ca să-i facă comisioanele. Ei nu plîngeau ; nu arătau durere. Ea era sigură că erau lipsiți de sensibilitate ; această groaznică nenorocire îi lăsa reci. Ea începu din nou să plîngă, evocînd zilele cînd băiatul venea să se așeze pe jos în salonul ei mare și frunzărea Biblia lui Gustav Doré.

— Asta-i clipa cînd îți dai seama de educația oamenilor — spuse ea d-nei Peavey. Pentru întîia oară Olivia n-a fost la înălțime. Habar n-are ce trebuie să facă în astfel de împrejurări. Dacă ar fi fost crescută cum se cuvine, aici printre noi...

Într-adevăr, pentru mătușa Cassie moartea era un fel de ceremonie oficială, care cerea o serie întreagă de rituri tradiționale. O șansă extraordinară, de care ea se felicita era că monseniorul Smalwood (predicatorul oamenilor distinși, cum spunea Sabina) se afla încă în vecinătate, oficiînd înmormîntările. Se cuvenea ca o rudă a Pentlandzilor să îngroape un Pentland (ca și cînd nimeni altul n-ar fi fost vrednic de o astfel de cinste). Ea se duse deci să-l vadă pe preot ca să aranjeze toate amănuntele ceremoniei. Își luă misiunea grozav de ingrată de a stabili locul în biserică al tuturor rudelor și verilor — toți Cainii. Struthersii, Manneringii, Sutherlandzii și Pentlandzii. O vizită pe Sabina, ca să-i spună că oricare ar fi sentimentele ei în privința înmormîntărilor, avea datoria să ia parte la aceasta. Sabina nu trebuia să uite că trăiește în mijlocul oamenilor civilizați, care se poartă ca niște *gentleman*i și *ladies*. Ea repeta, în chip tainic, fiecărui vizitator pe care-l primea în salonul întunecat, că Sabina era o fire nepăsătoare și neumană, căci nici nu venise măcar o dată să-i vadă pe Pentlandzi. Dar ea nu aflase ceea ce știa Olivia și bătrînul, că Sabina scrisese cîteva rînduri scurte, dezlîinate, în care nu figura nici una din vechile formule pioase și prea des repetate, — rînduri care îi mîngîiaseră mult mai mult decît toate exclamațiile înduioșate, șoaptele și celelalte, care umpleau parterul în care toți vecinii se perindau la nesfîrșit.

Cînd mătușa Cassie n-o avea pe domnișoara Peavey la îndemîină să-i facă comisioanele, îl însărcina cu asta pe Anson. Anson care se învîrtea de colo pînă colo ca un suflet chinuit, foarte dezorientat ; pentru că moartea tulburase cursul liniștit și monoton al vieții lui obișnuite, în care faptele și ges-

turile fiecăruia erau orînduite dinainte. Moartea îndurerase toată casa. Era cu neputință să știi dacă Anson era îndurerat de moartea băiatului său. El nu deschidea gura : Acum cînd *Familia Pentland și colonia de la Massachusetts Bay* fusese pusă cu totul deoparte în mijlocul agitației generale, și cînd biroul domnului Lowel dispărea sub grămada de flori trimise, el nu știa ce să facă și rătăcea la întîmplare, stînjening pe toată lumea și atrăgîndu-și imputările severe ale mătușii Cassie.

Amîndoi deschiseră cutia mare cu trandafiri trimisă de O'Hara. Mina subțire a mătușii Cassie rupse plicul, pe care scria, cu litere mari, numele doamnei Pentland ; ea îl sili pe Anson să-i citească cuprinsul :

Dragă doamnă Pentland, știi ce simt. Cred că e zadarnic să spun mai mult.

Michael O'Hara

Mătușa Cassie se revoltă :

— Ce neobrăzare ! Cum își îngăduie să trimită flori ?

Și ea citi și reciti scrisoarea, ca și cînd se gîndea că va descoperi un înțeles ascuns în aceste două fraze enigmatice. Aduse ea însăși Oliviei scrisoarea și n-o părăsi din ochi în timp ce aceasta o citea, după care o pusese liniștit pe măsuta de toaletă.

Atitudinea Oliviei nedescoperindu-i nimic, mătușa Cassie riscă să facă această reflecție :

— Mi se pare că e o neobrăzare din partea lui să trimită flori și să scrie astfel !

Olivia o privi obosită și răspunse :

— Ce importanță are dacă e obraznic sau nu ! De altfel era un bun prieten de-al lui Jack.

Apoi, cu toată oboseala, se ridică și rosti încet :

— E de asemeni și un prieten de-al meu.

Pentru întîia oară, vreme de o clipă, diviziunea puterilor se arătase în chip deschis ; pentru întîia oară, Olivia îl apăsase pe O'Hara și hotărîrea calmă a cuvintelor ei neașteptate nu putea produce neliniște. Ea puse capăt discuției, părăsind odaia, ca să meargă să-l caute pe Anson. Mătușa Cassie, foarte tulburată, rămase singură, pradă unei neliniști care o cuprîndea cînd se găsea deodată în fața calmului amenințător și misterios, de care dădea uneori dovadă Olivia. Ea luă din nou

scrisoarea de pe toaletă și o citi pentru a douăzecea oară. Nu era nimic care să-i poată trezi, și îndreptăți cea mai neînsemnată bănuială.

Astfel, în atmosfera de doliu, în care plutea mirosul tuberozelor, bătrîna renăștea triumfătoare, ca pasărea Phoenix din cenușă. Acest eveniment dramatic îi îngăduia să joace rolul care i se potrivea; aranja astfel lucrurile ca să treacă drept vedetă și să-i umbrească pe ceilalți actori. Ea știa că plecînd, oamenii își vor spune : „Cassie e, într-adevăr, la înălțime în aceste prilejuri. Și-a asumat toate răspunderile“. Adevărul e că ea izbutea să se convingă ea însăși că, pe de o parte, ea suferea mai mult ca ceilalți, iar pe de altă parte că niciunul din ei n-ar fi putut s-o scoată la capăt fără dînsa.

Dar iată că în toiul triumfului interveni cea mai grozavă dezamăgire : Olivia, căreia John Pentland îi împărtășea totdeauna noutățile, înaintea celorlalți, află cea dintîi despre catastrofă ; nimeni n-ar fi bănuît înainte de a fi trecut aceste zile grele, dacă n-ar fi fost curiozitatea de nepotolit a mătușii Cassie. A doua zi, Olivia, pe care socrul ei o rugase să vină în bibliotecă, îl găsi ca de multe ori înainte, dîrz și tăcut ; dar niciodată chipul lui nu oglindise o oboseală și o tristețe atît de complete. Ea așteptă ca el să ridice ochii spre dînsa și atunci îl auzi spunînd încet :

— Trupul lui Horace Pentland e la gara din Durham.

Ea întrevăzu în privirea lui expresia de neputință dureroasă a bărbatului puternic, care se simte deodată bătrîn și slab. Energia lui părea că secătuisese și acum se adresa norei lui. Pentru întîia oară ea își dădu seama că, de fapt, era prizonieră și că de aici înainte, pe măsură ce timpul va trece, ea va trebui să-și ia din ce în ce mai mult rolul de conducătoare în casa Pentland. Nimeni nu era în stare să ia locul bătrînului... nimeni, afară de ea.

— Ce-o să facem ? întrebă el, tot fără să ridice glasul. Nu știu nimic. Sînt aproape la capătul puterilor.

— I-am putea îngropa împreună — zise Olivia încet. Să facem două înmormîntări.

El o privi foarte mirat :

— Asta nu te-ar supăra ?

Și cînd ea clătină negativ capul, el adăugă :

— Dar nu putem face aceasta. Mi-ar părea rău să facem așa ceva. Nu știu cum să-ți explic... Nu trebuie să se întîmple una ca asta. Un copil ca Jack și un bătrîn hulit ca Horace...

Dacă ar fi fost amîndoi, ar fi luat liniştiţi o hotărîre, cum făcuseră de nenumărate ori în ultimii ani, cînd John Pentland, lovindu-se de vreo dificultate, îi cerea ajutorul, dar în clipa aceasta uşa se deschise şi mătuşa Cassie năvăli în odaie, fără să bată, cu ochii aprinşi de furie, cu părul răvăşit.

— Ce este ? întrebă ea. Ce s-a întîmplat ? Sînt sigură că s-a întîmplat ceva şi n-aveţi dreptul să-mi ascundeţi.

Tonul ei era violent şi poruncitor, şi părea gata să-şi iasă din fire.

Olivia şi John Pentland, cuprinşi de spaimă, tresăriră ; lovitura le zdruncinase nervii şi-i obosise peste măsură.

Glasul subţire şi piţigăiat continuă :

— Mi-am pierdut tot timpul luînd măsurile necesare. N-am închis ochii. Mă jertfesc pentru voi zi şi noapte fără încetare ; am dreptul s-o ştiu.

S-ar fi spus că un instinct o înştiinţase că puterile bătrînului slăbeau şi că acum încerca să-i răstoarne autoritatea şi să-l înlăture, printr-o unică şi magistrală *lovitură de Stat*, din poziţia lui de şef de familie, îngăduind astfel persoanei ei fi-rave să se ridice în locul lui, ca să exercite o tiranie sălbatică şi de neîndurat ; ea părea că renunţase la vechea ei tactică rafinată, care consta în a face intrigi pe lîngă bărbaţii din familie, ca să-şi atingă scopul. Acum era gata să instaureze un matriarhat ; ultima resursă a unei familii, care-şi pierduse vigoarea. Olivia îşi amintea că o mai văzuse odată recăpătîndu-şi astfel vitalitatea, în timpul lunilor îndelungate cînd domnul Struthers, stingîndu-se încetul cu încetul, o lăsase să izbîndească.

John Pentland oftă adînc, şi şopti :

— Nu-i nimic, Cassie. Asta n-ar face decît să te neliniştească. Olivia şi cu mine sîntem pe cale să hotărîm ce trebuie făcut.

Dar ea se ţinu tare. Stînd în picioare înaintea lor, fără să dea un singur pas înapoi, îşi sfîrşi tirada, gata de a izbucni într-o criză de nervi :

— Nu vreau să fiu lăsată deoparte. Nimeni nu-mi spune niciodată nimic. Sînt ani de zile de cînd sînt exclusă, ca şi cum n-aş fi cu mîntea întreagă. Aşa slabă cum sînt, mă trudes c pînă ce nu mai pot, pentru familie şi nu primesc un cuvînt de mulţumire... De ce îţi deschizi totdeauna inima Oliviei, în loc s-o faci faţă de propriu ta soră ?

Lacrimi, lacrimi amare, triste pe care le vărsa gîndindu-se la propria ei soartă, începură să-i şiroiască pe obrazul răvăşit. Peste puţin timp, ea începu să se bîlbîie, rostind cuvinte fără înţeles.

Olivia, care o observa fără să fie impresionată, îşi dădu seama că aici nu era ceva obişnuit. Noua mătuşă Cassie, a cărei existenţă i-o dezvăluise Sabina cu cîteva zile înaintea... fecioara artăgoasă care se ivise pe terasă ca să ia locul vechii mătuşi Cassie făcută doar din lacrimi, opere caritabile şi compătimiri, se arăta cu adevărat. Olivia constata un fapt care pînă acum nu-i reţinuse atenţia : mătuşa Cassie nu era doar o neuroastenică incapabilă să judece, o biată fiinţă neprimejdioasă, ci o forţă necrutătoare şi lipsită de scrupule. Ea îşi dădea seama că această neînfripare a emoţiei ascundea vreun plan drăcesc ; ea bănuia, în chip nelămurit, că această manevră avea drept scop s-o supună pe dînsa şi s-o pună sub jugul bătrînei. Şi atunci avu din nou viziunea insectei care se izbea frenetic de geamurile unei lumi, în care nu putea pătrunde.

Cu blîndete, ea îi făcu această imputare :

— Mătuşă Cassie, zău că e inutil să faci scene, mătuşă Cassie. Apari vulgară într-o astfel de clipă.

Bătrîna răspunse uîmită şi-şi privi fratele, dar el nu păru dispus să-i vină în ajutor ; ea trebui să constate că era de partea Oliviei... străina care îndrăznise să învinovăţască o Pentland de vulgaritate.

— Ai auzit ce-a spus, John ?... A! auzit ce-a spus ? O socoteşte pe sora ta vulgară...

Dar deodată exaltarea ei începu să slăbească ; îşi dăduse seama că, la urma urmei, alesese o tactică greşită. Olivia nu-i răspundea nimic ; palidă şi frumoasă în veşmintele ei de doamnă, se mulţumea să aştepte cu un aer resemnat. În clipa aceasta, soarta era împotriva mătuşii Cassie. Nici un bărbat, nici chiar Anson, n-ar fi fost împotriva Oliviei.

— Dacă ţii să ştii cu orice preţ, Cassie — rosti încet bătrînul — e vorba despre un lucru, despre care nici n-ai să vrei să auzi pomenindu-se. Dar dacă vrei, iată : e vorba pur şi simplu de cadavrul lui Horace Pentland, care e la gara Durham.

Olivia avu impresia că orizontul înălbit începea să se fărâmiţeze. Întîi, mătuşa Cassie îi privi ţintă, smiorcîind şi ştergîndu-şi ochii roşii, apoi declară, cu glas foarte liniştit :

— Vedeţi... nu-mi spuneţi niciodată nimic. Nici nu ştiam că murise.

— Era zadarnic să ți-o spun — răspunse bătrînul. — Sint ani de zile de cînd nu vrei ca să i se rostească numele în familie. Tu, tu și Anson ați cerut să-i comunic să trăiască în străinătate. Ce vă interesează dacă a murit ?

Mătușa Cassie era gata să izbucnească din nou în hohote.

— Eram sigură, totul e totdeauna din vina mea. Tot timpul eu m-am gîndit la familie. Nu-l puteam lăsa pe Horace să-și facă de cap la Boston.

Deodată, ea se întrerupse și cu un gest de compătimire disprețuitoare încheie, ca și cînd ar fi vrut să se spele pe mîini de toate astea :

— Eu aș fi scos-o mai bine la capăt. N-ar fi trebuit să fie adus niciodată aici... ca lumea să-și amîntească iarăși de toate acele vechi povești.

Olivia tăcea mereu și bătrînul fu acela care răspunse mătușii Cassie :

— Dorea să fie îngropat aici... Cînd era pe moarte mî-a scris, ca să-mi ceară acest lucru.

N-avea dreptul s-o facă. Purtarea lui îi făcuse să-și piardă toate aceste privilegii. O repet și o s-o repet mereu. Niciodată n-ar fi trebuit să fie adus aici... cînd oamenii uitaseră aproape și de existența lui.

Olivia era acum primejdios de liniștită... În timpul acestor replici ea privise orizontul îndepărtat, dincolo de mlaștini ; se întoarse și rosti cîteva cuvinte, cu mult sînge rece ;

— Poți face ce vrei cu trupul lui Horace Pentland... asta te privește mai mult pe dumneata, căci eu nu l-am văzut în viața mea. Dar băiatul meu e acela care a murit... băiatul meu, care e al meu mai mult ca al oricărui dintre voi ; îl puteți îngropa pe Horace Pentland în aceeași zi, în timpul aceleiași ceremonii și chiar în aceeași groapă. După moarte, astfel de lucruri nu trebuie să aibă însemnătate. Nu poți să păcălești veșnic... Moartea e prea puternică pentru ca acest lucru să fie cu puțință. E mai puternică decît oricare din ființele plătînde care sîntem noi, căci e singurul adevăr care ne închide gura. În fața ei nu mai există prejudecăți, mîndrie și cinste. Peste o sută de ani, peste un an, peste o lună chiar, n-o să mai aibă nici cea mai mică însemnătate ce am făcut cu trupul lui Horace Pentland.

Ea se ridică și, fără să-și iasă din calmul ei ,adăugă :

— Vă las pe amîndoi să aranjați soarta lui Horace Pentland. În venele mele nu curge nici o picătură din sîngele lui.

Orice ați face, eu nu mă împotrivesc... numai că în locul dumitale nu m-aș arăta prea josnică față de un mort.

Ea ieși ; mătușa Cassie era într-adevăr obosită. În ceea ce privește înmormântarea lui Horace Pentland, bătrîna cîștigase bătălia, dar suferise o serioasă înfrîngere. Ea trebuia să-și dea seama că, în realitate, pierduse totul, căci Olivia izbutise să era el însuși atît de aproape de ultima zi. Olivia îndrăznise să meargă pînă în adîncul lucrurilor față de John Pentland, care era el însuși atît de aproape de ultima zi. Olivia îndrăznise să spună cu trufie, ca și cînd într-adevăr nu făcea nici un caz de numele Pentlandzilor.

„În venele mele nu curge nici o picătură din sîngele vos-tru“. Olivia știa că bătrîna n-avea să recunoască niciodată această înfrîngere... Aceasta era una din trăsăturile caracteru-lui ei, care făcea cu neputință orice luptă cu dînsa. Poate că în timp ce-și ștergea ochii, ea era pe cale de a-și alege noi arme pentru lupta pe care avea s-o dea, în sfîrșit, pe față, căci nu putea continua lupta prin intermediul unui aliat atît de slab și nestatornic ca Anson.

Mătușa Cassie se născuse martiră. Martirajul era puter-nica armă femînină care se întrebuinta pe vremea ei, în epoca victoriană, și ea o folosea cu îndemîinare. Cu trecerea anilor, ea devenise de o dibăcie desăvîrșită cînd, fără să-și părăsească divanul și șalul, îl subjugase pe puternicul domn Struthers.

Cînd ea părăsi odaia, Olivia știa că de aci înainte o să aibă de-a face cu o biată mătușa bolnavă și bruftuluită într-una, care se dedica un trup și suflet pentru aproapele ei și nu căpăta, în schimb, decît suferință pentru procedeele crude ale unei străine fără inimă, a unei intruse, a unei aventuriere care izbutise să se introducă în sînul familiei Pentland.

2

Căldura nu slăbea deloc. Ea plutea asupra întregului ținut și un nor alburiu învăluia convoiul negru care după ce bătuse cărările, apucase pe șoseaua mare și înainta acum între grupu-rile de hidoase bungalow-uri de stuf, locuite de lucrătorii uzinei, trecea prin fața templului părăsit unde, odinioară, Pre-served Pentland își dojenea enorfașii și de unde a plecat re-verendul John Milford și turma lui spre deșerturile din Apus... Aburul cald învăluia procesiunea care se îndrepta încet, spre porțile bisericii noi, cu pietrele de culoarea iederei, zldită ca un decor de teatru, ca să amintească o biserică a cîmpiei en-

gleze, în care Pentlandzii își adora zeii civilizați și împăciuitori care disprețuiau și care acopereau de rușine pe cel care arsesese vrăjitoare pe rug.

În cursul drumului, sub ulmii Străzii Mari, femei și copii polonezi se opreau ca să privească și-și făceau cruce la trecerea impunătorului cortegiu.

După căldura și agitația de pe strada din Durham, biserica părea liniștită, regăseai calmul și liniștea, cu toate că era ticsită de rude și prieteni ai familiei. Chiar și pe băncile din urmă se înghesuiau bieții veri, pe jumătate uitați, care nu mai aveau avere.

Bătrina doamnă Featherstone, care spăla rufe, era acolo cu obrazul șiroind de lacrimi; ea hohotea la toate înmormintările, ca și doamna Haddon, vara Pentlandzilor, care avea educație și se înfășura, chiar în toiul verii, în inevitabila ei mantilă groasă de stofă neagră; doamna Macson, jerpelită, dar distinsă, cu fularul și pălăria cocoțată pe vârful capului și, în sfârșit, domnișoara Murgatroyd, a cărei căsuță de păpuși se numea acum : „Mătura vrăjitoare”.

Monseniorul Smallwood și mătușa Cassie organizaseră împreună o ceremonie, în care totul era cu îndemănare aranjat, ca să sfișie inimile și să îngăduie emoțiilor prea puternice, să se dezlănțuie în voie. Aleseseră imnurile cele mai mișcătoare și preotul, vestit prin efectele elocinței lui asupra doamnelor evlavioase și sentimentale, rosti citeva cuvinte umflate, pline de falsă compătimire, care stirniră noi explozii de deznădejde ale mătușii Cassie și ale biete doamne Featherstone. Slujba celebrată pentru băiat, deveni o solemnitate barbară consacrată nu vieții lui scurte și triste, ci gloriei numelui pe care îl purta și tuturor trăsăturilor lui caracteristice : îngustime de gândire, snobism și respectul clasei mijlocii pentru proprietate, care se accentuară, ca să ajungă la tragedia lentă a existenței lui bolnave. Pe băncile lor respective, Anson și mătușa Cassie se umflau de mândrie auzind cum se pomenește de genealogia Pentlandzilor. Ei evocau chiar, pe servitoarele de treabă poloneze, voinice și îndesate, care cu puțin înainte când trecuse cortegiul căscaseră ochii mari. Aceeași emoție cuprinsese toată asistența; de la amvon, unde monseniorul Smallwood (care câpătase premii la seminar din pricina glasului lui sfișietor), prezida în mijlocul jerbilor, ea cuprindea pe toate rudele, și cele prin alianță, ca să ajungă, în sfârșit, până în fundul bisericii sau la verii obscuri și îndepăr-

tați, unde nu mai era decît mulțumirea de a te fi născut în Noua Anglie și a aparține vechiului sat care murea și dispărea repede, victima încălcării unei lumi mai puternice. Blestemul care apăsa asupra Pentlandzilor părea să-i fi lovit pe toți, chiar și pe bătrîna doamnă Featherstone, al cărei biet spate se încovoiasă tot spălînd la rufe, ca să-și hrănească cei patru copii plăpînzî, care mai bine nu s-ar fi născut niciodată. Lacrimile pe care le vărsa ușor (plîngea, căci era singura plăcere care îi rămăsese), îi întuneceau privirea ce strălucea de mîndrie, căci ea simțea că e din același neam ca și oamenii aceia, care persecutaseră pe vrăjitoare, concepuseră transcendentalismul și-l vizitaseră pe domnul Lowell, doctorul Holmes și încîntătorul și bunul domn Longfellow; aceasta o înălța într-un anume fel deasupra nivelului străinilor neobrazăți care veneraseră „Femeia roșie a Romei“ și o îmbrînceau pe trotuarele Străzii Mari.

În bisericuță, doar două sau trei persoane scăpau acelui val de înfumurare neașteptat și mistic. O'Hara, care n-avea să facă parte niciodată din această castă, Olivia și bătrînul Pentland, așezați alături, erau cuprinși de o astfel de durere, încît năzdrăvăniile monseniorului Smallwood nici nu-i enervau. Sabina, care se hotărîse, totuși, să asiste la ceremonie, ghicea cît de mult erau stăpîniți toți de această emoție. Ea se simți cuprinsă de o furie neputincică.

Cînd părăsiră cu toții biserica, ștergîndu-și ochii și șoptind cu intonații lugubre, norii care se adunaseră de puțină vreme la orizont, începură să întunece cerul. Apoi se auziră în depărtare, bubuiturile surde ale tunetului, care deveniră din ce în ce mai amenințătoare. Neliniștiți, oamenii din cortegiu se adunară în mici grupuri, lingă trepte, privind cînd cerul acoperit, cînd dricul care aștepta; apoi cei mai temători începură să plece, iar ceilalți îi urmară și în clipa cînd dricul trecea poarta bisericii, o șterseră toți, afară de rudele apropiate și una sau două persoane. Sabina rămăsese, ca și O'Hara și bătrîna doamnă Soames (care se sprijinea pe brațul lui John Pentland, ca și cînd cel pe care-l îngropau ar fi fost nepotul ei), și bătrîna doamnă Haddon cu mantila ei neagră, cei care țineau panglicele și, firește, episcopul și preotul de țară; acesta din urmă, în fața marelui stîlp al bisericii, nu era decît un personaj neînsemnat. Mai puteau fi văzuți doi sau trei veri, ca Struthers Pentland, un omuleț chel și agitat (vărul lui John Pentland și al celui Horace Pentland, rușinea familiei), care nu se căsătorise niciodată, dar se consacra cu un devotament

părintesc studenților cărora le ținea cursuri la Haward. Ca să urmeze dricul, toți aceștia se urcară în mașini care porniră, în viteză, să se ia la întrecere cu furtuna.

Cimitirul orașului se afla în vârful unei coline înalte și sterpe, pe care o aleseseră primii coloniști din Durham, ca să-și îngroape acolo morții; șoseaua care urca spre ea, era mult prea răpoasă și pietroasă, pentru ca să poată trece mașinile; la jumătatea drumului fură siliți deci, cu toții, să coboare și să facă restul drumului pe jos. Când se adunară cu toții, în tăcere, dar în grabă, în jurul mormîntului deschis, bubuiturile tunetului, însoțite de astă dată de fulgere puternice, se apropiară din ce în ce mai mult și frunzele copacilor și tufișurilor amortite atît de nemișcate cu o clipă înainte, începură să dănuiască o sarabandă nebună în penumbra verzuie care preceda furtuna. Monseniorul Smallwood, bărbat cu o fire temătoare, în picioare în fața mormîntului gata pregătit, își deschise cartea de rugăciuni încrustată cu pietre scumpe și începu s-o frunzărească cu nervozitate, privind cînd paginile, cînd pe voinicii gropari polonezi care așteptau lingă dinsul ca să îngroape pe ultimul dintre Pentlandzi. După cîteva enervante clipe de întirziere, totul fu gata și episcopul citind; pe cît îndrăznea de repede, începu slujba cu glas mai puțin sonor și mai puțin teatral ca de obicei :

„Eu sînt învierea și viața, zice Domnul...”

Urmarea se pierdu într-un bubuit puternic de tunet, așa încît episcopul putu sări un rînd sau două, fără ca cineva să bage de seamă. Cei cîțiva copaci care se înălțau pe colina stearpă începură să se legene, aplecîndu-se pînă atingeau pămîntul, în timp ce vălurile de doliu ale femeilor fluturau și se răsuceau în spirale negre. În vuietul vîntului și bubuitul tunetului nu se mai auzea decît unul sau două versete, din cînd în cînd...

„O mie de ani stau în fața ochilor voștri ca ziua de ieri care a trecut și ca durata unei vegheri de-o noapte”.

Apoi, din nou accentele sălbatice ale Naturii dezlănțuite luară locul celor din biserică și acoperiră glasul episcopului și hohotele dramatice ale mătușii Cassie. Urmă iar o clipă de liniște și în mijlocul furtunii, glasul episcopului, atît de jalnic și de un efect atît de slab, se înălță din nou :

„Învăță-ne să ne numărăm zilele, așa încît inimile noastre să fie învățate cu cumințenia”.

Apoi :

„Căci așa a fost voia Celui Atotputernic în înțelepciunea Lui, să ia de pe lumea asta sufletul fratelui nostru răposat“.

În sfârșit, cu ușurare, glasul slab, slab ca o trestie, repetă ceva mai puțin monotone ca de obicei :

„În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. Amin !“

Sabina, a cărei fire închisă tănuia în adâncurile ei o putere care exalta în timpul furtunii, abia auzi rugăciunile. Ea admira frumusețea cerului, a oceanului îndepărtat și a mlaștinilor și se gîdea cît de deosebită trebuia să fi fost înmormîntarea celui dintîi dintre Pentlandzi, de solemnitatea sfioasă și grăbită, care se desfășurase la dispariția celui din urmă...

Era hărțuită de viziunea celor dintîi puritani, oameni neciopliți și fanatîci, cu trăsături aspre ; toți i se păreau că se înalță ca niște fantome deasupra mormintelor lor, ca să privească batjocoritor, silueta pretențioasă a „Apostolului oamenilor distinși“ și cartea de rugăciuni împodobită cu pietre prețioase.

Groparii polonezi se puseră pe lucru, fără să le pese de furtună ; și înainte ca primul automobil să fi pornit pentru a coborî șoseaua răpoasă, ploaia a început să se reverse în torente de o violență neobișnuită, gonită dinspre mare și înaintînd ca un zid de apă. Sabina, în fața ușii mașinii ei, înalță capul și respiră adînc, ca și cînd forța vijelioasă a furtunii o ametea.

În ziua următoare, pe o vreme răcoroasă, strălucitoare și luminoasă, un al doilea cortegiu urcă drumul pietros care ducea în vîrfurile colinei sterpe ; numai că de astă dată, nici monseniorul Smallwood, nici vărul Struthers Pentland nu se mai aflau printre cei care urmau cortegiul, căci amîndoi fuseseră chemați pe neașteptate și în chip misterios în altă parte. Nici Anson nu era printre cei de față, pentru că nu vroia să audă vorbindu-se de un desfrînat ca Horace Pentland, chiar cînd era vorba să-l îngroape. În micul grup care înconjura mormîntul deschis se aflau Olivia și John Pentland, ca și mătușa Cassie, care venise deoarece, la urma urmei, răposatul purta numele Pentlandzilor, precum și, domnișoara Haddon (în mantila ei groasă de lînă neagră), care nu lipsea niciodată de la o înmormîntare și știa că aceasta trebuie să aibă loc, mulțumită antreprenorului de pompe funebre care o ținea totdeauna la curent. Nu erau nici măcar prieteni care să poarte coșciugul pînă la mormînt, cei de la pompele funebre și groparii trebuind să se însărcineze ei cu treaba aceasta.

Apoi slujba reîncepu, citită de data asta de preot care, după plecarea episcopului, părea că se înălțase cu o treaptă...

„Eu sînt învierea și viața, zise Domnul...”

„O mie de ani stau în fața ochilor voștri ca ziua de ieri care a trecut și ca durata unei vecheri de o noapte”.

„Învăță-ne să ne numărăm zilele, așa încît inimile noastre să fie învățate cu cumînțenia”.

Mătușa Cassie plinse iar, cu toate că ceremonia era mai puțin mișcătoare ca în ajun ; Olivia și John Pentland tăceau în timp ce Horace Pentland era îngropat în mijlocul acestei mici colonii de morți vrednici de stimă.

Sabina era și ea acolo, stînd puțin mai la distanță, vrînd parcă să-și arate dîsprețul față de înmormîntări. Ea îl cunoscuse pe Horace Pentland și fusese să-l vadă în timpul lungului său exil, de cîte ori pribegiile ei o aduseseră în sudul Franței nu atît din dragoste, cît pentru acel lucru care-i enerva pe ceilalți membri ai familiei.

Acolo, în țara aceea caldă și rodnică, el trebuie să fi fost mai fericit decît ar fi fost vreodată în mijlocul ținutului rece și stîncos de aici. Azi, ea ascultase de pricină mai puțin sentimentale — ea găsisese prilejul să repurteze o victorie asupra mătușii Cassie ; o străpungea cu privirea aspră a ochilor ei verzi pe bătrînă, în timp ce toți erau adunați acolo ca să îngroape oia rîioasă a familiei. Sabina, care nu mai fusese la o înmormîntare de douăzeci și cinci de ani, adică de la moartea tatălui ei, urcase în timp foarte scurt, de două ori dealul stîncos, ca să se ducă la cimitirul din Durham.

Glasul preotului se înălță din nou :

„În numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin !”

Micul grup se retrase în tăcere și dispăru îndărătul muchiei dealului, înșiruindu-se pe drumul răpos. Înmormîntarea secretă era terminată și Horace Pentland, întors în sfîrșit printre ai săi, rămase singur cu groparii polonezi.

3

Pacea care coborîse în sufletul Olivici, pe cînd stătea singură la căpătîiul copilului ei mort, îi reveni încetul cu încetul, după ce se potoli zarva pricinuită de înmormîntare.

De data asta ea se felicita cu adevărat de vraja care cu-funda vechea lume liniștită într-un fel de toropeală. Într-o

clipă cînd viața, nemaiavind nici un interes pentru ea, dînsa dorea pur și simplu să fie lăsată în pace, liniștea aceasta era binecuvîntată. În curînd ea fu convinsă că moartea băiatului ei nu era un lucru cumplit; era dureros numai faptul că el trăise, ca să ducă această viață de suferințe pînă la sfîrșit, în care era lipsit de orice bucurie. Pacea, destinderea care urmau acum, după atîția ani de chin, i se păreau ciudate și-i pricinuiau chiar o anumită bucurie.

Uneori, întinsă pe *șezlongul* ei de lîngă fereastră, ea ceda înrîuririi binefăcătoare a singurătății desăvîrșite. Chiar vizi-tele mătușii Cassie, care izbutea să pătrundă, cu voie sau fără voie, în odaia ei, ca să „îndeplinească o datorie“, nu-î lăsau decît impresii nelămurite, ca acelea dintr-un vis. Bătrîna i se părea din ce în ce mai asemănătoare unei insecte zgomotoase, al cărei biziit slăbește tot mai mult.

De la fereastra ei, ca zărea uneori prin livezi docarul englezesc în care bătrînul se plimba acum singur; sau zărea silueta lui slabă pe focoașă iapă murgă care galopa pe cărări. El nu mai ieșea singur cu iapa. Cedase rugămintilor stăruitoare ale lui Higgins, care n-avea încredere în firea capricioasă a animalului, și-i îngăduia rîndașului să-l întovărășească. Acesta, care veghea totdeauna asupra stăpînului său, călărînd cînd alături de el, cînd puțin mai în urmă, încălecase pe un poney de polo, cu o ușurință și o grație care păreau că fac din om și din cal o singură ființă... un fel de centaur. S-ar fi spus că atunci cînd călărea, urîțenia omulețului puternic și bestial dispărea. Părea născut cu atitudinea călărețului și era stingac și se simțea prost cînd era pe pămînt, pe propriile lui picioare.

Olivia știa bine care era gîndul care-l chinuia pe socrul ei, în timp ce străbătea cîmpiile sterile și pietroase. Își spunea neîncetat că toate aceste pămînturi, toată această avere, totul, pînă și averea personală a mătușii Cassie, asupra căreia ea veghea cu o grijă statornică, vor aparține într-o zi unor familii care vor purta alt nume, un nume pe care el nu-l va fi auzit poate niciodată.

Familia Pentland nu mai exista. Sybil și bărbatul ei vor fi bogați, peste măsură de bogați, datorită banilor Pentlandzilor și ai Oliviei... Dar n-o să mai existe nici un Pentland. Totul se sfîrșise... totul avea să fie cufundat în uitare. Încă o sută de ani și numele lor, dacă avea să mai existe încă, nu va mai dăinui, decît ca o amintire îmbălsămată în paginile cărții lui Anson.

Ca o neghină distrugătoare, noua mîhnire care apăsă asupra casei, sfîrși prin a atinge și vitalitatea Sybillei, totuși atît de tinăra și de doritoare de a trăi. Olivia observă, mai întîi, că fata îndeplinea toate actele vieții zilnice cu o oarecare apatie distrată, apoi că, din cînd în cînd, îi scăpa un oftat ușor de oboseală și că venea deseori s-o viziteze în odaia ei, că în sfîrșit, de mai multe ori, ea renunță de bună voie să petreacă seara la Brook Cottage, ca să rămînă cu mama ei. Ea văzu că Sybil, care fusese totdeauna plină de voiciune, își repeta acum acel „La ce bun ?“, împotriva căruia Olivia lupta de atîta vreme. Și Sybil era singura dintre ei care mai putea fi salvată.

Ea se gîndi : „Nu trebuie să mă sprijin pe dînsa. Nu trebuie să fiu din acele mame care distrug viața copiilor lor“.

Cînd John Pentland revenea să se așeze lîngă dînsa, fie fără să spună nimic, fie silindu-se să înjghebe o convorbire fără interes ca să-și ascundă deznădejdea, ea își dădea seama că și el venea la dînsa să soarbă tăria pe care ea i-o putea da.

Chiar și bătrîna doamnă Soames îl părăsise, căci era din nou suferindă și el n-o putea vedea decît puține clipe pe zi. (Sabina, după una din vizitele ei matinale, își exprimă părerea în această chestiune, spunînd că aceste indispoziții neașteptate și de neexplicat se datorau abuzului de morfină).

Olivia ajunse, deci, la părerea că, într-o astfel de clipă, e o lașitate să renunți la luptă și se sculă aproape în zori, ca să-și îmbrace costumul de călărie și să plece cu Sybil să-l întîlnească pe O'Hara în livezile acoperite de rouă. Ea se întorcea mai puțin palidă, cu o expresie aproape veselă ; aerul curat, tovărășia lui O'Hara și sentimentul că reluase lupta, îi treziseră energia. Sabina, care avea darul observației, fu uimită de această schimbare și o atribui prezenței lui O'Hara. În privința asta nu se înșela deloc, căci instalat acolo, la Durham, bărbatul acesta, pentru care trecutul nu exista, care nu aștepta nimic decît de la viitor, o interesa peste măsură de mult pe Olivia. Cu el ea putea vorbi de zilele următoare, de viitorul Sybillei, de îmbunătățirile pe care plănuia să le aducă fermei pe care o cumpăraseră, de cariera lui îndrăzneță și triumfătoare.

Și O'Hara se găsea într-o stare de spirit primejdioasă. Era dintre acei oameni care caută gloria și succesul mai puțin pentru satisfacțiile tangibile care le procură, decît pentru plăcerea luptei, pentru bucuria amețitoare de a învinge, avînd toate șansele, împotriva sa. El repurtase multe izbînzii. Avea

casa lui, caii lui, mașina lui ; hañnele sale erau lucrate la un croitor bun și el cunoștea valoarea acestor lucruri, nu numai în lumea de la Durham, ci și în mahalalele și docurile din Boston. El nu-și făcea iluzii asupra slăbiciunilor regimului democratic. Știa (poate pentru că pornind de jos izbutise, prin luptă, să ajungă pînă la culme), că proletarul cere politicianului să fie un personaj strălucitor, mai ales dacă acest politician e un om din popor care a intrat în carieră fără avere și fără școală. O'Hara nu se arunca în aventură prostește și la întîmplare. Cînd vizita mahalalele sau lua parte la întruniri politice, el rămînea omul popular, accesibil tuturor, fratele. Cînd trebuia să vorbească în fața unei mulțimi numeroase, sau să prezideze o adunare, cobora dintr-o mașină strălucitoare, într-o ținută elegantă, care se potrivea unui reprezentant al guvernului și al autorității ; astfel că făcea cînteț acelor care se jucaseră cu el cînd erau copii, și satisfăcea acea nevoie universală a oamenilor, care aspiră la ceva mai strălucitor decît pompa sobră a unei democrații desăvîrșite.

Se pricepea de minune la acest joc și nu săvîrșea nicio dată greșeli, căci fusese pregătît cît se poate de bine, fiind în legătură cu oameni de tot felul, de toate condițiile. Toți se încarnau în el, afară de oamenii simpli, buni în fond și cinstiți, căci în realitate el nu era nici simplu, nici desăvîrșit de cîstit și era prea necruțător ca să fie bun. Dar îi înțelegea pe toți acei care-l apropiiau (cum îl ghicise Sabina), înțelegea micile vanități, înfumurarea, cusururile și ambițiile semănului său.

Mătușa Cassie și Anson, care aveau vederi înguste, îl judecaseră greșit, socotînd că ambiția lui era să pătrundă în lumea lor. Neputînd găsi o justificare existenței lor decît în anturajul în care trăiau ei, îi atribuiau, acestui anturaj, cum se întîmplă în asemenea caz, o valoare cu totul nemăsurată cînd era vorba de un bărbat ca O'Hara. Pentru ei această lume era totul ; să-și croiască drum, era pentru ei lucrul cel mai de seamă pe care-l doreau pe acest pămînt ; ei își închipuiau că acestea erau aspirațiile lui O'Hara. Ar fi refuzat să creadă că pentru el nu era decît o parte secundară a vastului program pe care și-l făcuse, și că-și continua asediul mai ales din pricina plăcerii pe care i-o dădea lupta, deși era adevărat că după ce-ar fi triumfat, O'Hara n-ar mai fi știut ce să facă cu roadele victoriei lui.

Incepea să observe el însuși asta. Cînd izbînda era atît de ușoară, bătălia nu-i dădea nici un fel de bucurie. Erau din ce

în ce mai rare clipele cînd simțea mulțumirea pe care o avu-
sesse stînd de vorbă cu Sabina în timpul vizitei lui la Brook
Cottage și tăcea. dîin cînd în cînd, gîndindu-se : „Iată-mă pe
mine aici, Michael O'Hara, un om de nimic, băiatul unui me-
canic și al unei servitoare, printre proprietari agricoli din
Durham și primit de o femeie ca doamna Cain Callendar“.

Nu, încetul cu încetul ardoarea luptei slăbea, nu-l mai
inflăcăra. Începu să se plictisească și, plictisindu-se, fu în
curînd neliniștit și nenorocit.

Născut romano-catolic, el nu era nici prea religios, nici
prea superstițios. Era destul de sceptic ca să nu accepte toate
credințele pe care biserica se silea să i le vîre în cap, și totuși,
nu era de-ajuns ca să găsească pacea sufletească într-o religie
voluntară și artificială. Și obișnuise de multă vreme să nu se
bizuie decît pe el însuși, încît gîndul de a căuta un sprijin în
Dumnezeu sau într-o credință oarecare, nu i-ar fi trecut ni-
ciodată prin minte, chiar cînd se simțea singur și amărît. În
aparență, el rămăsese romano-catolic, pentru că renegîndu-și
credința, s-ar fi expus la ușa bisericii și a miilor de irlan-
dezi și italieni foarte evlavioși. Această chestiune îl lăsa des-
tul de nepăsător, din toate punctele de vedere.

Deocamdată, deci, cum nimic nu-i atîta inflăcărarea, era
în prada nesiguranței și plictiselii. Chiar tovarășii săi politici
din Boston observară această schimbare și se plîneră de lipsa
de interes pe care el o arăta în campania care trebuia să
facă să fie ales în congres. Uneori, atitudinea lui dădea de
bănuit că-i era aproape totuna dacă va fi ales sau nu — el,
Michael O'Hara, un om atît de valoros pentru partidul lui,
atît de seducător și de dibaci, care putea obține aproape tot
ce voia pentru partidul său.

Cu toate că avea grijă ca nimeni să nu bănuiască ceva,
el era mai adînc tulburat decît toți prietenii lui de această
ciudată stare de spirit. Era frămîntat de convingerea că-i
lipsea ceva, un lucru care era — ca să spunem așa, — temelia
vieții. Inactiv și trîndav, a început pentru intîia oară, să se
gîndească la el însuși. Trecuseră frumosul avînt, entuziasmul
încîntător al celei dintîi tinereți, în timpul căreia totul îi se
părea un joc minunat. Ele n-aveau să se mai întoarcă ; se sim-
țea pe pîmîntul maturității. Bărbat energic și inflăcărat, iu-
bînd viața, această impresie îl îndurera nespul. Simțea un
fel de groază la gîndul că ritmul vieții lui se va încetini ;
această teamă îi dădea atunci accese puternice de melan-
colie, în care se complăcea temperamentul lui galic.

În astfel de clipe, el făcuse un inventar scrupulos a tot ce avea și constatasese că rezultatele obținute îi pricinuiau o amară dezamăgire. Se putea socoti mulțumit de trecutul său, de opera înfăptuită. Era, fără îndoială, mai cinstit decât cei mai mulți oameni prinși în uneltirile murdare ale politiciii... Dar, el era mult mai cinstit și se apăra împotriva pizmei și celorlalte patimi urite, decât mulți oameni care se născuseră în această lume sacrosantă a Durhamului. În decursul carierei sale, agonisise o avere frumoasă și era pe cale să aibă succes la Durham. Totuși, iată că la treizeci și cinci de ani viața începea să-i pară mai puțin frumoasă, să piardă puțin din acea dăruire care-l făcea altădată să se scoale în fiecare dimineață cu o voioșie neînfrînată, în timp ce mii de planuri încântătoare clocoteau în mintea lui.

Dar în mijlocul acestei crize primejdioase, el simți într-o dimineață, cum renaște vechea senzație de mulțumire pe care o încerca atunci când se trezea; dar nu fiindcă avea mintea plină de planuri încântătoare. Viața avea farmec, fiindcă știa că în curînd o va vedea pe Olivia Pentland. Se scula, nerăbdător să călărească și să galopeze peste cimpuri pînă la cariera părăsită de nisip, unde va pîndi sosirea ei și avea s-o vadă venind pe pajiștile acoperite de rouă, tot atît de încântătoare — i se părea lui — ca însăși dimineața aceea feerică. În zilele cînd nu venea, s-ar fi spus că dispare însăși rațiunea existenței lui...

Desigur, nu fiindcă se gîndea pentru întîia oară la o femeie. În viața lui existaseră totdeauna femei, începînd cu acea micuță italiancă în zdrențe, pe care o întîlnise cînd era tînăr și hoinărea printre stivele de lemne de construcție îngrămădite de-a lungul cheiului; și asta pentru că, în primul rînd, era cu neputință ca un bărbat atît de voinic, și cu un temperament atît de înflăcărat, să trăiască treizeci și cinci de ani fără femei, și apoi pentru că el le plăcea și avea, cînd voia, o artă de a cuceri și un farmec, căroră femeile le rezistau cu greu. Fuseseră multe în viața lui, dar jucaseră numai un rol șters; pentru el erau doar accesorii trebuincioase, dar știuse totdeauna să facă în așa fel, încît să le împiedice să dăuneze carierei lui care era cel mai însemnat lucru.

Întîlnirea cu Olivia Pentland fusese o descoperire tulburătoare... Personalitatea ei exercita asupra lui un farmec de neînvins, care-l amețea, pe el, care era dornic să cunoască totul, să se bucure de viață în toată plinătatea ei. Ea n-avea să

fie așezată printre numeroasele femei pe care le iubise. Nu semăna cu nici una din ele... Ajunsesse în plină înflorire, era cumpătată și plină de farmec, și afară de asta, avea niște ochi strălucitori ; aceeași frăgezime ca fața ei, dar puțin învăluită de tristețe.

La început, cînd stăteau de vorbă, împreună, în timp ce ea făcea planul grădinii din Brook Cottage, el o privea stăpînit de un fel de vrajă, încît abia putea înțelege ceea ce ea îi explica. Pe atunci își spunea : „Iată o femeie deosebită... cum n-am văzut pînă acum și nu voi vedea niciodată ; cu o astfel de femeie chiar viața s-ar schimba, dragostea ar fi acea bucurie nespusă care e descrisă în cărți“. Lîngă dînsa, noțiunea de femeie, era purificată de orice element vulgar și cinic, pe care-l resimte de obicei bărbatul care n-a avut decît aventuri. Pînă atunci, femeile i se păruseră destinate pentru plăcerea bărbaților, sau pentru a le dăruia acestora copii ; acum descoperea că, exista ceva în sentimentele pe care dragostea le trezea în suflet.

Multă vreme el căută un cuvînt care s-o poată caracteriza pe Olivia și, în cele din urmă, se mulțumi cu acel termen vechi, la care te gîndeai totdeauna cînd o vedeai : era „doamnă“ și, ca atare, producea un efect extraordinar asupra imaginației lui.

O astfel de femeie l-ar putea înțelege, firește, nu în felul inteligentei Sabina Callendar, care-l studiasse, fără să-și iasă din rezerva ei. Ar avea încredere și i-ar spune : „Sînt așa și așa. Iată cum a fost viața mea“ — și ea ar înțelege răul ca și binele. Ar fi singura persoană pe lume în fața căreia el ar putea să-și destăinuiască secretele, singura femeie care i-ar putea alunga, pentru totdeauna, acea senzație neplăcută de izolare, care-l copleșea uneori. Acea impresia că era departe de a o egala în cumînțenie, cu toată iscusința și combinațiile lui ingenioase ; că n-ar fi alături de dînsa decît un băiețaș, care ar putea veni să se refugieze lîngă ea și să pună capul în poala ei și ea să-i mîngîie părul lui des și negru. Ea ar ghici că sînt clipe cînd un bărbat are nevoie de această dragoste întăritoare. Cu tot caracterul ei moale, era totuși o femeie energică, afară de asta, știa să se uite pe ea însăși, nu cerea să fie înconjurată neconținut de atenții măgulitoare : ar fi o colaboratoare prețioasă pentru un bărbat care dorea să parvină.

Gîndindu-se la dînsa, el simțea o tristețe sfișietoare, dar cînd gîndurile lui căpătau un contur mai puțin romantic, vedea că ea are puterea să-l scoată din acea plictiseală mohorîtă, în care se afunda din ce în ce mai mult. I-ar fi foarte folo-

sitoare, da, ăsta era adevărul. Deci, Sabina văzuse bine cînd el îi reamîntise de băieţaşul şezînd pe marginea trotuarului, care răspunsese, privind-o serios : „Mă distrez“. Uneori, O'Hara semănă în chip uluitor cu acel băieţaş.

Dar pînă la urmă reveriile lui erau totdeauna întrerupte, pe neaşteptate, de realitatea aspră ; ea era măritată şi bărbatul ei, cu toate că n-o dorea, nu i-ar fi redat niciodată libertatea, şi cu siguranţă că n-ar fi cruţat nici o jertfă ca să înlătore un scandal în familia lui. Dincolo de piedicile, intangibile şi de netrecut, el deslusea plasa întunecată care fusese ţesută în jurul ei şi de această putere funestă de distrugere, mai puţin vizibilă, dar tot atît de puternică.

Dar tocmai aceste greutăţi alcătuiau o atracţie mai mult pentru o minte atît de complexă şi practică, căci singurătatea morală şi amărăciunea luptei pe care trebuise s-o susţină îl făcuseră să nu mai respecte nimic şi el nu vedea de ce n-ar lua, din lumea Durhamului, ce ar avea poftă. Ar fi pentru dînsul prilejul să dea o nouă luptă, ar fi un nou izvor de interes, care ar stimula cursul existenţei sale năvalnice, numai că de data asta era o deosebire... Scopul i se părea mai îspiti-tor decît lupta. Lucru ciudat : o voia pe Olivia Pentland, dar nu pentru un ceas, pentru o lună, ci pentru totdeauna.

El aştepta, căci spiritul de pătrundere pe care şi-l însu-şise în urma unei îndelungate experienţe, îl înştiinţă că stăru-înd pe lîngă o astfel de femeie, n-ar izbuti decît s-o sperie şi ar pierde-o pentru totdeauna ; afară de asta, nu ştia cum să facă pentru a înlătura piedicile care-i despărteau. El aştepta — cum făcuse adesea — ca situaţia să se limpezească de la sine ; totuşi, de cîte ori o vedea o dorea mai aprig şi neînvinsul lui instinct de prevedere slăbea din ce în ce mai mult.

4

În timpul acestor lungi zile, pe care Olivia le petrecuse în odaia ei, noul oaspete de la Broock Cottage sîrîşi prin a-i atrage, încetul cu încetul, atenţia. Întîi, în seara morţii lui Jack, cînd sunetele muzicii ajunseseră pînă la dînsa odată cu briza dinspre mlaştini ; apoi, după înmormîntare, Sabina îi vorbise despre acel bărbat cu un ciudat entuziasm, care la ea nu era ceva obişnuit. Odată, sau de două ori, ea îl zărise străbă-tînd livezile şi îndreptîndu-se spre casa lui O'Hara, sau cobo-rînd şoseaua şerpuitoare dintre mlaştini, ca să ajungă la mare.

Era un bărbat tânăr, înalt, cu părul roșu și care șchiopăta puțin. Ea observa că Sybil era rezervată față de el, dar când o întreba pe fată ce avea de gând să facă în timpul zilei, afla, de cele mai multe ori, că în toate planurile ei, exista și el. Vorbind despre el, Sybil roșea totdeauna și spunea : „E foarte drăguț, mamă, am să-l aduc într-o zi când ai să primești iar ... îl vedeam la Paris“. Chibzuită, Olivia nu stăruia cu întrebările. De altfel știa, prin Sabina, aproape totul despre el : poate că știa chiar mai mult decât Sybil. Sabina îi spusese : „E de familie foarte bună... în care toți sînt îndrîjiți, îndrăzneți și de o vitalitate extraordinară. Mama lui e, probabil, înzestrată cu cea mai puternică personalitate. E o femeie încântătoare, la Paris a trăit aproape tot timpul în chip somptuos ... Nu face parte din colonia americană. Ea nu imită pe nimeni și nu e în stare să se prefacă. A trăit acolo mai mult singură, bucurîndu-se de averea ei — avere foarte mare, care pare că provenea de la turnătoriile de oțel ale nu știu cărui oraș posomorît din Middle West. E una din bunele mele prietene... îi e lene să gîndească, dar e foarte frumoasă și înzestrată cu un farmec de temut. E una din acele femei create anume pentru bărbați. Nimeni nu-i poate rezista și-mi închipui că în viața ei au existat totdeauna bărbați. A fost creată pentru asta, dar are un tact desăvîrșit ; așa că, puțin interesează obiceiurile ei !

Această femeie... și toată familia lui Jean de Cyon păreau că o interesează grozav de mult pe Sabina, căci în timp ce lua ceaiul cu Olivia, vorbea neconținut și era mult mai guralivă ca de obicei, descriind locuința mamei lui Jean, oamenii pe care-i întâlnea la dineurile pe care le dădea dînsa, prietenii pe care-i avea, într-un cuvînt : îi făcea un portret complet.

— E un tip de femeie care există de cînd lumea. Tinerețea ei e cam misterioasă, și asta trebuie să fie în legătură cu tatăl lui Jean. Nu cred să fi fost fericită cu dînsul. Nu se vorbește niciodată despre acest lucru. E de la sine înțeles că s-a remăritat acum, cu un francez ... mult mai în vîrstă decât dînsa... un bărbat foarte distins, care a făcut parte din trei guverne. De aici vine și numele francez al tînărului. Bătrînul l-a adoptat și se poartă cu dînsul ca și cînd ar fi propriul lui fiu. De Cyon e un nume prețuit în Franța, e unul din cele mai de seamă nume ; dar, firește, Jean n-are pic de sînge francez. E de neam pur american, însă pînă acum nu și-a văzut niciodată țara.

Sabina își sfîrși ceaiul și, punînd ceașca pe masa Regence (care era moștenire de la mama Oliviei și a cărei grație armo-

nioasă putuse pătrunde, astfel, într-o casă în care tronau mobile americane din prima epocă), adăugă :

— E o familie excepțională cu temperament năvalnic și neliniștit. Jean avea o mătușă care a murit la minăstirea Carmelitelor din Lisieux, iar Lili Barr e verișoara lui, e într-adevăr, o mare muziciană.

Ea privi prin fereastră și peste un timp spuse încetisor :

— Lili e femeia cu care s-a însurat bărbatul meu ... dar și ea a divorțat și acum sîntem amîndouă foarte bune prietene.

Se auzi din nou răsunînd rîsul aspru și metalic iar ea urmă :

— Îmi închipui că faptul de a fi trăit amîndouă cu el ne-a apropiat ... Vezi, eu îi cunosc foarte bine pe toți ; sînt din rasa oamenilor care știu în chip minunat să se bucure de viață ... să trăiască în prezent.

Ea nu mărturisi că Jean și mama lui, ca și nemiloasa Lili Barr, o fermecau prin faptul că dinșii înfățișau, în ochii ei, acea libertate spre care tinseseră toate eforturile ei, de cînd părăsise Durhamul.

Ei nu erau nici prizonierii țării lor, nici ai orașului lor, nici ai legilor, nici ai prejudecăților, nici chiar ai naționalității lor. Sabina nădăjduise o clipă că Jean se va interesa de fata ei, de deșteapta Theresa cu fruntea încăpățînată și cu apucături de independență ; dar cunoscînd bine viața, ea renunțase de multă vreme la această nădejde, știind că un băiat atît de impetuos și romantic, care purta săpată atît de adînc pecetea educației lui franceze, — că un băiat atît de masculin se va îndrepta desigur, spre o fată mai blîndă, mai drăgăstoasă și mai feminină decît Theresa. Ea știa că era de așteptat să se îndrăgostească de o fată în genul Sybillei, dar, cu toate astea, simțea oarecare mulțumire, căci aceasta se potrivea de minune cu planurile ei de răzbunare leneșă. Pentlandzii l-ar socoti pe Jean de Cyon un fel de boem și cînd ar afla adevărul ...

Era încîntată să-și lase liberă imaginația. Vara la Durham, chiar întristată de moartea lui Jack, nu era chiar atît de groaznică pe cît se temuse și întorsătura neașteptată pe care o luau evenimentele aveau s-o facă să asiste la ceva la care nu mai fusese martoră pînă atunci ... la o dragoste idilică între două ființe tinere care credeau una despre alta că sînt desăvîrșite și încîntătoare.

Acest roman începuse în urmă cu vreun an, la Paris, în ziua cînd se celebra aniversarea armistițiului; dimineța, Sybil ieșise cu Theresa și Sabina ca să depună o coroană lingă flacăra Arcului de Triumf (căci războiul făcea parte din acele lucruri, față de care, nu se știa de ce Sabina socotea că e bine să se lase în voia imboldurilor sentimentale). Sybil se jucase apoi cu cîinii, pe care nu avea voie să-i ție la pensionul din Saint-Cloud; apoi, cînd se întorsese acasă se găsisse în prezența unei femei nespuse de frumoase și seducătoare, în vîrstă cam de cincizeci de ani, care venise să ia masa cu băiatul ei, un tînăr de douăzeci de ani, înalt și zvelt, cu părul roșu, ochii albaștri și un glas grav și simpatic. În cinstea acelei zile el se îmbrăcase cu uniforma lui neagră și argintie de cuirasier; șchiopăta puțin din pricina unei răni vechi. Aproape numaidecît (își aducea aminte ori de cîte ori se gîndea la dînsul) el o privise cu un aer sincer și plin de admirație, care trezi în ea o emoție plăcută, cum nu mai simțise niciodată.

Vederea acestei uniforme, sau poate aerul pe care-l respirau, acordurile muzicii militare, ecourile *Marseillaisei* și ale zecilor de glasuri, ca și spectacolul soldaților pe stradă, lingă maiestuosul Arc de Triumf, unde ardea flacăra veșnică, atmosfera Parisului, toate astea, în care ea găsisse ceva ce iubea cu patimă, îi provocaseră tulburarea de care se simțea cuprinsă. Toate năzuințele ei luară chip în clipa aceea și se întrupară în persoana tînărului necunoscut al cărui ochi exprima admirație. Ea își dăduse nelămurit seama că începuse să-l iubească în clipa cînd o saluta pe Lili de Cyon în salonul Sabine Callendar. Această impresie se întărise din nou, cînd după masă ea îl duse pe oaspete în grădină, ca să-i arate cîinii, și el scărpină urechile dobermanului *Diablotin*, mîngîindu-l într-un fel, care-i dovedea că și el iubea animalele ca și ea. Părea că se simte atît de bine și se arătase atît de blind, cu toată statura lui înaltă, vorbiseră împreună în mod atît de degajat, că s-ar fi spus că fuseseră totdeauna prieteni.

Apoi, fără ca măcar să-l revadă, el plecase în Argentina, ca să viziteze ținutul și să se documenteze în creșterea viteilor, căci se gîndea că într-o zi ar putea avea un „ranch“. Dar amintirea lui îi rămăsese foarte vie și pe măsură ce timpul

trecea se întipărea din ce în ce mai adinc în sufletul ei de adolescentă romantică, ce se revolta la gândul de a o vedea pe Theresa alegîndu-și „științificește“ un tată pentru copiii ei. Ea ajunsese, în chip inconștient, să judece bărbații comparîndu-i cu imaginea pe care o păstra despre Jean, oprindu-se la amănunte neînsemnate, cum era lățimea umerilor, felul în care se slujeau de miinile lor și sunetul glasului lor. Iată ce a vrut să-i spună mamei ei cînd declarase : „Știu cu ce bărbat vreau să mă mărit. O știu foarte bine“. Fără să-și dea seama, ea voia să spună că trebuia să semene cu Jean de Cyon, să fie romantic și puțin bizar.

Ea nu-l uitase, cu toate că fuseseră clipe la Saint-Cloud cînd credea că n-o să-l mai revadă niciodată. Atunci deznădăjduită, lăsîndu-se pradă unei plăcute melancolii, închipuindu-și că întreaga ei viață era distrusă, își scria mereu părerile de rău, în jurnalul pe care-l ținea ascuns sub salteaua ei.

Pe măsură ce nădejdea ei scădea, imaginația i-l arăta în culorile cele mai fermecătoare. Deveni atît de palidă încît domnișoara Verneuil îi dădu tonice, Theresa o învinovăți pe neastepătate că e îndrăgostită, lucru de care ea se apăra destul de slab, luînd o înfățișare sentimentală și misterioasă.

Cînd se întoarse printre Pentlandzi (lucru la care o sfătuisese mama ei, din pricina sănătății lui Jack), imaginea lui se șterse puțin, căci chiar dacă făcea tot felul de presupuneri, n-avea nici o șansă să-l revadă. Pasiunea ei deveni fără nădejde ; se pregăti să-l uite și datorită judecății ei precoc, sfîrși prin a se obișnui cu gândul de a se mărita cu unul din acei tineri fricoși, care erau partide mult mai de dorit și pe care familia ei îi cunoștea de multă vreme. Cercetase cu atenție pe toți admiratorii ei, comparîndu-i neîncetat cu tinărul cu părul roșu, falnic în uniformă lui neagră, brodată cu argint ; pe lingă el, toți, chiar băiatul lui Mannering, blond și voinic, îi făceau impresia unor băiețași nesuferiți, care erau departe de a avea vîrsta și maturitatea lui. În chip tainic, ea se împăcase cu gândul de a se căsători, după obiceiul lumii ei, întemeindu-și alegerea pe conveniențe și pe faptul că logodnicul ei va fi „cineva foarte bine“.

Acest episod sfîrși, deci, prin a lua aspectul unui dureros vis frumos, pe care nu-l încredința nimănui. Poate că o să istorisească această poveste nepoților ei, cînd va fi o femeie bătrînă. Era încredințată că oricare ar fi bărbatul cu care s-ar mărita, o să se gîndească totdeauna la Jean de Cyon. Asta era

una din iluziile în care se complăce tinerețea și care descrie mai mult decît o pîrtică de trist adevăr. Apoi, pe neașteptate, ea află că el va veni la Brook Cottage. Sybil își păstra încă taina, dar nu destul de bine ca mama ei și Sabina să n-o fi aflat. Se trădase pentru întîia oară, chiar în seara morții lui Jack, cînd spusese, cu o licărire neașteptată în privire : „E Jean de Cyon ... Uitasem că sosește astă seară“. Olivia observase această flacără, care era o manifestare a veșnicei prefaceri.

La Brook Cottage, tînărul de Cyon, foarte supărat pe așteptarea pe care i-o impusese înmormîntarea și obligația de a respecta doliul Pentlandzilor, se purtase într-un fel care-l făcea nesuferit în ochii oricărei persoane pe care spectacolul nerăbdării lui nu l-ar fi amuzat ca pe Sabina. Obișnuit să se avînte cu capul înainte spre tot ce dorea (cum făcuse cînd se angajase în grabă în armata franceză la șaptesprezece ani și cînd se îmbarcase pentru Argentina cu nouă luni înainte), devenise nervos și-și petrecea zilele în aer liber, vîslind pe rîu și făcînd baie pe plaja întinsă și pustie. Se certa cu Theresa, pe care o cunoscuse cînd era mică, și se silea să se arate atît de curtenitor pe cît era cu putință față de Sabina, pe care atitudinea lui o amuza grozav. Dînsa era încredințată acum că nici ea, nici Theresa nu-l atrăseseră la Durham. Se felicita de buna ei inspirație, prielnică izbînzii planului ei, care o făcuse să-i scrie : „Sybil Pentland locuiește pe moșia vecină cu a noastră. Poate că-ți amintești de ea : a luat masa cu noi, anul trecut, la aniversarea armistițiului“.

Ea observă că el se credea un bărbat de lume desăvîrșit, care știa să-și păstreze cu dibăcie taina. Se informa de Sybil Pentland cu un aer nepăsător care însă n-o putea înșela, o consulta pe Sabina în legătură cu termenul cerut de conveniențe ca să se poată prezenta la casa îndoliată, întrebînd, în în cele din urmă, dacă domnișoara Pentland arătase vreo admirație pentru tinerii din împrejurimile Durhamului. Dacă n-ar fi fost atît de nerăbdător și de încîntător de naiv, Sabina l-ar fi socotit groaznic de plictisitor.

El nu se temea decît de un lucru : ca Sybil să nu se fi schimbat sau că nu mai este tot atît de fermecătoare pe cît își închipuise în timpul lungilor luni de absență. El nu era lipsit de experiență (de fapt, Sabina se gîndea că plecase în Argentina ca să scape de vreo legătură pariziană) și știa că pot exista și dezamăgiri amare. Poate că atunci cînd o va cu-

noaște mai bine, farmecul va pieri, sau ea nu-și va aminti deloc de dinsul. Dar după luni întregi de visări romantice, ea i se părea femeia cea mai de dorit din câte întâlnise vreodată.

Lumea care-l înconjură era cu totul nouă, mult mai nouă și mai deosebită, într-un anumit sens, decât cîmpiile pline de iarbă pe care le părăsise. În curînd află că oamenii de la Durham aveau obiceiul să spună că Boston și Durham semănau cu Anglia, dar fără să se tulbure, el atribui aceasta unui fel de snobism, căci Boston și Durham, pe cît putea judeca, nu semănau deloc cu Anglia ; în unele locuri, ele păreau bătrîne, dar lipsea acea atmosferă sugestivă și poetică. Totul era searbăd, „sec“ își repeta el, găsind că acest cuvînt franțuzesc e cel mai potrivit, datorită rezonanței lui.

De altfel, ceea ce-l interesa, nu era analogia, ci contrastul cu Anglia, chipul aspru și posomorît al cîmpiei și spectacolul adevăratelor colonii de oameni, cu o înfățișare tot atît de ciudată și bizară ca cehii și polonezii care alcătuiau în ultimul plan un fundal heteroclit.

El începuse să facă cunoștință cu țara lui și se dăruia în întregime acestei misiuni ; cît de mult îl mișca universul supus simțurilor, cît de mult îi plăceau sunetele și culorile și diversele ipostaze sub care se înfățișează viața !

El îi spunea Sabine :

— Vezi, ceea ce e caraghios, e că mi se pare că mă întorc acasă. Cred că sînt în elementul meu în America ... nu la Durham, ci la New-York sau într-unul din acele orașe mari, pline de viață, pe care le-am străbătut.

Așa cum era de așteptat, el nu avea deloc accentul american, ci vorba întretăiată a englezului, mîncîndu-și cuvintele și, din cînd în cînd, avea în intonație o pronunție franceză. Glasul lui era mai grav și mai sonor decât al celor din Noua-Anglie, care au obiceiul să rostească „Chall's street“ în loc de „Charles street“ și blestematul nume Harvard îl pronunță „Havard“. Spectacolul New-Yorkului îl pasionase mai mult ca orice, pentru că atracția lui de nemăsurat, splendoarea lui barbară din varietatea de necrezut a limbilor și popoarelor depășeau toate visurile și toate descrierile care i se făcuseră : New-York, îi spusese Sabina cu sentimentul că săvîrșește o trădare, reprezenta America : New-York, mai mult decât ceea ce vedea la Durham, îi va da o idee exactă despre ea.

Cînd îi vorbea Sabinei despre New-York, făcea asta cu însoflete, cu entuziasmul care caracterizează pe oamenii înzestrați cu o puternică sensibilitate. El îi mărturisi chiar că părăsise Europa cu gîndul de a nu se stabili niciodată acolo.

— E o lume veche declară el : și cînd ai fost crescut ca mine astfel nu vād de ce m-aș întoarce să trăiesc acolo. Într-un fel, această lume a murit ... nu mai încapе nici o îndoială ... cînd o compari cu America. Viitorul mă interesează ... și nu trecutul. Vreau să mă găsesc în locul unde se duce viața cea mai activă ... în miezul lucrurilor.

După ce cînta la pian cu impetuozitate, vorbea cu Sabina sau se întreținea cu Theresa despre broaștele și insectele din laboratorul pe care îl instalase pe terasa cu geamuri, ori se plimba în grădină, cuprins de o tainică tulburare, și întorcea pe toate fețele, în mintea lui tinăără, problema destinului și planurile sale de a se adapta ritmului de viață din această țară puternică. Descoperind-o acum, la vîrsta de douăzeci și cinci de ani, trăia o aventură palpitantă. Începea să înțeleagă pe acei tineri americani pe care îi întâlnește uneori în Europa (cum era vărul său Fergus Tolliver, care murise în război), a căror vitalitate și spirit de întreprindere îl uimeau... Nimic nu li se împotrивea în această lume învechită și obosită, căci însăși Natura era aliata lor.

Ca să-și înșele nerăbdarea, s-a refugiat într-o bogată activitate fizică, vîslea, înota, cerceta cîmpul înconjurător, mergînd cu mașina împreună cu Sabina. Nu putea merge prea departe pe jos, din pricina anchilozei provocată de rană, dar se duse pînă la casa lui O'Hara și făcu cunoștință cu irlandezul, cu care se împrietenі. O'Hara îi împrumută o barcă cu vîsle și se oferi să-i împrumute și un cal din grajdurile lui, în zilele cînd n-o să-l doară piciorul.

Într-o dimineață cînd trăgea barca pe malul mocirlos al riului, auzi tropotul unor copite de cal pe noroiul întărit de lîngă el și, întorcîndu-se, văzu ivindu-se din tufișurile apropiate pe Sybil Pentland, pe iapa ei *Andromaca*. Dimineața era minunată, — răcoroasă pentru jumătatea lunii august la Durham ; pe rîul care șerpuia leneș, nuferrii își întindeau florile de ceară albă, așezate ca niște stele pe un covor de pernițe verzi. Era o dimineață încîntătoare, plină de făgăduieli, razele lungi ale soarelui care răsărea argintau pînzele de paianjen strălucind de rouă, întinse între lujerii de viță sălbatică ; în picioare, la marginea drumului, tinăarul de Cyon, care după acest exercițiu se îmbujorase la obraji, iar păru-i

des, roșu, era zburliu, simți o senzație de plăcere fizică și putere. Avea în fața lui o lume întreagă de cucerit, iar Sybil Pentland se ivea dintre tufișurile dese, ca să-și ia locul în această lume ; prezența ei era și mai încântătoare decît imaginea pe care o evocase în timpul lungilor nopți luminoase în pampas, cînd amintirea ei îl ținea treaz.

O clipă, nici unul, nici altul nu rostiră un cuvînt. Tinăra roși ușor, stăpînindu-se în același timp pentru a-și domina un tremur ușor, ea își reținu iapa și Jean, ridicînd ochii spre dînsa, îi spuse cu o falsă nepăsare (căci emoția făcea să-i bată inima) :

— Oh ! Hello ! Dumneata ești domnișoară Pentland ?

— Da.

Însă ea luă numaidecît o înfățișare dezamăgită, ca și cînd credea într-adevăr că dînsul o uitase aproape.

El era îmbrăcat cu șort și o cămașă sport, își privi costumul și zise cu o strîmbătură :

— Nu sînt îmbrăcat ca să primesc vizite.

Accastă reflecție izbuti să risipească stînjeneala care-i cuprinsese pe amîndoi și începură să vorbească, schimbînd cîteva observații banale despre vremea minunată, apoi Jean, apropiindu-se de *Andromaca*, începu să-i mîngîie nările cu aceeași dragoste, ca atunci cînd alinta ciinii Sybillei la Paris ; ochii lui albaștri aveau o privire sinceră, ațintită asupra Sybillei ; el spuse :

— Aș fi venit să te văd mai curînd, numai că nu știam dacă o să fiu binevenit.

Glasul lui avea un ton cald.

— N-ar fi fost nimic dacă veneai — răspunse ea — și acum va trebui să vii des ... cît de des vei pofti. Cît timp rămii la Brook Cottage ?

El șovăi o clipă :

— Vreo cincisprezece zile ... poate ... mai mult.

Ea își spuse privindu-l : „Trebuie să-l rețin. Dacă îl pierd și acum ... Trebuie să-l rețin ; niciodată nu mi-a plăcut cineva atît de mult ca dînsul. Acum nu mai vreau să renunț la el“. Ea încerca să se convingă că Destinul era favorabil dorințelor ei, că soarta i-l dăruise din nou. Era un lucru prestabilit și, viața alături de dînsul ar fi fost palpitant de interesantă. Încăpățînarea rece pe care o moștenise de la Olivia se trezea într-însa și în curînd îi cuprinsese toată ființa. Era foarte hotărîtă să nu-l piardă.

Ei se depărtară, urcînd de-a lungul râului și continuară să vorbească cu oarecare stîngăcie ; Jean mergea alături de *Andronaca*, schiopătînd puțin. Un cuvînt spus la întîmplare urma altuia, în timp ce inimile lor se căutau ; fiecare din ei era mîndru și se temea să-și trădeze sentimentele, frămîtînd de înfiorare și nerăbdare, dar totuși, rămîneau sfioși. Numai emoția pe care o simțeau mergînd unul lîngă altul, dădea însemnătate convorbirii lor. În realitate, nici unul, nici celălalt nu știa prea bine ce spunea. Fiecare era foarte interesat de misterul personalității celuiilalt și, cu toate astea, nu se simțeau deloc străini, căci li se părea, ca altădată (și Sybil avu exact aceeași impresie ca în grădina din strada Tilsit), că se cunoscuseră din totdeauna.

Cerul era încîntător ; mirosul care-l răspîndeau riul nămolos și vegetația plină de sevă parcă te amețeau. Amîndoi tremurau, stăpîniți de încîntare, care-i izola cu totul de lumea din afară. O vrajă îi ținea prizonieri, o vrajă care se deosebea cu totul de aceea care plutea în casa moartă a Pentlanzilor.

6

De fiecare dată cînd Olivia se scula în zori ca să călărească cu Sybil și să-l întîlnească pe O'Hara lîngă vechea carieră de nisip, această simplă plimbare avea un farmec deosebit. Lîngă Sybil și irlandez ea se cufunda din nou într-o atmosferă de tinerețe și putere pe care n-o mai cunoștea, care-i lipsea de multă vreme. Descoperise în aceasta un minunat fel de a-și începe ziua, de a profita de răcoarea dimineții, galopînd pe iarba acoperită de rouă ; aceste ceasuri creau o distracție binefăcătoare, fiind cu totul deosebite de cele consacrate, aproape în întregime, unor oameni bătrîni ca socrul ei, Anson (care era într-adevăr un bătrîn), bătrîna care locuia în aripa de Nord și mătușa Cassie, care își reînnoia mereu asalturile. Olivia, care nu era lipsită de o tainică vanitate, începu în curînd să se cerceteze în oglindă și observă că ochii ei erau mai strălucitori, iar tenul mai luminos. I se părea chiar că era frumoasă și că în costumul de călărie avea farmecul unei eroine de roman.

Afară de asta știa că atunci cînd călărea, între Sybil și O'Hara, ochii albaștri ai acestuia din urmă aveau uneori o strălucire ciudată, în timp ce o priveau. Totuși, el nu spunea nimic, atitudinea lui nu lăsa deloc să se bănuiască pasiunea

care-i dictase acea declarație neașteptată, făcută cu atita stăpînire de sine pe terasa de la Brook Cottage.

Ea începu să-și dea în curînd seama (lucru pe care Sabina îl descoperise aproape numaidecît), că era un bărbat foarte îndeminatic și foarte primejdios. Era temut, nu numai din pricina înrîuririi ciudate, aproape fizice pe care o avea asupra oamenilor, dar și pentru că era răbdător și știa să tacă. Dacă s-ar fi avîntat fără grijă, fără să mai reziste înflăcărării lui, ar fi pierdut imediat totul, grăbind evenimentele. Ar fi jignit-o pe Olivia, care l-ar fi alungat și s-ar fi simțit eliberată ; dar el n-o atinsese niciodată. Se mulțumea să fie totdeauna acolo și s-o facă să înțeleagă că sentimentele lui nu se schimbaseră și că o dorea mereu, mai mult ca orice pe lume. O femeie cu firea romantică, lipsită de orice viață sentimentală, cum fusese ea, risca să se lase prinsă de o astfel de tactică.

Intr-o dimineață, pe cînd O'Hara era postat lingă cariera de nisip, văzu, privind înspre Pentlandzi, o singură călăreață care se îndrepta spre el peste cîmpie. La început crezu că era Sybil, care venea fără mama ei, și fu cuprins numaidecît de plictiseală și deznădejde. N-o recunoscuse pe Olivia decît cînd fu destul de aproape ca să poată desluși steaua albă pe care o avea calul în frunte. Faptul că venea singură după mărturisirea pe care el i-o făcuse, i se păru de mare însemnătate.

De data asta el nu așteptă ; nu merse liniștit în întîmpinarea ei, ci, cu nerăbdarea unui tînăr, porni în galop peste imășurile umede, ca s-o ajungă.

I se păru atît de încîntătoare, dar o oarecare sfială o făcu să pară la început cam distantă și reținută. Ea îi spuse liniștit :

— Sybil nu m-a întovărășit azi. A plecat dis de dimineață la pescuit cu Jean de Cyon. Au apărut scrumbiile în largul mlaștinilor.

Amîndoi tăcură, puțin stînjiți, apoi O'Hara spuse :

— Cyon ăsta e un băiat de treabă ...

Silindu-se eroic să-și stăpînească stînjeneala pe care o simțea totdeauna în fața ei, adăugă cu glas slab :

— Dar sînt mulțumit că n-a venit. Iată ce-am dorit totdeauna.

Ea nu-i răspunse că ar trebui să se ferească de astfel de cuvinte. Era prea cinstită și prea deșteaptă ca să se preteze la asemenea tertipuri și aceasta constituia unul din farmecele ei. Femeile ușuratece întrebuițaseră față de dînsul toată cochetăria lor și el se săturase de multă vreme de așa ceva.

De altfel, dorise să se întâmple astfel și știa că față de O'Hara era o prostie să simuleze contrariul, căci mai curînd sau mai tîrziu, el avea să descopere ce gîndea ea. Nici unul, nici altul nu erau copii. Amîndoi știau ce făceau, știau că se jucau cu focul și că treceau chiar prin mari riscuri, dar atracția primejdiei făcea aventura tot atît de ispititoare pentru unul, ca și pentru celălalt.

Cîtva timp ei călăriră în tăcere, cu ochii țintă la copitele negre ale cailor, care se înfundau pînă la genunchi în iarbă și trifoi și făceau să țîșnească roua strălucitoare ; în clipa cînd părăsiră cîmpurile și o luară pe drumul care ducea spre pădurea de mesteceni, el rîse, spunînd :

— Ofer un ban pentru gîndurile dumitale.

Zîbind, ea răspunse :

— Nu le-aș da nici pentru milioane.

— Sînt așa de prețioase ?

— Poate ... sînt ale mele și numai ale mele.

— Numai ale dumitale ?

— Desigur că da ... Nu cred că ar interesa pe cineva.

Nu sînt prea vesele.

Apoi el tăcu din nou și chipul lui luă o expresie posomorîtă și dezamăgită. După ce-l cercetă o clipă, ea continuă :

— Nu trebuie să fii morocănos, cînd dimineața e atît de frumoasă.

— Nu sînt morocănos ... mă gîndeam doar.

La rîndul ei, ea rîse :

— Un ban pentru gîndurile dumitale ?

El nu-și descreți fruntea ; spuse cu o vigoare neașteptată :

— Și gîndurile mele prețuiesc un milion ... și chiar mai mult, dar am să ți le destăinuiesc ; și nu le-aș încredința nimănui altcuiva.

Aceste cuvinte umplură pe Olivia de o bucurie copilărească. Ea se gîndi : „Mă las în voia tinereții și mă bucur de viață“.

Cu glas tare, spuse :

— N-am nici un ban la mine, dar dacă vrei să-mi faci credit pînă mîine ...

El se întoarse pe neașteptate spre dînsa, sfiala îi dispăruse, fiind înlocuită de o emoție care se apropia de enervare și furie.

— De ce spui că vrei să le cumperi ? — întrebă el —. Le cunoști foarte bine. N-ai uitat ce ți-am spus pe terasa de la Brook Cottage. Timpul n-a făcut decît să întărească asta ... toate astea.

Cînd văzu că ea luă pe neașteptate o înfățișare serioasă, întrebă :

— Știi cît e de cu neputință acest lucru.

— Nimic nu e cu neputință... nimic. De altfel nu vorbesc de greutăți. Vor apărea mai tîrziu... Vreau să vorbesc de sentimentele dumitale.

— Nu vezi că am multă prietenie pentru dumneata ? Altfel aș fi venit singură azi dimineață ?

— Prietenie — repetă el cu amărăciune — puțin îmi pasă de prietenia dumitale.

Și cum ea nu răspundea, el adăugă, enervîndu-se aproape :

— De ce mă ții la distanță ? De ce te refugiezi totdeauna îndărătul unui mic zid ?

— Așa fac eu ? — întrebă ea, cu inima strînsă.

— Ești rece și distantă, chiar cînd rîzi.

— Nu urmăresc asta. Nu pot suferi oamenii reci.

Timp de o clipită, ea își dădu seama de violența caracterului lui, care-l trăda uneori.

— Pentru că ești atît de grozav de „doamnă“. Sînt clipe cînd aș vrea să fii o servitoare, o jupîneasă.

— Dar atunci n-aș mai fi eu însămi !

El rîdică repede ochii, gata să dea răspunsul ; totuși, își reținu cuvintele care-i veneau pe buze și-și urmă drumul în tăcere.

Olivia aruncă o privire pe furiș spre dînsul și zări capul lui brun, cu pielea bronzată, care-i amintea pe acela al unui taur frumos ; văzînd acest cap plecat, gînditor, cu expresia aproape tristă, ea simți din nou o ușoară neliniște, o senzație asemănătoare cu aceea care o copleșise în seara morții băiatului ei, cînd ședea în salon și privea fără să vadă capul lui Anson, care-i întorcea spatele. Ea își spunea : „De ce acest bărbat, care e un străin, mi se pare mai aproape de mine decît Anson ? De ce îi vorbesc cum nu i-am vorbit niciodată lui Anson ?“ Văzînd acest cap brun, ea se simți cuprinsă de o milă ciudată. O intuiție neașteptată i-l arăta ca pe un copil care ar face sforțări neîndemînatice ca să dezlege o problemă pe care n-o înțelege ; ar fi vrut să-i mîngieie părul des, negru, cu tandrețe.

El începu din nou să vorbească :

— Nu știi nimic despre mine. Și uneori mi se pare că ar trebui să știi totul. Ai avea răbdare să-mi ascuți povestea... să ascuți o parte din ea ?

Ea îi zîmbi, sigură că printr-o artă ciudată de a ghici, îi deslușise cele mai neînsemnate nuanțe ale stării sufletești și se gîndi : „Cît sînt de sentimentală... e dezgustător !“ Totuși, întreaga ei ființă se destindea și se scîlda într-o atmosferă minunată și ațîțătoare. Și iar se gîndi : „De ce să mă lipsesc de asta ? Toată viața am fost prevăzătoare“.

Îmbărbătat de acest zîmbet, el își începu povestirea. În timp ce se îndreptau spre soarele care răsărea, ea află originea lui umilă și el îi descrie amărăciunea tinereții lui, zilele grele trăite pe debarcaderul din India ; din cînd în cînd, ea spunea : „Înțeleg. Nici copilăria mea n-a fost fericită“ sau : „Continuă, te rog. Mă interesează mai mult decît îți poți închipui“.

El urmă, deci, și-i istorisi povestea cicatricii care-i brăzda timpla, apoi ascensiunea și izbînda lui ; îi mărturisea totul, chiar faptele de care se rușina acum și, uneori, lăsa să străbată ura care-i înăcrește pe toți acei care, croindu-și singuri drumul, au învins greutăți mari. Omul dirz, dur regăsea o naivitate de băiețaș și așa cum se așteptase, ea îl înțelegea. Era uimitor cît de mult știuse Olivia să citească în sufletul lui.

Cu mintea astfel preocupată ei se îndepărtară din ce în ce mai mult, înconjurați de mireșmele vegetației luxuriante care creștea sub arborii pădurii și de mirosul acru al ferigilor mlăștinilor, în timp ce lumina și căldura zilei alungau zorile, pînă în clipa cînd Olivia, privind la ceas, spuse :

— E foarte tîrziu. Am întîrziat la micul dejun familial.

În realitate, ea voia să spună că acum Anson trebuie să fii plecat la Boston și că se simțea foarte bine... numai că era cu neputință să mărturisească un astfel de gînd.

Ea își luă rămas bun lingă cariera de nisip și cum iapa ei o lua în spre Pentlandzi, simțea că pe măsură ce înainta, se șterge impresia ciudată pe care i-o pricinuia prezența lui ; i se păru că această dimineată caldă devenise de gheață. Cînd ajunse în preajma casei de cărămizi roșii, cu înfățișare solidă printre bătrînii ulmi, ea se gîndi : „Nu trebuie niciodată să mai reîncep așa ceva“. Apoi își spuse : „De ce n-aș face-o ? De ce n-aș fi fericită ? N-am nici-o obligație față de ei. Dînșii n-au nici un drept asupra mea“.

Ea știa totuși, că e cineva care are un drept asupra ei : Sybil. Din pricina Sybilei nu trebuia să se facă ridicolă. Nu

trebuia să facă nimic care putea să tulbure fericirea ce începuse să înflorească chiar în dimineața aceea, în mica barcă de pescari, în largul mării, în mlaștini, nu departe de locul unde se înecase Savina Pentland. Ea știa bine de ce Sybil preferase să meargă la pescuit, în loc să călărească ; cînd o priveai pe fată și pe tînărul de Cyon, era atît de simplu să ghicești ce se petrecea între ei ! Ea nu trebuia să zădărnicească cursul acelui sentiment, care era mult mai tineresc, mai proaspăt, mai aproape de desăvîrșire.

Sărind cu iapa zidul scund de lingă grajduri ea înălță capul și ochii ei se opriră asupra unei siluete familiare, îmbrăcată în negru, stînd nemișcată, în grădină. Cum Olivia se apropia, mătușa Cassie înaintă cu o expresie îngrijorată și zise :

— Credeam că n-ai să te mai întorci niciodată, draga mea Olivia. Te-am căutat pretutindeni.

Văzînd-o că are o înfățișare atît de misterioasă, Olivia presimți o nouă nenorocire ; ea răspunse :

— Mă plimbam călare cu O'Hara. Ne-am dus prea departe și era prea cald ca să grăbim caii.

— Știu — zise mătușa Cassie — v-am văzut. (Firește, era sigur, se gîndi Olivia, nimic nu-i scapă !) E vorba despre ea. A avut iarăși o criză violentă azi dimineață și domnișoara Egan spune că poate ai putea face ceva. Aiurează mereu despre pod și Sabina.

— Da, știu ce este. Urc numaidecît la ea.

Higgins apăru și el, cu un zîmbet schimonosit, iar ochii lui pătrunzători străluceau plini de vioiciune, ca și cînd știa tot ce se petrecuse și avea poftă să spună : „Ah, ai ieșit azi dimineață singură cu O'Hara... Ei da, nu poți face ceva mai bun, doamnă. Nădăjduiesc că asta te face fericită. Ți-ar trebui un astfel de bărbat“.

El spuse, luînd friul calului :

— Domnul O'Hara călărește un animal frumos. Aș vrea să-l avem în grajdurile noastre.

Ea dădu un răspuns oarecare și, fără să se mai ducă să mănince, urcă repede scara întunecată, care ducea la aripa de Nord. Trecînd prin fața ferestrelor înalte, cu firide adînci, o întrezări o clipă pe Sabina, care, elegant îmbrăcată și ținînd deasupra capului o umbrelă galbenă, înainta cu mers leneș pe aleea lungă care ducea spre casa ei ; avu din nou, fără să știe de ce, sentimentul că-i va fi dat să cunoască ceasuri melan-

colice, poate chiar tragice. Fu cuprinsă de un val de deznădejde și se gândi : „Acum sînt deznădăjduită, pentru că am fost prea fericită înainte cu un ceas“.

Își reveni numaidecît : „Am început să judec ca mătușa Cassie. Trebuie să bag de seamă, sau altfel o să ajung să devin o adevărată Pentland... închipuindu-mi că dacă sînt fericită, trebuie să se întîmple neapărat o catastrofă“.

În ultimul timp, ea avea impresia că ceva în aer, o tainică putere, ascunsă chiar în casa cea veche, o transforma, încetul, pe nesimțite, fără voia ei.

O găsi pe domnișoara Egan în fața ușii, cu veșnicul ei zîmbet pe buze, care i se păru în acea clipă că e chiar zîmbetul care se putea vedea pe însăși fizionomia Destinului.

— Bătrîna e mai liniștită — zise infirmiera. — Higgins m-a ajutat și am izbutit s-o legăm în pat, ca să nu-și facă vreun rău. E extraordinar să vezi ce putere zace în bietul ei trup slab.

Ea îi explică apoi Oliviei că bătrîna doamnă Pentland striga neîncetat, cu glas pătrunzător : „Sabina, Sabina“, chemînd-o pe doamna Callendar și cerea cu stăruință să fie lăsată să se ducă în pod.

— E stăpînită din nou de vechiul ei gînd că acolo sus a pierdut un obiect, dar de bună seamă nu-i decît o fantezie a imaginației ei.

Olivia se gîndi o clipă :

— Am să mă duc să cercetez — zise ea. — Poate că e ceva și dacă izbutesc să găsesc ce vrea dînsa, crizele nu se vor reînnoi.

Acum, cînd lumina zilei pătrundea în valuri prin feres-truicile podului mare, Olivia le descoperi fără greutate, aproape numaidecît. Fuseseră strecurate sub una din grinzile mari... Ea găsi un teanc mic de scrisori îngălbenite, care fuseseră legate altădată cu o bucată de panglică mov, ruptă mai tîrziu de cineva care le vîrîse în această ascunzătoare. Fuseseră deschise fără băgare de seamă și în grabă, căci hîrtia mucegăită avea multe crăpături și era sfișiată pe margini.

În picioare, în mijlocul jucăriilor împrăstiate de Sybil și Jack, cînd se jucaseră ultima oară de-a „Casa“, Olivia luă scrisorile, una după alta și le privi la lumină. Erau unsprezece cu totul și erau adresate doamnei J. Pentland, la Pent-

land. Opt fuseseră expediate prin poșta din Boston și trei n-aveau nici un fel de marcă, ca și când ar fi fost aduse de un comisionar, sau trimise într-un buchet ori în paginile unei cărți. Scrisul era cel al unui bărbat dezordonat, literele care tindeau să se încalce fuseseră așternute de o mână nerăbdătoare, trădând o fire impulsivă.

Olivia își spuse numaidecît : „Sînt adresate doamnei J. Pentland, ceea ce înseamnă doamna Jared Pentland. Anson va fi încîntat, căci aceste scrisori trebuie să fie acele ale Savinei Pentland și ale vărului ei Toby Cain. Anson avea nevoie de ele, ca să sfîrșească cartea“. Apoi ea fu deodată izbită de ciudățenia faptului că teancul fusese ascuns și, probabil, găsit de bătrîna doamnă, care-l ascunsese a doua oară. Ea trebuie să-l fi descoperit acolo cu patruzeci de ani înainte, cînd îi îngăduiau încă să umble prin casă ; poate că într-una din zilele ploioase, cînd Anson și Sabina se duceau să se joace în pod în același colț, cu aceste jucării vechi. După atîția ani, bătrîna își amintea azi descoperirea ei, pentru că întoarcerea Sabine și numele ei treziseră în ea o serie întreagă de amintiri, uitate de multă vreme.

Așezîndu-se pe o valiză veche stricată, ea desfăcu prima scrisoare cu grijă, așa fel încît să nu sară micile pîrticele de ceară violetă, care se mai aflau încă pe margini ; aproape de la cea dintîi privire, desluși conținutul și se simți cuprinsă de tulburare :

Carrisima,

Te-am așteptat toată noaptea trecută la Cottage pînă la unsprezece și cînd am văzut că nu vii, am tras concluzia că în cele din urmă el n-a plecat la Salem și că era încă acolo cu tine la Pentland...

Ea se întrerupse din citit. Înțelegea totul... Ștrengarul acela de Toby Cain fusese mai mult decît un simplu văr pentru Savina Pentland, fusese amantul ei și iată de ce ea ascunsese scrisorile sub grinda podului neterminat, — poate cu gîndul de a le distruge într-o zi. Apoi ea se înecase, înainte de a avea timpul s-o facă, și scrisorile rămăseseră în ascunzătoarea lor, pînă ce într-o zi, soția lui John Pentland le descoperise, din întîmplare, ca să le ascundă numaidecît : apoi biata ei minte, uitase despre ce era vorba și locul unde le pusese.

Olivia era acum sigură că Anson nu s-ar folosi de aceste scrisori pentru cartea lui, căci niciodată n-ar dezvălui un scandal care ar privi familia Pentland, chiar dacă ar socoti că acest lucru s-a sfârșit în chip tragic cu vreun veac înainte și că în ceasul de față ar produce doar efectul unui simplu roman. Era vădit că o aventură de dragoste între o ființă atât de strălucitoare ca Savina Pentland și o lichea ca Toby Cain ar fi părut cam nepotrivită într-o carte intitulată : *Familia Pentland și colonia de la Massachusetts Bay*. Poate că era mai bine să nu pomenească deloc de aceste scrisori. Anson ar aranja astfel lucrurile, ca să le distrugă orice valoare ; ar jertfi ade-vărul, zeilor Cinstei și Aparențelor.

Virind scrisorile în buzunar ea coborî scara întunecată ; în aripa de Nord, domnișoara Egan îi ieși în întâmpinare și-o întrebă, cu glas aproape nerăbdător :

— Îmi închipui că n-ați găsit nimic ?

— Nu, — zise Olivia, repede — nimic care ar putea s-o intereseze.

— Atunci, și-a vîrit în cap vreo idee sucită, — replică domnișoara Egan, privind-o pe Olivia, ca și cînd punea la îndoială exactitatea cuvintelor ei.

Olivia nu coborî numaidecît. Dimpotrivă, ea se duse în odaia ei și după ce făcu baie, se așeză pe șezlong, lângă fereastra deschisă, deasupra terasei și se pregăti să citească scrisorile, una cîte una. De jos se auzea murmurul a două glasuri — unul metalic și aspru, celălalt nervos și ascuțit — glasul Sabinei și al mătușii Cassie, care ședeau pe terasă și schimbau „întepături“. Auzindu-le, Olivia se gîndi că se săturase în dimineața asta și de una și de cealaltă ; pentru întîia oară îi trecu prin minte că cele două femei, atât de deosebite între ele, semănau totuși în chip uimitor dintr-un punct de vedere : aceste ființe ciudate, care se urau fără să știe de ce, aveau amîndouă obiceiul să-și vîre nasul în treburile ei.

Nici una din scrisori n-avea dată, de aceea ea începu să le citească în ordinea în care le găsisese, începînd cu aceea care spunea :

Carissima,

Te-am așteptat noaptea trecută la Cottage pînă la unsprezece și cînd am văzut că nu vii, am tras concluzia că în cele din urmă el n-a plecat la Salem și că era încă acolo cu tine la Pentland.

Și mai departe :

Gîndul că el e alături de tine, că uneori te posedă, iată lucruri ce nu le pot îndura. Il văd acolo, stînd în salon, privind-te, pierzîndu-te din ochi, prefăcîndu-se că e deasupra poftelor cărnii. Carnea ! Carnea ! Tu și cu mine, mult iubita mea, cunoaștem fericirea desăvîrșită a trupului. Uneori mă gîndesc că sînt un laș că nu-l ucid pe dată.

În numele Cerului, încearcă să te descotorosești de el astă seară. Nu pot rămîne și azi singur să veghez în acest Cottage întunecat și jalnic, ca să te aștept zadarnic. E peste puterile mele să rămîn aici și să pîndesc în fiecare minut, în fiecare clipă zgomotul pașilor tăi. Ai milă de mine. Încearcă să scapi de el. N-am pus gura pe băutura de la ultima noastră întîlnire. Asta te mulțumește ?

Îți trimit această scrisoare într-o carte încredințată Negresei Hannah. Ea o să aștepte răspunsul tău.

Pe măsură ce citea, descifrînd literele încurcate ale celui scris avîntat și pasionat, glasurile de pe terasă — unul din ele mai puternic și mai supărat acum, celălalt tot metalic, aspru și nepăsător — se auziră din ce în ce mai îndepărtate pînă în clipa cînd se stinseră cu totul și o altă senzație înlocui zgomotul ; o febră puternică îi ardea venele, îi cuprindea încetul cu încetul trupul. S-ar fi spus că sub cenușa acestui scris decolorat mocnește încă o flacără, care nu se stinsese niciodată cu totul și care n-ar fi înăbușită decît în ziua cînd focul ar mistui paginile vechi.

Cuvînt cu cuvînt, linie cu linie, filă cu filă, se reconstitui toată povestea acestei pasiuni tragice ; pe la sfîrșit ei i se păru că vede înaintea ochilor pe cei trei actori principali, în carne și oase, ca și cînd ei ar fi continuat să trăiască în această casă veche, poate în aceeași odaie unde se afla ea... odaie care trebuie să fi fost a Savinei Pentland.

Ea și-l închipui pe bărbatul, pe acel Jared Pentland, de la care nu rămăsese nici un portret, căci el refuza să cheltuiască bani pentru un lucru atît de inutil, și-l închipuia așa cum trebuie să fi fost în viață ; prefăcut, viclean și pios, avar, — afară de cazul cînd tulburătoarea pasiune pe care i-o inspira soția lui, făcea din el o ființă dezechilibrată. Și Savina Pentland îi apărea în fața ochilor, așa cum o pictase Ingres, brună, voluptuoasă, impulsivă, cu ochii ei perfizi de seducătoare ; era, într-adevăr, o femeie care putea să ducă ușor la pierzanie pe

un bărbat ca Jared Pentland. Ea izbuti, de asemenea, să-și facă o imagine foarte limpede și vie despre al treilea personaj, autorul acelor scrisori înflăcărâte, a amantului, acel ticălos frumos, brun, ca și verișoara lui Savina, omul care avea patima jocului și băuturii. Dar mai ales, ea simțea fiorul pasiunii, a acelei dragoste spontane, impudice și mistuitoare, care nu se născuse, desigur pe solul pietros al Noii Anglii, sol care se întindea sub ferestrele Pentlandilor. Un om care ridica în slavă dragostea trupească ! Un risipitor ! Un seducător ! Și, totuși acest bărbat era în stare să fie mistuit de acel foc minunat care putea fi bănuț, din filele îngălbenite și a cărui căldură o învăluia toată. Pentru întâia oară, ea își dădu seama ce eroism, ce noblețe și frumusețe erau conținute într-o pasiune atît de puternică. O clipă, ea avu impresia că această lectură era un fel de pingărire. Această corespondență dădea pe față că și Jared Pentland își socotea nevasta drăguță ca un obiect de valoare, al cărui preț era frumusețea, iar dragostea îi dădea satisfacții senzuale și împodobește cu strălucire casa și masa lui. (Era una din manifestările pe care Sabina o numea „instinct de proprietate al micii burghezii“).

El o iubise, desigur, urînd-o în același timp, în felul cum iubea și ura Higgins pe frumoasa iapă murgă. Fusese mîndru de ea și o urise, pentru că știa că are o astfel de putere asupra lui, încît făcea din el ce voia. De-a lungul acestei întregi povești se simțea, neîncetat, prezența familiei pe al doilea plan... familia Pentland. Existau mereu observații în privința verilor, unchilor și mătușilor, ale căror bănuțeli și intervenții erau de temut.

„Și pe vremea aceea era așa !“ se gîndi Olivia.

Pe de altă parte, află că această legătură începuse la Roma, cînd Savina Pentland poza pentru portretul pe care-l picta Ingres. Toby Cain asista la ședințe și după aceea ea îl însoțea acasă ; cînd se întoarseră în casa de la Durham, care atunci era aproape nouă și cea mai mare dintre toate reședințele de vară din Noua-Anglie, ei se întâlneau la Brook Cottage, pe care Olivia îl putea zări totdeauna de la ferestrele ei, la Brook Cottage care, după catastrofă, fusese cumpărat de bunicul Sabine și după aceea se părăginise și fusese restaurat, luînd o înfățișare prea nouă, prea strălucitoare și vulgară, datorită gustului lui O'Hara. Era o poveste uluitor de complicată și încălțată, care își avea originea cu mult în urmă, departe în trecut și părea că interesează pe toți cei din Pentland.

„La Pentland, — își spuse Olivia, — arborele vicții are rădăcini care se afundă adânc în trecut ; nu sînt ramuri noi, nici vîrstare tinere și puternice“.

Ea ajunsese în sfîrșit la ultima scrisoare în care descoperi aceste rînduri, uluitor de revelatorii :

Dacă ai știi ce bucurie simt cînd îmi scrii că e al nostru copilul, că e absolut sigur, că nu încapă nici o îndoială ! Copilul e al nostru — numai al nostru : el n-are nici o legătură cu dînsul. N-aș putea îndura gîndul ca el să creadă că e al lui copilul, dacă această convingere greșită nu ți-ar asigura liniștea ție. Acest gînd mă chinuie, dar am puterea să-l îndur, căci astfel n-ai de ce să te temi, ești la adăpostul oricărei bănuieli.

Încet, concentrîndu-și atenția, ca și cînd nu-și putea crede ochilor, ea reciti aceste rînduri de la un capăt la altul, apoi își duse mîinile la frunte, ca cineva căruia i se face rău și care simte că-și pierde mințile.

Încercă să vadă limpede în zăpăceala gîndurilor ei : „Savina Pentland, după cît știu, n-a avut decît un copil, unul singur. Și acest copil e băiatul lui Toby Cain“.

Nu încăpea îndoială, era scris acolo, negru pe alb. Copilul era băiatul lui Toby Cain și al unei femei născută Savina Dalgado. Nu era un Pentland și nici unul din descendenții ei nu era un Pentland... nici unul. Ei nu erau deci Pentlandzi, decît doar dacă urmașii Savinei și ai amantului ei s-ar fi căsătorit cu Brahmanii care aveau în toate ramurile, sîngele Pentlandezilor. Ei nu erau din această rasă și, totuși, prin purtarea lor, felul lor de a vedea și tradițiile lor, erau, în mod vădit, Pentlandzi. Niciodată Olivia nu fusese uimită de influența peste măsură de mare a acestei atmosfere, influență pe care o sufereau cu toții, — de această mulțime de prejudecăți, convingeri, vanități și mici neliniști. Era o lume de neclintit, atît de puternică, de rigidă, încît făcuse din familia Pentland, oameni ca Anson și mătușa Cassie și chiar ca socrul ei. Oameni, care nu erau cîtuși de puțin Pentlandzi, deveneau. Acum i se părea că o putere năprasnică, de neînvins, domnea în această casă veche și era întipărită chiar în însuși pămîntul acesta vast, care se întindea dincolo de ferestre.

În mijlocul acestei viziuni, ea fu cuprinsă de o poftă ne bună de a rîde, căci deodată îi veni în minte imaginea lui Anson, care își puneă tot sufletul în acel panegiric grandios

care se numea *Familia Pentland și colonia de la Massachusetts Bay*.

După aceea, pe măsură ce se risipea emoția primei lovituri, ea se incredința, în curînd, că aceste petice de hîrtie îngălbenuite erau un fel de mașină infernală, în stare să determine prăbușirea unei lumi întregi. Ce avea să facă cu acest mic teanc? — ciudat simbol al unei puteri care izbutea să triumfe în toate luptele, fie direct, ca în cazul Savinei și aman-tului ei, fie răzbuindu-se asupra sufletului sau trupului cum o dovedea biata minte scormonitoare și intrigantă a matusii Cassie... Povestea întunecată a lui Horace Pentland, nebunia bătrînei din aripa de Nord și chiar acele groaznice slăbiciuni în timpul cărora beția îl reducea aproape la starea de brută pe un bărbat cu un caracter atît de ales ca John Pentland, erau tot atîtea dovezi a existenței acelei forțe.

S-ar fi spus că o rază foarte strălucitoare de lumină, fusese proiectată spre șirul lung de strămoși. Ea socotea acum că, pentru a avea valoare, sub raportul adevărului, opera lui Anson trebuia să fie scrisă din nou la lumina acestei lupte care punea față în față forțele pe care le proslăvea Toby Cain, acel ticălos bețiv, — cu cealaltă putere de temut pe care ea credea că o vede peste tot la lucru în jurul ei, și care, încetul, cu încetul, punea și asupra ei pecetea, cu toată împotrivirea pe care o arăta. Era vechea luptă care angaja pe acei care voiau să-și găsească plăcerea în lumea asta, cu acei care nădăduiau totul de la făgăduiala fericirilor unei alte lumi.

Ea îl vedea pe Anson scriind în cartea lui: „Generația actuală e înfățișată de Cassandra Pentland Struthers (doamna Edward Cain Struthers), văduvă care s-a distins prin credința ei față de biserica episcopală și prin înfăptuirea binelui și a operelor caritabile. Ea locuiește iarna la Boston, iar vara în casa ei de la țară din împrejurimile Durhamului, în mijlocul pămînturile smulse deșertului de cel dintîi Pentland, eminen-tul întemeietor al familiei americane“.

Da, Anson se va sluji de aceste cuvinte. Iată portretul pe care îl va face bătrînei care era jos și aștepta, nădăjduind în fiecare clipă, că Olivia o să coboare ca să-i anunțe o nouă nenorocire... a acestei bătrîne virginale, care distrusese viața bărbatului ei și ținea prizonieră, de peste treizeci de ani, pe acea biată nevinovată, domnișoara Peavey.

Șoaptele glasului se stinseră curînd și, privind pe fereastră, Olivia văzu că de data asta învinsese matusa Cassie. Era în

grădină și avea ochii ațintiți asupra aleii de la intrare, cu obrazul înăsprit de expresia de răutate pe care o lua uneori, când se credea singură. În depărtare, la capătul aleii cufundate în umbră, silueta Sabinei se îndepărta alene în direcția lui Brook Cottage.

Sabina făcea mai mult sau mai puțin parte din familie, crescuse în această atmosferă, în care tradiția era atât de puternică încât transforma în Pentlandzi pe oameni care nu erau cîtuși de puțin Pentlandzi. „Poate, — se gîndi Olivia — și existența frămîntată și nenorocită a Sabinei s-ar explica prin acest antagonism. S-ar putea ca întorcîndu-te în trecut, în istoria acestei familii, să izbutești să descoperi cauzele urii Sabinei pentru această lume din Durham și ce pricini au îndemnat-o să se întoarcă printre oamenii pe care-i urăște cu înverșunare, aproape cu fanatism, după imboldul firii ei pasionate căci, de fapt, ea nu e lipsită de oarecare cruzime rece“

Văzînd-o pe Olivia coborînd treptele scării, mătușa Cassie se întoarce și se apropie repede de ea, s-o întrebe, prevenitoare :

— Ei bine, ce face biata ființă ?

Cînd Olivia îi răspunse : „Acum e liniștită... doarme“, ea păru, dezamăgită.

Zise, cu un oftat adînc :

— Ah ! o să trăiască veșnic. O să supraviețuiască multă vreme după ce eu mă voi fi dus după iubitul meu Struthers.

— Așa se întîmplă cu bolnavii, — răspunse Olivia, ca să spună ceva, — iau atîtea măsuri de prevedere !

Aproape numaidecît, ea se gîndi : „Ia te uită, îmi joc și eu rolul în comedia familiei, vorbesc ca și cînd ea n-ar fi ne bună, ci numai bolnavă“.

Ea nu avea nici o pică împotriva bătrînei veșnic agitată ; într-adevăr, uneori i se părea că are oarecare dragoste pentru mătușa Cassie, asemănătoare aceleia pe care ți-o inspiră un animal, sau o mobilă, de care îți amintești că l-ai văzut sau ai văzut-o aproape totdeauna acolo. De altfel, în această clipă, persoana mătușii Cassie, micul punct care o înfățișa pe Sabina, grădina însoțită plină de flori... toate aceste lucruri i se păreau melodramatice și ireale, căci era încă înconjurată de Pentlandzii de pe vremea Savinei și a lui Toby Cain. Îi era cu neputință să-și fixeze atenția asupra mătușii Cassie și a emoțiilor ei.

Bătrîna spuse :

— Se pare că v-ați împrietenit toți cu O'Hara. (Unde voia ea să ajungă acum ?).

— E foarte firesc — răspunse Olivia. E simpatic, deștept și, în felul lui, e chiar o personalitate însemnată.

— Da, vorbeam adineauri cu Sabina și am sfîrșit prin a admite că poate mă înșelasem în privința lui. Ea socotește că e un om foarte înzestrat, care are un mare viitor.

După cîtva timp, ea adăugă, cu ton nepăsător, ca și cînd ar fi fost vorba de vreo observație oarecare :

— Dar trecutul lui ? Vreau să spun, de unde vine ?

— Știu. Mi-a povestit totul. Iată de ce am întîrziat azi dimineată.

Mătușa Cassie tăcu o clipă, ca și cînd era cufundată într-o problemă serioasă. În sfîrșit, se hotărî :

— Mă întrebam dacă e bine să-l vezi atît de des. Are o reputație proastă în privința legăturilor lui cu femeile... Cel puțin așa mi s-a spus.

Olivia rîse :

— Dumnezeu!e, mătușa Cassie, sînt destul de matură. Știu bine ce am de făcut.

— Desigur, nici nu mă îndoiesc.

Ea își privi nepoata cu un zîmbet dezarmant, plin de o suavitate creștinească.

— Pentru nimic în lume, n-aș vrea să-ți închipui că mă amestec în chestii care nu mă privesc. Ar fi ultimul lucru care mi-ar trece prin minte. Dar e interesul dumitale, sînt sigură că această distracție e foarte nevinovată ; toți acei care te cunosc, draga mea, n-ar îndrăzni să gîndească altfel. Dar ce o să se spună ? A fost un scandal cu dînsul, cred că acum opt ani... un scandal într-o casă cu renume prost. (Ea rosti aceste cuvinte : „întro casă cu renume prost“, ca și cînd i-ar fi pricinuit o suferință de neîndurat, ca și cînd i-ar fi ars buzele).

— Se prea poate. Cei mai mulți oameni... oameni politici, își vîd de multe ori numele amestecat în clevetiri supărătoare. Asta face parte din cariera lor, mătușă Cassie.

Ea rămase uimită de activitatea desfășurată de bătrînă, vîzînd că-și dăduse osteneala să scormonească în trecutul îndepărtat al lui O'Hara, ca să găsească vreo pată oarecare. Nu se

îndoia că învinovățirea adusă de mătușa Cassie era întemeiată, căci ea nu mințea niciodată cu intenție ; era totdeauna un grăunte de adevăr în spusele ei, cu toate că, uneori, exagerările ei izbuteau atît de bine să ascundă acel grăunte, încît era cu neputință să-l descoperi. În ce-l privește pe O'Hara, un asemenea fapt putea fi foarte adevărat. Nu te puteai aștepta ca femeile să joace pe lîngă dinsul rolul pe care-l jucau cînd era vorba de Anson.

— Spun asta numai ținînd seamă de ceea ce va zice lumea — repetă bătrîna.

— Am ajuns să gîndesc că părerea oamenilor nu mai are nici o însemnătate...

Mătușa Cassie începu deodată să culeagă un buchet de pe aleea care era lîngă dînsa :

— Oh ! nu sînt preocupată din pricina dumitale, draga mea Olivia, dar uneori trebuie să te gîndești și la alții. E vorba despre Sybil, Anson și chiar numele Pentlandzilor. Niciodată n-a apăsât asupra lor cea mai neînsemnată bănuială.

„Este de necrezut“, se gîndi Olivia, „să auzi pe cineva făcînd o astfel de afirmație“. Pretutindeni, în altă parte, ar fi fost de necrezut. Îi venea poftă s-o întreb : „Ei bine, și frațele dumitale și bătrîna doamnă Soames ?“ Și la asta se adăuga mărturia scrisorilor, pe care le încuiase în toaleta ei.

În clipa aceea, Peters se ivi în pragul ușii ca să anunțe prînzul. Olivia se întoarse spre mătușa Cassie.

— E de la sine înțeles, că rămîi.

— Nu, trebuie să plec. Nu mă așteptați.

Olivia reluă atunci replicile vechii scene pe care o juca de atîția ani, stăruind ca mătușa Cassie să rămînă la masă.

— Nu ne supără deloc — zise ea. — un tacîm în plus și asta-i tot.

Urma o serie întreagă de argumente, pe care ea le știa pe de rost de multă vreme. În cele din urmă mătușa Cassie se lăsa convinsă, ca și cînd și-ar fi consumat toată împotrivirea. Și Olivia îi spunea lui Peters, care juca și el de ani de zile rolul de figurant :

— Adaugă un tacîm pentru doamna Struthers !

Mătușa Cassie avea totdeauna de gînd să rămînă. Să mănînce în altă parte însemna economie de bani și de osteneală, căci domnișoara Peavey nu mîncea mai mult decît o pasăre, cel

puțin pe față, afară de asta bătrîna avea multe lucruri de lămurit la Pentland și să ia noi măsuri. În realitate, ea n-ar fi putut fi smulsă de acolo decît cu forța.

Intrînd în casă, mătușa Cassie, care ținea în mînă un buchet, spuse, așa, într-o doară :

— L-am întîlnit azi dimineată pe șosea pe băiatul lui Mannering și i-am spus să vină astă seară. M-am gîndit că asta nu te-ar supăra. Știi că o iubește mult pe Sybil.

— Nu, într-adevăr, — răspunse Olivia — nu mă supără deloc ; dar mă tem că Sybilei nu-i prea pasă de el.

CAPITOLUL VIII

Moartea lui Horace Pentland nu era un eveniment care se putea trece sub tăcere, cu ajutorul unui mijloc atît de simplu ca o înmormîntare aproape secretă ; vestea se răspîndi și fu împărtășită aproape pretutindeni de doamnele, dornice de a reaminti toate amănuntele acestui scandal din familia Pentland, ca să se răzbune pe mătușa Cassie. Căci ea era totdeauna cea dintîi ca să răspîndească veștile proaste în obște. Știrea ajunse chiar pînă în biroul redacției ziarului *Transcript* ; se cerură informații pentru un necrolog asupra răposatului care în definitiv făcea parte din cele mai renumite familii din Boston. Apoi, fantoma lui Horace Pantland apăru deodată, în locul cel mai neașteptat — la Brook Cottage.

Într-o dimineață caldă, această fantomă o urmă pe Sabina, cînd ea urca aleea lungă, ca s-o găsească pe Olivia ascultînd-o pe mătușa Cassie. Olivia observă că Sabina înainta cu pași sprinteni, neobișnuiți la ea, și nimic în atitudinea ei nu evoca nepăsarea ce o caracteriza. Cînd ajunse pe treptele terasei strigă, cu ochi strălucitori : „Am vești... de la vărul Horace“.

Ea savura această clipă și văzîndu-i mulțumirea, mătușa Cassie, care o cunoștea bine, trebuia să fie stăpînită de teamă. Nu se grăbi să le împărtășească ceea ce știa ; întîi se interesă de sănătatea mătușii Cassie, apoi se așeză comod într-unul din fotoliile de răchită. Devenise maestră în arta de a chinui pe bătrînă, ținînd-o încordată, ca să se bucure, fără să piardă

nici o fărîmitură, din efectul destăinuirii ei. Ea nici nu se grăbi, cu toată expresia fizionomiei mătușii Cassie, care luase înfățișarea cuiva care simte un miros neplăcut în apropierea lui.

În sfîrșit, după ce aprinse o țigară și mișcă scaunul, spre a se adăposti de soare, Sabina spuse cu glas nepăsător :

— Vărul Horace mi-a salvat averea.

O expresie de mare ușurare destinse trăsăturile mătușii Cassie, expresie ce însemna : „Ei, doar atîta ?“. Ea rîse — și rîsul ei era aproape un rînjat batjocoritor — și spuse :

— Asta-i tot ? Îmi închipui că moștenirea e mică.

Olivia se gîndi numaidecît că bătrîna ar fi trebuit să se ferească să dea astfel de răspuns potrivniciei ei ; spusese, într-adevăr, ceea ce aceasta voia s-o facă să spună.

Sabina răspunse :

— Dar te înșeli, mătușă Cassie. N-a lăsat bani ci mobilier... mobilier și bibelouri ; e o colecție minunată. Am admirat-o chiar eu, cînd m-am dus să-l văd pe Menton.

— N-ar fi trebuit să te duci niciodată... Desigur că ai pierdut orice simț moral, Sabino. Ai uitat ce te-am învățat cînd erai fetiță.

Sabina nu-i răspunse nimic la asta.

— El avea o pasiune pentru lucrurile acestea și i-au trebuit douăzeci de ani ca să le adune.

— Nu cred să aibă mare valoare, ținînd seama de banii de care dispunea... n-avea decît ceea ce îi dădeam noi ca să trăiască.

Sabina zîmbi din nou, batjocoritor, poate fiindcă triumfa ușor în lupta cu mătușă Cassie.

— Și aici te înșeli, mătușă, aceste obiecte au o mare valoare... care depășește cu mult ce a plătit el, căci în colecție sînt piese pe care nu le-ai putea cumpăra nicăieri, la nici un preț. Ea se opri o clipă, ca să lase să singereze rana.

— E o colecție de o valoare neprețuită, o știu bine, căci, obișnuiam să-l vizitez pe unchiul Horace cînd mergeam la Roma. L-am văzut mai des decît oricare din voi. Avea un gust desăvîrșit în materia asta. Se pricepea bine.

Olivia nu lăsa să-i scape nimic din scenă și în adîncul sufletului ei se distra. Era vădit că Sabina triumfa în această împrejurare și-și dădea bine seama de acest lucru. Se bucura din plin de izbîndă și n-o slăbea din ochi pe mătușă Cassie, care trecea prin toate chinurile iadului, la gîndul

că o asemenea moștenire scăpa rudelor apropiate, ca să cadă în mîna unuia atît de îndepărtate și atît de dușmănoase. Era, într-adevăr, un Dumnezeu cu nimic mai prejos decît pierderea istorică a colierului de perle și smaralde al Savinei Pentland, care zăcea în fundul oceanului Atlantic. Averea aceasta, care ar fi trebuit să se adauge la aceea a familiei, era pierdută pentru totdeauna.

Sabina desfăcu încet scrisoarea, bucurîndu-se de foșnetul hîrtiei, ca și cum ghicea că de fiecare dată un fior dureros trecea de-a-lungul șirei spinării bătrînei.

— E avizul de expediție al vămii — zise ea, arătîndu-le pe rînd cele cinci pagini lungi. Sînt cinci pagini... totul poate fi evaluat cam la șaptezeci și cinci de mii de dolari... Fi-rește, nu sînt nici un fel de drepturi de plătit, pentru că toate obiectele sînt antice.

Mătușa Cassie tresări, ca și cînd ar fi simțit un junghi neașteptat, iar Sabina continuă.

— A lăsat chiar o sumă pentru cheltuielile de transport, care sunt în întregime plătite, afară de patru sau cinci bucăți de dimensiuni mari, care așteaptă la Menton. Sunt optspre-zece lăzi în total.

Ea începu să citească unul cîte unul articolele... scrinuri, dulapuri, scaune, mese, lustre și tablouri, bibelouri de bronz, cristaluri de jad... care alcătuiau lista lungă a obiectelor, pe care Horace Pentland le adunase, în anii exilului, cu dragostea și stăruința unui amator. Tocmai în mijlocui lecturii, mătușa Cassie, neputîndu-se stăpîni mai multă vreme, exclamă :

— Socot că-i un nerecunoscător, un nerecunoscător jos-nic. Moștenirea revenea, de drept, iubitului meu frate, care l-a ajutat în toți anii ăștia. Nu văd de ce a lăsat-o unei veri-șoare atît de îndepărtate ca dumneata.

Sabina scotoci din nou în plic :

— Așteaptă — zise ea — își motivează actul... chiar în testament.

Ea despături un exemplar din acest document și după ce căută o clipă, citi :

— Verișoarei mele Sabina Callendar (Doamna Cain Calen-dar) domiciliată în strada Tilsit la Paris, Franța, și la New-port, Rhode-Island, las moștenire toate colecțiile mele de mo-bile, tapițerii, bibelouri etc., drept recunoștință a bunătății pe care a arătat-o față de mine mulți ani de zile și ca să-i mul-

țumesc pentru dovezile de credință și simpatie, într-o vreme cînd restul familiei se purta cu mine ca și cînd aș fi fost un proscris.

Mătușa Cassie își ieși din fire :

— Cum ne-am fi putut purta altfel cu el decît cum te porți cu un proscris ? Era un ticălos, un ingrât. A trăit toată viața lui jalnică din banii Pentlandzilor.

Ea se opri, ca să-și tragă răsufarea.

— I-am spus totdeauna iubitului meu frate că două mii cinci sute de dolari era mult mai mult decît îi trebuia lui Horace Pentland. Și iată ce întrebuițare le-a dat ; s-a folosit de ei ca să jighească oamenii care au fost buni cu dînsul.

Sabina puse din nou hîrțile în plic și, ridicînd ochii, zise, cu glasul ei aspru și metalic :

— Nu banii sînt totul, ți-am mai spus odată, mătușă Cassie. Am repetat totdeauna, că asta-i ceea ce strică Pentlandzilor... și, deci, aproape tuturor oamenilor din Boston... întîi e originea lor de negustori din mica burghezie și după aceea faptul că n-au pierdut niciodată vreuna din virtuțile acestei clase, mai ales în ce privește banii. Ei se mîndresc că trăiesc din ceea ce le aduc veniturile lor. Nu, banii nu sînt ceea ce dorea Horace Pentland ; el cerea puțină considerație, simpatie și înțelegere. Socotesc că ați fost plătiți cu dărnicie pentru nenorociții aceia de două mii cinci sute de dolari pe care îi trimiteați în fiecare an. Taina și uitarea prețuiau mult mai mult.

Vorbele ei fură urmate de o lungă tăcere și Olivia, întorcîndu-se spre Sabina, încercă să-i impute cu privirea că vorbise în astfel de termeni cu bătrîna. Mătușa Cassie era învinsă în chip jalnic, nu numai de Sabina, ci și de Horace Pentland, care știuse să se răzbune atît de abil, multă vreme după moartea sa, lovind Pentlandzii în dragostea lor pentru bunurile pămîntene și în instinctul lor de proprietate.

Ochii verzi ai Sabine străluceau de izbîndă. Ea o făcea pe mătușa Cassie să ispășească, una cîte una, toate suferințele îndurate în cursul copilăriei ei nenorocite și încă nu sfîrșise !

Olivia, care urmărea conflictul ca martor dezinteresat, se simți cuprinsă, deodată, de milă față de bătrîna. Ea puse capăt acestei tăceri, rugînd pe cele două adversare să rămînă la masă, dar de data asta mătușa Cassie refuză, cu toată sinceritatea și Olivia nu stăruî. Mătușa Cassie nu putea îndura să

vadă chipul ironic al Sabinei înainte de a se odihni, pentru ca să recapete tăria de a se ține bine. În dimineața aceea părea deodată obosită și bătrînă. Nestăvilitul ei spirit de intrigă, care o însuflețea de obicei, părea că o părăsise și nu mai era pregătită să pornească la luptă.

Vechea mașină cocoțată pe roți apăru pe alei ; pe bancheta din fund se lăfăiau rotunjimile domnișoarei Peavey, înconjurată de patru pekinezi care schelălăiau. Vălurile în care se înfășura în asemenea ocazii, fluturau în urma ei. Mătușa Cassie se ridică și o sărută ostentativ pe Olivie, apoi se întoarse și se adresă Sabinei, pornind de la punctul esențial al întrebării :

— Am spus totdeauna iubitului meu frate, că două mii cinci sute de dolari erau mult prea mult pentru Horace Pentland.

Mașina o porni într-un zgomot de fierărie veche și Sabina, punînd scrisoarea pe masă lingă dînsa, zise :

— E de la sine înțeles că nu vreau lucrurile vărului Horace, dar sint foarte hotărîtă ca nici ea să nu le aibă, căci altfel bietul bătrîn s-ar răsuci în mormînt. De altminteri, într-o casă plină de franjuri, scufițe și amintiri de-ale unchiului Ned, ea nici n-ar ști ce să facă cu ele. Le-ar vinde pur și simplu și ar investi banii în acțiuni sigure.

— Nu se simte bine... biata mătușă — zise Olivia. Dacă s-ar fi simțit bine, n-ar fi chemat mașina s-o ia. S-a prefăcut toată viața că e bolnavă și acum cînd e într-adevăr, e îngrozită la gîndul morții. Nu e în stare s-o înfrunte cu seninătate.

Același zîmbet crud și necruțător lumină chipul Sabine :

— Acum că a sosit clipa, ea nu crede de loc în paradis, în doctrina pe care a predicat-o toată viața.

Urmă o scurtă pauză, apoi Sabina adăugă cu ciudă :

— O să-l piseze cu siguranță și pe Sfîntul Petru.

Dar ochii negri ai Oliviei nu exprimau decît tristețe, tristețe față de existența neînsemnată și zadarnică a mătușii Cassie, care întorsese de la început spatele vieții, chiar mări-tîndu-se : nu se căsătorise cu Struthers decît din comoditate. Olivia se gîndea cît de meschină și pustie îi fusesec viața ei ; acum că se apropia de sfîrșit, se gîndea cît era de lipsită de amintiri, de bogății sufletești.

Sabina vorbi din nou :

— Știu că-ți spui că sînt lipsită de inimă ; dar nu știi cît de crudă s-a arătat ea față de mine... ce mi-a făcut cînd eram copilă.

— Din cauza ei am plecat în lume — continuă glasul aspru al Sabinei, — hrănită numai cu idei greșite, adorînd, cu puțină credință pe care am avut-o vreodată, zei falși, încredințată că măritișul nu era decît un contract de afaceri încheiat între două ființe care aveau avere. Ea făcea să treacă neștiința drept nevinovăție și cita Biblia și pe filosoful acela cu meditații muiate în apă de trandafiri, — iubitul domn Emerson — de cîte ori îi puneam o întrebare directă și cu bun simț.

Patima care făcu să răsune glasul metalic, îi dădu o căldură și o armonie neobișnuite.

— Nici nu știi cît este de răspunzătoare ea de viața pe care am dus-o. Ea și toți cei de-o seamă cu ea au distrus singura mea șansă de fericire, de mulțumire. Ea m-a făcut să-mi pierd soțul... Ce puteam face în fața unui bărbat care venea dintr-o lume mai veche, mai cuminte... dintr-o lume unde se priveau lucrurile în față, cinstit, așa cum sînt privite adevărurile față de un bărbat care cerea femeilor să fie femei și nu niște iceberguri ? Nu, n-am să-i iert niciodată.

Ea se gîndi cîteva clipe, apoi adăugă :

— Și tot ce făcea, toate cruzimile de care era vinovată, toate neroziile pe care le predica, erau totdeauna în numele datoriei și „ pentru binele tău, draga mea“.

Deodată, cu un zîmbet amar, își schimbă cu totul atitudinea și-și reluă aerul de nepăsare și plictiseală aproape deznădăjduită.

— Nu pot să încep să-ți povestesc totul, draga mea... E prea multă vreme de atunci. Ne-am născut aici dintr-o ramură putredă... sau mai degrabă uscată, căci n-aveam niciodată destul sînge în vene ca să între în descompunere... Sîntem prea departe de izvoare... Îți făgăduiesc că n-am să te mai plictisesc niciodată cu poveștile astea.

Olivia, care o asculta, ar fi vrut să răspundă : „Nu știi ce sînge arzător a dat naștere Pentlanzilor... nu știi că nu sînt de loc Pentlandzi, ci copiii Savinei Dalgade și ai lui Toby Cain... dar acest fapt n-a schimbat nimic... aerul, chiar pămîntul Noii Anglii i-a transformat cu totul, le-a uscat sufletele“. Dar era nevoită să tacă, fiindcă, instinctul ei o înștiința că nu trebuia ca puțin scrupuloasa Sabina să afle ceva de lucrul acesta.

— Asta nu mă plictisește, răspunse Olivia, cu glas potolit. Nu mă plictisește, căci înțeleg prea bine.

— În orice caz, tot vorbind despre trecut, ne-am stricat o zi frumoasă.

Sabina aprinse altă țigară și spuse, deodată cu alt ton :

— A ! fiindcă veni vorba de mobilele acelea. Olivia, eu nu le vreau. Am o casă plină de mobile la Paris. N-aș ști ce să fac cu ele și nu cred că aș avea dreptul să distrug ansamblul sau să le vînd. Aș vrea ca tu să le ai aici. Horace Pentland ar fi fost mulțumit să-ți revină ție și lui John, vărul lui vîrstnic. Ai avea un pretext foarte bun să te descotorosești de acești mastodonți victorienți și de mobilele astea groaznice americane din prima epocă. Mulți oameni cumpără astfel de lucruri. Cele mai frumoase nu sînt decît imitații proaste ale adevăratelor antichități pe care le colecționa Horace Pentland ; așa că mai bine să le ai pe cele adevărate.

Olivia protestă, dar Sabina stăruie, abia lăsîndu-i răgaz să vorbească :

— Așa vreau eu să fie. Ai să primești, ca să-mi faci plăcere... și la urma urmei, locul mobilelor lui Horace Pentland e aici... în casa Pentlandzilor. Am să aleg unul sau două bibelouri pentru Theresa și tu ai să păstrezi restul, cu condiția expresă, ca nimic, nici măcar un medalion sau o tabacheră, să nu ajungă la mătușa Cassie. L-a urît atîta cît a trăit ! Ar fi nedrept ca după moartea lui, ea să aibă ceva care i-a aparținut. De altfel — adăugă ea — cîteva mobile ar contribui mult să înveselească locuința, care a păstrat un aspect rece și pustiu. I-ar trebui o notă de eleganță, de lux — Familia Pentland n-a cunoscut niciodată fastul, ca și întreaga Nouă Anglie, din cauza acestui principiu de economie.

2

Aproape în aceeași clipă cînd Olivia și Sabina treceau pragul vechii case, ca să se ducă să mănînce, siluetele Sybillei și a lui Jean se profilau în zare, pe creasta colinei mari și golașe, ce străjuia cimitirul orașului. Scăpînd, în sfîrșit, de privirile curioase ale stăruitoarei Theresa, ei se urcaseră pe colină ca să mănînce în aer liber.

Ajungînd pe marginea colinei, ei se opriseră tulburați în fața acestei mari întinderi. Ziua era caldă, bătea din largul mării și o briză înviorătoare și răcoroasă. Sybil își scoase pălăria și o aruncă pe iarbă, lăsînd briza să-i ciufulească părul negru, care-i acoperi obrazul ; în aceeași clipă, Jean, cuprins de un imbold neașteptat, îi luă cu blîndețe mîna. Ea nu încercă să și-o retragă ; rămase nemișcată, sensibilă doar la frumuse-

tea sălbatică a universului ce se întindea la picioarele lor și la prezența tinărului de lângă ea. Impresia chinuitoare de singurătate și descurajare, se risipise ; acolo, pe creasta aceea roșcată de deal, văzînd desfășurîndu-se acel spațiu imens la picioarele lor, ea avu sentimentul că erau cu totul singuri... cea dintîi și cea din urmă pereche din lume. Știa că i se întîmplase un lucru minunat, simțea o fericire atît de desăvîrșită și care depășea atît de mult visele cele mai romantice ale imaginației ei, încît i se părea aproape ireală.

Un stol de pescăruși albi, strălucitori, venind dinspre mare, se înălțară spre ei, scoțînd țipete ascuțite ; ea spuse atunci :

— Am face bine să căutăm un loc unde să ne așezăm.

Luînd locul Sabinei, ea se însărcinase să-i arate lui Jean acel mic colț al patriei ei ; și în ziua aceea, ci veniseră să admire privescînd ce se vedea de la cimitir și să descifreze vechile inscripții roase de vreme de pe pietrele funerare. Intrînd în cimitir, ei se găsiră imediat înaintea locului atribuit, cu veacuri înainte, emigranților care purtau numele de Pentland — loc aproape în întregime ocupat acum de șirurile de morminte bine aliniate. Se oprise la ultimele două, cu înfățișare încă nouă și acoperite de pămînt proaspăt răscolit, și ea începu să facă în tăcere două buchete mari de flori, pe care le adusese din grădina mamei sale.

— Iată-l pe al lui — zise ea arătînd mormîntul de la picioare. E al fratelui meu, Jack.

Celălalt e al vărului Horace, pe care nu l-am văzut niciodată. A murit la Menton... era văr bun cu bunicul meu.

Jean o ajută să umple cu apă cele două vase și să aranjeze florile. După ce sfîrși, ea se ridică, oftînd și, stînd în picioare lângă el, foarte zveltă, îi mărturisii :

— Aș fi vrut să-l fi cunoscut și tu, Jean. L-ai fi iubit. Era totdeauna bine dispus, totul îi făcea plăcere... numai că puterile lui nu-i îngăduiau să facă mare lucru ; stătea întins pe pat sau se așeza pe terasă, la soare.

Ochii i se umplură de lacrimi ; nu plîngea moartea fratelui ei, ci nenorocirea existenței pe care o dusesese.

Jean, cuprins de milă, îi luă din nou mîna și de astă dată i-o sărută ; cu acea eleganță, care trăda educația lui străină, cînd făcea astfel de gesturi. Se cunoșteau mai bine acum, mult mai bine decît cînd se întîlniseră pe malul rîului în dimineața aceea strălucitoare ; uneori, ca în această clipă, cuvintele erau de prisos, ar fi rupt vraja nespusă care-i învăluia. Erau mai

puțin intimidată decît impresionată de acest sentiment care-î cuprinsese. În clipa aceea, Jean ar fi vrut s-o păstreze totdeauna astfel, să rămînă cu dînsa pe colina aceea înaltă și stearpă, ca s-o ocrotească și s-o simtă totdeauna așa, alături de dînsul, brațul ei atingîndu-l pe al lui. În acest loc părăsit, ei ar fi la adăpostul chinurilor și grijilor de care bănuia, în chip nedeslușit, că nu poți scăpa în viață.

Pe cînd mergeau pe alea îngustă ce șerpuia între două șiruri de morminte vechi, cu pietre roase și ciuntite, se opreau uneori să citească vreun epitaf pe jumătate șters de vremuri, scris în limba aceea viguroasă, de o salvare biblică, de care se slujeau cei dintii coloniști cutezători; erau cînd amuzați, cînd întristați de sentimentele care se găseau exprimate pe ele. Trecură prin fața a numeroși Sulherland, Featherstone, Cain și Mannering, toți deveniți de multă vreme pulbere, toți aparținînd familiilor bune din Noua Anglie, care se stabiliseră în acest colțșor de lume. În cele din urmă, ajunseră la un mic grup de morminte, pe care era săpat numele Milford. Nu erau altele mai proaspete, căci familia dispăruse de multă vreme din Durham.

Jean se opri deodată în mijlocul lor și, aplecîndu-se asupra unei lespezi de piatră, zise :

— Milford... Milford, e ciudat că pe unul din străbunii mei îl chema astfel și era originar din această regiune.

— Altădată erau mulți Milforzi aici, dar nu-mi amintesc să fi cunoscut vreunul.

— Străbunicul meu era un predicator — zise Jean — un congregaționist. A dus pe toți enoriașii în Middle West. Au întemeiat orașul unde s-a născut mama mea.

Sybil se gîndi o clipă.

— Nu cumva îl chema Josiah Milford ? întrebă ea.

— Da, ăsta-i era numele.

— Păi atunci venea din Durham. După plecarea lui, biserica își pierdu, încetul cu încetul, credincioșii. Mai există încă... e biserica cea mare, albă, cu o săgeată, pe Strada Mare, dar acum nu mai e decît un muzeu.

Jean rîse :

— Atunci nu sîntem chiar atît de depărtați unul de altul. E ca și cum am fi rude.

— Da, căci un Pentland s-a căsătorit odinioară cu o Milford; e multă vreme de atunci, cred că mai bine de o sută de ani.

Deodată ea se simți fericită de această descoperire ; poate și fiindcă Jean va fi socotit mai puțin un „nou venit“ printre Pentlandzi. Ar fi mai puțin greu să-i spună tatălui ei : „Doresc să mă mărit cu Jean de Cyon. Știi că strămoșii lui erau din Durham ?“

Cu siguranță că numele Milford l-ar impresiona, căci el avea cultul numelor... dar, de fapt, Jean nici n-o ceruse de nevastă. Pentru vreo pricină oarecare, el nu pomenise nimic de căsătorie ; această tăcere arunca o umbră asupra fericirii pe care o gusta fiind lângă dînsul.

— E caraghios — zise Jean, îndreptîndu-și deodată, așa cum se întîmplă bărbaților, toată atenția asupra acestei probleme. — Unii dintre acești Milforzi trebuie să fie strămoșii mei în linie directă și eu habar n-am care sînt.

— Cînd o să coborîm dealul — zise ea — o să te duc la templul cel vechi și am să-ți arăt inscripția în care se pomeneste de plecarea pastorului Josiah Milford și a enoriașilor săi.

Ea îi răspunsese, aproape fără să se gîndească la ce spunea, dezamăgită că această descoperire stricase perfecțiunea înțelegerii care-i unise cu cîteva clipe înainte.

Găsiră un mic povîrniș acoperit de o pajistă, unde frunzișul unui cireș sălbatic, pipernicit și strîmbat de vînturile marine îi adăpostea de arșița arzătoare a soarelui de vară. Sybil se așeză ca să deschidă coșul și să scoată din el tot ce adusese de mîncare : sandvișuri gustoase, pui și fructe. Acest picnic avea farmecul unei aventuri, se puteau crede într-o insulă pustie ; simpla sarcină pe care ea o îndeplinea îi procura o plăcere cu totul nouă, simțea un fel de bucurie stranie de a se jertfi pentru el, în timp ce dînsul o privea, avînd pe buze un zîmbet de admirație, pe care n-o tănuia.

Cînd ea pregătise totul, el se întinse pe iarbă, alături de dînsa, ca să mănînce cu pofta unui bărbat înalt și puternic, deprins cu exercițiile fizice violente. Masa fu tăcută ; nu schimbă decît puține cuvinte, contemplînd în același timp mlaștinile și marea. Din cînd în cînd ea observa că el o privea și că ochii lui albaștri se luminau de o licărire ciudată. Cînd sfîrșiră, dînsul se ridică, apoi se așeză iar, turcește, ca să fumeze ; peste puțin timp îi spuse, fără s-o privească :

— Adineauri, cînd am ajuns pe deal, m-ai lăsat să-ți iau mîna fără să te împotrivesți.

— Da — răspunse cu aprindere Sybil, cu inima palpitînd, speriată, dar plină de fericire.

— Oare pentru că... pentru că... — el își caută o clipă cuvintele și când le găsi, urmă repede : pentru că sentimentele tale sînt aceleași ca ale mele ?

Ea șopti încet : „Nu știu“ și deodată fu cuprinsă de o dorință neînvinsă de a plînge.

— Vreau să spun, — urmă el liniștit — că simt că noi sîntem făcuți unul pentru altul... cu desăvîrșire.

— Da, Jean...

El nu-i dădu răgaz să termine, ci continuă grăbit, tîrit de focul pasiunii lui tinerești :

— Aș vrea să n-avem nevoie să vorbim... cuvintele strică totul... Nu sînt destul de frumoase. Nu, trebuie să mă iei așa cum sînt, Sybil. Uneori sînt antipatic, nerăbdător, egoist... dar trebuie să mă accepți așa cum sînt. Am să încerc să mă îndrept. O să te fac fericită, aș face totul pentru dumneata. Și am putea pleca amîndoi oriunde în lume, o să fim totdeauna împreună, niciodată singuri... ca în această clipă, pe creasta asta !

Fără să-i mai aștepte răspunsul, el o sărută cu patimă, cu o dragoste plină de căldură, ceea ce o făcu să plîngă iar. Ea repeta, fără să se sature :

— Sînt atît de fericită, Jean, atît de fericită !

Apoi, rușinată, adăugă :

— Trebuie să-ți mărturisesc ceva... mi-era teamă că n-o să te mai revăd niciodată și din cea dintîi clipă n-am încetat să mă gîndesc la tine. De la început, de la prima întîlnire a noastră la Paris, am dorit ca inima ta să-mi aparțină.

El pusese capul pe genunchii ei și ea mîngia în tăcere părul lui des, roșu. În cimitirul acela care străjuia marea, ei se lăsară în voia iluziei cu care se leagănă tinerii îndrăgostiți... credeau că au atins ținta finală a vieții... și că în loc să înceapă, ea ajunsese în toată plenitudinea ei.

— Te așteptam mereu, Jean... După sosirea ta, cînd n-ai venit să mă vezi... am hotărît să merg să te caut... de teamă să nu-mi scapi din nou. Nu mi-a mai fost rușine... și afară de asta, m-am folosit și de o înșelătorie... În dimineața aceea, lîngă rîu... nu te-am întîlnit din întîmplare. Știam că stai acolo tot timpul. M-am ascuns în desiș ca să te aștept.

— Asta n-a schimbat cu nimic lucrurile. Și eu te doream.

El încruntă deodată sprîncenele, cu nerăbdare, și chipul i se întuneacă.

— Nimic nu te-ar putea face să te schimbi, nu-i așa ? Nici ce ți s-ar putea spune... nici evenimentele... absolut nimic ?

— Nimic — repetă ea — nimic pe lume nu m-ar putea schimba.

— Și ai părăsi țara aceasta fără părere de rău, ca să pleci cu mine ?

— Da. Bucuroasă chiar ; asta am dorit totdeauna. Aș fi mulțumită să plec.

— Chiar în Argentina ?

— Te-aș urma oriunde.

— Ne-am putea căsători foarte curînd... înainte de plecarea mea... și după aceea am pleca la Paris, s-o vedem pe mama.

El se ridică pe neașteptate și chipul lui luă o expresie ciudată, îngrijorată.

— E o femeie extraordinară, draga mea, frumoasă, bună și încîntătoare.

— Mi s-a părut încîntătoare... la Paris în ziua cînd... e femeia cea mai fermecătoare pe care am văzut-o vreodată, dragul meu Jean.

Ea avu impresia că el n-o mai ascultă. Vîntul se potolise, odată cu căldura după-amiezii ; în depărtare, pe marea de culoarea ametistului, cele două veliere, întrerupîndu-și cursa, stăteau nemișcate. Frunzele cireșului noduros păreau amortite de aerul înăbușitor. În jurul lor, universul întreg părea tăcut și neînsuflețit.

Întorcîndu-se spre dînsa, el îi luă miinile și o privi :

— Am să-ți spun ceva, Sybil... ceva care poate o să-ți displace. Dar aceasta nu trebuie să influențeze hotărîrea ta. La urma urmei, aceste lucruri interesează prea puțin.

Ea îl întrerupse :

— Dacă e vorba despre femei... mi-e totuna. Știu cit prețuiești, Jean. N-am s-o știu niciodată mai bine ca acum... mi-e tot una.

— Nu... ce vreau să spun n-are nimic de a face cu femeile. E vorba de mama mea. (El îi aruncă o privire pătrunzătoare). Vezi.. mama și tata n-au fost niciodată căsătoriți. Domnul de Cyon, un bătrîn de treabă, m-a adoptat doar... În realitate, n-am dreptul să port acest nume. Adevăratul meu nume e John

Shane. Părinții mei n-au fost niciodată căsătoriți, dar faptele nu sînt chiar așa cum par. Mama e o adevărată doamnă și ea, a refuzat să-l ia de bărbat pe tata pentru că... spunea ea... pentru că a băgat de seamă că nu era așa cum îl credea dînsa. El o imploră să se mărite cu el, spunînd că altfel viața lui o să fie distrusă... dar ea nu voia... nu pentru că era slabă, ci, dimpotrivă, pentru că era puternică. Cînd o vei cunoaște, ai să înțelegi.

Sybil ar fi fost mai adînc tulburată de această destăinuire, dacă nu s-ar fi lăsat tîrîtă de un imbold puternic de răzvrătire împotriva universului care o înconjura, împotriva prejudecăților și neînțelegerii care nu vor întîrzia (cumințenia ei precoce o înștiința de aceasta), să se unească împotriva lor. Datorită acestei stări de spirit, mama lui Jean devenea în ochii ei un fel de simbol eroic, o femeie vrednică de admirație.

— Nu e nimic, Jean, chiar nimic... de fapt aceste lucruri n-au nici o însemnătate... Viitorul e totul !...

Întoarse ochii și adăugă, cu glas încet :

— De altfel, ce am să-ți spun eu e mult mai rău. (Ea îi strînse mîna cu pasiune). — Aceasta n-o să te schimbe. N-ai să mă părăsești. Poate că și știi... că am o bunică care e ne-bună. De ani de zile e așa. A fost aproape toată viața așa.

El o sărută și o liniște.

— Nimic nu m-ar putea face să renunț la tine... nimic pe lume.

— Sînt atît de fericită, Jean... simt o astfel de pace... ca și cînd m-ai fi salvat, ca și cînd mi-ai fi schimbat toată viața. Uneori mi-era teamă...

Dar o umbră apăru pe neașteptate și-i întunecă fericirea... umbra care plutea totdeauna asupra Pentlandzilor.

— N-o să lași pe tatăl tău să ne despartă, Sybil... Îi sînt antipatic... Se vede cîte de colo.

— Nu ; am să-i rezist.

Ea se întrerupse pe neașteptate :

— Poate că ce am să-ți spun o să-ți pară îngrozitor... n-o să mă potrivesc în nici o privință tatei. N-am să mă las influențată de el ; și-a distrus viața lui, ca și pe a mamei... Îl deplîng. E atît de orb.. se ocupă de o mulțime de lucruri care nu merită osteneală.

Ei rămaseră multă vreme unul lingă altul, fără să-și vorbească. Sybil, cu ochii închiși, stătea sprijinită de el cînd îl auzi, deodată, exclamînd furios printre dinți : „Blestemata de

Theresa !“ și deschizînd ochii, zări pe creasta colinei, dincolo de mormintele care se păragineau, silueta bondoacă a Theresei, înarmată cu o plasă pentru fluturi și o tolbă plină de provizii. Ea stătea acolo, bine înfiptă pe picioarele ei îndepărtate și-i privea, în timp ce expresia batjocoritoare și amuzată îi lumina ochii cenușii. Îndărătul ei se grupa, în semicerc, o ceată mică de copii polonezi pe care ea îi recrutase, ca s-o ajute să vîneze cărăbuși. Amîndoi știau că ea îi urmase, într-adins, ca să-i spioneze și că va susține, cu un aer nevinovat, că se găsisse din întîmplare în drumul lor.

— Să-i spunem ? — întrebă Jean încet, dar tot furios.

— Nu... la Durham nu trebuie să spui niciodată nimic.

Farmecul se destrămase și Jean era furios. Ridicîndu-se, îi strigă Theresei :

— Du-te și caută-ți de jivînele murdare și lasă-ne în pace !

El simțea că Theresa, după pilda mamei ei, îi cerceta științific, cum ar fi făcut cu niște insecte.

3

Anson Pentland nu era rău de fire, nici chiar cu adevărat antipatic ; dacă se zbătea și se agita pentru sprijinul moralei, nu-l îndemna la aceasta nici un instinct vicios, pe care l-ar fi înfrînt. Într-adevăr, era un om lipsit de avînt, spontaneitate, un om șters, fără vlagă și care îmbrățișa cauza moralei pentru că aceasta făcea parte din tradițiile familiei și, în consecință, trebuia să fie susținută. După părerea Sabinei, el era mai rău decît un desfrînat nerușinat, era un pisălog, și un pisălog nu prea deștept, care nu vedea mai departe decît lungul nasului și nu ieșea din micul sector al universului în care își plasase averea. După ce, timp de patruzeci și cinci de ani privise același orizont, ajunsese să fie atins de o miopie care-l îndemna să socotească obiectele materiale înconjurătoare — casa lui, biroul lui, masa, tocul lui — ca obiecte rare, cărora numai titlul de accesorii ale vieții sociale din Durham le dădea strălucire. Dacă nimeni nu putea rivaliza cu dînsul în ce privește acel *savoir vivre* ¹⁾, era în schimb lipsit de *savoir faire* ¹⁾, de aceea tradiția, obișnuința, convențiile făcuseră din viața lui ceva sărăcăcios, care excludea orice inițiativă și personalitate și

¹⁾ În franțuzește în text

care se scurgea fără să se depărteze de neconținută rutină plictisitoare a faptelor și gesturilor zilnice. Aceasta era, probabil, originea milei care i-o inspira Sybillei.

Datorită cultului pentru datinile și obiceiurile lumii lui învechite, el își păstra seninătatea și se arăta chiar prietenos, atîta vreme cît nu era atacat în demnitatea lui, idol sfînt și complex care cuprindea casa sa, prietenii, cluburile, strămoșii și chiar modestele bunuri pe care i le lăsase tatăl lui. Totuși, această demnitate era un lucru fragil, care se distrugea ușor... ca și învelișul care o ocrotea. El o apăra cu o necurmată și neclintită vigilență.

El avea necaz pe O'Hara pentru că, își închipuia, probabil, că irlandezul îl privea, pe el și lumea lui, cu cinism ; O'Hara și cei de-un neam cu dînsul — democrați deci, socotea Anson, lepădăturile pămîntului erau aceia care distruseseră organizația perfectă, neschimbată și rigidă a vieții din Boston. Din aceeași pricină n-o putea suferi nici pe Sabina ; și numaidecît prinsese antipatie pentru tînărul de Cyon, pentru că acesta nu părea să se bizuie decît pe el însuși, se lipsea de demnități și renunța ușor la ele. Afară de asta, avea afinități adînci cu Sabina, O'Hara și Theresa, străina.

Olivia credea că bărbatul ei nu devenea aspru și nervos decît cînd se credea expus ironiilor. În clipele acelea nu mai era răspunzător de cuvintele și actele lui... își pierdea orice stăpînire de sine, ca în seara balului. Ea își dădea seama că el devenea din zi în zi mai supărăcios cînd era vorba de demnitatea lui, căci la cele mai neînsemnate cuvinte începea să devină bănuitor.

După ce observase asta, ea începu să se poarte cu el cum te porți cu un copil ; mîgulindu-l și dezmierdîndu-l, ea își atingea totdeauna scopul, fără discuție și fără luptă. Ea folosi acest procedeu în ziua cînd a trebuit să mobilizeze din nou casa. Știind că el era preocupat cu redactarea ultimelor capitole ale cărții *Familia Pentland și colonia Massachusetts Bay*, ea îi sugeră ideea să-și transporte masa în salonul de lectură, la celălalt capăt al locuinței, unde n-ar fi atît deranjat de tot acel du-te-vino al celor din familie ; încredințat că Olivia era, în sfîrșit, impresionată de însemnătatea și măreția operei lui, el găsi această idee minunată și-i mulțumi chiar cu un zîmbet.

Apoi, după ce îl consultă pe bătrînul John Pentland și căpătă siguranța că acest proiect are încuviințarea lui, ea în-

cepu să introducă, încetul cu încetul, mobilierul lui Horace Pentland în casă.

Sabina venea să vadă în fiecare zi schimbările, le prețuia, își dădea părerea și admira. După ce despachetau și frumoasele obiecte ieșeau, pe rînd, din crisalida lor de hîrtie era cuprinsă de o ciudată tulburare; mesele și dulapurile cele mai prețioase, bibelourile chinezești, cărțile vechi și gravurile ieșeau din hîrțiile vechi. Unul cîte unul, biroul urît de care se servise domnul Lowel, lampa îngrozitoare, oferită de domnul Longfellow, acuarelele șterse ale domnișoarei Maria Pentland... tot ceea ce mobilase muzeul, fu transportat în podul cel mare; în cele din urmă, apărură un salon nou, strălucitor și frumos, cu o notă caldă și civilizată, puțin exotică, chiar, împodobit cu toate comorile pe care Horace Pentland își trecuse viața să le adune, dedicîndu-se cu totul acestei misiuni. Fără zgomot și aproape fără să se observe, „oaia rîioasă“ a familiei pusese stăpînire pe casă, transformînd-o în întregime.

Această schimbare trezi în mătușa Cassie o mulțime de emoții nelămurite și contradictorii. I se părea o nelegiuire ca să fie înlăturate vechile mobile familiare și simple, amintiri ale „iubiților prieteni“ ai tatălui ei și, mai ales, ca aceasta să se întîmple în urma îndemnului lui Horace Pentland; totuși, îi era cu neputință să nu țină seama de valoarea reală a acestei colecții. Pentru ea, bibelourile acelea erau mai puțin obiecte de o rară frumusețe, decît obiecte de preț, care reprezentau sute și sute de dolari.

Cum ea declarase că „lucrurile care aparțineau unui Pentland trebuiau să aibă loc într-o casă ai cărei proprietari purtau acest nume“, ea o bănuia pe Sabina că se pretase unor manevre machiavelice și se întreba dacă, în ultima instanță, Sabina și Horace Pentland n-o învinseseră pe ea, ca și pe iubitul domn Lowell și prietenosul și binevoitorul domn Longfellow.

Lucru ciudat: Anson, cu oarecare rezerve se arată mulțumit de această schimbare. De multă vreme își dăduse seama că salonul și multe încăperi din casă aveau o înfățișare sărăcăcioasă și învechită și erau nevrednice de marele nume al Pentlandzilor.

El se opri în pragul salonului, ca să privească ansamblul și zise:

— Efectul mi se pare încântător... puțin cam ți pător poate și în dezacord cu noblețea sobră a casei; dar totuși, încântător... foarte încântător, cu toate că, în ce mă privește, prefer simplitatea mobilierului american din prima epocă.

Sabina răspunse cu bruschete :

— Dar scaunele sînt foarte tari...

Pînă acum nu se făcuse niciodată muzică în casa Pentland, căci pentru cei care o locuiau, muzica era ceva care se asculta în toaletă de seară în sălile de concert. Ani de zile mătușa Cassie se dusesse regulat, fără pălărie, cu o eșarfă pe cap, întovărășită de domnișoara Peavey, — în fiecare vineri după masă — să se instaleze într-unul din fotoliile de la „Symphony Hall“, ca să asculte orchestra „iubitului colonel Higginson“ (care din păcate, nu mai era atît de apreciată după moartea lui), dar nu izbutise niciodată să deslușească diferitele melodii.

În casa Pentland muzica fusese totdeauna o datorie rituală, o obligație, ca aceea de a asista la slujbe. Muzica nu-i făcea nici o impresie mătușii Cassie și nu o emoționa mai mult decît rarele ei călătorii în Europa, în timpul cărora, ducînd cu dînsa micul ei univers, descindea totdeauna în hotelurile unde știa că va întîlni prieteni din Boston și va scăpa de contactul neplăcut și convorbirea oamenilor barbari și antipatici.

Dar, deodată, muzica deveni în casa Pentland, ceva viu, colorat și omenesc. Vechiul pian, cu sunete dogite, dispăru și locul lui îl luă un pian cu coadă, nou-nouț, pe care Olivia îl cumpără cu propriii ei bani. Seara, armoniile lui Chopin, Brahms și Beethoven și chiar ai ultimilor maeștri barbari, ca Stravinski și Ravel, răsuna în vechea casă. Cînd se simțea destul de bine, bătrîna doamnă Soames venea să se așeze într-unul din fotoliile Régence, lîngă John Pentland, și în timp ce asculta, ochii ei bătrîni, aproape orbi, își recăpătau licărirea din tinerețe. Uneori, muzica lui Jean se auzea pînă în odaia bătrînei nebune din aripa de Nord și pînă în salonul de lectură, unde tulbura lucrul lui Anson, aplecat asupra manuscrisului : *Familia Pentland și colonia Massachusetts Bay*.

În sfîrșit, într-o după-amiază, își făcu apariția și O'Hara, foarte elegant, într-un costum a cărui croială era fără cusur. Era întîia oară cînd punea piciorul pe moșia Pentlandzilor.

Acum erau clipe cînd mătușa Cassie își spunea că Olivia nu mai era cuprinsă de crize de dispoziție ciudată, clipe în care recunoștea pe Olivia de altădată, blîndă și prietenoasă, care știuse să înlătune toate greutățile din casa Pentland. Cînd stăteau de vorbă, nu se mai închidea într-o nepăsare neliniștitoare și mătușa Cassie îi dădea sincer părerea „pentru binele lor, al tuturor“, fără frică. Olivia o asculta liniștit și, într-adevăr, într-un anume fel, se simțea mai fericită, căci viața părea că-și reia cursul în casa Pentland, dar în adîncul ființei ei continua să sufere, singură și în tăcere, căci nu îndrăznea să adauge povara durerii ei la aceea a bătrînului John Pentland. Chiar Sabina, observatoare mai pătrunzătoare decît mătușa Cassie, trebuia să-și spună că Olivia nu lăsa să se observe nimic din sentimentele ei intime.

Sybil, care, dintr-o copilă se transformase în femeie, nu se mai sprijinea pe mama ei; era chiar reținută și misterioasă față de tot ce-l privea pe Jean, răspunzînd în doi peri la întrebările ei, pe cîtă vreme altădată îi mărturisea totul.

Cu toată buna armonie care domnea între toți, Oliviei i se părea, uneori, că niciodată nu fusese atît de extraordinar de izolată. Casa cea veche i se păru alcătuită dintr-o serie de mici celule, fiecare dintre ele fiind ocupată de o ființă închisă, acolo, departe de orice semn al ei. Pentru înțîia oară în viața ei începuse să se gîndească mult la ea însăși.

La începutul toamnei împlinea patruzeci de ani... se apropia de maturitate deci, și va avea poate o fată măritată. Cu siguranță că, la patruzeci și doi de ani, atunci cînd ar mai fi putut trece drept o femeie cu zece ani mai tînără, cu păr frumos negru, cu ochi care-și păstrează toată strălucirea și un chip fără zbîrcituri, avea să fie bunică. O bunică, oricît ar fi părut de tînără, era tot o bunică și ca atare nu-și putea îngădui să fie caraghioasă.

Ar putea încerca s-o convingă pe Sybil să aștepte un an sau doi și să amîne ziua fatală, dar gîndul acesta îi era și mai nesuferit. Spaima care o cuprindea spunîndu-i că, încet va deveni o femeie bătrînă, o îndemna, în același timp, să nu vrea să întîrzie căsătoria Sybilei. Ceea ce i se întîmpla Sybilei nu i se întîmplase niciodată ei și nu i s-ar fi putut întîmpla acum; era prea bătrînă și inima îi era prea împietrită, chiar prea cinică. Atunci cînd ești tînăr, ca Jean și

Sybil, ai rezerve nesecate de credință și nădejde. Viața ți se pare încă împodobită de o aureolă fermecătoare: trebuia să începi cu astfel de iluzii. Cei dinții ani — orice s-ar întâmpla după aceea — vor fi cei mai prețioși din viața lor. Gîndindu-se la cei din jurul ei, ea își spunea: „Sînt atît de puține ființe cărora li-e dată această fericire, sînt atît de puțini acei care știu să zidească pe temelii atît de puternice!“

Uneori, simțea ghimpele geloziei, pe care il trezise în ea tinerețea Sybillei, în noaptea înăbușitoare cînd venise pe terasa care străjuia marea. Ea avea ciudata impresie că lenta înflorire a verii începuse în noaptea aceea.

Dar, în definitiv, ea revenea mereu la aceeași hotărîre: să jertfească totul pentru ca nici o umbră să nu întunece dragostea minunată a Sybillei și a nerăbdătorului tînăr cu părul roșu.

Cînd era sinceră cu ea însăși, recunoștea că dacă n-ar fi existat O'Hara, ei nu i-ar fi fost nici groază, nici frică, nu s-ar fi temut să îmbătrînească, s-o vadă pe Sybil măritată și ea să devină bunică. Se rugase ca să fie așa, dorind chiar ca destinul să trimită Sybillei un astfel de îndrăgostit — și, acum, cînd dorința îi fusese împlinită, ea se surprindea regretînd, în chip egoist, că dorința i se înfăptuise, sau că cel puțin se realizase atît de repede. Cînd se întreba sincer, răspunsul era totdeauna același... Scopul principal al vieții ei devenise O'Hara.

În tainițele inimii ei, nu-și ascundea că sentimentul pe care-l nutrea față de el era altceva decît prietenie. Îl iubea. În fiecare dimineată, ea se scula plină de voieșie, ca să se ducă să călărească cu el prin livezi, mulțumită că Sybil îi însoțea din ce în ce mai rar, iar în zilele cînd el era reținut la Boston, un nor părea că întunecă toate gîndurile și actele ei. Ea îi vorbea de viitorul lui, de planurile lui, de mersul campaniei electorale, ca și cum ar fi fost nevasta sau amanta lui. Simțea că-și înșală tot anturajul, în care siguranța averilor depindea de succesul și puterea dușmanilor politici ai irlandezului. Ea se simțea înțeleasă de acea puternică sensibilitate galică, ce sesiza toate nuanțele melancoliilor ei trecătoare, cum nu fusese niciodată înțeleasă în lumea flegmatică și nepăsătoare din casa Pentland.

Din dimineată aceea, cînd el îi oprise, deodată, calul, pe cînd călăreau amîndoi pe cărările umede și misterioase ale păduricii de mesteacăn, ca să-i spună, cu un accent de adîncă

neliniște, că nu mai putea continua astfel, ea nu mai încercă să se amăgească.

El exclamă :

— Ce pot face ? Nu mai sînt bun de nimic. Nu fac altceva decît să mă gîndesc la dumneata... zi și noapte. Cînd plec la Boston și încerc să lucrez, imaginea dumitale mă urmărește neîncetat... mă gîndesc totdeauna la ce-am putea face. Ar trebui să-ți dai seama de iadul în care trăiesc... fiind atît de aproape de dumneata, dar redus la rolul de prieten.

Cînd ea se întoarse spre dînsul și-i citi suferința în ochi, nesiguranța ei încetă pe neașteptate. Ea îl întrebă, oftînd :

— Ce vrei să fac ? Ce pot să fac ? Am impresia că mă port cu dumneata ca cea mai proastă și mai de disprețuit dintre femei.

Cu glas încet, adăugă :

— N-am deloc această intenție, Michael, te iubesc... Și acum, ți-am spus-o : ești singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată... și chiar singurul bărbat care mă face să mă gîndesc la dragoste.

El se simți cuprins de o bucurie asemănătoare extazului. Se aplecă spre dînsa și cînd o sărută, chipul bronzat păstra urmele lacrimilor, pe care ea nu și le putuse stăpîni.

— Sînt atît de fericită — zise dînsa — și în același timp atît de tristă...

— De vreme ce mă iubești... vom face tot ce vrem. N-avem de ce să ne pese de ceilalți.

— Oh ! lucrul nu e chiar atît de simplu, dragul meu.

Niciodată ea nu fusese atît de tulburată de prezența lui, de farmecul și de strălucirea care se desprindeau din persoana lui.

— Nu trebuie să-i uit pe ceilalți — zise ea. — Nu vorbesc de bărbatul meu. Nici nu cred că ar putea fi impresionat de ceva, atîta vreme cît lumea nu știe nimic. Dar e vorba de Sybil... Din cauza ei, nu pot să mă fac caraghioasă.

Ea își dădu numai decît seama că vorbele ei fuseseră lipsite de tact, că-l jignise, fără să aibă intenția, trezind în el teama care-l cuprindea, uneori, că ea îl socoate drept un politician irlandez, comun și lipsit de educație.

— Socotești că ceea ce simțim unul față de altul s-ar putea defini astfel ? — întrebă el cu o ușoară amărăciune.

— Nu... mă cunoști prea mult ca să crezi asta... știi bine că nu mai vedeam în mine decât femeia care se apropie de maturitate și mama unei fete bună de măritat.

— Lucru care se va petrece foarte curînd... e sigur. Tînărul de Cyon nu e dintre acei care așteaptă.

— Da... e adevărat... totuși...

Ea ridică repede capul :

— Ce vrei să fac... vrei să-ți devin amantă ?

— Te vreau numai pentru mine... Vreau să te măriți cu mine.

— Atît de mult mă iubești ?

— Da, atît de mult. Nu pot îndura gîndul că te împart... ideea că ești a altuia.

— Oh ! Sînt ani de zile de cînd nu mai sînt a nimănui... de la nașterea lui Jack.

El continuă repede, cu un accent pasionat :

— Viața mea ar fi schimbată. Aș avea un temei pentru care să perseverez. Fără dumneata... aș da totul dracului... sînt sătul pînă peste cap.

— Și mă dorești numai pentru mine însămi... și nu pentru că aș ajuta carierei dumitale și că ai prețui mai bine viața ?

— Nu mă gîndesc decît la dumneata, Olivia... numai la dumneata.

— Vezi, te întreb pentru că m-am gîndit îndelung. Sînt mai în vîrstă decît dumneata, Michael. Acum par tînără... dar la patruzeci de ani — în toamnă împlinesc patruzeci de ani — trebuie să ții seama de diferența de vîrstă. Nu e ca și cînd ai avea douăzeci de ani... Te mai întreb și pentru că ești un om deștept și trebuie să vezi lucrurile așa cum sînt.

— Ce însemnătate au toate astea ?

El părea atît de adînc incredințat, o flacără atît de vie strălucea în ochii lui albaștri, încît ea simți că toate temerile și îndoielile îi dispar.

— Dar n-o să ne putem căsători niciodată... niciodată, cîtă vreme bărbatul meu trăiește. El n-o să ceară niciodată divorțul, și nici pe mine n-o să mă lase să-l cer. Una din credințele de care el e foarte legat e că... divorțul e un sacrilegiu. S-au întîmplat lucruri mai rele — adăugă ea cu amărăciune — dar divorț n-a existat și desigur că nu Anson va fi cel care să rupă tradiția.

— Vrei să încerci să-i vorbești ?

— În clipa aceasta, Michael, aş fi gata la orice... chiar la asta. Dar nu ne-ar folosi la nimic.

Ei rămaseră tăcuți câteva clipe, chinuiți de sentimentul neputinței lor ; peste puțin timp, ea spuse :

— N-am mai putea răbda puțin... pînă ce Sybil ne părăsește ?

— Nici unul nu mai avea douăzeci de ani. Nu mai putem aștepta prea multă vreme.

— Nu pot încă s-o părăsesc. Nu știi ce înseamnă să trăiești în casa Pentland. Trebuie s-o salvez... chiar dacă ar fi să mă prăpădesc. Cred că ei o să se căsătorească înainte de venirea iernii, poate chiar înaintea toamnei, înainte ca el să plece. Și atunci o să fiu liberă. N-aș putea, Michael... n-aș putea să fiu amanta dumitale acum... Am aerul că mă joc cu cuvintele... poate părea caraghios... dar după aceea n-o să mai fie același lucru. Gîndesc așa, poate din cauză că am trăit prea multă vreme printre ei.

— Îmi făgăduiești că atunci cînd ea o să plece, te socotești liberă ?

— Îți făgăduiesc, Michael. Îți spun că te iubesc, că ești singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată... oricît de puțin ar însemna asta.

— Doamna Callendar o să ne ajute... ea dorește s-o facă.

— Oh ! Sabina ! (Ea păru cuprinsă de spaimă). Cred că nu i-ai vorbit ? Nu i-ai spus nimic ?

— Nu... dar ei n-ai nevoie să-i spui astfel de lucruri ; știe să le ghicească... Chiar și Higgins o dorește. Îmi repetă neîncetat, cu un ton nepăsător, ca și cînd ar fi vorba de o reflecție oarecare : „Doamna Pentland e o femeie deosebită, domnule. O cunosc de ani de zile și chiar foarte bine ; m-a scos chiar de multe ori din încurcătură. Dar ce păcat că e închisă în mauzoleul acela cu toți oamenii aceia care deși sînt în viață, sînt ca și morți. I-ar trebui un soț, care să fie un bărbat adevărat. E nevasta unui cadavru viu“.

Olivia se roși.

— N-are dreptul să vorbească astfel.

— Dacă l-ai putea auzi, ți-ai da seama că nu e lipsit de respect față de dumneata ; dimpotrivă, cultul pe care îl are pentru dumneata îi dictează aceste cuvinte. Ți-ar săruta urmașilor.

Plecîndu-și ochii, el adăugă :

— Higgins spune că e o nenorocire să vezi un cal de rasă ca dumneata închis în casa Pentland. Să nu te jignească această expresie ! Vorbește în el crescătorul de cai și dînsul vede lucrurile sub adevăratul lor aspect.

Ea înțelese, atunci, ceea ce lui O'Hara îi scăpase poate... că Higgins făcea aluzie la drama bolii aceluia copil, care ar fi trebuit să fie voinic și plin de viață ca Jean. Un gînd nebunesc îi trecu prin minte : ea își spusese că ar mai putea avea un băiat voinic, al cărui tată ar fi O'Hara și care ar fi moștenitorul Pentlandzilor, scăpînd, în același timp de singele lor slab ; ar putea face ceea ce făcuse Savina. Dar ea își dădu seama numaidecît cît de nebunesc era gîndul acesta ; Anson ar fi știut că băiatul nu-i copilul lui.

Își urmară drumul în tăcere. Olivia obosea, gîndindu-se mereu la aceleași lucruri, încercînd să iasă din labirintul întunecat și complicat în care se găsea și din care se părea că n-are nici o ieșire. Era prizonieră, închisă într-o închisoare, tocmai în clipa cînd era gata să atingă fericirea.

Ieșiră din pădurice pe drumul care ducea de la casa cu turle a mătușii Cassie la aceea a Pentlandzilor ; trecînd bariera, ei văzură mașina demodată a bătrînei stînd pe marginea drumului. Mătușa nu se vedea nicăieri, dar la zgomotul copitelor cailor apăru din tufișurile din dreapta trupul grăsun și obrazul cu expresia prostească a domnișoarei Peavey, care strîngea în brațele ei enorme, mănunchiuri de ierburi. Ea dădu Oliviei și tovarășului ei bună ziua și spuse :

— Am cules plante pentru ai mei ; se găsesc multe și frumoase în terenul umed de lîngă izvor.

Olivia zîmbi... iar zîmbetul acela îi făcu rău ; ei își urmară drumul, simțînd că ochii albaștri ca de porțelan ai domnișoarei Peavey erau ațintiți asupra lor. Olivia știa că buna domnișoară era prea proastă și nevinovată ca să aibă cea mai neînsemnată bănuială, dar asta n-o s-o împiedice să se ducă numaidecît la mătușa Cassie și să-i descrie această întîlnire, fără să uite nici un amănunt. Viața domnișoarei Peavey era foarte monotona, de aceea acest lucru va căpăta proporțiile unui eveniment și mătușa Cassie va ști să-i scoată cele mai mici detalii, cum ar fi de pildă că Olivia părea că plînsese.

Olivia se întoarse spre O'Hara.

— Biata domnișoară Peavey — spuse ea — nu-i deloc spirituală, ci dimpotrivă proastă, ceea ce e mult mai primejdios.

CAPITOLUL IX

1

Spre sfârșitul lui August nimeni nu se mai îndoi de „slăbiciunea“ mătușii Cassie ; exactitatea acestui fapt era întărită de tăcerea pe care ea o păstra în legătură cu sănătatea ei. Timp de patruzeci de ani se vorbise despre aceasta, cum se vorbea de vremea de afară — nu puteau face nimic, însă reve-neau mereu la subiectul acesta ; dar acum mătușa Cassie nu sufla o vorbă. Renunță chiar la cursele ei pe jos și, în curînd începu să-și facă vizitele în mașina veche, de care spunea că se teme și n-o poate suferi ; căuta, din ce în ce mai mult, tovărășia și sprijinul voinicei domnișoare Peavey. Sub motiv că se teme de hoți, ea aduse patul acesteia în camera de alături de-a ei și lăsă ușa dintre odăi deschisă. Olivia observă că ei îi era acum o teamă aproape bolnăvicioasă de singurătate. Tristețea unei alte boli veni, deci, să mărească mai mult povara Oliviei, adăugîndu-se morții lui Jack și durerii lui John Pentland. Lupta împotriva norului de melancolie care plutea asupra vechii case apăsă din ce în ce mai greu pe umerii ei tineri. Ca de obicei, Anson nu se lăsă tulburat de schimbările petrecute în jurul lui, nu trăia decît în trecut, printre teancurile de hîrtii mucegăite ; era mai puțin lipsă de sensibilitate, decît lipsa de temperament ; căci nu era nici activ, nici calculat din fire, ci de o inerție gro-zavă și cu totul lipsit de pasiune. Nici Sabina nu-i era de

vreun ajutor, căci în felul ei, ea era tot atît de rece şi nepăsătoare ca şi Anson, părea că stă puţin deoparte şi aşteaptă evenimentele, observînd faptele şi gesturile fiecăruia, chiar şi ale Oliviei. Iar ca să tulbure fericirea Sybillei, cerîndu-i ajutor, ea nici nu se gîndea măcar.

Cel puţin, O'Hara, venea din ce în ce mai des în casa Pentland, acum că cea dintîi vizită fusese făcută şi gheaţa ruptă. Anson îl întîlni într-o zi în vestibul şi-l salută cu răceală ; în schimb el se împrietenii cu bătrînul John Pentland. Pe amîndoi îi interesau caii, ciinii şi animalele cornute ; O'Hara, care se născuse în cartierele sărăcăcioase ale Bostonului şi nu se pricepea deloc la lucrările acestea, socotea, poate, că bătrînul gentleman îi dă informaţii de preţ. El îi spuse Oliviei : „Dacă n-ai fi dumneata, n-aş călca pragul casei. Dar gîndul că eşti acolo, mereu singură, copleşită de griji, mi-e de nesuferit“.

Seara, în timp ce jucau bridge sau Jean le cînta, ea surprindea uneori privirea lui aţintită asupra ei şi exprimîndu-i aceeaşi admiraţie, spunîndu-i că se poate bizui pe el, orice s-ar întîmpla.

Trecuse o săptămînă de la întîlnirea cu domnişoara Peavey, cînd Peters veni la sfîrşitul după amiezii în odaia Oliviei să-i spună, cu ton ciudat, în acelaşi timp tainic şi respectuos :
— E din nou suferind, doamnă Pentland.

Ea ştia ce vroia să spună Peters ; era expresia convenţională de care se slujeau amîndoi... cuvintele de care se mai slujiseră de atîtea ori.

Ea se duse repede în bibliotecă îngustă şi înaltă, care mirosea a ciini, mere şi lemn afumat, ştiind bine ce va găsi acolo. Deschizînd uşa, îl zări numaidecît, dormind în fotoliul mare de piele. Un miros uşor de whisky, miros care de multă vreme o îngrozea, plutea în aer iar pe biroul de mahon erau aşezate trei sticle, toate aproape goale. El dormea liniştit cu un braţ pe piept, cu celălalt atîrnînd în jos, iar degetele lui osoase se odihneau nemişcate pe covorul turcesc. Somnul acesta avea ceva liniştit, ca cel al unui copil. Olivia avu impresia că el scăpase de grijile care altădată îi săpară zbîrcituri, care dădeau chipului lui acea expresie de amărăciune şi asprime. Chiar şi zbîrciturile se şterseseră, dispăruseră, într-un anume fel, în destindere, în odihna adîncă a acestei morţi artificiale. Poate că numai în starea aceasta dormea liniştit şi fără coşmaruri, era singurul lui mijloc de a evada.

Stînd în picioare, în pragul uşii, îl privi o clipă, fără emoţie vizibilă, apoi se întoarse şi-i spuse lui Peters : „Vrei să-l înştiinţezi pe Higgins ?“ şi intrînd în odaie, trase perdelele de pluş roşu care ascuseră lumina soarelui ce apunea.

Higgins veni, ca de atîtea alte ori altădată, să se instaleze în odaia pe care o zăvora şi unde petrecea noaptea, dormind pe vechiul divan de piele şi aşteptînd ca John Pentland să se trezească încet ; acesta, plîmbîndu-şi privirile în jurul lui, cu un aer rătăcit, îşi zărea totdeauna rîndaşul stînd nu departe de el, lustruind hamuri sau o pereche de cizme de călărie.

Omuleţul nu stătea niciodată degeaba. Un instinct tainic îl îmboldea la acţiune ; totdeauna avea nevoie să se îndeletnicească cu ceva. Iată de ce, în aceste triste împrejurări, un nou miros plutise cîteva zile în bibliotecă... mirosul proaspăt, curat şi sănătos de piele şi cremă de lustruit.

Higgins rămase două zile în bibliotecă, nepărăsindu-şi postul decît ca să se ducă la masă, şi timp de două zile bătrîna din aripa de Nord fu lipsită de vizitatorul ei obişnuit. În afara acestei odăi, în casa Pentland, viaţa părea că-şi urmează cursul normal. Jean nu ştia ce se petrece şi venea seara să cînte ; totuşi, Sabina ştia totul, ca şi mătuşa Cassie, care nu punea niciodată întrebări asupra lipsei misterioase a fratelui ei de teamă să nu i se spună adevărul. Anson, ca de obicei, nu observă nimic. Singura tulburare mai însemnată venea din partea domnişoarei Egan, care se arăta prost dispusă şi nervoasă. Nebiruita infirmieră se certă chiar cu bucătăreasa şi răspunse obraznic Oliviei, care îşi spuse : „Ce o să se mai întîmple iar ? O să fiu silită să caut altă infirmieră“.

În seara celei de a treia zi, îndată după masă, Higgins trase zăvorul uşii şi porni în căutarea Oliviei.

— Bătrînul domn s-a însănătoşit — zise el. S-a dus să facă baie şi vrea să vă vadă în bibliotecă, peste jumătate de ceas.

Olivia îl găsi pe socrul ei şezînd în faţa biroului mare de mahon într-o ținută desăvîrşită. Făcuse baie şi-şi pusese rufe curate, dar părea foarte bătrîn şi obosit ; sub pielea lui ca de pergament, avea o paloare care făcea ca tenul să-i pară gălbui. Niciodată el nu făcea cea mai uşoară aluzie la aceste triste întîmplări, atitudinea lui era aceea a unui om

care a lipsit o zi sau două și dorește să știe ce s-a întâmplat în acest timp.

Ridicînd ochii, el spuse, serios :

— Aș vrea să-ți vorbesc, Olivia. Nădăjduiesc că nu ești ocupată ? Nu te-am deranjat ?

— Nu — răspunse ea — nu mă reține nimic. Jean și Theresa sînt aici cu Sybil ; asta-i tot.

— Sybil... repetă el, Sybil... A fost tare fericită zilele acestea, nu-i așa ?

Olivia făcu un semn de aprobare, întovărășit de un zîmbet de îmbărbătare, plin de înțelegere, astfel că el adăugă :

— Ei bine, nu trebuie să-i strici fericirea. Trebuie să împiedicăm ca ceva să i-o tulbure.

Ochii Oliviei se luminară :

— Da, trebuie — încuviință ea.

Și, după un timp :

— Ea e deșteaptă... Știe ce trebuie să aștepte de la viață... și asta e toată taina. Cei mai mulți oameni nu-și dau seama, decît cînd e prea tîrziu.

Tăcerea care urmă după această declarație fu atît de elocventă, exprima atîtea lucruri, încît Olivia simți că o cuprinde neliniștea.

— Aș vrea să-ți vorbesc de...

El șovăi o clipă, și ea văzu miinile lui crispîndu-se atît de tare de marginea mesei, încît încheieturile noduroase ieșeau în relief sub pielea cafenie :

— Aș vrea să-ți vorbesc de multe lucruri...

Se frămîntă puțin pe scaun, apoi spuse brusc :

— Mai întîi, iată testamentul meu.

El deschise sertarul biroului și scoase un teanc de hîrtii pe care le despături cu grijă făcînd din ele cîteva teancuri, înainte de a începe să vorbească. Toate mișcările lui dovedeau o mare oboseală.

— Am făcut unele schimbări — zise el — schimbări de care trebuie să fii informată... afară de asta, mai am să-ți mărturisesc unul sau două lucruri. (Ochii lui arzători, umbriți de gene dese, o priviră țintă). Uite ce este, eu nu mai am mult de trăit. Nu există nici un motiv ca să-mi închipui că voi trăi veșnic și vreau să las lucrurile în desăvîrșită ordine, cum au fost totdeauna.

Pentru Olivia, care ascultă în tăcere, convorbirea devine pe neașteptate apăsătoare. Pe măsură ce bătrînul vorbea, se părea că un zid se înalță în jurul ei ca s-o închidă, în timp ce el continua cu o liniște care o tortura, părînd că nu se îndoiește că va fi ascultat după moartea lui, așa cum fusese ascultat în timpul vieții.

— În primul rînd, veți fi toți foarte bogați... nespun de bogați... o să aveți mai mult de șase milioane de dolari și asta-i o avere cu baze solide... care n-a fost cîștigată prin speculații, acești bani sînt rodul economiei și s-au înmulțit, pentru că noi am trăit cu chibzuială. De șaptezeci și cinci de ani, e o tradiție în familie să trăiești din veniturile veniturilor. Noi am izbutit să facem asta și rezultatul e că sîntem bogați... foarte bogați.

În timp ce vorbea, el mișca nervos hîrțile, luînd din maldărele care i se păreau prea mari și făcînd din ele alte teancuri.

— După cum știi, Olivia, banii au fost astfel plasați, încît capitalul să nu poată fi niciodată cheltuit. Nepoții Sybillei vor putea dispune de ei, cel puțin de o parte... adică dacă vei fi atît de necugetată să le lași ceva cu drepturi depline.

Olivia ridică ochii brusc :

— Dar de ce eu ? De ce depinde asta de mine ?

— Tocmai voiam să-ți explic, draga mea Olivia... Asta depinde de tine, pentru că las această avere în mîinile tale.

În chip impulsiv, ea refuză cu o energie sălbatică. Fu cuprinsă de o dorință nestăpînită de a apuca aceste hîrtii, atît de bine clasate, și să le ardă sau să le rupă în bucățele și să le arunce pe fereastră.

— Nu vreau, zise ea. De ce să mi-o lași mie ? Și eu sînt bogată. Nu vreau ! Nu sînt o Pentland. Acești bani nu-mi aparțin. N-am de ce să mă îngrijesc de ei.

Sprincenele stufoase se ridicară, arătînd o ușoară uimire.

— Cui aș putea să las moștenirea dacă nu ție ? întrebă el.

Ea se gîndi o clipă :

— Dar lui Anson... cred că lui Anson.

— Acesta-i gîndul tău adevărat ?

— Acești bani sînt ai lui, ai Pentlandzilor... și nu ai mei. Avere mea personală îmi ajunge pentru nevoile mele, ba, le depășește chiar.

— Aceasta îți revine, Olivia... zise el, privind-o cu atenție. Tu ești o Pentland mai curînd decît Anson, cu tot singele care-i curge în vine și cu tot numele pe care-l poartă. Orice ai face, averea îți revine, ai toate drepturile asupra ei. („Dar Anson nu e un Pentland și nici dumneata“, se gîndi Olivia).

— Ești persoana pe care te poți bizui, ești prevăzătoare, ai sentimentul onoarei, Olivia. Numai tu ai bărbăția necesară. Cînd voi muri, tu vei deveni șeful familiei. Desigur c-o știi. („Eu se gîndi Olivia, eu care m-am purtat atît de nesocotit, care mă gîndesc să vă trădez pe toți... să fiu astfel judecată de dumneata!“).

— Dacă aș lăsa această avere lui Anson, ar fi pierdută, el ar risipi-o pentru utopiile lui. E un original. Ar da toată averea asta frumoasă misionarilor, operelor ciudate, societăților care vor să se amestece în treburile oamenilor. Nu în acest scop a fost strînsă averea. Nu vreau să se risipească astfel banii Pentlandzilor.

— Dar — răspunse Olivia — cine-ți spune ce întrebuintare îi voi da eu ?

El îi zîmbi cu o privire drăgăstoasă.

— Știu ce ai face, pentru că te cunosc, draga mea Olivia... Ai ști s-o păstrezi neatînsă... Tu ai spiritul Pentlandzilor. Nu l-ai avut cînd ai venit aci, dar acum l-ai căpătat. Vreau să spun că faci parte din ramura nobilă a vechilor Pentlandzi, ale căror portrete sînt aici, afară, în hall. Ești singura lor moștenitoare, căci Sybil e prea tînră... e încă un copil.

Olivia nu răspunse nimic, dar această tăcere ascundea vîrtejul gîndurilor sugerate de revolta ei rece. Să fii o Pentland deci, nu era o chestiune de rasă, ci consta în a trăi pentru o idee... pentru un ideal chiar. Ea își spuse, furioasă : „Nu sînt o Pentland. Sînt plină de viață. Sînt eu însămi ; nu m-am lăsat despuiată de orice personalitate. Toți acești ani nu m-au schimbat atît de mult. N-au făcut din mine o Pentland“. Dar din pricina afecțiunii pe care o avea pentru el, nu-i spuse nimic din toate acestea. Ea protestă :

— Cum poți să știi ce-aș face cu ea ? Cine-ți garantează că n-aș risipi-o în cheltuieli nesăbuite, sau chiar că n-aș pleca, ducînd cu mine ce-aș putea ? Nimeni nu m-ar împiedica... absolut nimeni.

El se mulțumea să repete ceea ce îi mai spusese, de data asta mai încet, apăsînd asupra cuvintelor, ca pentru a o pătrunde de înțelesul lor :

— Știu ce ai face, pentru că te cunosc, draga mea Olivia, n-ai întrebuinta-o niciodată în chip prostesc sau rău ; știu asta și de aceea am încredere în tine.

Cum ea nu răspundea, el stăruie :

— Vei primi, nu e așa, Olivia ? O să ai ajutorul unui bărbat de afaceri destoinic, unul din cei mai buni, John Mannerling... O să-mi facă plăcere, Olivia, și astfel toată lumea o să știe cât de mult te prețuiesc, ce ai însemnat pentru mine în cursul acestor ani... ceea ce n-a fost niciodată Anson, nici sora mea Cassie.

Aplecându-se deasupra mesei, el îi atinse mîna albă.

— O să primești, nu e așa, Olivia ?

Îi era cu neputință să refuze, nici măcar să se împotrivească mai multă vreme, sau să-i spună măcar că în această clipă n-avea decît o dorință : să fugă, să evadeze, să-i părăsească pe toți, pentru totdeauna, acum că soarta Sybillei era asigurată. Întorcînd ochii, ea șopti foarte încet :

— Da.

Îi era imposibil să-l părăsească acum, pe el, un bătrîn prăpădit. Legătura care-i unea era atît de strînsă, dăinuia de prea multă vreme, din cea dintîi zi cînd ea sosise în casa Pentland, după ce se măritase cu Anson și unde descoperise că tatăl și nu fiul îi trezea respectul.

Într-un anume fel îi transmisese energia lui aspră de patriarh. I se părea că, în clipa aceasta, cînd dorea mai mult ca oricînd să scape, era prizonieră : îi era și teamă, pentru că o uimiseră cuvintele bătrînului și se întreba dacă nu ajunsese și ea să devină o Pentland... aspră, prevăzătoare, tunătoare și puțin înăcrită, ca oamenii aceia cărora viața nu li se pare nici frumoasă, nici pasionantă și care adoră o zeiță nevăzută, crudă și schimbătoare numită Datoria. Avea mereu în minte reflecția, plină de amărăciune, a Sabinei în privința virtuților Pentlandzilor, virtuți ale micii burghezii... și lipsa lor de căldură, strălucire și eleganță. Și, totuși, acest bătrîn sălbatic era în felul lui, cavalier, chiar și Sabina recunoștea acest lucru. El tot mai vorbea :

— Bani n-o să fie singurul legat. Mai e și Sybil, care e prea tînără ca să fie lăsată liberă...

— Nu — zise Olivia, cu o hotărîre liniștită — nu e prea tînără. O să facă ce vrea. Am încercat să-i insuflu o concepție despre viață mai dreaptă decît aceea pe care am avut-o eu la vîrsta ei ; e, probabil, mai iscusită decît am fost eu... și decît voi fi vreodată.

— Poate că ai dreptate, draga mea. Ai avut de atâtea ori dreptate... și lucrurile nu mai sînt ca pe vremea mea... mai ales în ce privește fetele tinere.

El își reluă hîrțiile, le pipăi cu nervozitate, ceea ce era în contrast cu hotărîrea lui neclintită. O intuiție neașteptată o făcu pe Olivia să înțeleagă că se purta astfel, ca să se ferească de a o privi. Ea nu putea suferi mărturisirile și tremura la gîndul ca el să nu se pregătească să-i spună lucruri pe care ar fi preferat să nu le audă nîciodată. Nu putea suferi mărturisirile și, cu toate astea, părea totdeauna că le atrage.

— Ca să nu mai vorbesc de Sybil — urmă el — mai e și bătrîna și ciudata domnișoară Haddon, care locuiește la Durham, de care ne ocupăm, după cum știi, de ani de zile, și apoi Cassie, care îmbătrînește și care cred că e bolnavă. N-o putem lăsa în grija acelei biete nevinovate domnișoare Peavey. Știu că sora mea te-a plictisit neîncetat. Dar eu am fost nevoit s-o îndur toată viața... (El zîmbi acru). Cred că-ți închipui... (Apoi, după un timp, el se hotări). Dar mai ales e nevasta mea“.

Glasul lui avea o intonație ciudată, artificială, cu totul inexpressivă. S-ar fi spus că semăna cu glasul unui surd, care nu percepe nîciodată sunetele pe care le scoate.

— N-o pot lăsa singură... singură, fără nimeni care să aibă grijă de ea, decît doar o infirmieră plătită. Nu pot muri, știind că nimeni n-o să se ocupe de ea... decît doar aceea îngrozitoare domnișoară Egan, care, cu toate meritele ei, e totuși o străină. Nu, Olivia numai dumneata ești... Nu mă pot bizui decît pe dumneata.

El îi cercetă fizionomia cu stăruință.

— Îmi făgăduiești că o s-o ții totdeauna aici și, n-o să le îngădui lor s-o trimită în altă parte... îmi făgăduiești?

Din nou ea era legată :

— Dar firește... Vreau să-ți făgăduiesc.

Putea oare să răspundă altfel ?

— Pentru că — spuse el, întorcîndu-și privirea de la ea — pentru că îi datorez asta... chiar după moartea mea. N-o să am odihnă, dacă ea o să fie închisă... printre străini. Vezi, altădată... altădată...

Se întrerupse pe neașteptate, ca și cînd ceea ce avea să spună îl chinuia. Olivia se simți cuprinsă de o adevărată spaimă. Ea voia să exclame : „Oprește-te, nu mai continua !“ Dar un instinct o înștiință că el era hotărît să meargă pînă la capăt, orice s-ar fi întîmplat și orice ar fi făcut ea.

— E ciudat — spuse el, cu glas liniștit — iată că nu ne-au mai rămas decît femeii în familie... nu bărbați... căci Anson nu e în realitate decît o femeie bătrînă.

Liniștit, dar hotărît, cu expresia unui om care se găsește în fața duhovnicului său, vorbind de parcă ea ar fi fost o ființă nevăzută, lipsită de orice personalitate, el urmă ;

— Bineînțeles Horace Pentland fiind mort, nu mai trebuie să ne gîndim la dînsul... Dar mai e doamna Soames.

El tuși și începu să-și frîngă degetele slabe și osoase ; ceea ce avea să-i spună era smuls din adîncul sufletului lui cu un mare chin :

— Mai e doamna Soames — repetă el. Știu că înțelegi acest lucru, Olivia, și-ți sînt recunoscător că te-ai arătat atît de bună și umană față de dînsa, pe cînd oricare alta în locul tău n-ar fi fost așa. Îmi închipui că faptele și gesturile noastre au întreținut birfelile de la Bracon Hill și de pe Commonwealth Avenue vreme de treizeci de ani... dar nu mă sinchiesc. Am fost spionați ; de cîte ori am urcat treptele casei ei de piatră calenie s-a știut... s-a știut pînă și ceasul sosirii și plecării mele. În lumea noastră, oamenii au ochii în spate. Trebuie să-ți amintești de asta, draga mea. Ești spionat, se știe tot ce faci. Se ghicește aproape ce gîndești și cînd nu se știe, se născoceste. E una din caracteristicile decadenței și slăbiciunii unei societăți... că nu mai trăiești, mulțumindu-te numai cu sentimentele tale personale, ci interesîndu-te de acele ale aproapelui... E singurul motiv pentru care l-am plîns vreodată pe Horace Pentland... singura pricină pentru care am avut oarecare simpatie pentru dînsul. Soarta a fost crudă, făcîndu-l să se nască într-un astfel de loc.

Ca un acid coroziv care se infiltrează pretutindeni, amărăciunea străbătea în cuvintele lui și-i schimba chiar timbrul glasului. Această amărăciune făcea să strălucească ochii lui grozavi negri, în care ardea încă o flacără. Olivia credea că pentru întîia oară cunoștea caracterul lui, fără ca nimic să-i scape. În timp ce-l asculta vîlul misterios care-i ascunsese totdeauna ceva din personalitatea lui, începu să se destrame, ca și ceața care se ridică, în zori, din mlaștini. Ea îl vedea așa cum era ; cu adevărat masculin, sălbatic, pătrunzător și, mai uman decît ceilalți, hotărît pînă într-atît, încît nu se trădase niciodată, nîci măcar o clipă.

— Cit despre doamna Soames, dimpotrivă... dacă mi s-ar întîmpla ceva, Olivia, dacă aș muri cel dintîi, îți cer să fii

bună cu ea... din considerație pentru mine și pentru dînsa. Ea s-a arătat atîta timp bună și răbdătoare față de mine...

Tonul lui era mai puțin amar și devenea din ce în ce mai călduros.

— Ea a fost bună cu mine, Olivia. M-a înțeles totdeauna, chiar înainte de a sosi tu aici ca să-mi vii în ajutor. Datorită vouă două, viața mi-a mai fost îndulcită. Ea a fost răbdătoare... mai răbdătoare decît îți închipui. Uneori cred că i-am făcut o existență de iad ; dar a rămas totdeauna aceeași, gata să mă primească, plină de duioșie și înțelegere. A fost aproape totdeauna bolnavă, de cînd o cunoști... o vezi bătrînă și bolnavă și nu-ți poți închipui cît a fost de frumoasă altădată.

— Știu — șopti Olivia — îmi amintesc de ea în primele timpuri cînd eram în casa Pentland... și Sabina mi-a spus-o.

Numele Sabinei îl aduse pe neașteptate la realitate. Se îndreptă bine în jilț și zise :

— Nu te încrede prea mult în Sabina. Cu toate astea, e de-a noastră. Seamănă mult cu sora mea Cassie... mult mai mult decît îți poți închipui. Iată de ce se urăsc atît. S-ar putea spune că Sabina e mătușa Cassie la altă vîrstă. Amin-două n-ar da îndărăt în fața niciunei jertfe ca să provoace un rău sau o nenorocire, al căror spectacol le-ar interesa. Ele trăiesc din emoția altora.

Olivia ar fi vrut să-l întrerupă și să ia apărarea Sabinei, explicîndu-i ce i se întîmplase, de fapt, acesteia din urmă... dragostea ei tragică pentru bărbatul ei ; să-i repete mărturisirile incoerente, neașteptate pe care ea i le făcuse ; dar bătrînul nu-i dădu răgaz. Părea parcă stăpînit și preocupat doar de gîndul de a-i încredința mîhnirile pe care le păstrase atîta vreme tănuite.

(Se gîndea : „De ce trebuie să aflu eu toate aceste lucruri ? și această povară să apese asupra umerilor mei ? De ce am descoperit acele scrisori, care fuseseră atîta vreme ascunse, la adăpost de orice indiscreție ?“)

El vorbea din nou liniștit, încrucișînd și descrucișînd degetele lui osoase.

— Știi, Olivia, că acum ia stupefiante... și e zadarnic să încerci s-o vindecî. E bătrînă ; de aceea, în realitate, nici n-are însemnătate. Nu e ca și cînd ar fi tînără și ar avea toată viața înaintea ei.

Aproape fără să se gîndească, Olivia răspunse :

— Da, ştiu.

El ridică repede ochii :

— O ştiai ?— Întrebă cu asprime. — Cum ai putut s-o afli ?

— Sabina mî-a spus-o.

El lăsă capul în jos :

— Sabina ! Trebuia să-mi închipui ! E primejdioasă. Cunoaşte prea bine lumea. A cunoscut prea mulţi oameni cîudaţi.

Apoi el repetă, ceea ce spusese în seara balului, mai înainte cu cîteva luni :

— Ea n-ar fi trebuit să se întoarcă nîciodată aici.

În mijlocul acestei convorbiri, alcătuită din cuvinte fără legătură, sunetele pianului din salonul îndepărtat ajunseră pînă la ei. John Pentland, puţin surd, nu auzi la început, dar peste cîteva clipe se ridică şi trase cu urechea. apoi, întorcîndu-se spre ea, o întrebă :

— E iubitul Sybillei ?

— Da.

— E un băiat drăguţ, nu-i aşa ?

— Foarte drăguţ.

După o clipă, el mai întrebă :

— Cum se numeşte melodia pe care o cîntă ?

Olivia nu se putu opri să zîmbească :

— Se numeşte : *Iată-mă din nou îndrăgostit şi primăvara se apropie*. Jean a adus-o din Paris. E scrisă de unul din prietenii lui... dar titlurile nu înseamnă azi mare lucru în muzică. Nimeni nu mai ascultă cuvintele.

Un zîmbet uşor îi destîlnise trăsăturile :

— Cîntecele au nume caraghioase acum.

Ea ar fi vrut să scape, să iasă fără să pară că fuge. Se pregăti să se ridice şi să plece, dar el întinse mîna cu autoritatea lui obişnuită, în faţa căreia ea se supunea ca un copil.

— Mai am să-ţi spun unul sau două lucruri, Olivia, care o să te ajute să înţelegi. Trebuie ca cineva să le ştie. Cineva...

Se opri brusc, apoi făcu o mare efortare să continue. Venele i se umflau sub tîmple.

— E vorba mai ales de ea — şi el întovărăşi aceste cuvînte de gestul inevitabil în direcţia aripilor nordice a casei.

— Ea n-a fost totdeauna astfel. Iată ce-aş vrea să-ţi explic. Cînd ne-am căsătorit, eram amîndoi foarte tineri. Tatăl meu ţinea mult la căsătoria asta ; cunoştea de multă vreme familia ei. Erau verii de-ai noştri, care erau şi verii de-ai Sabineî. Tatăl ei fusese coleg de liceu cu tatăl meu şi făceau parte din acelaşi club ; era singura fată şi trebuia să moştenească o mare avere. Ştii, asta e vechea poveste, destul de obişnuită în lumea noastră. Toate lucrurile acestea aveau însemnătate... eu nu luasem niciodată în seamă femeile şi nu iubisem încă pe nici una. Eram foarte tînăr. Cred că au socotit că aceasta e căsătoria visată... dorită de cer, cerul acela aspru şi prosper al viselor lor. Ea era foarte drăguţă... şi azi se vede că trebuie să fi fost drăguţă... Era şi încreţitoare şi nevinovată. El tuşi şi continuă, cu greutate : Avea un suflet nevinovat... nevinovat ca al unui copil. Nu ştia nimic... era o floare a nevinovăţiei — sfîrşi de spus, cu amărăciune în glas.

Apoi, ca şi cînd sfortărea era prea mare, se opri şi lăsă să-i rătăcească privirea înspre mare. Olivia avu impresia că re trăia timpul cînd biata dementă era tînără şi poate de o sfială ciudată în faţa înflăcăării lui drăgăstoase. Amîndoi tăceau şi de astădată tăcerea era atît de adîncă, încît se auzea mugetul înăbuşit şi îndepărtat al talazurilor lovindu-se de stînci şi care acoperceau muzica lui Jean. El cînta acum altă melodie... care nu se mai numea *Iată-mă din nou îndrăgostit şi primăvara se apropie, ci Ukele Lady*.

— Aş vrea să înceteze muzica asta blestemată — zîse John Pentland.

— Mă duc acolo — începu Olivia, sculîndu-se.

— Nu... nu te mişca. Nu trebuie să te duci... cel puţin deocamdată, nu.

O expresie de nelinişte, aproape de chin îi crîspa chipul ; poate că se temea că dacă n-o va face acum, n-avea să-i mai istorisească niciodată lunga poveste pe care trebuia s-o mărturisească cuiva :

— Nu, nu pleca, Olivia, înainte de a termina. Trebuie să termin... Vreau să ştii de ce se petrec astfel de lucruri aici în odaie, aşa cum s-au întîmplat ieri şi alaltăieri. N-am scuză, dar ce am să-ţi spun o să te faci să înţelegi... puţin.

El se ridică şi, deschizînd una din biblioteci, scoase o sticlă de whisky. Îi căută privirea şi o linişti :

— Nu te frămînta, Olivia. Nu încep iar, numai pentru că mă simt slab... Ceea ce s-a întîmplat ieri n-o să se mai repete niciodată. Îţi dau cuvîntul meu.

El își umplu paharul ochi, se așează din nou și în timp ce-și continua povestirea. sorbea încetul cu încetul conținutul.

— Căsătoria noastră fu deci celebrată. Eu credeam că o iubesc, pentru că nu cunoșteam nimic din dragoste... absolut nimic. Nu era, într-adevăr, dragoste, Olivia... am să-ți spun totul, tot adevărul ; vezi, nu era dragoste, dar ea era singura femeie de care mă apropiasem în aceste condiții... și aveam un temperament sănătos și viguros.

El începu să vorbească din ce în ce mai încet, ca și când fiecare cuvânt îi cerea nespusă efortare de voință :

— Și ea nu știa nimic... absolut nimic. Corespundea concepției de tină ră fată — zise el cu amărăciune. — După noaptea noastră de nuntă, ea nu mai fu niciodată aceeași. Înțelegi ce însemna asta ? Luna noastră de miere se sfârși pentru ea într-un fel de nebunie, de ideie fixă. Fusesse educată întipă-rindu-i-se o groază sfântă pentru acest lucru și în familia lor erau predispuși spre nebunie. Niciodată nu mai fu aceeași — repetă el, melancolic. — Când se născu Anson, își pierdu cu totul judecata. Nu mai voia să mă vadă, nici să-mi vorbească. Își inchipuia că o dezonorasem pentru totdeauna... După asta fu cu neputință să fie lăsată singură, fără ca cineva s-o vegheze. De atunci trăi departe de societate.

Glasul lui se stinse într-o șoaptă răgușită. Băuse paharul de whisky, ca să izbutească în încercarea lui supremă de a ieși din rezerva care-l izolase de lumea întreagă, ținând la distanță pe Olivia, pe care o iubea și poate pe doamna Soames, pe care o iubitse. Departe, muzica continua mereu, acompaniind de data asta glasul aspru și puternic al Theresci, care cânta : „Iată-mă din nou îndrăgostită și primăvara se apropie...“ ; bruna, cinica, neînvinsa Theresa, pentru care viața, începînd de la broaște pînă la oameni, nu mai avea taine, — cânta din toată inima.

— Dar povestea nu se sfîrșește aici, — continuă John Pentland, ajuns la capătul puterilor. — Are o urmare... căci am înțeles ce înseamnă a iubi cînd am întîlnit-o pe doamna Soames. Dar atunci... oftă el, ca și cînd era vorba de o dramă îndepărtată, care nu-l privea deloc. — Dar atunci — repetă el, — era prea tîrziu. Deoarece eram răspunzător față de ea, era prea tîrziu ca să iubesc pe cealaltă. Nu puteam s-o părăsesc, era cu neputință. Un astfel de lucru n-ar fi trebuit să se întîmple niciodată.

El își îndreptă trupul bătrîn, care rezistase tuturor atacurilor și conchise :

— Ți-am spus toate astea, Olivia, ca să înțelegi de ce sînt uneori...

Se opri o clipă, apoi spuse hotărît :

— ...de ce nu mai sînt decît o brută, ca ieri. Au fost clipe cînd era singurul lucru datorită căruia mai puteam trăi. Și aceasta nu pricinuia nimănui nici un rău. Puțini au știut-o... M-am ascuns totdeauna. Nu m-am dat niciodată în spectacol.

Încet, mîna albă a Oliviei înaintă pe deasupra biroului și atinse mîna lui cafenie și osoasă, care se odihnea acum pe mahonul lucios, nemîscată. Ea nu spuse nimic, dar acest simplu gest era mai grăitor decît dacă ar fi vorbit. Pentru a doua oară, ochii învăpăiați ai lui John Pentland se umplură de lacrimi. Pînă atunci, nu plînsese decît în seara morții nepotului lui. Olivia era sigură că nu plîngea din pricina nenorocirii sale ; asprimea bătrînului îl împiedica să se înduioșeze asupra lui însuși ; lacrimile îi curgeau, evocînd acea tragedie în care fusese amestecat.

— Aș dori, draga mea Olivia, să știi că niciodată nu i-am fost necredincios ; niciodată în cursul anilor care au urmat după căsătoria noastră. Știu că oamenii n-ar crede-o niciodată, dar vezi, țineam ca tu s-o știi, căci numai tu și doamna Soames aveți însemnătate pentru mine... și ea știe că e adevărat.

Era limpede că povestirea se sfîrșise ; dar ea nu plecă, pentru că ghicea că el dorește să rămînă lîngă dînsul, fără să spună nimic, cu mîna așezată pe a lui. Era dintre acei bărbați, ca și Michael, se gîndi ea, „care au nevoie de prezența femeilor“. Peste o clipă, nespus de lungă, el se întoarse pe neașteptate spre ea și o întrebă :

— Cine e băiatul ăsta pe care-l iubește Sybil ? Cum e ?

— Sabina îl cunoaște.

— Asta mă și sperie... Vine dintr-un mediu pe care-l frecventează Sabina și asta nu-mi spune nimic bun. În lumea Sabinei te sinchisești prea puțin să știi ce sînt oamenii și de unde vin, dacă sînt deștepți și amuzanți.

— L-am observat, am vorbit cu el. Cred că e tot ceea ce își poate dori o fată... Vreau să înțeleg o fată ca Sybil. N-aș sfătui pe o prostituată să-l ia de bărbat... o astfel de femeie ar fi foarte nenorocită cu el. De altfel, mă îndoiesc că putem face mare lucru în această chestiune. Cred că Sybil a și luat o hotărîre.

— A cerut-o de nevastă ? Ți-a vorbit el ?

— Nu știu unde au ajuns. El nu mi-a spus nimic. Azi tinerii nu se mai preocupă de astfel de lucruri.

— Dar Anson n-o să fie mulțumit. Lucrurile nu vor merge de la sine... Și mătușa Cassie, la rîndul ei...

— E adevărat, totuși dacă Sybil ține la el, o să izbutească. M-am străduit s-o învăț că într-un caz ca acesta, ea... că... nu trebuie să se lase influențată de nimic.

El se gîndi multă vreme și, în cele dîn urmă, spuse, fără să ridice ochii, ca și cum și-ar fi vorbit sieși :

— Altădată a fost o răpire în familie ; așa s-au căsătorit Jared Pentland și Savina Dalgado.

— Dar această căsătorie n-a fost fericită... mai degrabă chiar nefericită, — răspuse Olivăia și ea băgă numaidecît de seamă că fusese cît pe-aci să se trădeze.

Un cuvînt sau două de prisos și el ar fi putut-o sili să vorbească. Ea simți că era cu neputință să-i mai sporească prin această descoperire numărul tainelor lui neplăcute. Totuși, el o privi cu luare-aminte și răspuse :

— Nimeni nu știe nimic... Se știe numai că s-a înecat.

Ea înțelegea foarte bine cu ce gînd pomenise el de răpirea Savinei, dar din nou dinsul recăzu în rezerva obișnuită ; redevenise misteriosul, falsul John Pentland, care nu putea decît să sugereze lucrurile, în loc să le spună pe șleau.

Muzica încetase cu totul în salon și nu se mai auzea decît vuietul înăbușit și îndepărtat al talazurilor ; totuși la un moment dat, răsună un zgomot de pași în aripa de Nord. Peste cîtva, timp, bătrînul urmă :

— Atunci ea nu era pe cale, de a se îndrăgosti de O'Hara. Temerile noastre erau zadarnice.

— Da, nici măcar o clipă nu i-a trecut acest gînd prin minte... Pentru că el e prea în vîrstă... Nu trebuie să uităm tinerețea ei pătimașă.

— O'Hara are calități — răspuse bătrînul. — Mi-a cîștigat prietenia și Higgins l-a lăudat. Sînt ispitit să mă iau după Higgins. El judecă oamenii cu un instinct sigur... așa cum prevede timpul.

După ce rămase cîteva clipe tăcut, bătrînul urmă :

— Totuși, am face bine să ne arătăm prevăzători. E un irlandez deștept, care vrea să parvină... Trebuie să fii atent cu oamenii aceștia. În genere, nu urmăresc decît interesele lor.

— Poate — șopti Olivia — se poate...

Tăcerea fu întreruptă de declanșarea mecanismului orologului din hol, care bătea de unsprezece. Seara trecuse foarte repede, oarecum ca într-o atmosferă de vis. În sfârșit, în casa Pentland, se hotărîse să se înfrunte adevărul... adevărul necruțător, gol și grozav. Olivia, care era de atîta vreme însetată de adevăr, era tulburată. John Pentland se ridică încet, cu greutate, căci odată cu vara, mușchii i se înțepeniseră și cereau să fie cruțați.

— E unsprezece, Olivia, ar trebui să te duci să te culci și să te odihnești puțin.

2

Olivia nu se duse în odaia ei, căci n-ar fi putut dormi; pe de altă parte, nu se simțea în stare să se ducă în salon, unde avea să vadă chipurile tinere ale lui Jean, Theresei și Sybillei. În clipa aceea, perspectiva de a se închide într-o odaie, sau chiar într-un loc acoperit care ar îndepărta-o de cer, îi era nesuferită. Avea nevoie de aer și de liniștitoare senzație de libertate și uitare pe care i-o procura, uneori, spectacolul mlaștinilor și mării. Voia să respire din adîncul pieptului aerul înviorător și sărat, să fugă, să găsească un adăpost. De fapt, ea cedă cîteva clipe unui sentiment de neliniște asemănător aceluia care o cuprinsese în seara aceea înăbușitoare, cînd O'Hara o urmăse în grădină.

Ieși și străbătu terasa, mergînd drept înaintea ei, fără țintă; în curînd ajunse sub copaci și se îndreptă spre mlaștină și mare. Această ultimă noapte de august era caldă și străvezie, numai livezile cele mai joase erau parcă scăldate într-o ceață diafană și albăstruie. Altădată, gîndul de a străbate pașiștile pustii, de a rătăci pe drumurile întunecate, o speria; dar în seara aceea, plimbarea aventuroasă, în loc s-o neliniștească, i se părea odihnitoare, poate pentru că era încredințată că nu i se putea întîmpla ceva mai neplăcut decît ceasul pe care-l trăise, ascultînd mărturisirile lui John Pentland. Era grozav de uimită de frumusețea nopții, de umbrele catifelate care scoteau în relief gardurile și șanțurile, de strălucirea stelelor, de briul de spumă albă care mărginea oceanul îndepărtat și miresmele felurite și fecundante ale pășunilor și mlaștinilor.

Peste puțin timp, cînd se mai liniști, ea încercă să pună ordine în haosul din mintea și chiar din trupul ei. Viața i se

părea deznădăjduit de confuză și încâlcită. Își dădea nelămurit seama, fără să știe prea bine de ce, că socrul ei o trăsesese pe sfoară, obținind fără greutate de la ea să se supună dorințelor lui și s-o facă să privească viitorul sub o înfățișare cu totul deosebită. Ea observase totdeauna că el era puternic și nimic nu-i rezista, dar înainte de seara asta nu-și dăduse seama pînă unde mergea puterea lui... în ce măsură putea să se arate necruțător, lipsit chiar de scrupule, căci fusese lipsit de scrupule, profitînd astfel de situație și folosind toate armele care-i stăteau la îndemînă... netrecînd cu vederea nici un sentiment, nici o amintire care i-ar îngădui să-și ajungă scopurile. Cele două voințe ale lor nu se înfruntaseră deschis, lupta fusese cu mult mai subtilă. O subjugase, fără ca ea să observe, poate cu ajutorul acelei puteri tainice, care avea tăria să-i transforme pe toți... care făcuse Pentlandzi chiar din copiii Savinei Dalgado și lui Toby Cain.

Evocînd, cu amărăciune, ce se întîmplase, ea ajunsese la concluzia că energia aceasta izvora din virtutea și conștiința ei de dreptate. Se putea declara — cu aceeași certitudine cu care se putea afirma că soarele răsărise în ajun — că toată viața lui nu fusese decît o jertfă nesăbuită și cavalierească, un devotament de neînțeles față de acest ideal aspru și necruțător : a fi, ceea ce un Pentland trebuie să fie... și totuși... totuși, simțea că se purtase bine, cu eroism chiar ; puterea lui neînduplecată inspira respect. El își distrusese fericirea și o îmboldise pe biata doamnă Soames să caute pacea în nirvana stupefiantelor. Legea de care asculta el era aspră, crudă, neomenoasă, jertfea totul pretențiilor ei... „Va merge pînă acolo, se gîndi Olivia că mă va jertfi împreună cu el. Dar nu vreau să fiu jertfită. Voi scăpa de acest destin ! Reflecții îndelungate o făcură să descopere, încetul cu încetul, care era izvorul înriuririi lui irezistibile asupra oamenilor, și puterea căreia nici unul din ei nu i se putea împotrivi. Pricina era foarte simplă, avea credință, o credință înflăcărată și necruțătoare : aceea a primilor Puritani.

Celelalte persoane din preajma lui n-aveau nici o însemnătate. Nici una nu exercita vreo înriurare asupra ei, tot așa de puțin Anson, ca mătușa Cassie sau Sabina, sau monseniorul Smallwood. Nici unul nu juca vreun rol în viața ei. Dinșii nu contau. Ea nu se temea de ei ; dimpotrivă, în ochii ei nu erau decît niște biete fantoșe, veșnic agitate. Dar John Pentland avea credință. Prin aceasta se deosebea de ceilalți.

Ea înainta mereu împleticindu-se, aproape bijbiind, și în curînd ajunse lingă podețul pe care trebuia să treci riul, ca să mergi de la casa Pentlandzilor, la Brook Cottage. Chiar cînd era mică, vederea apei, a unui fluviu, a unui lac și a spațiilor întinse aveau asupra ei un farmec ciudat, o astfel de privești o atrăgea, așa cum un magnet atrage o bucată de fier. Cînd ajunse pe pod, ea se opri, deci, și aplecată asupra parapetului de piatră, în umbra tufișurilor de pădure care creșteau la marginea apei, începu să privească băltoaca întunecată și nemișcată de sub ea. În această oglindă neagră se răsfrîngeau stelute strălucitoare ca diamantele. Aerul era îmbibat de mirosul cald și pătrunzător al vitelor, în care se amesteca parful ușor și pătrunzător al nuferilor care mărgineau băltoaca.

În acest loc singuratic, liniștită de tăcerea și întunericul care o înconjurau, ea începu să priceapă tilcul celor ce se petrecuseră în odaia în care plutea un miros greu de whisky și unsoare de piele. Ea văzu limpede că stupiditatea, neștiința semenilor ei erau pricina dramei căreia îi căzuse victimă John Pentland și care-i distruseseră viața ; era, fără îndoială, nepotul acelui Toby Cain care trimisese acele scrisori ciudate și pline de pasiune, a omului, care ridica în slava cerului dragostea trupească ; numai că se trezise prizonier al unei alte puteri grozave, a principiilor după care fusese crescut și cărora el înțelegea să le rămînă credincios. Ea nu se mai mira acum că el încerca să scape de realitate, închizîndu-se ca să bea, pînă se cufunda în inconștiență. El fusese prins între aceste două puteri de temut. Se credea un Pentland, cînd într-însul ardea focul care mocnea în scrisorile lui Toby Cain și care aprindeau ochii care fuseseră imortalizați în portretul Savinei Pentland. Ea îl auzea încă spunînd : „Niciodată nu i-am fost necredincios ei ; niciodată în decursul anilor care au urmat după căsătoria noastră. Țineam să știi, căci numai dumneata și doamna Soames aveți însemnătate pentru mine și ea, ea știe că e adevărat“. Această statornicie i se părea un lucru teribil, monstruos.

În sfîrșit, ea observă că în timpul convorbirii lor, gîndul la Michael n-o părăsise ; avea impresia că tot timpul fusese vorba de Michael și de dînsa. De zeci de ori bătrînul făcuse aluzie, în termeni nelămuriți, dar de care nu te puteai lăsa înșelat. Era foarte sigură că mătușa Cassie o pusese pe domnișoara Peavey să-i povestească tot ce văzuse, cînd îi întîlnise lingă izvor și era incredințată că bătrîna îl informase

pe fratele ei. Dar ceea ce văzuse domnișoara Peavey nu însemna mare lucru și nu-i putea trezi bănuielile. Totuși amintindu-și convorbirea cu bătrînul, i se păru că el îi dăduse să înțeleagă, fie prin cuvinte, fie prin intonație sau priviri, că-i cunoștea taina. La sfîrșitul convorbirii, cu o siguranță care părea aproape dar profetic, el trezise, în chip crud, singura teamă, singurul gînd ascuns care tulbura dragostea ei pentru Michael, spunîndu-i cu glas nepăsător : „Totuși, am face bine să ne arătăm prevăzători. E un irlandez deștept care vrea să parvină... trebuie să fii în gardă față de acești domni. De obicei, ei nu urmăresc decît interesele lor.“

Cel mai extraordinar gînd îi trecu atunci prin minte... și anume că toată convorbirea lor, inclusiv mărturisirea dramatică și neplăcută ce-i ceruse o astfel de sfortare eroică, o privea pe dinsa. El făcuse toate astea — ieșise din rezerva în care se închidea, îi umilise orgoliul ei sălbatic — făcuse toate astea, ca s-o constrîngă să renunțe la Michael, ca s-o silească să se jertfească pe altarul acelui ideal fantastic în care credea.

Ei îi era teamă, pentru că el era uluitor de puternic, pentru că nu-i ceruse nimic pe care el însuși n-ar fi făcut-o.

Ea avea să rămînă totdeauna în nesiguranță ; căci în cele din urmă, John Pentland, de care se despărțise acum cîteva clipe, își păstra personalitatea amăgitoare, caracterul ciudat, de neînțeles și va fi, probabil, totdeauna o enigmă pentru ea. Ea nu cunoscuse cîtuși de puțin pe adevăratul John Pentland.

Pe cînd stătea acolo, lîngă pod, în umbra pădurilor, pierdu cu totul noțiunea spațiului și a timpului și chiar a lumii înconjurătoare și nu-și mai dădea seama decît de un singur lucru : de suferința ei. Se gîndea : „Poate că are dreptate. Poate că am început să semăn cu ei și de aceea lupta aceasta continuă la nesfîrșit. Poate că dacă aș fi o ființă obișnuită, simplă și normală ca Higgins... nu m-aș zbate astfel, n-aș simți nici îndoieli, nici groază în fața actului ; aș acționa, fără să șovăi“.

Ea își aminti ceea ce spusese bătrînul despre această lume în care toate voințele par paralizate, unde te mulțumeai să-i vezi pe ceilalți acționînd, unde trăiau viața aproapei. Cuvîntul „normal“ îi venise spontan, tot așa de firesc ca și termenul potrivit pentru a caracteriza o stare de spirit opusă aceleia care dăinuia veșnic la Pentland și ea fu îngrozită la gîndul că acel lucru, care se definea prin cuvintele „a fi un Pentland“, acel soi de vrajă nu era, poate, decît o boală, un fel de nebunie,

ce înfrina orice intenție de acțiune. Până la urmă ajungeai să trăiești în trecut, recunoscându-ți datorii de onoare, datorii față de oamenii care muriseră de un veac și mai bine.

„Altădată — se gândi ea — trebuia să am puterea să fac ce voiam să fac, ceea ce socoteam că-i bine“.

Ea își aminti din nou ceea ce spusese Sabina despre Noua-Anglie, că era „un loc unde gindurile se purificau și se limpezau“ ; cea mai neînsemnată acțiune devenea un caz de conștiință și o temă de meditație transcendentă. Această tendință părea că dispare acum, chiar în Noua-Anglie, cu toate că mai stăruia încă în casa Pentland așa cum mai stăpîneau acolo amintirile ilustrilor „dragi prieteni“. Chiar faptul de a fi aruncat în pod dovezile prieteniei lor nu adusesese nici o schimbare. Totuși, în jurul familiei Pentland, această dispariție era aproape un fapt împlinit, Noua-Anglie a lui O'Hara și Higgins, a lucrătorilor polonezi din Durham n-avea nici o legătură cu cea veche. Chiar satul luase cu totul altă înfățișare și nu mai era de recunoscut.

În timp ce se lăsase cuprinsă de acest sentiment de revoltă, Olivia observă, datorită unei uimitoare pătrunderi cu care păreau înzestrate simțurile ei, că nu mai era singură pe pod, în mijlocul pajistilor pustii, învăluite în ceață. Deodată știu, cu o siguranță deplină că alte ființe se aflau nu departe de ea, în întuneric, și o observau poate ; câteva clipe fu stăpînită de acea neliniște trecătoare, ce o cuprindea, uneori în casa Pentland, cînd avea impresia că e înconjurată de persoane nevăzute și insesizabile. Peste o clipă ea desluși, ieșind din ceață ce învăluia livezile, două siluete, a unui bărbat și a unei femei care mergeau înlănțuiți, ținîndu-se îmbrățișați. La început ea se întrebă : „Sînt oare nebună ? Văd oare fantome ?!“ — și imaginația ei îi șopti îndată că aceste două apariții erau, poate Savina Pentland și Toby Cain, care își părăsiseră mormîntul ascuns sub valuri, ca să rătăcească pe cîmpii și mlaștini. În lumina slabă a stelelor, înaintînd în ceață, aceste două ființe vapoaze, păreau că ies din sinul mării. Ea și le închipuia ieșind din valuri, ude și șiroind de apă, apoi străbătînd plaja albă care se întindea pe malul riului ca să se îndrepte spre vechea locuință.

Lucru destul de ciudat, viziunea aceasta, nu-i pricinuia nici o spaimă, o uluia.

Cînd perechea se apropie, ea recunoscă bărbatul, izbită mai întîi de ceva care nu-i era străin în mersul lui țepăn și

trufaș. Ea îi recunoscuse picioarele arcuite și fu cuprinsă, deodată, de o poftă de neînvins de a rîde. Nu era decît Higgins, pe cale de a face o nouă cucerire. Fără zgomot, ea se înfundă în umbra tufișurilor de pădure și perechea trecu pe dinaintea ei atît de aproape, încît dacă ar fi întins mîna i-ar fi putut atinge. În clipa aceea, ea recunoscuse femeia. De data asta nu era o poloneză din sat, ci domnișoara Egan, destoinica domnișoară Egan cu bluza ei scrobită, domnișoara Egan, pe care Higgins o sedusese. Alergînd, ea se sprijinea pe el ; era o domnișoară Egan cu totul nouă, umilă și feminină, pe care Olivia n-o văzuse încă niciodată.

Ea se gîndi numaidecît : „Bătrîna doamnă Pentland a rămas singură. S-ar putea întîmpla orice. Trebuie să mă întorc cît mai repede acasă“. Fățarnicia surorii de caritate trezi întrînsa o adîncă nemulțumire, apoi, deodată, i se lămuriră toate incidentele care se întîplaseră de la începutul verii, noaptea caldă, cînd îl văzuse pe Higgins sărind peste zid ca o căprioară ca să scape de razele orbitoare ale farurilor mașinii. Femeia misterioasă care dispăruse în noaptea aceea îndărătul zidului era domnișoara Egan. De atunci, o lăsase, de bună seamă, pe bătrîna singură în toate nopțile ; și de aceea, în ultimele două zile ea își manifestase proasta dispoziție, cînd Higgins rămăsese închis cu bătrînul.

Toate evenimentele, tot ce se întîplase de două luni încoace defilau acum în mintea ei, înlănțuindu-se în mod logic. Bătrîna fugise și fuga ei dusesese la descoperirea scrisorilor Savinei Pentland, pentru că domnișoara Egan își părăsise postul, ca să cutreiere cîmpiile, ascultînd de acea chemare misterioasă și năvalnică ce uneori pare că stăpînește cîmpul la căderea nopții. Și în astă seară plutea în aer — Olivia o simțea pretutindeni în jurul ei... în aer, în livezi, în șoapta îndepărtată a oceanului, în mirosul pe care-l răspîndeau vitele și în miresmele plantelor în plină maturitate... ca în noaptea cînd Michael o urmăsea în grădină.

Toate faptele care urmaseră erau, într-un fel anumit, opera acestei puteri tulburătoare care pînă la urmă descoperise taina cuprinsă în scrisorile Savinei. Această forță își bătuse joc de ei și acum taina aceasta o înăbușea pe Olivia, care simțea nevoia s-o mărturisească cuiva și nu mai era în stare s-o păstreze doar pentru sine.

Cînd cei doi îndrăgostiți dispărură, ea făcu drumul în sens invers, ca să ajungă la casa veche, a cărei siluetă pătrată

și întunecată se profila pe albastrul cerului. Furia pe care o stîrnise în ea lipsa de conștiință a domnișoarei Egan părea că se risipise. Mîine sau poimîine avea să-i vorbească domnișoarei Egan ; dacă stăteai și judecai, această legătură amoroasă ținuse toată vara și nu se întîmplase nici un rău... nimic altceva decît descoperirea scrisorilor. Deodată, ea simți simpatie pentru această domnișoară Egan, pentru care avusese totdeauna oarecare repulsie ; viața ei era, la urma urmei, îngrozitoare : își petrecea zilele în tovărășia unei nebune. Olivia se gîndi că această existență putea fi asemuită cu a ei...

În același timp îi trecu prin minte că i-ar fi fost tare greu să explice unei femei atît de iscusite ca sora de caritate, de ce se găsea ea însăși pe pod noaptea, la o astfel de oră. S-ar fi spus că totul, cel mai neînsemnat dintre gîndurile ei, cea mai neînsemnată dintre acțiunile ei, punea o problemă din ce în ce mai complicată, pe măsură ce zilele treceau. Singurul mijloc de a o scoate la capăt, era să taie, cu îndrăzneală, rețeaua care o încercuia, și să fugă.

„Nu, hotărî ea, n-o să rămîn... nu vreau să mă jertfesc. Mîine o să-i spun lui Michael că după plecarea Sybillei, voi face tot ce vrea el“.

Cînd ajunsese acasă, totul era învăluit de întuneric, afară de holul cel mare, unde ardea o lampă care lumina slab două șiruri de portrete ; numai trosnetele obișnuite tulburau tăcerea nopții.

3

A doua zi dimineată ea se trezi devreme, după ce petrecuse o noapte proastă și află că Michael fusese reținut, cu o seară înainte la Boston și n-o să poată călări, ca de obicei, cu dînsa. Cînd camerista se retrase, ea fu cuprinsă de descurajare, căci se bizuise că-l va vedea și se va sfătuit cu el, ca să făurească un plan de acțiune. O clipă simți chiar un fel de pizmă, pe care n-o putea defini și pe care o învinse numai decît, ca fiind nedemnă de ea. Nu-i putea imputa că o neglijează ; numai că, pe măsură ce se apropia toamna, era din ce în ce mai ocupat. Firește, nu-i era teamă că s-ar interesa de altă femeie, era încredințată că-i stăpînea inima. Totuși, nu izbutea să înlătore acea mică bănuială, stăruitoare și de nelămurit, ce se înfipsea în mintea ei, cînd John Pentland spusese : „E un irlandez deștept care vrea să parvină... trebuie

să fii în gardă față de aceștia“. La urma urmei ce știa despre el, afară de ceea ce voise dînsul să-i spună ? Era un om independent, care n-avea să dea nimănui socoteală, un pirat, liber să acționeze cum îi plăcea. De ce să-și compromită viitorul într-un chip iremediabil ?

Se sculă, totuși, cu intenția de a se plimba nădăjduind că răcoarea dimineții și promenada vor alunga această dispoziție bolnăvicioasă, de care era stăpînită de cînd se despărțise, în bibliotecă, de John Pentland. În timp ce se îmbrăca, se gîndea : „Poimiine împlinesc patruzeci de ani, poate că de aceea mă simt obosită și dezamăgită. Devin, probabil, matură. Dar nu, e cu neputință, sînt plină de putere și sănătate și împotriva tuturor acestor lucruri, am înfățișare tinăra. Sînt obosită din pricina ceasurilor nepălăcute de aseară“.

Apoi îi trecu prin minte că, în cursul anilor îndelungați, cînd îl iubise pe John Pentland, doamna Soames trebuie să-și fi repetat de multe ori aceste lucruri. „Nu, își spusese dînsa, orice s-ar întîmpla, niciodată n-o să duc viața pe care a dus-o ea. Orice, mai bine decît asta... orice“.

Era uimită să constate, trezindu-se că lumea înconjurătoare nu se schimbase deloc. După cele ce se petrecuseră în ajun în bibliotecă și pe cîmp, viața n-ar mai fi trebuit să fie aceeași în casa Pentland. Ea se aștepta să găsească toate alfel decît erau, purtînd pecetea evenimentelor ; dar înfățișarea lor nu se schimbase deloc. Simți o emoție văzînd strălucirea orbitoare a soarelui, auzind dihorii lătrînd și observînd pe Higgins, în curtea grajdurilor, punînd șaua pe calul pe care urma să-l călărească în timp ce fluiera de zor, apoi o zări pe Sybil străbătînd pajiștea, ca să se ducă să-l întîlnească pe Jean. Nimic nu se schimbase, nici măcar Higgins, pe care-l luase drept o fantomă cînd trecea prin livezile înecate de ceață. S-ar fi spus că în casa Pentland, sînt două realități : aceea a zilei și aceea a nopții ; a doua, tainică și ascunsă, ascunzîndu-se îndărătul decorului plăcut și zîmbitor, în care cîmpurile și copacii înverziți, lătrăturile cîinilor, rîndașul care fluiera înșeuînd un cal de rasă, în sfîrșit totul, evoca o lume liniștită. O întîmplare nefericită o făcuse să cunoască aceste două lumi ; lumea posomorită și de nepătruns, ca și cealaltă. Afară de bătrîn, toți ceilalți din casa Pentland nu vedeau decît viața plăcută și ușoară, a cărei activitate începea să se manifeste pretutindeni în jurul ei.

Ea își închipui că un străin, care ar fi stat la ei, ar fi socotit casa plăcută și confortabilă și și-ar fi spus că se ducea

o viață îmbelșugată, chiar luxoasă, și că bogăția lor îi scutea de orice griji. El i-ar găsi pe toți ca fiind oameni simpatici, normali, primitivi, aparținând unei familii respectate, care se bucura de un oarecare prestigiu. „Iată o lume puternică, confortabilă și bine echilibrată“ — ar spune acest străin.

Da, asta ar fi părerea unui străin; cine știe dacă cealaltă lume, grozavă și întunecată, nu exista doar în imaginația ei? Poate că era chiar suferindă, puțin impresionabilă și nervoasă, smintită, ca și bătrina din aripa de Nord a casei.

Totuși, gândindu-se bine, i se părea că toate femeile trebuie să aibă o dublă existență, aceea pe care o vedeau și aceea care se ascundea de ochii tuturor.

Pe când își trăgea cizmele, auzi pe Higgins făcând glume drăgăstoase cu noua bucătăreasă irlandeză; își aruncase ochii asupra ei, ticălosul.

Ea se plimbă fără chef, lăsând iapa să meargă în voie prin pădurile de mestecăn și urmînd cărările răcoroase și umbroase, pe care mergea de obicei, cu Michael. Aerul proaspăt al dimineții nu-i schimba deloc dispoziția. O întrista să călărească singură prin acel lung ținut verde. Cînd, în sfîrșit, ieși din pădure, și ajunsese aproape de locul unde îi întîlnise domnișoara Peavey, ea văzu un „Ford“, oprit pe marginea șoselei și lîngă el, în picioare, un bărbat, care fuma și privea motorul, ca și cînd ar fi fost în pană. Nimic nu-i atrase atenția și voia să-și urmeze drumul, fără să se mai uite la mașină, cînd auzi că o întreabă cineva:

— Dumneata ești doamna Pentland, nu-i așa?

Ea își opri iapa:

— Da, eu sînt doamna Pentland.

Cel care îi vorbise era un omuleț cu o ținută mult prea îngrijită; purta un costum de stofă în pătrățele, un guler tare, înalt, ce părea că-l gîtuie și avea ochelari. Cînd ea se întoarse, el își scoase pălăria de pai, luînd o atitudine foarte ceremonioasă și înaintă spre dînsa, cu un zîmbet amabil, spunînd:

— Sînt mulțumit că nu m-am înșelat. Sînt foarte fericit să te cunosc, doamnă Pentland. Mă numesc Gavin. Sînt un prieten al lui Michael O'Hara.

— Serios? Făcu Olivia.

— Nădăjduiesc că nu ești prea grăbită? întrebă el. Aș ține mult să-ți spun cîteva cuvinte.

Ei nici prin gînd nu-i trecea ce i-ar spune omulețul care se agita în mijlocul șoselei. Ținîndu-și pălăria în mină, el aruncă mukul țigaretei și începu :

— E vorba de un lucru foarte delicat doamnă Pentland, care privește lupta electorală a domnului O'Hara. Îmi închipui că ești la curent. Cred că-i porți prietenie, nu ?

— Da — zise ea cu răceală — călărim împreună.

El tuși, și vădit stînjenit, începu să vorbească despre lucruri secundare, ca să nu treacă direct la chestiunea principală.

— Vezi, eu sînt unul din bunii lui prieteni. Într-adevăr, am crescut împreună... am stat în același azil, ne-am bătut adesea cînd eram copii. Nu ți-ai putea închipui asta văzîndu-ne împreună, căci el e un tip deosebit. E chemat să facă lucruri mari, dar eu nu. Eu sînt... eu nu sînt decît John Gavin, un om oarecare. Totuși, sîntem prieteni, întocmai ca înainte, ca și cînd el n-ar fi un mare personaj. Aceasta e una din calitățile lui Michael : nu-și reneagă niciodată prietenii, oricît de sus ar ajunge.

Ochii albaștri ai omulețului străluciră de o lumină plină de adorație. „S-ar fi spus — se gîndi Olivia, — că vorbește de Dumnezeu, numai că era limpede că-l socotește pe Michael O'Hara mai presus decît pe Dumnezeu. Dacă Michael avea o astfel de înrîurire asupra oamenilor, succesele lui se explicau ușor“. Omulețul se întrerupea neîncetat, ca să-și ceară iertare.

— N-am să vă rețin multă vreme, doamnă Pantland... doar o clipă. Vedeți, am crezut că e mai bine să vă văd aici, decît să vină la dumneavoastră.

Deodată, chipul lui zîmbitor se încrêți și luă o înfățișare foarte gravă :

— Iată ce este, doamnă Pentland... Știu că sînteți pentru el o adevărată prietenă și că-i doriți binele. Vreți să izbuțească, să fie ales... cu toate că dumneavoastră, cei de aici, n-aveți simpatie pentru partidul democrat.

— Da — zise Olivia — e adevărat.

— Ei bine — continuă el, cu o sfortare vădită — Michael e unul din bunii mei prieteni. Sînt, cum s-ar spune, paznicul lui. Firește, nu vin niciodată aici... Mi s-ar părea caraghios să locuiesc aici.

Olivia începu să-l privească pe omuleț cu oarecare respect. Era atît de simplu și sincer și, în afară de asta, părea să aibă un adevărat cult pentru Michael.

— Vedeți... eu îl cunosc pe Michael. Am trecut prin multe greutăți împreună... și acum e schimbat. E ceva care nu merge cum trebuie. Nu se mai interesează de ce face. Acționează, ca și cum ar vrea să dea dracului cariera lui... și nu pot să-l las să facă lucrul acesta. Și nici unul din prietenii săi... nu poate vedea cu ochi buni asta. Nu izbutim să-l facem să se intereseze cu adevărat de treburile sale. De obicei, el se ocupă de toate... și mai bine decât ar putea s-o facă oricine.

Închise un ochi și luă un ton confidențial.

— Știți ce este, după părerea mea ? Îl observ de cîtăva vreme și mi-a trecut prin minte...

El așteaptă ca Olivia să răspundă : „Nu, nu știu ce are“. Lăsă capul într-o parte și spuse cu aerul cuiva care a făcut o mare descoperire :

— El' bine, eu cred că la mijloc e o femeie.

Ea simți, în ciuda eforturilor pe care le făcea, cum sîngele îi năvălea în obraji. Cînd putu să vorbească, întrebă :

— Bine, și eu ce trebuie să fac ?

El se apropie puțin și, cu aceeași expresie confidențială, continuă :

— Iată care-i părerea mea. Dumneata, care ești una din prietenele lui, vei înțelege. Vezi, nenorocirea e că este o femeie de aici, din Durham... o doamnă din înalta societate... ca dumneata. Tocmai asta strică totul. În viața lui au existat multe femei înainte, dar erau fete „din cartier“ și asta n-avea nici o însemnătate. De data aceasta e altceva. E cu totul buimăcit...

El șovăi o clipă.

— Uite, nu-mi place să spun asta de Michael, dar cred că dînsa i-a cam sucit capul. E urît s-o spun, dar sîntem cu toții oameni, nu-i așa ?

— Da, — zise Olivia, încetișor — toți sfîrșim prin a fi oameni într-o zi... chiar doamne din înalta societate ca mine.

Flăcăruia vicleană care trecu prin ochii ei, îl tulbură o clipă.

— Ei bine — urmă el — e zăpăcit de-a binelea din pricina ei, și nu mai e bun de nimic... Deci, m-am gîndit așa... că dumneata ai putea afla cine-i femeia aceea, să mergi la ea și s-o convingi să stea cîtăva vreme deoparte... să se îndepărteze, să plece undeva, cel puțin pînă la sfîrșitul luptei electorale. Asta ar avea un rezultat. Înțelegi ?

El îi susținu cu îndrăzneală privirea, ca și când toate acele cuvinte ar fi fost foarte sincere și fără reticență, ca și când într-adevăr, nu știa cine era această femeie. Cu toată furia ei, Olivia era amuzată de această viclenie, inspirată de un sentiment de tact elementar.

— Nu pot face mare lucru — îl încredință ea — acest plan e nesăbuit... dar am să încerc ce s-o putea. Nu pot să făgăduiesc nimic. La urma urmei, asta îl privește pe domnul O'Hara.

— Vezi, doamnă Pentland, dacă s-ar ivi vreun scandal, asta ar însemna pierzania lui. O femeiușcă oarecare n-ar avea nici o însemnătate, dar o femeie de aici, e cu totul altceva. Toți ziariștii din lume ar vorbi de dînsa, fiecare s-ar amesteca etc. ... Aceasta e primejdia. Întreaga biserică s-ar ridica împotriva lui, și l-ar învinui de imoralitate.

În timp ce el vorbea, un gând ciudat trecu prin mintea Oliviei; multe din argumentele lui i se păreau a avea o ciudată asemănare cu felul de a judeca al matusii Cassie.

Calul devenise nerăbdător; rîciia pămîntul cu copitele și-și dădea capul pe spate; Olivia era într-adevăr enervată, acum, de aceea, înainte de a vorbi, așteptă cîteva clipe, de teama de a nu se trăda și a face zadarnică toată comedia pe care o ticluise domnul Gavin. În sfîrșit, se hotărî :

— O să fac ce pot, dar îmi ceri un lucru caraghios.

Un zîmbet înflori pe buzele omulețului.

— Eu fac de multă vreme politică, doamnă, și am văzut lucruri și mai ciudate încă...

Își puse pălăria pe cap, ca pentru a arăta că nu mai are nimic de spus.

— Dar aș vrea să-ți cer ceva : Michael să nu afle niciodată că ți-am vorbit.

— De ce-aș făgădui-o ? De fapt, de ce-aș făgădui ceva ?

El se apropie și zise încet :

— Îl cunoști pe Michael, doamnă Pentland, îl cunoști foarte bine și știi că are un caracter violent și impulsiv. Dacă ar descoperi că ne amestecăm în treburile lui, putem să ne temem de orice. Ar fi în stare să dea totul dracului și să ne lase baltă. Nu l-am văzut niciodată într-o astfel de stare din cauza unei femei. Azi ar face-o... Atît de departe a ajuns. Ca și mine, nici dumneata n-ai vrea să-l vezi cum își distruge toată viața... un om atît de înzestrat ca Michael ! Dar ce spun :

într-una din zile ar putea ajunge președinte. Când își pune ceva în cap, izbutește, dar în clipa asta, doamnă, după cum se spune, el nu mai judecă.

— N-am să-i spun — făgădui' Olivia — și am să fac tot ce pot ca să te ajut. Și acum, trebuie să plec.

Domnul Gavin îi devenise deodată simpatic, poate pentru că îi spusese tocmai cuvintele pe care dorea cel mai mult să le audă în clipa aceea. Ea se aplecă în șa și, întinzându-i mâna, îi zise :

— La revedere, domnule Gavin.

Omulețul își scoase din nou pălăria, descoperindu-și capul rotund, chel și lucitor :

— La revedere, doamnă Pentland.

În timp ce ea se îndepărta, el rămase ținut în mijlocul șoselei și o urmări cu privirea, pînă ce dispăru. Ochii îi străluceau de admirație, dar cînd Olivia părăsi șoseaua și o luă prin livezi, chipul lui se întunecă, și înjură tare.

Înainte de această întîlnire, el nu înțelegea cum un politician de talent ca Michael putea să-și piardă capul din pricina unei femei. Dar un instinct îi spunea că putea avea încredere în ea, că își va ține făgăduiala. Avea o înfățișare... o înfățișare cum văzuse la puține, care explica, poate, de ce Michael își pierduse capul, el care dădea de obicei femeilor însemnăta-tea care li se cuvenea.

Strîmbîndu-se și clătînd din cap, el urcă în „Ford“, demară cu mare zgomot și o luă spre Boston. Peste cîteva sute de metri, se opri din nou și coborî, căci în agitația lui uitase să lase jos capota mașinii.

Din clipa cînd îl părăsi pe Gavin, Olivia începu să treacă la fapte. Își dădea seama că nu trebuia să se mărginească la simpla constatare a adevărului ca să îndrepte haosul și nesiguranta situației din casa Pentland, ci trebuia să și acționeze. Acum era chiar foarte furioasă împotriva domnului Gavin — a cărui cutezanță era jignitoare — și împotriva persoanei necunoscute care-l informase. Stăruia în ea ideea că mătușa Cassie și Anson erau amestecați în această chestie. Lor le plăcea să folosească astfel de procedee, să recurgă la o tactică machiavelică, făcînd să intervină mai degrabă un figurant ca Gavin, decît să i se adreseze de-a dreptul ei. Slujîndu-se de personajul Gavin, ei înlăturau orice discuție, orice dezacord mărturisit, care putea tulbura încîntarea în care se

complăceau cei din casa Pentland. Ei puteau continua să facă în așa fel, ca și cînd totul mergea bine, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Frica birui în curînd furia ; se temea ca ei să nu întrebuinteze mijloace de același fel ca să distrugă fericirea Sybilei. Ea nu se îndoia că dîșii ar fi gata să jertfească totul, atît de mult se încredeau în propriul lor merit.

Cînd ajunse acasă, Jean era acolo ; ea se grăbi să închidă ușa salonului și-i spuse :

— Jean, aș vrea să-ți vorbesc o clipă...

— Știu, doamnă Pentland, e vorba de Sybil.

În glasul lui era o notă de umor, care înrîurea asupra ei și, ca totdeauna, o dezarmă. Ea observă că el era încă destul de tînăr ca să fie convins că în viață totul o să se petreacă întocmai așa cum dorea.

— Da, despre asta e vorba — zise ea.

Se așezară pe două din scaunele lui Horace Pentland și ea urmă :

— Cred că e mai bine să nu te amesteci în afacerile altora, Jean, numai că sînt împrejurări...

Ea avu un mic gest.

— M-am gîndit că dacă, într-adevăr... dacă, într-adevăr, dumneata...

El o întrerupse repede :

— Da, doamnă Pentland, da. Sybil și cu mine am vorbit și ne-am înțeles. Ne iubim. O să ne căsătorim.

Ea îi cerceta obrazul tînăr și înflăcărat și se gîndea : „Iată un chip plăcut, care n-are nimic josnic, nici răzbunător. Buzele lui nu sînt subțiri, ca acele ale lui Anson, n-are pielița obrazului bolnăvicioasă și palidă, cum a avut-o totdeauna Anson. E un chip plin de viață și de farmec, care dă o impresie de forță ; e obrazul unui om care s-ar arăta bun față de o femeie... al unui om care e departe de a fi lipsit de temperament“.

— O iubești... cu adevărat ? — întrebă ea.

— Eu... eu... e o chestiune la care nu pot să răspund, căci nu există cuvinte care să descrie ce simt.

— Pentru că... vezi... Jean, nu-i doar grija mamei, ci un sentiment care merge mult mai departe. Fericirea Sybilei mi-e mai de preț decît a mea, decît viața mea, căci vezi dumneata, Sybil e ca o parte din mine însămi. Vreau să fie fericită. Nu e vorba de o căsătorie oarecare, o căsătorie care unește două ființe tinere. E ceva mult mai serios.

Ea tăcu cîteva clipe, apoi întrebă :

— Cum o iubești ?

El înaintă spre marginea scaunului, tremurînd de însuflețire :

— Ei bine, — zise dînsul, bîlbîindu-se puțin — n-aș putea trăi fără ea. Asta depășește tot ce mi-am închipuit. Uite... noi am hotărît totul, ne-am organizat toată viața. Dacă aș pierde-o vreodată, pentru mine n-ar mai exista nimic după aceea.

Zîmbi și adăugă :

— Dar vezi... toate astea s-au mai spus. Nu sînt cuvinte ca să explici... ca să te faci să înțelegi cît de unic e acest sentiment.

— Dar o s-o iei cu dumneata ?

— Da... ea vrea să meargă unde voi merge și eu.

— Sînt „tineri“, se gîndi Olivia. „Nu s-au gîndit nici o clipă la alții, tot atît de puțin la mine, ca și la bunicul Sybillei“.

— Bine, Jean... Doresc s-o iei. Orice s-ar întîmpla, trebuie s-o iei... („Și atunci n-o s-o mai am nici pe Sybil“).

— Plecăm în ranchul meu din Argentina.

— Bine. Cred că asta o să-i placă Sybillei. (Ea oftă, fără să vrea ; îi invidia puțin). Dar ești atît de tînăr, cum poți să știi ce vrei ?

Chipul lui se întunecă și el zise :

— Am douăzeci și cinci de ani, doamnă Pentland, dar vîrsta n-are însemnătate. Am fost crescut în Franța... ca un francez. Asta-i o deosebire.

El încruntă sprîncenele și șovăi o clipă :

— Poate n-ar trebui să-ți spun, ai putea să nu înțelegi... Știu cum e privită dragostea în această țară... Vezi, educația m-a învățat să privesc dragostea ca pe un lucru firesc — un lucru plăcut, foarte firesc și amuzant. Mi s-a mai întîmplat să fiu îndrăgostit, ca tinerii francezi, dar de-a binelea, căci un francez nu poate să nu creeze în jurul acestui lucru o atmosferă de sentiment și poezie. Nu poate face altfel, dacă n-ar fi pentru el... dacă n-ar fi decît o pasiune rușinoasă și urîă, n-ar putea s-o îndure. Cînd iubește, nu mai judecă... nu-și păstrează sîngele rece, ca oamenii pe care i-am auzit vorbind despre aceste lucruri de cînd sînt aici. Dacă privești lucrurile sub același aspect ca în Franța, aceasta constituie de acum o deosebire. Aici sînt toți altfel ; pe zi ce trece, îmi dau mai bine seama.

Vorbea cu un accent convins și pătimas și cînd se opri o clipă, ea tăcu, nevrînd să-l întrerupă, înainte de a sfîrși.

— Ceea ce încerc să-ți explic e mult mai greu de exprimat, doamnă Pentland. Am douăzeci și cinci de ani și cunosc viața. Nu-ți bate joc de mine ! Să nu-ți închipui că sînt un licean care vrea să treacă drept psihic. Ceea ce afirm, e exact. Știu ce e dragostea... și nu-mi pare rău, căci așa sînt sigur că Sybil e unica femeie de pe lume care există pentru mine... aceea pentru care aș jertfi totul. Aș ști s-o fac fericită, s-o înconjur cu dragoste... s-o înțeleg. Acum aș fi în stare și e o întreagă știință, pe care trebuie s-o dobîndești : aceea care e cea mai însemnată în viață. Francezii au dreptate. Ei fac din dragoste un lucru frumos, un lucru încîntător.

Deodată el își întoarse privirea, cu un aer mîhnit :

— Poate că am greșit vorbindu-ți de astfel de lucruri... I le-am spus Sybillei. Ea înțelege.

— Nu — zise Olivia — cred că ai dreptate... probabil.

Se gîdea la lunga și tragică poveste a lui John Pentland, la Anson care se rușinase totdeauna de dragoste și o socotea ca un lucru respingător. Pentru ei dragostea era un mister ciudat și tulburător, care era totdeauna puțin degradant. Fără să vrea, amintirea efortărilor neplăcute și neîndeminate ale lui Anson în rolul îndrăgostitului o obseda și ea roși gîndindu-se la dînsul. Anson, atît de mîndru și de trufaș, se prezenta mizerabil, era inferior chiar rîndașului lui.

— Dar de ce nu mi-ai vorbit mai curînd de sentimentele dumitale pentru Sybil ? — întrebă ea. — Toată lumea a băgat de seamă și dumneata nu mi-ai vorbit niciodată.

El nu răspunse numaidecît. O expresie de suferință îi întunecă iar ochii albaștri ; apoi se hotărî, privind-o drept în față :

— Motivul nu-i ușor de spus. La început mi-era teamă să-ți vorbesc de acest lucru, pentru că mă temeam că n-ai înțelege și cu cît șederea mea se prelungea, mă codeam, căci... vezi, aici la Durham, strămoșii, familia, par să fie începutul și sfîrșitul tuturor lucrurilor. S-ar spune că totul depinde de familia căreia îi aparții. Numai trecutul are însemnătate, iar viitorul nu există. Iar eu, într-un anumit sens, n-am deloc familie. Mama și tata n-au fost niciodată căsătoriți... prin sînge, n-am dreptul la numele de Cyon. Eu sînt, eu sînt... eu nu sînt decît un bastard... puteam să mă gîndesc deci s-o cer pe Sybil unui Pentland ?

El văzu că ea era emoționată, dar nu-și putea deloc închipui că tulburarea pe care i-o citise în ochi era pricinuită de mărturisirea pe care i-o făcuse ; ea se gîndea mai curînd la arma pe care această descoperire i-ar da-o în mîna lui Anson, mătusia Cassie și chiar lui John Pentland.

El vorbi din nou, cu aceeași seriozitate și convingere :

— N-o să mă las reținut de asta, din moment ce Sybil mă vrea ; dar vezi, e foarte greu de explicat, pentru că aparențele sînt înșelătoare. Aș vrea să te fac să înțelegi că mama mea e o femeie deosebită... nu mi-aș da osteneală s-o explic altcuiva decît dumitale și Sybillei.

— Sabina mi-a lăudat-o.

— Doamna Callendar o cunoaște de multă vreme... și înțelege. Sînt bune prietene.

— Dar nu mi-a vorbit niciodată de... de asta. Spui că a cunoscut-o totdeauna ?

— Nu e lucru ușor de spus... mai ales aici, la Durham, și-mi închipui că ea s-a gîndit că aceasta ar putea avea urmări supărătoare pentru mine, în clipa cînda văzut că Sybil și cu mine ne-am îndrăgostit unul de altul.

El îi povesti repede ceea ce îi istorisise Sybillei despre mama lui, silindu-se s-o facă să vadă faptele ca și dînsul, ca și Sabina și chiar cum le vedea tatăl lui vitreg, onorabilul domn de Cyon... de a îndreptăți în ochii ei un lucru pe care-l știa de neînțeles.

Îi spuse că mama lui refuzase să se mărite cu amantul ei, pentru că descoperise în viața lui profesională — în viața care n-o privea întru nimic — fapte pe care nu le putea admite. Ea socotise că era mai bine să nu-l ia de bărbat, atît pentru dînsa cît și pentru el, Jean. Izbînda era totul pentru el... să-vîrșea lașități, moșicîi, pe care ea nu i le putea ierta... Ea nu voi, deci, să-l ia de bărbat.

— Evocînd acum trecutul — urmă tînărul — mă gîndesc că avea dreptate. Această hotărîre nu i-a schimbat deloc viața. Ea a trăit în străinătate, trecînd drept văduvă și foarte puțini oameni — două sau trei persoane — au știut vreodată adevărul. El n-a spus niciodată nimic, căci e un om politic și se temea de urmările unui astfel de scandal. Ea voia să mă sustragă înriuririi lui și cred că avea dreptate. El a continuat să săvîrșească moșicîi și acte de lașitate ; mai continuă și azi. E un om politic... și nu prețuiește prea mult. Acum e senator și nu s-a schimbat. Ți-aș putea spune numele lui...

Îmi închipui că sînt unii care l-ar califica drept om eminent, dar i-am făgăduit mamei să n-o spun niciodată. El mă crede mort. A venit într-un rînd să ceară să mă vadă, să se ocupe de educația și viitorul meu. A spus că poate face mult pentru mine în America, iar ea i-a răspuns că murisem, că fusesem ucis în război.

Olivia își dădu seama că voința energetică a acestei femei exista și în fiul ei și că nimic nu l-ar putea reține de la intențiile sale.

Ea zise :

— Nu pomeni nimănui de aici această poveste. Este o chestiune care nu te privește decît pe dumneata și Sybil, pe nimeni altul. Dacă nu înfăptuiți îndată ceea ce vă propuneți, s-ar putea ca să se încerce vreo intervenție. A mai fost odată o răpire în familia noastră.

— Și la aceasta vă dați consimțămîntul ? — întrebă el.

Nu v-ați întrista, dacă am face-o ?

— Eu am s-o aflu, doar cînd o să fie prea tirziu.

— Curios — spuse el. — Și noi ne-am gîndit la asta. Dar Sybillei îi era teamă că dumneavoastră doreați o nuntă grandioasă.

— Nu, cred că în asemenea împrejurări, ar fi mai bine să nu se facă deloc cununia.

— Doamna Callendar ne-a făcut aceeași propunere, ba mai mult încă, ne-a oferit, în acest scop, automobilul ei.

— Așadar, ați vorbit cu dînsa și la mine n-ați venit deloc ?

— Da, aceasta trebuie s-o pricepeți. Theresa și cu mama ei sînt cu totul altfel, ele nu aparțin Durhamului. Doamna Callendar vorbise mai întîi de această posibilitate. Ea bănuise ce se petrecea. Știe totul. Uneori am impresia că a presimțit totul dinainte.

Olivia își aruncă privirea pe fereastră și observă pe mătușa Cassie, în vechea ei mașină, care cotea drumul.

— Vine doamna Struthers — spuse ea. Nu trebuie să-i trezim bănuiala. Ar fi, poate, mai nimerit, să nu-mi pomeniți nimic de planurile voastre și în felul acesta n-aș putea interveni, chiar dacă aș voi-o. Aș putea, poate, să-mi schimb părerea — cine știe !

El se apropia de dînsa și-i sărută mîna.

— Nu pot să vă spun mai mult decît că n-o să regretați ceea ce faceți. Vă rog să nu fiți îngrijorată de Sybil — am s-o apăr și am s-o fac fericită — nădăjduiesc că voi putea.

El o părăsi repede și trecu, grăbit, prin hol, prin fața tablourilor strămoșești, spre a o căuta pe Sybil. Se gîndi ce minunat ar fi fost ca această tînără și frumoasă femeie să-i fie soacră. O femeie fermecătoare și mărinimoasă, dar atît de tristă, ca și cînd n-ar fi cunoscut niciodată fericirea.

Nu izbutise să dispară destul de repede : ochii ageri ai mătușii Cassie îl mai zăriră, pe cînd el se îndreptă spre grajduri. Bătrîna o găsi pe Olivia în pragul ușii și-i spuse, sărutînd-o :

— Îndrăgostitul Sybillei e cel care a plecat ?

— Da — răspunse Olivia — și am vorbit despre ea. I-am spus că nu trebuie să se gîndească s-o ia de soție.

Un zîmbet de încuviințare luminează chipul galben al mătușii Cassie.

— Sînt mulțumită că te dovedești chibzuită în privința ei, draga mea. Mă temeam de contrariul, dar preferam să nu mă amestec. După părerea mea, intervențiile n-aduc nimic bun, afară de cazurile cînd ești nevoit s-o faci... Acest băiat nu e partida care-i convine Sybillei. Nimeni nu știe de unde vine. Nu poți să lași o fată să se mărite astfel... cu cel dintîi care îi iese în cale. De altfel, doamna Pulsifer îmi scrie că... îți amintești de ea, Olivia ? E mătușa băiatului lui Mannering, care avea o casă pe Chesnut Street, acum locuiește la Paris, la hotelul Continental, și-mi scrie că a descoperit că e o taină în viața mamei acestui tînăr de Cyon. Nimeni nu pare s-o cunoască bine.

— Cum de-ți scrie asta ? — întrebă Olivia. — Cum i-a trecut prin minte că lucrul te-ar interesa ?

— Să vezi cum. Kate Pulsifer și cu mine am fost împreună la pension și ne mai scriem din cînd în cînd. Întîmplarea a făcut că dîndu-i vești despre Sabina, am pomenit numele tînărului. De altfel, Kate mi-a spus că Sabina are prieteni ciudați la Paris și că nu i-a făcut măcar o vizită și nici n-a poftit-o la ceai. Afară de asta, iar s-a vorbit despre bărbatul ei, în legătură cu o italiancă. Scandalul a izbucnit la Veneția...

— Dar nu mai e bărbatul ei.

Bătrîna se așează într-un jilț și continuă să-i deșerte Oliviei sacul de noutăți pe care-l cuprindea scrisoarea Katei

Pulsifer ; fiecare cuvînt părea că-i redă puterile, părea din ce în ce mai puțin galbenă și obosită.

Olivia atribui metamorfoza asta multor nenorociri pe care le aflate din scrisoare. Vedeă acum că acționase la timp și se felicita că mințise cu atît îndrăzneală, impulsiv, fără vreun motiv anumit. Într-adevăr, doamna Pulsifer ar merge desigur pînă la capătul anchetei sale, chiar dacă n-ar fi decît ca să-i facă rău Sabine ; ea locuise odinioară o casă de pe Chesnut Street cu un *bovindow*, de unde puteau vedeă toate casele de pe stradă. Era una din acele ființe „moarte“, despre care John Pentland spusese că trăiește privind pe ceilalți cum trăiesc.

4

Din clipa cînd ea îl întîlnise pe Gavin lîngă barieră, în cursul celor două zile dinaintea catastrofei, Olivia trăi la Pentland ca într-un vis. Multă vreme după aceea, cînd ea își amintea de ele, aceste ceasuri i se păreau un fel de coșmar, în timpul căruia vechiul blestem încetase și fusese înlocuit de o impresie neplăcută de luptă între două forțe care după ce s-au exercitat asupra ei, o lăsară, în cele din urmă, istovită, dar sigură de viitor.

Căldura înăbușitoare care punea stăpînire, din cînd în cînd, pe acel colț al Noii Anglii, și în timpul căreia înseși frunzele copacilor păreau nemișcate și zbîrcite, apăsa din nou asupra pajiștilor și mlaștinilor ; dar iată că în toiul după-amiezii — spectacol senzațional — se ivi nepăsătoarea Sabina, înaintînd sub soarele arzător. Olivia o privi străbătînd cîmpiile, înarmată numai cu umbrela ei galbenă ca să înfrunte razele soarelui arzător. Ea venea încet, cu un aer indiferent, și cînd intra în salonul întunecat și răcoros, părea aceeași Sabina pe care viața o plictisea. Olivia nu observă schimbarea decît după ce-și dădură bună ziua. Sabina zise brusc : „Plec poimîine“ și în loc să se așeze, ea începu să umble agitată de colo pînă colo, cercetînd bibelourile lui Horace Pentland și frunzărind cărțile și revistele, fără să le privească.

— De ce ? — întrebă Olivia. — Credeam că rămii pînă în luna octombrie.

— Nu, plec imediat.

Ea întoarse capul și șopti :

— N-am putut suferi niciodată Durhamul. Nu mai pot rămîne acum. Mă plictisesc de moarte. Am venit numai pentru

că mă gindeam că Theresa trebuie să-și cunoască familia. Dar îmi pierd vremea. Ea refuză categoric. Acum îmi dau seama cât de mult seamănă cu tatăl ei. N-are nimic comun cu oamenii de aici și ei n-o să însemne niciodată nimic pentru ea... Cred că n-o să mai călcăm niciodată la Durham.

Olivia zîmbi.

— Știu prea bine că viața nu e plăcută aici — zise ea.

— Oh ! Bineînțeles, nu vorbesc de tine, draga mea Olivia, nici chiar de Sybil sau O'Hara, dar e atmosfera... Vreau să petrec cincisprezece zile la Newport și după aceea voi pleca la Biaritz, unde o să rămîn toată luna octombrie. Theresa dorește să plece la Oxford. (Ea zîmbi batjocoritor). La urma urmei Theresa a moștenit totuși, ceva de aici... dorința de a se instrui. Aș fi vrut să am o fată care să fie o „femeie de lume“ ; în loc de asta, Dumnezeu și Noua-Anglie mi-au dăruit o savantă, căreia îi place mai degrabă să poarte tocure joase și să studieze la microscop. Copiii ne rezervă surprize. („Chiar Theresa și Sabina“, se gândi Olivia. „Chiar și asupra lor și-a întipărit pecetea Durhamul“).

Ea o privea pe Sabina, atît de mondenă, de elegant îmbrăcată, atît de aspră, nomadă înrădăcinată, care nu se putea stabili nicăieri. În timp ce se uita la ea, găsi din nou că seamănă cu mătușa Cassie, „smintita“, cum spunea John Pentland.

Cu ochii ațintiți asupra paginilor din *Nouvelle Revue*, Sabina spuse :

— Sint mulțumită că v-ați hotărît în privința Sybilei.

— Da.

— Ți-a vorbit de mama lui.

— Da.

— Asta nu ți-a schimbat părerea ? N-ai spus nimic celorlalți.

— Nu... toate împotririle pe care le-aș fi făcut, nu le-ar fi schimbat hotărîrea.

— Ai procedat chibzuit... Cred că Theresa are dreptate, poate... judecă mai bine decît oricare dintre noi. Ea spune că natura își bate joc de actele de căsătorie. Legalitatea nu poate insufla viață unui lucru care moare, iar Jean e plin de viață... Mama lui de asemeni.

— Știu unde vrei să ajungi.

— Desigur, draga mea, ar trebui s-o știi. Ai suferit de ajuns. De altfel, cînd îți cunoști mama, judeci altfel lucrurile. Nu e o femeie ușuratică, cum sînt atîtea, nici măcar o femeie care s-a lăsat sedusă din slăbiciune. Numai o dată în cincizeci de ani întâlnești o femeie care poate... cum să mă exprim?... care poate înfrunta o astfel de situație. Dar trebuie să fii o femeie deosebită ca să-ți îngădui acest lucru. Nu cred că aceasta a avut o prea mare înrîurire asupra vieții ei, mai ales pentru că are tact și un gust desăvîrșit. Jean ar fi putut suferi, dacă ar fi dat de o mamă mai puțin chibzuită ca tine.

— Nu știu dacă mă port chibzuit sau nu. Am încredere în el și vreau ca Sybil să evadeze.

Olivia înțelese că atingeau pentru prima oară chestiunea de care nici una, nici alta, nu vorbiseră, căci pînă atunci Sabina se mărginise la aluzii. Sabina se întorsese și privea pe fereastră, dincolo de livezi, copacii care tremurau în vibrarea aerului supraîncălzit.

— Mi-ai cam stricat vara, Olivia, răpindu-mi prietenul irlandez.

Olivia se supără brusc, cum se supăra cîteodată cînd mătușa Cassie se amesteca în treburile ei :

— Nu ți l-am răpit — zise ea. — Am făcut tot ce-am putut ca să-l ocolesc... pînă la sosirea ta. Tu ne-ai împins unul spre celălalt; iată de ce ne zbatem azi într-o situație de nedezlegat.

Totuși, ea se gîndea că Sabina Callendar era o femeie foarte ciudată, că avea un suflet complicat și de nepătruns. Nu cunoștea alta pe lume care să fie în stare să se exprime cu atîta stăpînire și nepăsare.

— Mă bizuiam pe dînsul ca să mă distreze — spuse Sabina — și în loc de asta, trebuie să mă mărginesc la rolul de confidentă. El vine să-mi ceară sfatul în legătură cu altă femeie. E un gen de convorbire lipsit de interes...

Olivia se ridicase :

— Ce-ți spune ? Cu ce drept face un astfel de lucru ?

— Pentru că l-am întrebat. Cînd am sosit aici, i-am făgăduit să-l ajut. Vezi, eu am multă prietenie pentru amîndoi. Vreau să fiți fericiți... iar pe de altă parte, nimic nu mi-ar face mai mare plăcere.

Cum Olivia nu răspundea, ea se întoarse ca s-o întrebe pe neașteptate :

— Ce ai de gînd să faci în privința lui ?

Din nou Olivia socoti că e mai bine să nu răspundă, dar Sabina continuă cu o stăruință neclintită :

— Mă ierți că ți-o spun sincer, dar îmi sînteți amîndoi foarte dragi ; și... și... mă simt puțin răspunzătoare de ceea ce se întîmplă.

— Greșești. N-ai nici un fel de răspundere.

— În clipa asta nu ești prea sinceră.

Olivia se lăsă stăpînită de furie :

— Ce te privește asta ?... Nu te privește deloc, Sabina.

De ce nu m-aș purta cum vreau, fără ca să se amestece nimeni ?

— Pentru că aici... și tu știi mai bine ca mine..., un astfel de lucru e cu neputință.

În clipa aceea Olivia simți că se teme de Sabina, poate pentru că aceasta voia cu orice preț ca situația să se lămuirească, pe cînd ea, Olivia, avea impresia că toată energia o părăsește, că nu era în stare să acționeze și nu mai putea decît să aștepte, să stăruie în rolul ei, fără să ia nici o inițiativă.

— Afară de asta, lucrul mă interesează — rosti încet Sabina — căci mă revoltă gîndul de a vedea o altă pereche ca John Pentland și doamna Soames.

— N-o să fie alta — răspunse Olivia, la capătul puterilor — Socrul meu nu seamănă cu Michael.

— E adevărat.

— Într-un fel e un bărbat cu un caracter mai ales.

Ea observă, cu uimire, că era pe cale de a-i apăra pe Pentlanzi.

— Dar — corectă Sabina, cu o luciditate infricșătoare — nu-i nici așa iscusit, nici așa deștept.

— Nu. Nu s-ar putea spune că...

— O astfel de fericire nu se oferă, în genere, decît o singură dată unei femei.

(...De ce îmi repetă ea aceleași argumente cărora m-am silit să mă împotrivesc de la început ?" se gîndi Olivia).

Apoi spuse cu glas tare :

— Sabino, trebuie să mă lași în pace, eu singură am căderea să hotărăsc.

— Nu vreau să faci un lucru de care să te căiești apoi, amarnic, toată viața...

— Ce înțelegi prin asta ?

— Oh ! Să renunți pur și simplu la el.

Olivia rămase tăcută și Sabina întrebă pe neașteptate :

— Te-a vizitat un domn Gavin ? Unul chel, cu obrazul lucios ?

Olivia o privi cu atenție :

— Cum poți să știi acest lucru ?

— Pentru că eu l-am trimis, draga mea... și azi am venit din aceeași pricină... Aș vrea să ieși din această inerție, să acționezi. Dacă îți fac această mărturisire, e pentru că socotesc că trebuie să știi cum stai, deoarece plec. Altfel ai putea crede că Anson și mătușa Cassie sînt răspunzători... și aceasta ar putea avea urmări nefaste.

Din nou Olivia nu răspunse nimic, întristată de faptul că Sabina nu prețuia mai mult ca ceilalți.

— Orice act cere o efortare grozavă în casa aceasta — continuă Sabina. — Nu trebuie să stai în inerție, ca și cînd totul ar merge bine, și să stărui mereu în rolul tău, pînă în ziua cînd vine bătrînețea și mori. M-am purtat astfel, ca să-ți vin în ajutor... pentru binele tău.

— Așa spune totdeauna și mătușa Cassie.

Împunsătura atinse locul sensibil, căci Sabina tăcu ; în timpul scurtei pauze care urmă, ea păru mai curînd încarnea-rea unei forțe extraordinare și aproape răufăcătoare, decît o femeie.

Răspunse, ridicînd din umeri, cu un zîmbet dezamăgit :

— Îmi închipui că sînt ca mătușa Cassie. Totuși... aș fi putut să nu-i semăn... aș fi putut, pur și simplu, să fiu o ființă comună, plăcută... ca Higgins sau una din servitoare.

Aceste cuvinte ciudate găsiră ecou în sufletul Oliviei ; în timpul din urmă avusese, ades, același gînd și dorise să fie simplă ca Higgins sau ca bucătăreasa. Poate că această dorință ciudată o îndemna pe Sabina să se înconjoare de oameni pe care Durhamul îi socotea „ciudați“ și care la urma urmei, nu erau decît oameni mai mult sau mai puțin asemănători cu Higgins și bucătăreasa, ocupînd un rang mai înalt în societate.

— Aerul de aici — spuse Sabina — nu mai e de respirat ; trebuie ca furtuna să izbucnească și numai faptele ar dezlanțui-o... Dragostea lui Jean și a Sybillei o să contribuie la asta. Aici toți sîntem prizonieri, îmbîcsiiți de principii și idei învechite. Doar tu, Olivia, poți să cureți de miasme atmosfera o dată pentru totdeauna.

Pentru întâia oară, Olivia crezu că descoperă ce mobil tainic o îndemna pe Sabina să se dedea la aceste manevre ; o clipă, ea își închipui că găsise ceea ce aceasta dorea mai arzător decât orice pe lume.

Spuse, deci cu glas tare :

— Aș putea s-o fac, dar asta ar însemna să distrug totul. Sabina o privi în față :

— Ei și, ai avea păreri de rău ? Socotești că ar fi o pierdere ? Ce însemnătate ar avea ?

Olivia puse mîna ei pe a Sabinei și spuse, întorcînd ochii :

— Sabina, știi că îmi ești dragă. Te rog nu-mi mai vorbi de asta... te implor, căci nu vreau să renunț la această dragoste pentru tine... și dacă stărui, aș fi silită s-o fac. E treaba mea și a lui Michael... și o să iau o hotărîre îndată ce voi putea vorbi, poate chiar astă seară. Nu mai pot trăi astfel.

Luîndu-și umbrela galbenă, Sabina întrebă :

— Mă aștepti la masa de seară ?

— Bineînțeles, astăzi mai mult ca oricînd... Sînt deznădăjduită că te-ai hotărît să pleci atît de curînd. Fără tine și Sybil, viața o să fie jalnică aici.

— Și tu poți să pleci — răspunse repede Sabina. — Ai mijlocul. Pentru tine, el ar renunța la orice... înțelegi, la orice. O știi.

Deodată o privi pe Olivia pătrunzător :

— Ai treizeci și opt de ani, nu-i așa ?

— Poimîine împlinesc patruzeci.

Sabina urmărea cu vîrfurile umbrelei desenul trandafirilor de pe covorul din Savonnerie a lui Horace Pentland :

— Culege-le cînd ți se oferă — șopti ea, și plecă în arșița de afară, străbătînd livezile, ca să ajungă la Brook Cottage.

O singură dată, Olivia își dădu seama că se simțea bucură, gîndindu-se că peste două zile Sabina va fi plecată. Acum înțelegea ce voise să spună John Pentland cînd declarase : „Sabina n-ar fi trebuit să se întoarcă niciodată aici“.

Căldura mai dăinui multă vreme după căderea nopții și pătrundea, odată cu întunericul, în salonul unde erau adunați Sabina, John Pentland, doamna Soames și Olivia, care jucau.

bridge pentru ultima oară ; pe măsură ce se înnopta, partida mergea din ce în ce mai prost, bătrîna își uita cărțile, iar John Pentland juca cu răbdarea lui obișnuită, în timp ce, batjocoritoare, Sabina se silea să nu spună nimic, dar își plimba ochii cu o privire care grăia limpede : „Pot îndura astă seară acest chin pentru că mîine am să scap de el și o să mă întorc în lumea în care viața nu lincezește“.

Jean și Sybil rămaseră o clipă la pian, apoi începură să privească jucătorii. Nimeni nu vorbea decît cînd trebuia s-o înștiințeze sau să-i amintească doamnei Soames că mîinile ei tremurătoare urmau să dea cărțile. În tăcerea atmosferei înăbușitoare, chiar glasul serios și liniștit al Oliviei părea puternic.

La nouă apăru Higgins, care fusese trimis să-i spună Oliviei că domnul O'Hara era reținut astăseară în oraș și că dacă va putea pleca înainte de zece, va veni la Durham și se va opri la casa Pentland, în cazul cînd va mai vedea lumină în salon. Dacă nu, o să vină a doua zi dimineată ca să călărească.

La un moment dat, între două manșe, Sabina se trezi din toropeală, ca să întrebe :

— Cum stă Anson cu cartea lui ? Trebuie să fie pe terminate, nu ?

— Într-adevăr — răspunse Olivia. — Nu mai lipsește mare lucru. Mîine vin să fotografieze portretele care o să illustreze cartea.

La unsprezece, după un rubber, Sabina se ridică :

— Îmi pare rău, dar trebuie să mă opresc. Trebuie să mă scol mîine devreme ca să-mi fac bagajele.

Apoi, întorcîndu-se spre Jean :

— Vrei să mă conduci cu mașina ? Sybil o să te întovărească, poate, ca să ia puțin aer. Apoi poți s-o conduci pe ea.

Auzind aceste cuvinte, Olivia ar fi vrut să strige : „Nu, nu pleca. Nu trebuie să pleci astfel... să mă lași singură. Nu trebuie să mă părăsești astfel“. Dar ea izbuti să spună liniștit, cu un glas care părea îndepărtat :

— Nu întîrzia, Sybil.

Și în chip mecanic, fără să știe prea bine ce făcea, începu să aranjeze cărțile în cutia lor.

Ea o văzu pe Sabina ieșind cea dintîi, urmată de John Pentland și bătrîna doamnă Soames ; Jean și Sybil rămaseră

ultimii și așteptară ca John Pentland s-o așeze cu grijă pe bătrână în mașina ei și s-o conducă. Ridicînd atunci ochii, ea făcu o dureroasă sforțare ca să le zîmbească și întrebă :

— Ei bine ?

Atunci Sybil se apropie de dînsa, o sărută și-i zise încet :

— La revedere, pe curînd mamă dragă... Te iubesc.

Și Jean o sărută, de asemeni, sfios, pe amîndoi obrajii.

Ea nu găsi nimic de răspuns. Știa că Sybil se va întoarce, dar avea să fie o altă Sybil, o Sybil devenită femeie și nu copila care, chiar la optsprezece ani, își păstrase obiceiul de a veni uneori să se așeze pe genunchii mamei. Ea lua cu dînsa un lucru care pînă atunci aparținuse Oliviei și care n-avea să-i fie redat niciodată. Rămase mută ; nu putu să-i urmărească decît pînă la ușă, unde o zări pe Sabina care se așezase liniștită în mașină ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic extraordinar ; n-avea decît un singur gînd : să plece cu ei, să fugă oriunde.

Ca printr-o ceață, ea îi văzu întorcîndu-se ca să-i facă semn cînd porni mașina ; îi spuneau la revedere, foarte fericiți, căci erau în zorii vieții lor. Ea rămase nemișcată în prag, urmărind din ochi farurile mașinii care se îndepărta fără zgomot pe șoseaua ce cobora, afundîndu-se în noapte și ajungînd la Brook Cottage. În atmosfera Brook Cottage-ului se simțea ceva care lipsea în casa Pentlandzilor ; acolo avuseseră loc întîlnirile pătimașe ale Savinei cu Toby Cain.

În liniștea acestei nopți calde, zgomotul slab și îndepărtat al talazurilor care se izbeau de stînci ajungea pînă la ea, trecînd peste mlaștini, și-i evoca „valurile care se rostogoleau, se repezeau la asaltul asprei coaste încercuită de stînci“. Murmurul talazurilor era însoțit de cîntecul greierilor și katydidilor ¹, care vesteau toamna ; ea privi multă vreme orizontul, în direcția Marbleheadului, unde se vedea clipind ochiul luminos al unui far.

Era uimită de toate lucrurile vizibile, sunetele și miresmele nopții. Poate că înaintea ei să ajungă în Conecticut, se va stîrni furtuna. Aveau să meargă toată noaptea cu mașina.

Farurile mașinii Sabinei își reluaseră cursa, se îndepărtau acum de Brook Cottage ; ele străbătură moșia lui O'Hara și înaintau mereu, neobosite, spre barieră ; dispărură în scobitura adîncă a văii, lîngă rîu, după aceea ea le văzu mișcîndu-se

¹) Insectă mare cu aripile încrucișate, de culoare verde.

în fața colinei ce străjuia cimitirul orașului. Apoi, pe neașteptate, se pierdură în întuneric și nu se mai auzea decât zgomotul talazurilor, țîrîitul greierilor, iar departe, se zărea lumina întreruptă a farului.

Ea și-i închipuia stînd alături în mașina care gonea în noapte, negîndindu-se decît la fericirea lor și uitînd de tot restul lumii. Da, ea pierduse ceva, pentru totdeauna... Un sentiment sfîșietor de invidie o pătrunse pînă la carne și deodată, se simți îngrozitor de singură în întunericul din pragul vechii case.

Glasul lui Anson care o striga, o trezi la realitate :

— Dumneata ești acolo, Olivia ? o întrebă el.

— Da.

— Ce faci acolo ?

— Am venit să iau puțin aer.

— Unde-i Sybil ?

Ea nu răspunse numaidecît, apoi, însă, spuse cu îndrăzneală :

— A plecat cu mașina împreună cu Jean, ca s-o conducă pe Sabina.

— Știi că nu-mi place asta.

El străbătu hall-ul și era acum alături de dînsa.

— Nu riscă nimic.

— Așa se spune totdeauna și...

— De ce să arăți atîta neîncredere față de copilul tău, Anson ?

Ea n-avea deloc chef să înceapă discuția cu el. N-avea decît o dorință : să fie lăsată în pace, ca să se poată întinde în odaia ei, în întuneric, căci știa că Michael n-o să mai vină acum.

— Olivia — spuse Anson — vino o clipă înăuntru, aș vrea să-ți vorbesc.

— Bine... dar te rog să nu fii nesuferit. Sînt foarte obosită.

— N-am deloc de gînd... Vreau numai să punem la punct o chestiune, odată pentru totdeauna.

Ea nu se mai îndoia că el se hotărîse să fie nesuferit și spuse că nu-l va asculta ; că se va gîndi la alt lucru, în timp ce dînsul va vorbi ; avea de multă vreme acest obicei.

Cînd ajunse în salon, ea așteptă liniștită ca el să înceapă. Șezînd în fața căminului, dînsul părea să aibă chipul mai tras

ca de obicei și mai galben. Știa că lucrase la cartea lui, căreia i se dăruise cu trup și suflet, dar în timp ce-l privea, imaginația îi jucă iar un renghi, arătându-i-l pe Michael în picioare, alături de bărbatul ei... cu expresia lui bățăioasă, puțin dezamăgită și plină de forță, de o forță sigură, nesfârșită.

— E vorba mai cu seamă de Sybil — spuse el. — Vreau să înceteze să-l mai vadă pe acest băiat.

— Nu fii de o autoritate atît de neînduplecată, Anson. Nimeni n-a obținut vreodată ceva, astfel.

Ea își spuse : „La ora asta ei trebuie să fie lingă Salem“ și tare :

— Ești tatăl ei, de ce nu-i interzici chiar tu ?

— Mai bine s-o faci dumneata. Eu n-am înfrîmîre asupra ei.

— I-am vorbit răspunse ea, gîndindu-se cu amărăciune că el n-o să-și dea niciodată seama de înțelesul cuvintelor ei.

— Și la ce-au ajutat observațiile dumitale ? Uite-o, cum pleacă la o oră atît de tîrzie...

Ea ridică din umeri, simțind o bucurie tainică la gîndul că-și înșelase dușmanul ; în clipa aceea i se părea că Anson nu era pornit numai împotriva ei, ci și împotriva lui Jean și a Sybillei și a tuturor puterilor vieții și tinereții.

— De altfel — continuă el — ea n-are față de mine respectul care ar trebui să-l arate tatălui ei. Uneori îmi închipui că ideile acestea îi vin de la dumneata și sînt și rezultatul șederii ei în străinătate, la pension.

— Ce învinuire urită ! Dar dacă vrei să-ți spun adevărul, cred că asta e pentru că n-ai fost niciodată un tată prea bun. Uneori îmi trecea chiar prin minte că n-ai dorit deloc copii. Nu le-ai dat niciodată prea mare însemnătate... nici măcar lui Jack... cînd trăia ; nu s-ar fi spus niciodată că sînt copiii noștri, totdeauna eu trebuia să mă ocup de ei, doar eu singură.

El răspunse, întinzîndu-și puțin gîtul slab :

— Aveam motive întemeiate. Sînt un om foarte ocupat... Mi-am dedicat aproape tot timpul nu unei profesii lucrative, ci încercărilor pentru îndreptarea lumii. Dacă mi-am neglijat copiii, am făcut-o pentru un motiv temeinic... puțini oameni și-au luat asupra lor astfel de răspunderi. Și apoi a fost cartea, care mi-a absorbit toată energia. Ești nedreaptă, Olivia. M-ai văzut totdeauna altfel decît sînt.

— Se poate — încuviință Olivia. (Avea chef să-i spună : „E cineva pe lume căruia să-i pese de cartea aceasta ? Cui i-ar fi părut rău dacă n-ar fi fost scrisă ?“). Ea își aminti că trebuia să continue să-l amărăscă ; de aceea spuse :

— N-ai nevoie să te neliniștești, Sabina pleacă mâine și Jean o să plece cu dînsa. (Oftă). După asta, liniștea ta nu va mai fi tulburată. Sînt multe șanse ca să nu se mai întîmple nimic neprevăzut.

— Afară de asta mă neliniștește neloialitatea dumitale față de mine și familia mea.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— O știi foarte bine.

Ea văzu că poza în bărbat jignit și lua o atitudine de martir, de felul aceleia care-i izbutea atît de bine mătușil Cassie. Vroia să-și atribuie rolul de bărbat răbdător, plin de intenții bune și ei să-i dea rolul de femeie nedemnă ; lăsîndu-se în stăpînirea furiei care o cuprindea, încetul cu încetul, ea se hotărî să împiedice această manevră.

— Mi se pare că spui prostii, Anson. N-am fost neloială față de nimeni. Tatăl dumitale îți poate confirma acest lucru.

— Tatăl meu a dat totdeauna dovadă de slăbiciune față de femei și acum începe să scuze și să uite totul.

— Apoi, după un timp, el adăugă :

— O'Hara ăsta... nu sînt atît de prost pe cît crezi, Olivia.

Urmă o lungă tăcere. Olivia se hotărî cea dintîi s-o rupă, atacînd direct miezul chestiunii. Ea spuse :

— Anson, ai consimțit să mă lași să divorțez ?

Aceste cuvinte avură asupra lui un efect neliniștitor. Chipul îi deveni pămîntiu, mîinile-i lungi și slabe, atît de nervoase, începură să tremure. Ea văzu că atinsese un punct vulnerabil, lovindu-l în sentimentul exagerat pe care-l avea despre demnitatea lui. N-ar fi putut îndura gîndul că ea vroia să scape de el, ca să se mărite cu alt bărbat și tocmai cu unul față de care dînsul își arăta disprețul și care avea calitățile de care el însuși era lipsit. El nu putea privi această cerere decît ca o încălcare a demnității sale.

Izbuti să schițeze un zîmbet și, silindu-se să ia lucrurile în glumă, răspunse :

— Ți-ai pierdut mințile ?

— Nu, Anson, cîtuși de puțin. Ceea ce-ți cer, e foarte simplu și s-a mai făcut.

El nu-i răspunse numai decît și străbătu odaia, cuprins de o mare tulburare ; avea un chip straniu, care contrasta puternic cu caracterul exotic și frumusețea tablourilor, bibelourilor și scaunelor lui Horace Pentland ; părea tot atît de puțin potrivit într-un astfel de cadru, cum ar fi fost la locul lui cu o lună sau două înainte în mijlocul muzeului de relicve al familiei Pentland.

— Nu, nu — repetă el de cîteva ori — ceea ce ceri e nesăbuit. Mîine, cînd vei fi mai puțin obosită, o să-ți dai seama cît e de caraghios... Nu... nu pot lua în considerație o astfel de cerere.

Ea făcu o sforțare ca să-și păstreze stăpînirea de sine :

— Din pricină că nu vrei să te afli într-o astfel de situație ?

— Nu e cîtuși de puțin vorba despre asta. De ce ai vrea să divorțezi ? Ne bucurăm de o viață comodă, sîntem bogați, mulțumiți de soarta noastră, fericiți...

Ea îl întrerupse :

— Sîntem chiar ?

— Ce dorești mai mult, Olivia... Să trăiești într-o veșnică atmosferă de roman ? Sîntem mai fericiți decît mulți oameni.

— Nu ! — rosti ea încet. — Cred că fericirea n-a avut niciodată prea mare însemnătate pentru tine, Anson. Poate că ești deasupra acestor lucruri, deasupra nenorocirii și fericirii. Ești probabil mai norocos decît majoritatea oamenilor. Din această pricină mă îndoiesc că ai știut vreodată ce înseamnă să fii fericit sau nenorocit. Seninătatea ta a fost tulburată, ori de cîte ori ți s-a împotrivit ceva... dar asta-i tot. N-ai cunoscut altă suferință. Cît despre fericire, în sensul normal al cuvîntului, care constă uneori în mulțumirea de a trăi, îmi închipui că n-ai cunoscut-o niciodată.

El se întoarse spre dînsa, ca să-i spună :

— Am fost un om cinstit, temător de Dumnezeu, trăind după conștiința mea și socotesc că spui prostii.

— Nu, deloc.. cerul mi-e martor că știu ce spun.

Din nou, ei se simțiră stinjenți și tăcură, neliniștiți și poate tulburați pentru că distruseseră între ei o legătură pe care n-aveau s-o poată reface niciodată ; cu toate astea, Olivia păstră stăpînirea de sine și sîngele rece pe care în aceste prilejuri le avea ca prin minune. Avea impresia că luptă stînd rezemată de un zid. În cele din urmă, ea propuse :

— Te-aş lăsa chiar să ceri divorţul, dacă asta ţi s-ar părea mai uşor. Mi-e totuna dacă o să mi se atribuie mie vina.

De data asta, el începu din nou să tremure :

— Pentru ca să-mi comunicai că...

— Nu, nu-ţi comunic nimic. N-a fost nimic... dar... dar, dacă ai consimţi la asta ţi-aş putea furniza motive...

Chipul lui capătă o expresie de dezgust şi el se îndepărtă câţiva paşi :

— Iată o sugestie şi mai imposibilă. Un gentleman nu cere niciodată divorţul împotriva soţiei sale.

— Lasă-i în pace pe gentlemani, Anson — zise ea, — Îmi sînt urechile împuiate de ceea ce fac sau nu fac gentlemanii. Doresc să nu acţionez decît consultîndu-te pe dumneata, Anson Pentland, şi să nu faci ceea ce crezi că eşti obligat să faci. Să fim sinceri. Ştii că nu te-ai însurat cu mine decît pentru că trebuia să te căsătoreşti cu cineva... şi că eu... eu eram o partidă onorabilă, chiar dacă, după cum ai spus dumneata, tata era un „shanty Irish“. Şi... pentru a fi dreaptă, eu am devenit nevasta dumitale pentru că eram singură pe lume şi mă temeam, vroiam să scap de viaţa îngrozitoare pe care o duceam alături de mătuşa Alice... Doream să am un cămin. Asta era, nu-i aşa ? Sîntem amîndoi vinovaţi, dar faptele rămîn totuşi aceleaşi. Nu, îmi închipui că m-ai iubit din datorie. Te-ai siliţ cît ai putut de mult, să faci gesturi de dragoste, dar totdeauna cu dezgust. Oh ! Ştiu ce înseamnă asta. De cînd sînt la Pentland, am tot învăţat.

El o privea acum cu o expresie de groază ca şi cum ochii lui nu s-ar fi putut dezlipi de dînsa ; poate că era îngrozit de sunetul glasului ei, în timp ce ea înlătura toate valurile care salvau aparenţele şi care făcuseră viaţa lor posibilă atîta vreme. El bombăni :

— Ce te-a apucat să vorbeşti astfel ? Cum poţi spune asemenea lucruri ?

Fără să se grăbească, neclintită, ea urmă :

— Sîntem amîndoi vinovaţi... şi căsătoria noastră a fost penibilă de la început. Am încercat să fac cum am putut mai bine şi poate că n-am ştiut totdeauna cum să procedez. M-am silit să fiu o mamă bună... şi acum că Sybil e mare şi că Jack a murit, vreau să mă eliberez, ca să încerc să fiu fericită. Sînt încă destul de tînără ca să doresc a trăi puţin, înainte de a fi prea tîrziu.

El mormăi printre dinţi :

— Nu baţe cîmpii, Olivia ; ai patruzeci de ani.

— Nu e nevoie să-mi amintești. Miine împlinesc patruzeci de ani. O știu prea bine... vai ! Virsta mea te lasă cu totul nepăsător, atitudinea dumitale față de mine ar fi aceeași dacă aș avea șaptezeci de ani. Dar în ce mă privește, lucrul e important... foarte important.

Ea așteptă o clipă, apoi trase concluzia :

— Asta-i adevărul, Anson, astă seară mă interesează numai adevărul. Redă-mi libertatea, Anson... Lasă-mă să plec cît mă mai pot bucura de această libertate.

Dacă s-ar fi aruncat la picioarele lui implorindu-l, ca o femeie nenorocită, pe care pasiunea a rătăcit-o, el s-ar fi simțit în fața ei eroic și nobil, ar fi cîștigat poate partida ; dar era un lucru pe care ea nu-l putea face. Dînsa continuă să-și expună revendicările cu bun simț și singe rece.

— Și ai renunța la tot ce ai — spuse el — ai părăsi casa Pentland și tot ceea ce reprezintă acest cămin, ca să te măriți cu nenorocitul acela de irlandez, acel om de nimic, care e poate băiatul unui cărăuș ?

— El e chiar băiatul unui cărăuș — răspunse ea, fără să-și piardă calmul — și mama lui era cameristă. Chiar el mi-a spus-o. Cît despre tot ce am... Dumnezeule ! Anson, țin foarte puțin la ele ; nu e nimic care n-aș fi gata să jertfesc, nimic care să aibă mare însemnătate. Îl îndrăgesc pe tatăl dumitale, Anson, și pe dumneata chiar, cînd ești dumneata însuși și nu vorbești de ceea ce ar face un gentleman. Dar aș renunța, aș renunța la tot pentru acel altceva.

Timp de cîteva clipe buzele lui se mișcă înfrigurate, fără ca el să rostească o vorbă, ca și cînd i-ar fi fost cu neputință să răspundă la cuvinte atît de necugetate ca acelea pe care le auzea. În sfîrșit, izbuti să spună :

— Cred că ți-ai pierdut mintea, Olivia... numai pentru că ți-a trecut prin minte să-mi ceri un astfel de lucru. Ai trăit destul de multă vreme aici ca să știi că nici măcar nu trebuie să te gîndești la așa ceva. Trebuie ca unii din membrii unei comunități să se arate neclintii în principiile lor. Niciodată n-a fost vreun scandal, nici măcar vreun divorț în familia Pentland. Nu poți să treci așa ușor cu vederea trei sute de ani de viață curată, conform moralei... Oamenii ne privesc cu respect. Nu înțelegi ? N-ai sentimentul acestei răspunderi ?

Ea rămase o clipă buimăcită de puterea de temut cu care era înzestrată, la gîndul că nu depindea decît de ea ca

să-l prăbușească pe el și tot edificiul înșelător, de mândrie și cinste. N-avea decît să rostească cuvintele : „A fost Sabina Pentland și amantul ei...” Această impresie se șterse repede și ea își dădu numaidecît seama că era un lucru pe care nu putea să-l facă. Se mărgini să șoptească :

— Ah Anson, crezi într-adevăr că lumea ne ia cituși de puțin în seamă ? Că se sinchisește de ceea ce facem sau nu facem ? Cred că nu ești chiar atît de orb.

— Nu sînt, într-adevăr... numai că cinstea și tradiția nu sînt cuvinte care nu spun nimic. Lumea respectă în noi multe lucruri.

Ea îl întrerupse :

— Ce anume ?

— Cinstea, un trecut glorios, stabilitatea, toate lucrurile care au însemnătate într-o societate civilizată.

Era într-adevăr convins de ce spunea și trebuia să fi fost, pentru a fi înșirat cu grijă pe hîrtie miile de cuvinte plictisitoare, lăudînd acest trecut.

El continuă :

— Nu, ceea ce ceri e cu neputință. O știi, înainte de a o cere... Și ți-aș fi nespus de recunoscător să nu-mi mai vorbești niciodată de asta.

Era încă palid, dar își recăpătase stăpînirea și mîinile nu-i mai tremurau ; pe măsură ce vorbea, dîndu-și din ce în ce mai mult seama de virtutea lui, devenea chiar elocvent și se exprima cu accentul mîeros, ce colorase totdeauna glasul Apostolului Oamenilor de Lume și care făcuse din el un prelat celebru și căutat. Din vremea copilăriei — cînd micuța Sabina cu părul roșu își bătea joc de buclele și costumele lui de catifea — și pînă acum era, poate, întîia oară că simțea că are tărie ; la gîndul puterii pe care o avea asupra Oliviei era cuprins de o beție sălbatică. Timp de cîteva clipe, exaltarea-i virtuoașă părea că infuzase persoanei lui neînsemnate, autoritate și prestigiu.

În cele din urmă, ea spuse, fără să se tulbure :

— Și dacă aș pleca pur și simplu... fără să-mi dau osteneala să divorțez ?

Atunci siguranța lui îl părăsi din nou ; ea avu astfel dovada că fusese lovit în punctul cel mai vulnerabil : teama lui de un scandal :

— N-o să faci asta ! exclamă el. — Nu poți să te porți ca o prostituată de rînd !

— Să te dăruiești unei dragoste nu înseamnă să te porți ca o prostituată de rînd... N-am iubit niciodată alt bărbat.

— Nu vei avea inimă s-o supui unei astfel de umilințe pe Sybil... în caz că nu te sinchisești de restul familiei dumitale.

(„Știe, așadar, că nu pot face un astfel de lucru, că n-aș avea curajul trebuincios. Știe că am trăit prea mult în această atmosferă“). Răspunse, deci tare :

— Nu mă cunoști, Anson... în timpul acestor ani nu ai cunoscut niciodată adevăratul meu caracter.

— De altfel, adăugă dînsul cu voiciune, el n-ar face un astfel de lucru. E puțin probabil ca un astfel de arivist să-și compromită toată cariera ca să plece cu o femeie. Ai să vezi, dacă o să i-o ceri.

— Dar e hotărît la asta. Mi-a și spus-o. Poate că un astfel de sentiment e de neînțeles pentru dumneata.

Cum nu-i răspundea, ea spuse ironic :

— Afară de asta, nu cred că un gentleman ar vorbi astfel. Nu, Anson... Mă îndoiesc că știi ce înseamnă lumea. Ai trăit totdeauna anii, fără să ieși din colțișorul dumitale.

Ea se ridică oftînd și șopti.

— Dar la ce bun să vorbim ? Mă duc să mă culc... Imi închipui că trebuie să ne continuăm lupta cum putem mai bine... dar sînt clipe... sînt clipe cînd, ca astă seară, faci să-mi fie misiunea foarte grea. Într-o zi... cine știe... acum nimic nu mă mai reține...

Ea se îndepărtă, fără să se mai ostenească să-și ducă pînă la capăt gîndul, nefiind în stare să reacționeze împotriva moleșelii care o cuprindea în fața inutilității oricărei efortări. Ea se compară cu o idioată care gesticulează în mijlocul unui cimp pustiu.

CAPITOLUL X

Înspre dimineață, căldura înăbușitoare și tăcerea cedară brusc unei furtuni grozave, ce spinteca cerul cu fulgere orbi-toare, în timp ce vuietul uraganului și bubuitul tunetului se rostogoleau peste întregul ținut ; zorile se iviră luminînd cîm-piile pustiite, acoperite de crengi rupte, și frumoasa grădină, pe care grindina o devastase. La micul dejun, Anson își făcu apariția foarte elegant, ras proaspăt și cu chipul senin, ca și cînd cu cîteva ceasuri înainte, n-ar fi avut loc nici o discuție în salon, și, ca și cînd emoțiile l-ar atinge fără să lase urme pe obrazul lui blajin, cu care apărea în fața lumii. Olivia îi servi cafeaua liniștit și-i îngădui s-o sărute, cum făcea în fiecare zi, de douăzeci de ani — era o sărutare ciudată, rece și distrată — ; ea îl însoți pînă în pragul ușii, ca să-l vadă cum se urcă în mașină spre a se duce să ia trenul. Nimic nu se schimbase și ea avu impresia că, în casa Pentland viața era absolut aceeași.

În clipa cînd se înapoie în casă, Peters o înștiință că era chemată la telefon și ea primi mesajul pe care i-l trimiteau Jean și Sybil : se căsătoriseră la ora șapte, la Hartford.

Ea porni numaidecît în căutarea lui John Pentland și, în cele din urmă, îl găsi în curtea grajdurilor, unde stătea de vorbă cu Higgins. Alcătuiau o pereche ciudată, alături de iapă murgă care ațîntea asupra lor privirea ochilor ei roșii.

Ei se întrețineau cu acea intimitate care-i apropia cînd era vorba de cal. Ajungînd lîngă ei, Olivia fu uimită, ca totdeauna, de frumusețea animalului, de noblețea capului lung, de palpitarea nărilor delicate cînd respira, și de sălbăticia ochilor lui. Era un cal frumos și aproape demoniac.

Olivia îl auzi pe Higgins spunînd că era zadarnic să încerce să facă din ea o iapă de prăsilă... „un astfel de animal care zvirlea cu picioarele, necheza furios și mușca, numai cînd zărea un alt cal“.

Higgins o văzu cel dintîi pe Olivia și ducîndu-și mîna la șapcă, îi dădu bună ziua ; după aceea, bătrînul se întoarse și ea îi spuse :

— Am să-ți dau o veste, domnule Pentland.

El o întrebă numaidecît, cu o privire curioasă în care i se citea pătrunderea :

— E vorba de Sybil ?

— Da, s-a făcut !

Ea observă că Higgins era nedumerit și fu cuprinsă de dorința de a-i anunța evenimentul. Desigur că Higgins trebuia să fie printre cei dintîi informați, și atunci adăugă :

— E vorba de domnișoara Sybil. S-a căsătorit azi dimineață, la Hartford, cu tinărul domn de Cyon.

Vestea aceasta avu un efect neașteptat asupra rîndașului ; chipul lui zbîrcit se înveseli de plăcere și el se bătu pe șold cu însuflețire :

— E minunat, doamnă... Pot să vă spun că am dorit-o totdeauna. Ea nu putea face nimic mai bun... și nici el.

Cedînd din nou unui imbold, ea îl întrebă :

— Deci, crezi că e un lucru bun ?

— Minunat, doamnă. Nu sînt doi ca el. E singurul tinăr pe care-l cunosc, care să fie vrednic de ea. Mi-era teamă să nu se îndrăgostească de domnul O'Hara... dar ei îi trebuia pe cineva mai tinăr.

Olivia se întoarse spre socrul ei, mulțumită și despovărată de neliniștea, ce n-o părăsise cu totul, din clipa cînd mașina, care ducea pe cei doi îndrăgostiți, se îndepărtase în întuneric. Ea se gîndea : „Higgins nu se înșală niciodată asupra oamenilor. Are darul de a pătrunde lucrurile“. Se încredea mai mult în judecata lui decît în a celorlalți.

John Pentland o trase deoparte pentru ca Higgins, să n-audă cele ce-și spun. Ei porniră de-a lungul gardului care mărginea grădinile ; părea ciudat de uimit de această veste,

căci devenise foarte palid. Nemișcat și mut, el rămase cu privirea în zare, cîțva timp, apoi întrebă :

— Cînd s-au căsătorit ?

— Aseară... Sybil s-a dus să se plimbe în mașină cu el și ei nu s-au mai întors.

— Nădăjduiesc că am făcut bine — zise el — nădăjduiesc că n-am ajutat să se facă o prostie.

— Nu, sînt sigură că nu.

Strălucirea minunată a soarelui, siguranța de a o ști pe Sybil salvată și fericită, prospețimea aerului, după furtună, toate astea o făceau să simtă un fel de amețală și să uite propriile ei suferințe : uită chiar că azi era ziua ei și că împlinise patruzeci de ani.

— Au plecat în mașina Sabine ?

— Da.

Deodată, el zîmbi și zise :

— Poate că ea credea că ne joacă un renghî.

— Nu, știa că procedînd astfel, aveau învoirea mea. Dar ea este aceea care s-a gîndit cea dintîi și a propus acest lucru.

Cînd el vorbi din nou, glasul lui trăda o ușoară amărăciune :

— Nădăjduiesc că acum o să se mulțumească cu atît. Oricum, a biruit-o pe mătușa Cassie... și asta dorea mai mult decît orice...

El se întoarse pe neașteptate spre dînsa, îngrijorat :

— Îmi închipui că o s-o ia cu dînsul ?

— Da... pleacă întîi la Paris, apoi în Argentina.

Deodată, el puse mîna pe umărul Oliviei exprimîndu-i, ca totdeauna, dragostea lui cu o ciudată sfială :

— Draga mea Olivia, fără dînsa, viața o să ți se pară foarte grea...

La aceste cuvinte ea se simți gîtuită, totuși, respinse compătimirea. Nu putea suferi să fie plînsă, crezînd că dă astfel dovadă de slăbiciune.

— Oh ! — zise el cu aprindere — ei o să vină din cînd în cînd... îmi închipui că vor veni poate, într-o zi, să locuiască aici.

— Da... Va veni o vreme cînd casa Pentland le va aparține.

Cuvintele acestea îi amintiră pentru întîia oară că avea să-i spună ceva, ce, în ceasul de față, i se părea un fel de

mărturisire. Trebuia să se hotărască neîntârziat, trebuia s-o facă, cu atât mai mult, cu cât Jean avea să stăpînească într-o zi toată casa Pentlandzilor împreună cu moșia sa și întreaga avere.

— Am să-ți fac o mărturisire — începu ea ; — am păstrat această taină pentru mine, fiindcă voiam ca Sabina să nu fie lipsită de fericirea ei, în ciuda piedicilor.

— El o întrerupse :

— Știu ce este.

— Nu poți să știi despre ce anume e vorba.

— Ba da, mi-a spus-o chiar tînărul Cyon. Am avut cu el o convorbire în legătură cu Sybil, pentru că voiam să mă încredințez că merita încrederea noastră... și peste o clipă el mi-a spus acel lucru ; s-a lăsat îndemnat de un sentiment de onoare. Ar fi putut să n-o facă. Sabina nu ne-ar fi spus niciodată... decît atunci cînd ar fi fost prea tîrziu.

Ea rămase descumpănită, căci se aștepta ca el să-și exprime furia și dezamăgirea. Se temuse ca să nu-i socotească tăcerea ca ceva neloial față de el și ca această descoperire să nu aibă, drept consecință finală, distrugerea dragostei încrezătoare care-i unea de atîta vreme.

— Nu e vina lui — urmă socrul ei — eu un lucru pe care nu izbutești să-l înțelegi bine : dar el e un băiat de treabă... și Sybil era atît de îndrăgostită... cred că deși e tînără are o minte coaptă și chibzuită.

El oftă și privind-o conchise :

— N-o să spun nimic celorlalți, nici măcar lui Anson. poată că n-o s-o afle niciodată, căci ceea ce nu știu nu-i poate întrista.

De fiecare dată cînd vorbeau astfel, în mod intim, Oliviei i se părea că enigma caracterului lui devenea tot mai de ne-dezlegat ; poate că sufletul bătrînului ascundea în tainițele lui comori de sensibilitate și înțelegere, a căror existență ea nu le bănuise niciodată. Rezerva sălbatică a firii lui ascundea, poate, cu gelozie, o omenie cum nu mai întîlnise încă niciodată. „Și eu, care l-am crezut aspru, rece, pornit să defăimeze totul !“ Ea începea să-și dea seama că această grozavă izolare era indiciul unei forțe uluitoare ; ce putere trebuia să aibă un om, care fusese totdeauna singur !

— Iar dumneata, Olivia — întrebă el, după puțină vreme — ești fericită ?

— Da... Cel puțin sînt în dimineța aceasta, datorită Sybillei

— Bine — zise el, cu o tristețe resemnată. — Bine. Au făcut ceea ce dumneata și cu mine n-am putut face niciodată, Olivia. O să aibă ce noi n-am avut niciodată și nici n-o să avem, pentru că e prea tîrziu. Cel puțin i-am ajutat să cucească acest bun... E ceva.. Voiam numai să știi că înțeleg.

Apoi hotărî :

— Am face bine să dăm celorlalți vestea. Ce țipete o să scoată, cînd vor afla asta !

Ea se pregătea să plece cînd, deodată, avu o inspirație ciudată, văzu licărind o nădejde, slabă, desigur, dar care i-ar fi putut totuși pricinui oarecare plăcere. Fusesse uluită auzindu-l vorbind, ca și cînd ar fi fost pe pragul morții, sau ca și cum ar fi murit chiar. Părea grozav de bătrîn și obosit.

Ea spuse :

— De multă vreme vreau să te întreb ceva.

Șovăi, apoi îndrăzni :

— E vorba de Savina Pentland. A avut un singur copil ?

Ochii negri atît de vii, cercetară cu băgare de seamă chipul ei, apoi el întrebă :

— De ce vrei să știi ?

Ea încercă să-i înlătore bănuielile, înălțînd umerii și răs-punzînd, cu un aer nepăsător :

— Nu știu... în ultima vreme curiozitatea mi-a fost atî-tată probabil din pricina cărții lui Anson.

— Dumneata, Olivia... dumneata te interesezi de trecut ?

— Da.

— Nu, n-a avut decît un copil... și după aceea s-a înecat, cînd copilul ei avea doar un an. Copilul acela a fost bunicul meu.

Din nou, el a privi pătrunzător :

— Olivia, trebuie să-mi spui adevărul. De ce mi-ai pus această întrebare ?

De data asta ea șovăi, îngăimînd :

— Nu știu... mi se părea că...

— Ai descoperit ceva ? Oare ea — și, cu un gest, arătă aripa de Nord — ți-a făcut vreo destăinuire ?

Ea deduse că extraordinarul bătrîn cunoștea, de asemeni, existența scrisorilor :

— Da — răspunse încet. Am găsit ceva în pod.

El oftă și, întorcînd ochii, începu să privească pajiștile încă umede :

— Deci și dumneata știi... Ea le-a găsit cea dintîi, apoi le-a ascuns din nou. Nu voia să mi le dea, pentru că mă ura... din noaptea nunții noastre. Ți-am povestit. După aceea, nu și-a putut aminti unde le-a pus... biata de ea ! Dar mi-a vorbit despre asta. Uneori mă copleșea cu batjocuri, spunînd că nu eram deloc un Pentland. Cred că bezna în care se cufundase mintea ei deveni și mai adîncă. O obseda un gînd grozav, se credea nevoită să ispășească păcatul de care trebuia să răspundă familia mea.

— Faptul e adevărat — zise Olivia, încetișor. — Nu încape nici o îndoială. Chiar Savina a scris... cu propria ei mină. Am comparat scrisul cu acela din scrisorile pe care le are Anson.

Peste o clipă ea întrebă :

— Ai știut-o totdeauna ?

— Da, totdeauna — răspunse el mîhnit. — Asta explică multe lucruri... Uneori îmi închipui că acei care i-au urmat, au trebuit să ispășească această greșeală. Cînd te gîndești la asta, descoperi consecințe cumplite.

Ea îi ghici gîndul și constată, iarăși, că el credea în păcat și această credință era adînc înrădăcinată într-însul.

— Ai scrisorile acelea, Olivia ? — întrebă el.

— Nu... le-am ars aseară... pentru că mi-era teamă. Mă temeam să nu le dau într-o bună zi, o întrebuintare urîtă ; pe cînd odată arse, nimeni n-ar da crezare unei povești atît de nesăbuite, nici o dovadă n-ar mai exista. Mă temeam — adăugă ea — și de ceea ce cuprindeau... nu de ceea ce era scris, ci mai ales de felul în care era scris.

— El îi luă mîna și i-o sărută cu mare stîngăcie :

— Ai avut dreptate, draga mea Olivia — zise dînsul. — Asta-i tot ceea ce au... ceilalți... această credință din trecut. N-o să avem inima să le-o smulgem. Cei puternici nu pot asupri pe cei slabi. O astfel de descoperire ar fi prea crudă. Ar distruge opera căreia Anson i-a consacrat toată existența, unica lui rațiune de a trăi. Vezi, Olivia, sînt oameni... oameni ca dumneata, care trebuie să fie destul de puternici ca să vegheze asupra altora. E o misiune grea... și, uneori, plină de cruzime. Dar, altfel, edificiul societății s-ar prăbuși și noi am vedea ce teribilă gheenă e lumea. Iată motivul pentru care îți las totul în pază ; asta încercam să-ți spun în seara

aceea. Vezi, Olivia te cunosc... știu că sînt lucruri pe care oameni ca noi nu le pot face... Nu știu de ce ; poate pentru că sîntem slabi sau proști... Dar e un fapt sigur. Eram încredințat că ești dintre acelea care vor proceda exact în felul acesta.

Ascultîndu-l, ea simți din nou cum o părăsește toată hotărîrea. Avea o senzație ciudată : s-ar fi spus că înlocuia voința ei cu a lui și că distrugea într-însa orice dorință de acțiune, închizînd-o între zidurile pe care le înălța sentimentul binelui, căruia ea i se supunea. Această putere de care ea își dădea seama și care îi era familiară, o sperie și i se părea că nu i se poate împotrivi. Era puterea ființei care crede.

Ea fu cuprinsă de o dorință nebună de a fugi și a se avînta peste livezi, ca să-l întîlnească pe Michael și să părăsească astfel, pentru totdeauna, casa veche care se înălța, frumoasă și liniștită, în umbra ulmilor.

„Sînt lucruri — spunea bătrînul — pe care oameni ca noi nu le pot face. Olivia. Ni-e cu neputință să săvîrșim astfel de acte, căci ar însemna să mergem, fără doar și poate, la pierzania noastră. N-am putea să le facem cu eleganță“.

În clipa aceea ea înțelese la ce se referea el, așa cum presimțea, cînd era singură în întuneric, înainte ca siluetele lui Higgins și a domnișoarei Egan să se ivească în ceața ce se ridica din mlaștini.

— Ai face bine să-i telefonezi lui Anson acum. Îmi închipui că o să fie foarte supărat, însă am să-l liniștesc... Dar Cassie ! Ea și aranjase totul, alegîndu-l pe tînărul Mannering.

Toată dimineța nu izbutiră să obțină legătura telefonică cu Anson ; secretarul lui răspunse că se dusesse la o întrunire a „Societății de ocrotire a tinerilor lucrători fără cămin“, și dăduse poruncă formală să nu fie deranjat. Dimpotrivă, mătușa Cassie află vestea cînd sosi la casa Pentland, ca să facă vizita ei matinală Oliviei. Aceasta o înștiință, cu toate menajamentele cu putință, dar de cum înțelese ce s-a întîmplat, bătrîna, tulburată nu mai fu stăpînă pe nervii ei. Ochii îi deveniră sălbatici, începu să plîngă și rămase încremenită. După părerea ei, Sybil fusese sedusă și era dezonorată pentru totdeauna. Subliniind cuvintele ei cu exclamații de simpatie, în care își puna tot sufletul, ca s-o susțină pe Olivia

în ceasul încercării, ea repeta, că un astfel de lucru nu se întâmplase niciodată în familia Pentland ; pînă în clipa cînd Olivia reluîndu-și și în această împrejurare expresia ei calmă, îi aminti căsătoria clandestină a Savinei Dalgado și a lui Jared Pentland și o rugă pur și simplu să nu mai spună prostii.

Mătușa Cassie fu foarte mîhnită de tonul acestor cuvinte și trebuiră să-l trimită pe Peters după săruri chiar în clipa cînd își făcu și Sabina apariția, triumfătoare. Ea fu aceea care ținu sărurile sub nasul bătrinei, cu înfățișarea sălbatică a unui călău care umblă cu cărbuni aprinși. Cînd aceasta își reveni puțin în fire, ea reîncepu tînguierile !

— Biata Sybil... biata mea Sybil, atît de nevinovată. E cu puțință să i se fi întîmplat o astfel de nenorocire ? !

În cele din urmă, Olivia răspunse :

— Jean e un tînăr care are toate calitățile ; sînt sigură că n-ar fi putut face o alegere mai bună.

Apoi, ca să mai îndulcească puțin chinul mătușii Cassie, adăugă :

— Și e foarte bogat, mătușă Cassie, mult mai bogat decît cei mai mulți dintre pretendenții pe care i-ar fi putut găsi aici.

Efectul acestor cuvinte fu mai înviorător decît sărurile, așa încît bătrîna își recăpătă în curînd calmul, ca să se intereseze de amănuntele răpirii și întrebă unde au găsit o mașină ca să plece.

— Au luat-o pe a mea — răspunse Sabina cu glas aspru — Le-am împrumutat-o.

Această declarație produse efectul pe care-l dorea Sabina. Victima ei se ridică pe dată, mînioasă și strigă :

— Oh ! vipero ! Nu știu de ce mă lovește Dumnezeu astfel ! Tu ne-ai dorit totdeauna răul și-mi închipui că acum ești mulțumită. Dumnezeu să aibă milă de sufletul tău per-vers !

Ea izbucni din nou în hohote de plîns și reîncepu să geamă :

— Biata mea Sybil, atît de nevinovată ! Ce o să se spună ? Ce o să-și închipuie oamenii ?

— Nu vedea lucrurile mai rele decît sînt, mătușă Cassie — zise Sabina, cu un ton aspru ; apoi cu glas mai liniștit : — Eu sînt aceea care voi suferi. Nu pot pleca la Newport pînă ce ei nu se întorc cu mașina.

— Tu !... Tu !... — începu mătușa Cassie, apoi glasul ei se stinse.

— Îmi închipui — continuă Sabina, necruțătoare — că trebuie să-l înștiințăm pe băiatul lui Mannering.

— Da, — exclamă mătușa Cassie, revenindu-și — da ! Trebuie să-l înștiințăm pe tînărul care avea s-o ia de nevastă ..

— Și pe doamna Soames, — zise Sabina. — Vestea aceasta îi va face plăcere.

Olivia, care se mulțumise să le asculte de vreo jumătate de ceas, începu să vorbească :

— E zadarnic. Domnul Pentland a fost la dînsa ; dar ea n-a înțeles ce voia să spună. Era năucită... aproape inconștientă... și de astă dată se crede că nu-și va mai reveni.

Ea profită de o clipă, cînd hohotele mătușii Cassie se întetiseră, ca să șoptească încet Sabinei :

— E sfîrșitul tuturor lucrurilor pentru el. Nu știu ce va face.

Pe măsură ce ziua înainta, tulburarea părea că, în loc să se slobozească, crește. Mătușa Cassie fu poftită la masă, dar refuză, spunînd că nici nu se gîndea să încerce să mînce ceva, nici măcar o fărîmitură de pîine.

— M-aș înăbuși !.. exclamă ea cu glas tragic.

— Masa e minunată, încercă s-o îndemne Olivia.

Totuși, puțin dornică de a părăsi teatrul evenimentelor, se întinse pe canapeaua Régence a lui Horace Pentland și regăsi oarecare putere dormind, în timp ce ceilalți mînceau.

În sfîrșit Anson telefonă și cînd i se spuse ce s-a întîmplat, aparatul răsună puternic de amenințările lui. Va închiria o mașină, spunea el, (risipă care îngăduia să-ți dai seama cît de mare era tulburarea lui) și va veni imediat.

Puțin după aceea, Michael telefonă Oliviei ca s-o înștiințeze că se înapioase și s-o roage să facă o plimbare călare cu el.

— Trebuie să-ți vorbesc numaidecît — adăugă el.

Ea refuză să călărească, dar promise să se întâlnească cu el la jumătatea drumului, la marginea păduricii de pini, unde Higgins găsisse puii de vulpe.

— Nu mă pot îndepărta — îi spuse ea — și cred că e mai bine să nu fii văzut acum aici.

Fără să știe prea bine de ce îndemn asculta, ea nu-i pomeni nici un cuvînt despre răpire ; poate că presimțea, în chip nelămurit, că s-ar putea folosi de aceasta, ca să-i învingă împotrivirea. În mijlocul tulburării generale, ea nu încetase să se gîndească, întorcînd în mintea ei problema pe toate fețele. În cele din urmă ea izbuti să înțeleagă că John Pentland trebuie să trăiască astfel, an cu an, închizîndu-se într-o lume a lui proprie. Fără să mai întîrzie, ea hotărî că trebuia să renunțe la Michael, pentru totdeauna.

În timp ce străbătea pajiștea, ea observă că mestecenii începeau să îngălbenească și că terenurile care mărgineau rîul, erau colorate în auriu și violet de mari cantități de clopoței și jaleși de cîmp. La fiecare pas ea simțea că puterile o părăsesc și cînd se apropie de masa de un albastru închis a pinilor, fu cuprinsă de un tremur puternic, ca și cînd presimțirea prezenței lui Michael ar exercita o înrîurire puternică asupra ei, înainte chiar de a-l zări. Ea se silea să evoce imaginea bătrînului, stînd în picioare lîngă dînsa, în dimineața aceea, în fața gardului, dar ceva mai puternic decît voința ei o făcea să vadă mereu numai capul negru și ondulat al lui Michael și ochii lui albaștri. Începu chiar să se roage... ea, Olivia, care nu se ruga niciodată, deoarece cucernicia mătușii Cassie, a lui Anson și a Apostolului Oamenilor de Lume o îndepărta de credință.

Ridicînd privirea, ea îl zări așteptînd-o, pe jumătate ascuns îndărătul unui tufiș de pini tineri. Începu să alerge ca să ajungă la el, speriată la gîndul că picioarele n-o vor duce și că va cădea înainte de a ajunge la adăpostul copacilor.

În umbra copacilor unde soarele nu pătrundea decît rareori, el o luă în brațe și o sărută. Era întîia oară că-i arăta astfel dragostea și gestul acesta nu făcu decît să-i mărească groaza. Incapabilă să rostească un cuvînt, ea lăsă să-i șiroiască lacrimile ; cînd, în sfîrșit, își recăpătă calmul, se desprinse din îmbrățișare și zise :

— Nu, Michael, te rog lasă-mă !

Se așezară pe un trunchi de copac culcat și păstrându-i mîna ei într-ale lui, el o întrebă :

— Ce este, ce s-a întîmplat ?

— Nimic... sînt doar obosită.

— Consimți să pleci acum cu mine ?

Și, cu un accent înfiorat, adăugă :

— N-o să te mai las niciodată să te obosești... niciodată.

Ea nu se putea hotărî să vorbească, chinuită de gîndul că ceea ce va spune, va face purtarea ei trecută de neînțeles. Se simțea foarte rușinată și încerca să întîrzie clipa cînd avea să vorbească.

— N-am venit aici de trei zile — spuse el — pentru că au fost greutăți serioase la Boston care m-au împiedicat. Noaptea n-am dormit decît un ceas sau două. Au încercat să-mi întindă o cursă... cîțiva dintre cei în care am avut totdeauna încredere. Au jucat mereu un joc dublu și am rămas ca să lupt cu ei.

El îi istorisi o poveste lungă și complicată, în care era vorba de perfidie și de banii cu care fuseseră mituiți oamenii pe care-i cunoștea de multă vreme și în care avea toată încrederea. Era trist, dar însuflețit totuși de o înflăcărare războinică și dornic să lupte pînă la capăt. Ea nu izbutea să înțeleagă ceea ce-i explica ; la drept vorbind, nici nu prea îl asculta, știa numai că el îi povestea totul, împărtășindu-i mîhnirea și necazurile lui, ca și cînd ea ar fi fost singura persoană pe lume în fața căreia s-ar fi putut destăinui astfel.

După ce termină, el tăcu o clipă, apoi spuse :

— Și acum sînt dispus să las totul baltă și să plec... să-i trimet pe toți dracului.

Ea răspunse cu înflăcărare :

— Nu, nu trebuie să faci asta. Nu poți s-o faci. Un om ca tine, Michael, nu poate face un astfel de lucru...

Căci ea știa că în ziua cînd el nu va mai lupta, viața n-o să mai aibă nici un interes pentru dînsul.

— Ba da... am într-adevăr, această intenție. Sînt gata să las totul baltă și-ți cer să pleci cu mine.

Olivia se gîndi : „Spune așa... totuși a rămas trei zile și trei nopți la Boston ca să lupte“. Ea văzu că el n-o mai pri-

vește : ședea cu capul în mâini, într-o atitudine de descurajare care-ți strîngea inima. „Dacă nu l-aș fi cunoscut niciodată, n-ar fi ajuns probabil aici. Ar fi fost în stare să lupte, fără să fie preocupat de mine“. Spuse deci, cu glas tare :

— Nu pot face asta, Michael. E zadarnic, nu pot !

El ridică imediat ochii, dar ea preîntîmpină intenția lui și-i puse mîna pe gură, implorîndu-l :

— Așteaptă, Michael, lasă-mă să vorbesc întîi ! Lasă-mă să-ți spun ce vreau de atîta vreme... M-am gîndit bine... în timpul acestor ultime trei zile n-am încetat să mă gîndesc la asta, zi și noapte. Trebuie să renunțăm Michael. Azi am împlinit patruzeci de ani ; și ce aș putea să-ți dau în schimbul celor ce pierzi ? De ce ai jertfi totul pentru mine ? Nu, n-am nimic să-ți ofer în schimb. Poți să te întorci acolo, să-ți continui lupta și să izbîndești. Asta îți place mai mult decît orice... nici o femeie nu ți-e atît de dragă ca lupta... ni i măcar eu. El încercă să protesteze, dar Olivia îl opri :

— Oh, știu că e adevărat ce spun. Dacă te-aș avea cu prețul unei astfel de jertfe, pînă la urmă m-ai urî. N-aș putea consimți, Michael, pentru că... pentru că... pentru bărbați ca tine, munca și cariera sînt mai presus de orice... Viața ți s-ar părea de neîndurat dacă ai renunța : n-ai suporta o înfrîngere. Și de fapt, e bine așa.

Uluit, el n-o părăsea din ochi și ea simțea — era absolut sigură — că niciodată el n-o iubise atît ; dar mai știa văzînd cum i se întunecă expresia (crezu chiar că-l vede tremurînd de neliniște) și pentru că-i ghicea toate gîndurile — că el recunoștea exactitatea cuvintelor ei.

— Nu-i adevărat, Olivia... Nu mă poți părăsi acum... tocmai în clipa cînd am mai multă nevoie de tine.

— Purtîndu-mă altfel, te-aș duce la pierzanie. Michael. Eu nu-ți sînt nici pe jumătate atît de trebuincioasă ca acțiunea. Oh ! sînt sigură că nu mă înșel. Ceea ce-ți trebuie în ziua cînd ai să te însori, e o femeie tînără, o femeie care te va ajuta. Lucrul cel mai însemnat n-o să fie ca să-ți inspire o dragoste nebună, ci să poată îndeplini rolul ei de femeie, să-ți dăruiască copii, și să contribuie să facă din dumneata un mare personaj cum ai dorit totdeauna să fii. Îți trebuie cineva care să-ți ajute să întemeiezi o familie, să umple cu copii noua ta casă... pentru ca datorită ei, tu și copiii tăi, să izbutiți, să

luați locul unor familii ca a noastră, a cărei vitalitate e sleită. Crede-mă, Michael, am dreptate... Privește-mă — îi porunci ea deodată — privește-mă și o să știi că nu refuz pentru că nu te iubesc !

El era ingenuncheat pe covorul înmiresmat al acelor de pin și o ținea înlănțuită, în timp ce ea, tulburată, îi mîngîia părul des și negru.

— Nu știi ce spui, Olivia. Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat ! Aș renunța la tot... Nu țin la această activitate politică ! Mi-aș vinde ferma și aș părăsi ținutul pentru totdeauna.

— Da, Michael, așa gîndești acum, în clipa aceasta... dar mîine, totul o să fie schimbat. E unul din renghiurile pe care ni le joacă natura. Nu e chiar atît de simplu. Noi nu sîntem ca Higgins și bucătăreasa... cel puțin în privința anumitor lucruri.

— Olivia... mă iubești de-ajuns pentru...

Ea ghicise ce voia să întrebe. Își spuse : „La urma urmei, ce însemnătate are ? De ce să n-o fac, dacă îl iubesc atît ! N-aș face rău nimănui... nimănui altcuiva decît mie însămi“.

Dar deodată, printre lacrimile care-i întunecau privirea, ea zări în depărtare, prin spărtura copacilor, un mic cortegiu, care străbătea pajiștea și se îndrepta spre casa Pentlandzilor. Această viziune se preciză numaidecît și căpătă o însemnătate grozavă... Cortegiul era alcătuit din grădinar și ajutorul său, ducînd împreună pe o scîndură, care servea de targă, un trup țeapăn. Higgins îi urma pe jos, ducîndu-și calul de căpăstru și legănîndu-se, ca un om beat. Ea știa al cui era, trupul, al lui John Pentland. În cele din urmă, iapa murgă îl omorîse. Cuvintele pe care i le spusese îi mai răsunau în urechi : „Sînt unele lucruri, Olivia, pe care oameni ca noi nu le pot face“.

Ea nu-și putu aminti niciodată bine de ceea ce se întîmplase îndată după aceea. Ajunsese din urmă micul cortegiu în marș ; lîngă dînsa era Michael și ea nu se mai putea îndoi de groaznica nenorocire. John Pentland nu mai era ; își spărsese capul. Întins pe năsalie, se odihnea senin și liniștit, ca atunci cînd îl găsisese în bibliotecă, unde mirosul de whisky se amesteca cu acel al cîinilor și al lemnului. Numai că de astă dată ecadase pentru totdeauna...

Ea se revedea apoi înștiințându-l pe Michael, cînd rămăseseră singuri, în hall-ul mare și alb, că Jean și Sybil se căsătoriseră ; apoi spunîndu-i „Acum, Michael, e cu neputință. Dacă el ar fi trăit, aș fi putut s-o fac. Aș fi putut pleca. Dar acum e cu neputință, te rog, lasă-mă în pace !”

În picioare, sub portretul Savinei Pentland, cu privirea voluptoasă, ea îl urmări din ochi, în timp ce se îndepărta fără furie, poate, pentru că își dădea seama de dreptatea judecății ei.

Acest accident tragic făcu ca răpirea să treacă pe al doilea plan și chiar să fie uitată. Medicii veniră în goană, apoi plecară și trebuiră să suporte și vizita indiscretă a reporterilor, dornici să afle amănunte despre moartea și căsătoria petrecute în familia Pentland. În mijlocul acestei frămîntări, Olivia se bucura de oarecare liniște .Nu se mai ocupară de ea ; dînsa nu mai era decît persoana care veghează la toate cu liniște ; în astfel de clipe aveau nevoie de cineva care nu izbucnea în explozii de durere sau nu se mulțumea să umble de colo-colo fără țintă. În fața morții, Anson nu se mai gîndi la cei doi tineri și tîrziu după amiază, el veni pentru întîia oară la Olivia ca s-o întrebe, foarte stînjenit :

— Oamenii care trebuie să fotografieze portretele sînt aici. Ce facem ?

Ea răspunse :

— Expediază-i ! O să putem fotografia portretele într-altă zi, oricînd. O să le găsim tot acolo.

Sabina se oferî s-o înștiințeze pe Sybil și Jean. În astfel de împrejurare, nepăsarea și sîngele ei rece erau de un ajutor prețios și Olivia era sigură că se poate bizui pe ea ca să descopere unde sînt, căci dînsa voia să intre cu orice preț în posesia mașinii. Amintindu-și de făgăduiala făcută bătrînului, Olivia se duse atunci la doamna Soames, dar nu-și putu îndeplini misiunea, căci bătrîna căzuse într-o stare de completă inconștiență. Se așteptau ca ea să moară, fără ca să afle că John Pentland plecase înaintea ei.

Mătușa Cassie se instală numaidecît în salonul întunecat, tronînd în odaia unde plutea mirosul acru al celor dintîi cri-

zanteme de toamnă ; cu ochii roșii și smiorcând, ea suportă vizitele tuturor vecinilor. Părea că renaște încă o dată ; triumfătoare și plină de putere timp de câteva zile, ea își învinse atât de mult slăbiciunea, încît putu face drumul pe jos, părăsind dis-de-dimineață casa cu turnulețe, ca să nu se întoarcă decît tîrziu. Stăruî ca să fie adus monseniorul Smallword să officieze slujba, dar află că el lua parte la un congres clerical în Apus. Ca răspuns la telegrama ei, primi un mesaj în care el spunea că-i era cu neputință să se întoarcă, chiar dacă se amîna înmormîntarea... Ca eminent apărător al doctrinei Imaculatei Concepțiuni, dînsul nu putea părăsi cîmpul de bătaie în clipa cînd autoritatea partidului era amenințată. Timp de câteva ceasuri ei avură impresia că tot edificiul familial avea să se prăbușească în jurul lor, așa cum nădăjduia Sabina.

Olivia și-ar fi regăsit liniștea dacă, în două zile, nu i s-ar fi adus de trei ori scrisori de la Michael, pe care ea le trimise înapoi fără să le deschidă, pentru că îi era teamă să le citească ; în cele din urmă, ea se hotărî să-i scrie pe dosul unuia din plicuri : „Nu mai avem nimic să ne spunem. Lasă-mă în pace !“ Dar tăcerea care urmă o îndureră și mai mult decît vederea scrisului lui. Ea descoperi că două persoane fuseseră martorii dramei : Higgins care-l întovărășea pe bătrîn și Sabina, care se plimba pe cărarea de-a lungul riului, deoarece nu se putea folosi de mașină, pe care o împrumutase lui Jean și Sybillei. Higgins știa numai că iapa o luase razna și-l ucisese pe călăreț ; dar a doua zi, pe cînd vorbeau împreună, în odaia Oliviei, Sabina îi dădu o versiune a accidentului care se deosebea ciudat de aceasta.

— L-am văzut — zise ea venind de la capătul pajiștii. Higgins îl urma pe vărul meu John. Apoi, pe neașteptate, iapa păru că se speriasse de ceva, o luă razna... alergînd drept spre cariera de nisip. Era un spectacol de la care nu-ți puteai lua ochii — un spectacol groaznic — pentru că prevedeam... eram sigură de ceea ce avea să se întîmple. Timp de o clipă, vărul John păru că se luptă cu calul, apoi se aplecă deodată peste gîtul lui și-l lăsă să pornească. Higgins galopa în urma sa dar era zadarnic să încerci să-l prinzi... ca și cum ai fi încercat să alergi după un vîrtej. Ei păreau că zboară peste cîmpuri, mergînd drept spre tufișurile de soc, care ascundeau

cariera ; singura lor şansă de salvare era ca iapa să schimbe direcția cursei. Ajungînd la tufișuri, ea sări... a fost cea mai frumoasă săritură pe care am văzut-o vreodată la un cal, se năpusti deasupra tufișurilor...

O expresie de entuziasm macabru luminează chipul Sabinei. Cu glas înfiorat ea reluă :

— Ce viziune, groaznică și măreață ! Timp de cîteva clipe ci părură că se ridică în aer, ca și cînd iapa zbură, apoi, deodată, se cufundară în prăpastie.

Olivia tăcea, și, peste cîtva timp, Sabina continuă încet :

— Dar e un lucru pe care l-am văzut, de care sînt absolut sigură : la marginea prăpastiei iapa încercă să se întoarcă. Ea s-ar fi întors, dar vărul John ridică cravașa și o biciui sălbatic. E cu neputință să te îndoiești că a silit-o să treacă peste tufișurile de soc.

După o pauză, ea sfirși :

— Cred că și Higgins a văzut. El i-a urmat pînă la marginea prăpastiei. Am să-l văd totdeauna stînd drept în șa și profilîndu-se pe cer. Privea în adîncul prăpastiei, calul și călăreț formau un tot și aveam impresia că văd un centaur... era grozav.

Mintea ei păstra nu numai această imagine, ci și aceea înregistrată în seara balului cînd rîndașul se ascunsese în boschetele de liliac ca o umbră. Ridicîndu-se, ea spuse :

— Jean și Sybil se întorc mîine ; și atunci voi pleca la Newport. M-am gîndit, Olivia, că ai fi vrut să știi ceea ce știm, Higgins și cu mine.

Ea se opri, nehotărîtă, lingă fereastră și privirea ei rătăci în direcția mării ; apoi făcu această reflecție :

— Era un om ciudat, ultimul dintre marii Puritani. Acum nu mai există. Nici unul din noi n-avem cu adevărat credință ; ne prefacem...

Dar Olivia abia o auzea. Acum înțelegea de ce bătrînul îi vorbise, ca și cînd se simțea foarte aproape de moarte și se gîndi : „A făcut asta ca nimeni să nu poată bănuî vreodată. Avea încredere în Higgins, iar Sabina n-a fost decît un martor întîmplător. Poate... poate că a făcut asta ca să mă rețină aici... să salveze tradiția, în care a crezut toată viața. Ea încercă zadarnic să alunge acel gînd îngrozitor, care-i venea neîncetat și

era întărit de părerea de rău că nu izbutise niciodată să termine ceea ce începuse să-i spună, cînd erau amîndoi lingă gard, vorbind despre scrisori, că într-o zi Jean ar putea să ia numele de John Pentland. Avea să-l poarte, tot așa de legitim, ca și pe acel de Cyon ; n-ar fi fost decît o schimbare neînsemnată, care va îngădui numelui Pentland să se perpetueze. Toate acareturile, banii, tradițiile vor trece asupra copiilor Pentlandzilor și astfel el și ea vor avea un motiv pentru a trăi ; numele o să sfîrșească prin a fi altceva decît un cuvînt mort în Familia Pentland și colonia Massachusetts Bay. La urma urmei, descendenții vor fi din ramura Pentlandzilor sau, cel puțin, sîngele Savinei Pentland și a lui Toby Cain care devenise de multă vreme acel al Pentlandzilor, va curge în venele lor.

Ea conchise cu înflăcărare :

— La urma urmei, a avut dreptate. M-am împotrivit mult și bine... în cele din urmă am devenit a lor. Acum, eu sînt aceea care îi continui.

În dimineața înmormîntării, pe cînd Olivia pîndea pe terasa sosirea lui Jean și a Syblei, Higgins, îmbrăcat în cel mai frumos costum al lui negru, foarte stinjenit și simțindu-se prost, înaintă spre ea ca să-i spună, întorcînd ochii :

— Domnul O'Hara pleacă. Și-a pus pe portal o tăbliță „De vînzare“. N-o să se mai întoarcă.

Apoi, privind-o cu îndrăzneală, el sfîrși : „Am socotit că poate doamna vrea să știe“.

Ea trebui să-și stăpînească pornirea de a striga : „Nu, nu trebuie să plece. Trebuie să mergi să-i spui să rămînă. Nu-l pot lăsa să plece astfel!“ Fu cît pe-acî să se avînte peste cîmpii, ca să alerge pînă la casa nou-nouță ca să i-o spună ea însăși. Se gîndi : „Avea, deci, de gînd să-și pună planul în aplicare. A jertfit tot ce-a avut aici“.

Dar avea și siguranța că el se întorsese în mijlocul luptei, eliberat acum și stăpînit în întregime de pasiunea lui, preocupat numai de izbîndirea victoriei.

Înainte de a avea timp să-i răspundă lui Higgins, care stătea acolo, dorind să-i transmită un mesaj pentru Michael, domnișoara Egan apăru înțepată, cu expresia solemnă pe care și-o impusese ca regulă, față de familiile îndurerate. Ea spuse :

— Vin din cauza doamnei Pentland. Azi dimineată părea foarte lucidă și în deplinătatea facultăților mintale. Ar vrea să știe de ce el n-a venit s-o vadă de două zile. Cred că...

O'ivia o întrerupse, spunându-i liniștit :

— Bine, mă duc să-i spun. Am să-i explic. Mai bine să fac eu acest lucru.

Ea se îndepărtă și intră în casă, gândindu-se cu amărăciune că domnișoara Egan și Higgins o compătimesc.

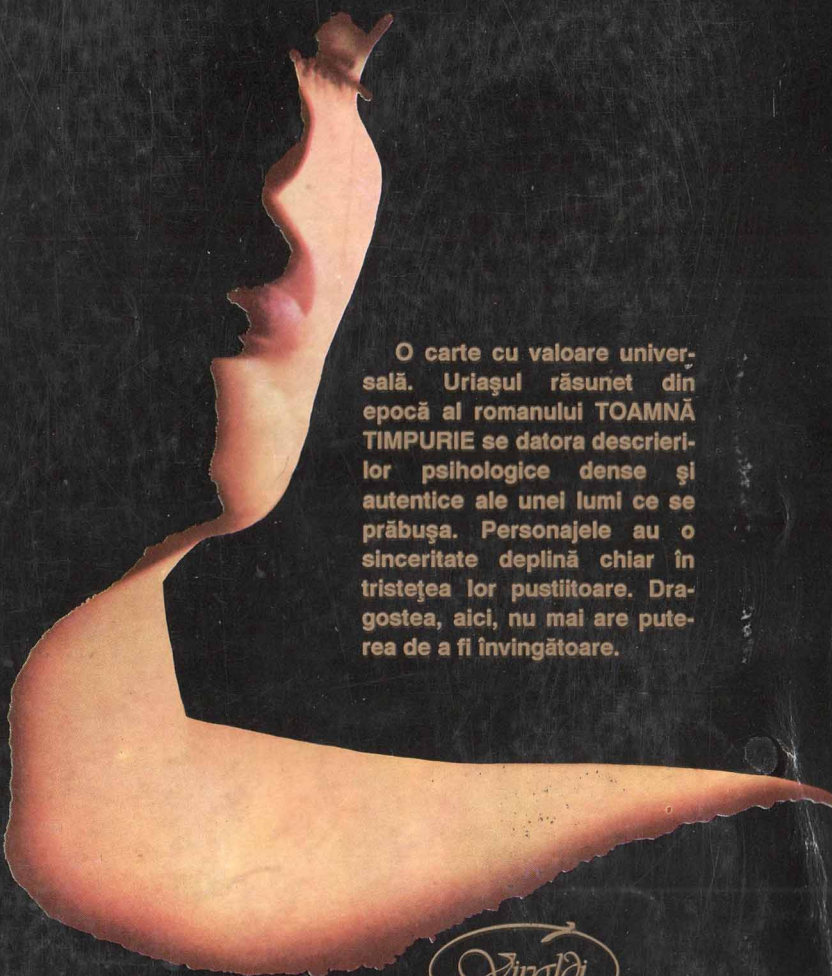
Urcînd scara cu covorul ros ce ducea la aripa de Nord, ea avu deodată senzația unei păci adînci, pe care n-o cunoscuse de mulți ani. Totul se împlinise acum și viața avea să se scurgă neschimbată și mereu aceeași, cu micile ei complicații și același sentiment de plictiseală, plăcut, totuși, probabil pentru că, după vorbele lui John Pentland : „Trebuie uneori să te amăgești singur“. În orice caz, Sybil scăpase de blestem și era fericită. În ce o privea, nu mai avea nici o nădejde ; participa de prea multă vreme la viața Pentlandzilor și acum era încredințată că bătrînul spusese adevărul. Ea acționase astfel nu din datorie, sau pentru a fi credincioasă făgăduielilor și nici nu ascultase de un sentiment de mîndrie sau virtute... Poate că, pur și simplu, nu fusese destul de puternică pentru a acționa altfel. De fapt, adevărata pricină a purtării ei se afla rezumată în observația bătrînului : „Sînt lucruri, Olivia, pe care oameni ca noi nu le pot face“.

Pe cînd mergea pe coridorul îngust, ea zări trecînd prin fața uneia din ferestre silueta Sabinei, care înainta pe șosea, înconjurată de un nouraș de praf, și mai aproape, jos, pe aleea mărginită cu ulmi, mătușa Cassie, în mare doliu, care înainta cu mers sprinten, cu vălurile de doliu fluturînd în jurul ei. Nu, nimic nu se schimbase, și existența asta avea să continue mereu, la nesfîrșit.

Nr. coll 17, tiraj : 20.000

Tiparul executat sub comanda nr. 620
la I. P. „Filaret“, str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, București
România

O carte cu valoare universală. Uriașul răsunet din epocă al romanului TOAMNĂ TIMPURIE se datora descrierilor psihologice dense și autentice ale unei lumi ce se prăbușa. Personajele au o sinceritate deplină chiar în tristețea lor pustitoare. Dragostea, aici, nu mai are puterea de a fi învingătoare.

ISBN 973-9139-21-3

PREȚ 460 LEI